

ДЪРЖАВЕН ВЕСТНИК

БРОЙ
84

ОФИЦИАЛНО ИЗДАНИЕ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Петък, 10 октомври 2025 г.

София

Цена 1,20 лв./0,61 евро

СЪДЪРЖАНИЕ НА ОФИЦИАЛНИЯ РАЗДЕЛ

ОФИЦИАЛЕН РАЗДЕЛ**МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ****ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 201
ОТ 6 ОКТОМВРИ 2025 Г.**

за одобряване на допълнителни разходи по бюджета на Централната изборителна комисиия за 2025 г.

**МИНИСТЕРСКИЯТ СЪВЕТ
ПОСТАНОВИ:**

Чл. 1. (1) Одобрява допълнителни разходи по бюджета на Централната изборителна комисиия за 2025 г. в размер до 1 300 000 лв., в т. ч.:

1. за финансово обезпечаване на фактически извършени разходи по сключени договори за изпълнение на дейности, свързани с осигуряването на машинното гласуване при произвеждането на нови и частични избори през 2025 г., изработка и доставка на ролки със специализирана хартия за машинно гласуване, за доставка на цифрови сертификати за смарткарти, за извършване на складови дейности, свързани с движението на специализираните устройства за електронно машинно гласуване, и други дейности при произвеждането на нови и частични избори за общински съветници и за кметове до края на 2025 г. – до 1 000 000 лв.;

2. за финансово обезпечаване на фактически извършени разходи за възнаграждения на общинските изборителни комисиии за заседания и дежурства през 2025 г. – до 300 000 лв.

(2) При необходимост Централната изборителна комисиия може да извършва компенсирани промени между отделните разходни позиции по ал. 1, т. 1 и 2, за които уведомява министъра на финансите.

(3) Средствата по ал. 1 да се осигурят за сметка на предвидените разходи по централния бюджет за 2025 г.

Чл. 2. (1) Със сумата на фактически извършените разходи по чл. 1, ал. 1, т. 1 да се увеличат разходите по функционална област „Организиране и произвеждане на законосъобразни, честни и свободни избори и национални референдуми“, бюджетна програма „Избори и национални референдуми“, по бюджета на Централната изборителна комисиия за 2025 г.

(2) Със сумата на фактически извършените разходи по чл. 1, ал. 1, т. 2 да се увеличат разходите по функционална област „Организиране и произвеждане на законосъобразни, честни и свободни избори и национални референ-

думи“, бюджетна програма „Изграждане на професионална администрация и ефективно управление“, по бюджета на Централната изборителна комисиия за 2025 г.

Чл. 3. Със сумата на фактически извършените разходи по чл. 1 да се увеличат показателите по чл. 46, ал. 3 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2025 г.

Чл. 4. Председателят на Централната изборителна комисиия да извърши съответните промени по бюджета на Централната изборителна комисиия за 2025 г. и да уведоми министъра на финансите.

Чл. 5. Министърът на финансите да извърши произтичащите от чл. 1 промени по централния бюджет за 2025 г.

Заклучителни разпоредби

§ 1. Постановлението се приема на основание чл. 109, ал. 3 от Закона за публичните финанси във връзка с чл. 18, ал. 2 от Изборния кодекс.

§ 2. Изпълнението на постановлението се възлага на Централната изборителна комисиия.

§ 3. Постановлението влиза в сила от деня на обнародването му в „Държавен вестник“.

Министър-председател:

Росен Желязков

Главен секретар на Министерския съвет:

Габриела Козарева

5541

**ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 202
ОТ 6 ОКТОМВРИ 2025 Г.**

за изменение и допълнение на нормативни актове на Министерския съвет

**МИНИСТЕРСКИЯТ СЪВЕТ
ПОСТАНОВИ:**

§ 1. В Устройствения правилник на Министерството на труда и социалната политика, приет с Постановление № 266 на Министерския съвет от 2009 г. (обн., ДВ, бр. 91 от 2009 г.; изм. и доп., бр. 2 от 2010 г., попр., бр. 3 от 2010 г.; изм. и доп., бр. 18, 57 и 74 от 2010 г., бр. 38, 53 и 88 от 2011 г., бр. 22 и 58 от 2012 г., бр. 77 от 2013 г., бр. 21 от 2015 г., бр. 56 от 2016 г., бр. 67 от 2018 г., бр. 16 от 2019 г., бр. 75 от 2020 г., бр. 20 и 27 от 2021 г. и бр. 36 от 2023 г.), се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 19, ал. 4:

а) в т. 4 думите „и за отнемане на незаконно придобитото имущество“ се заличават;

б) в т. 7 думите „в Република България 2015 – 2020 г.“ се заменят с „2021 – 2027 г.“.

2. В чл. 20, ал. 3, т. 1 думите „международните стандарти за професионална практика по вътрешен одит“ се заменят с „Глобалните стандарти за вътрешен одит“.

3. В чл. 21, ал. 3, т. 9 думите „Постановление № 258 на Министерския съвет от 2005 г. за дейностите и задачите по отбранително-мобилизационна подготовка на държавните органи и юридическите лица с военновременни задачи и Постановление № 351 на Министерския съвет от 1997 г. за приемане на Наредба за организацията и поддържането на системата за военновременен управление на държавната и местната администрация, дружествата и организациите в мирно и военно време“ се заменят с „Постановление № 31 на Министерския съвет от 2019 г. за приемане на Наредба за дейностите и задачите по отбранително-мобилизационна подготовка и условията и реда за тяхното осъществяване“.

4. В чл. 23в, т. 2, буква „и“ думите „чл. 35, ал. 1 от Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество“ се заменят с „чл. 49, ал. 1 от Закона за противодействие на корупцията“.

5. В чл. 30, т. 11 думите „Националната програма за реформи“ се заменят с „Националния средносрочен фискално-структурен план на Република България“.

6. В чл. 32:

а) в т. 4 думите „Националната програма за реформи“ се заменят с „Националния средносрочен фискално-структурен план на Република България“;

б) в т. 5 запетаята след думите „областта на активната политика“ се заличава, а думите „включително финансираните от международни организации и финансови институции“ се заменят с „и осигуряването на условия за информирание и мотивиране на работодателите и гражданите за валидиране на професионални знания, умения и компетентности“;

в) в т. 7 след думите „Агенцията по заетостта“ запетаята и думите „Държавно предприятие „Българо-германски център за професионално обучение“ се заличават.

7. В чл. 33 т. 8 се отменя.

8. В чл. 33а:

а) в т. 4 думите „Националната програма за реформи“ се заменят с „Националния средносрочен фискално-структурен план на Република България“;

б) в т. 8 думите „стандарти за социалните услуги, които са делегирана държавна отговорност“ се заменят със „стандарти за финансиране на социалните услуги, делегирани от държавата дейност“;

в) в т. 12 числото „2020“ се заменя с „2030“;

г) създава се т. 13:

„13. подпомага Агенцията за качеството на социалните услуги при разработването на стандарти за качество на социалните услуги.“

9. В приложението към чл. 15, ал. 2:

а) в наименованието думите „384 щатни бройки“ се заменя с „389 щатни бройки“;

б) на ред „Обща администрация“ числото „59“ се заменя с „62“;

в) на ред „Дирекция „Административно обслужване и човешки ресурси“ числото „13“ се заменя с „14“;

г) на ред „Дирекция „Връзки с обществеността и протокол“ числото „4“ се заменя с „6“;

д) на ред „Специализирана администрация“ числото „291“ се заменя с „293“;

е) на ред „Дирекция „Жизнено равнище, демографска политика и социални инвестиции“ числото „14“ се заменя с „15“;

ж) на ред „Дирекция „Политика на пазара на труда“ числото „19“ се заменя с „20“.

§ 2. В Постановление № 266 на Министерския съвет от 2009 г. за приемане на Устройствен правилник на Министерството на труда и социалната политика (обн., ДВ, бр. 91 от 2009 г.; изм. и доп., бр. 2, 18 и 57 от 2010 г., бр. 38 и 88 от 2011 г., бр. 58 от 2012 г., бр. 77 от 2013 г., бр. 86 и 88 от 2014 г., бр. 21 от 2015 г., бр. 56 от 2016 г., бр. 67 и 68 от 2018 г., бр. 16 и 33 от 2019 г., бр. 70 и 75 от 2020 г., бр. 20, 27 и 33 от 2021 г., бр. 81 от 2022 г., бр. 2 и 10 от 2024 г. и бр. 56 от 2025 г.) се правят следните изменения:

1. В приложението към чл. 2, ал. 3:

а) в т. 1 „Агенция по заетостта“ числото „2219“ се заменя с „2209“;

б) в т. 2 „Агенция за социално подпомагане“ числото „4634“ се заменя с „4625“;

в) в т. 3 „Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“ числото „660“ се заменя с „650“;

г) в т. 4 „Държавна агенция за закрила на детето“ числото „66“ се заменя с „65“;

д) в т. 5 „Агенция за хората с увреждания“ числото „26“ се заменя с „24“;

е) в т. 6 „Център за развитие на човешките ресурси и регионални инициативи“ числото „76“ се заменя с „85“;

ж) в т. 12 „Национален институт за помирение и арбитраж“ числото „12“ се заменя с „10“;

з) в т. 16 „Агенция за качеството на социалните услуги“ числото „81“ се заменя със „101“.

§ 3. В Устройствения правилник на Агенцията по заетостта, приет с Постановление № 73 на Министерския съвет от 2023 г. (обн., ДВ, бр. 43 от 2023 г.; изм. и доп., бр. 2 от 2024 г.), се правят следните изменения:

1. В приложение № 1 към чл. 7, ал. 2:

а) в наименованието думите „2219 щатни бройки“ се заменят с „2209 щатни бройки“;

б) на ред „Специализирана администрация“ числото „2052“ се заменя с „2042“;

в) на ред „Главна дирекция „Мониторинг, статистика и контрол““ числото „102“ се заменя с „87“;

г) на ред „дирекция „Разрешителни и трудова миграция““ числото „20“ се заменя с „25“.

§ 4. В Устройствения правилник на Агенцията за социално подпомагане, приет с Постановление № 25 на Министерския съвет от 2003 г. (обн., ДВ, бр. 15 от 2003 г.; изм. и доп., бр. 63 от 2003 г., бр. 14 от 2005 г., бр. 48, 59, 74 и 88 от 2006 г., бр. 34 и 95 от 2007 г., бр. 32 и 71 от 2008 г., бр. 2, 17 и 74 от 2010 г., бр. 88 от 2011 г., бр. 22 и 58 от 2012 г., бр. 77 от 2013 г., бр. 86 и 88 от 2014 г., бр. 21 от 2015 г., бр. 56 от 2016 г., бр. 68 от 2018 г., бр. 16 и 27 от 2019 г., бр. 17, 75 и 97 от 2020 г., бр. 20 и 27 от 2021 г., бр. 10 и 84 от 2024 г. и бр. 56 от 2025 г.), се правят следните изменения:

1. В приложението към чл. 7, ал. 3:

а) в наименованието думите „4634 щатни бройки“ се заменят с „4625 щатни бройки“;

б) на ред „Специализирана администрация“ числото „4489“ се заменя с „4480“;

в) на ред „Главна дирекция „Социално подпомагане“ с 28 регионални дирекции за социално подпомагане и 147 дирекции „Социално подпомагане““ числото „4393“ се заменя с „4384“.

§ 5. В Устройствения правилник на Изпълнителната агенция „Главна инспекция по труда“, приет с Постановление № 313 на Министерския съвет от 2022 г. (обн., ДВ, бр. 81 от 2022 г.; изм. и доп., бр. 45 от 2024 г.), се правят следните изменения:

1. В приложението към чл. 7, ал. 2:

а) в наименованието думите „660 щатни бройки“ се заменят с „650 щатни бройки“;

б) на ред „Специализирана администрация“ числото „618“ се заменя с „608“;

в) на ред „Главна дирекция „Инспектиране на труда“ с 28 териториални дирекции „Инспекция по труда““ числото „588“ се заменя с „578“.

§ 6. В Устройствения правилник на Държавната агенция за закрила на детето, приет с Постановление № 38 на Министерския съвет от 2001 г. (обн., ДВ, бр. 17 от 2001 г.; изм. и доп., бр. 62 и 87 от 2001 г., бр. 102 от 2003 г., бр. 14, 47 и 89 от 2005 г., бр. 106 от 2006 г., бр. 32 от 2008 г., бр. 79 от 2009 г., бр. 2 от 2010 г., бр. 22, 49 и 58 от 2012 г., бр. 62 от 2013 г., бр. 21 от 2015 г., бр. 7 от 2016 г., бр. 75 и 90 от 2020 г., бр. 62 от 2022 г. и бр. 10 от 2024 г.), се правят следните изменения:

1. В чл. 8 ал. 2 се отменя.

2. В приложението към чл. 8, ал. 3:

а) в наименованието думите „66 щатни бройки“ се заменят с „65 щатни бройки“;

б) на ред „Специализирана администрация“ числото „52“ се заменя с „51“;

в) на ред „дирекция „Политики и програми за детето, стратегическо развитие и координация““ числото „24“ се заменя с „23“.

§ 7. В Устройствения правилник на Агенцията за хората с увреждания, приет с Постановление № 337 на Министерския съвет от 2004 г. (обн., ДВ, бр. 112 от 2004 г.; изм. и доп., бр. 83 от 2005 г., бр. 11 от 2007 г., бр. 32 от 2008 г., бр. 58 и 88 от 2010 г., бр. 22 и 58 от 2012 г., бр. 21 от 2015 г., бр. 33 от 2019 г. и бр. 62 от 2022 г.), се правят следните изменения:

1. В приложението към чл. 7, ал. 2:

а) в наименованието думите „26 щатни бройки“ се заменят с „24 щатни бройки“;

б) на ред „Обща администрация“ числото „8“ се заменя със „7“;

в) на ред „дирекция „Административно-правно, финансово и информационно обслужване““ числото „8“ се заменя със „7“;

г) на ред „Специализирана администрация“ числото „16“ се заменя с „15“;

д) на ред „дирекция „Пълноправно включване на хората с увреждания““ числото „16“ се заменя с „15“.

§ 8. В Устройствения правилник на Агенцията за качеството на социалните услуги, приет с Постановление № 220 на Министерския съвет от 2020 г. (обн., ДВ, бр. 75 от 2020 г.; изм. и доп., бр. 33 от 2021 г. и бр. 93 от 2022 г.), се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 5:

а) създава се нова ал. 4:

„(4) В дейността си изпълнителният директор се подпомага от заместник изпълнителен директор.“;

б) създават се ал. 5 и 6:

„(5) Трудовото правоотношение със заместник изпълнителния директор се сключва, изменя и прекратява от изпълнителния директор съгласувано с министъра на труда и социалната политика.

(6) Със заповед изпълнителният директор определя функции и делегира правомощия на заместник изпълнителния директор.“;

в) досегашната ал. 4 става ал. 7 и се изменя така:

„(7) Правомощията на изпълнителния директор в негово отсъствие поради командировка или ползване на законоустановения отпуск се изпълняват от заместник изпълнителния директор, от главния секретар или от директор на дирекция, който се определя със заповед на изпълнителния директор за всеки конкретен случай.“

2. В приложението към чл. 8:

а) в наименованието думите „81 щатни бройки“ се заменят със „101 щатни бройки“;

б) след ред „Изпълнителен директор 1“ се създава ред „Заместник изпълнителен директор 1“;

в) на ред „Обща администрация“ числото „13“ се заменя с „15“;

г) на ред „дирекция „Административно-правно, финансово и информационно обслужване“ числото „13“ се заменя с „15“;

д) на ред „Специализирана администрация“ числото „62“ се заменя със „79“;

е) на ред „дирекция „Контрол, мониторинг и лицензиране на социалните услуги“ числото „62“ се заменя със „79“.

Заклучителни разпоредби

§ 9. Постановлението се приема на основание чл. 42, ал. 4 и чл. 55 от Закона за администрацията.

§ 10. Постановлението влиза в сила от датата на обнародването му в „Държавен вестник“.

Министър-председател:

Росен Желязков

Главен секретар на Министерския съвет:

Габриела Козарева

5542

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 203 ОТ 6 ОКТОМВРИ 2025 Г.

за одобряване на допълнителни трансфери по бюджетите на общини за 2025 г. за организирането на транспорт от местата на настаняване до училищата, в които се обучават деца и ученици с предоставена временна закрила от Украйна, за периода от 15 септември 2025 г. до 30 юни 2026 г.

МИНИСТЕРСКИЯТ СЪВЕТ ПОСТАНОВИ:

Чл. 1. (1) Одобрява допълнителни трансфери в размер 385 750 лв., разпределени по бюджетите на общини за 2025 г. съгласно приложението, за организиране на транспорт от местата на настаняване до училища, в които се обучават деца и ученици с предоставена временна закрила от Украйна, за периода от 15 септември 2025 г. до 30 юни 2026 г.

(2) Допълнителните трансфери по ал. 1 да се осигурят за сметка на намаление на утвърдените разходи по „Политика в областта на всеобхватното, достъпно и качествено предучилищно и училищно образование. Учене през целия живот“, бюджетна програма „Училищно образование“, по бюджета на Министерството на образованието и науката за 2025 г.

(3) Допълнителните трансфери се предоставят по бюджетите на общини като трансфер за други целеви разходи за сметка на намаляване на бюджетното взаимоотношение на централния бюджет с бюджета на Министерството на образованието и науката за 2025 г.

Чл. 2. Със сумата по чл. 1, ал. 1 да се намалят показателите по чл. 16, ал. 3 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2025 г.

Чл. 3. Министърът на образованието и науката да извърши съответните промени по бюджета на Министерството на образованието и науката за 2025 г. и да уведоми министъра на финансите.

Чл. 4. Министърът на финансите да извърши налагащите се промени по централния бюджет, включително по бюджетните взаимоотношения на общините с централния бюджет за 2025 г.

Заклучителни разпоредби

§ 1. Постановлението се приема на основание чл. 55а и чл. 109, ал. 3 от Закона за публичните финанси във връзка с чл. 108 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2025 г.

§ 2. Изпълнението на постановлението се възлага на министъра на образованието и науката и на кметовете на съответните общини.

§ 3. Постановлението влиза в сила от деня на обнародването му в „Държавен вестник“.

Министър-председател:

Росен Желязков

Главен секретар на Министерския съвет:

Габриела Козарева

Приложение
към чл. 1, ал. 1

Разпределение на средствата за организирането на транспорт от местата на настаняване до училищата, в които се обучават деца и ученици с предоставена временна закрила от Украйна, за периода от 15 септември 2025 г. до 30 юни 2026 г.

№ по ред	Община	Област	Средства за общината (лв.)
1.	Несебър	Бургас	66 960
2.	Поморие	Бургас	78 736
3.	Аксаково	Варна	28 950
4.	Варна	Варна	191 884
5.	Балчик	Добрич	19 220
ОБЩО			385 750

5543

**ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 204
ОТ 6 ОКТОМВРИ 2025 Г.**

за одобряване на вътрешнокомпенсирани промени на утвърдените разходи по области на политики/бюджетни програми по бюджета на Министерството на икономиката и индустрията за 2025 г.

**МИНИСТЕРСКИЯТ СЪВЕТ
ПОСТАНОВИ:**

Чл. 1. Одобрява вътрешнокомпенсирани промени на утвърдените разходи по области на политики/бюджетни програми по бюджета на Министерството на икономиката и индустрията за 2025 г., както следва:

1. Намалява утвърдените разходи по „Политика в областта на ефективното външно-икономическо сътрудничество“, бюджетна програма „Реализация на експортния потенциал и участие в търговската политика на Европейския съюз“, с 1 346 000 лв.

2. Увеличава утвърдените разходи по „Политика в областта на устойчивото икономическо развитие и конкурентоспособност“, бюджетна програма „Преструктуриране и ефективно управление на държавната собственост“, с 1 346 000 лв.

Чл. 2. Министърът на икономиката и индустрията да извърши налагащите се от чл. 1 промени по бюджета на Министерството на икономиката и индустрията за 2025 г. и да уведоми за това министъра на финансите.

Заключителни разпоредби

§ 1. Постановлението се приема на основание чл. 109, ал. 1 от Закона за публичните финанси.

§ 2. Изпълнението на постановлението се възлага на министъра на икономиката и индустрията.

§ 3. Постановлението влиза в сила от деня на обнародването му в „Държавен вестник“.

Министър-председател:
Росен Желязков

Главен секретар на Министерския съвет:
Габриела Козарева

5544

**МИНИСТЕРСТВА
И ДРУГИ ВЕДОМСТВА****МИНИСТЕРСТВО
НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО
МЕЖДУНАРОДНИ ЗДРАВНИ
ПРАВИЛА (2005),**

изменени с резолюция WNA77.17 на Световната здравна асамблея и приети на 1 юни 2024 г. (Ратифицирани със закон, приет от 51-вото Народно събрание на 18 юли 2025 г. – ДВ, бр. 61 от 2025 г. В сила за Република България от 19 септември 2025 г.)

**ЧАСТ I – ДЕФИНИЦИИ, ЦЕЛ И ОБХВАТ,
ПРИНЦИПИ И ОТГОВОРНИ ОРГАНИ***Член 1. Дефиниции*

1. За целите на Международните здравни правила (наричани по-нататък „МЗП“ или „Правилата“):

„засегнати“ означава лица, багажи, товари, контейнери, транспортни средства, стоки, пощенски пратки или човешки останки, които са инфектирани или контаминирани, или пренасят източници на инфекция или контаминация, и по такъв начин представляват риск за общественото здраве;

„засегнат район“ означава специфична географска област, за която са били препоръчани здравни мерки от страна на СЗО съгласно настоящите Правила;

„въздухоплавателно средство“ означава въздухоплавателно средство, което извършва международно пътуване;

„летище“ означава всяко летище, на което пристигат или заминават международни полети;

„пристигане“ на транспортно средство означава:

- а) в случай на морски плавателен съд – пристигане или пускане на котва в определената зона на пристанище;
- б) в случай на въздухоплавателно средство – пристигане на летище;
- в) в случай на плавателен съд за вътрешна морска навигация, извършващ международно пътуване, пристигане във входно пристанище;

д) в случай на влак или пътно транспортно средство – пристигане на сухопътен входен пункт;

„багаж“ означава личните вещи на пътник;

„товар“ означава стоки, превозвани на транспортно средство или в контейнер;

„компетентни власти“ означава органи, отговорни за изпълнението и прилагането на здравните мерки съгласно настоящите Правила;

„контейнер“ означава част от транспортно оборудване:

а) имаща дълготраен живот и устойчивост, позволяващи многократното ѝ използване;

б) специално проектирана, за да улесни превоза на стоки чрез един или повече видове транспорт, без междинно повторно товарене;

в) снабдена с устройства, които позволяват лесното им обработване, по-специално прехвърлянето им от един вид транспортно средство на друг; и

д) специално проектирани по начин, позволяващ лесно да се пълнят и изпразват;

„зона за товарене на контейнери“ означава място или съоръжение, предназначено за контейнери, използвани в международния трафик;

„контаминация“ означава наличие на инфекциозен или токсичен агент или вещество върху повърхността на човешко или животинско тяло, в или върху продукт, предназначен за консумация, или върху други неодушевени предмети, включително транспортни средства, което може да представлява риск за общественото здраве;

„транспортно средство“ означава самолет, кораб, влак, пътно транспортно средство или всяко друго транспортно средство, което извършва международно пътуване;

„оператор на транспортно средство“ означава физическо или юридическо лице, което отговаря за транспортно средство, или негов представител;

„екипаж“ означава лицата, които се намират на борда на транспортно средство, които не са пътници;

„деконтаминация“ означава процедура за прилагане на здравни мерки за елиминиране на инфекциозен или токсичен агент или вещество върху повърхността на човешко или животинско тяло, в или върху продукт, предназначен за консумация, или върху други неодушевени предмети, включително транспортни средства, които могат да представляват риск за общественото здраве;

„отпътуване“ означава, за лица, багаж, товар, транспортни средства или стоки, действието по напускане на дадена територия;

„дератизация“ означава процедурата за прилагане на здравни мерки за контрол или унищожаване на гризачи, преносители на заразни болести при човека, намиращи се в багажи, товари, контейнери, транспортни средства, съоръжения, стоки и пощенски пратки на входния пункт;

„Генерален директор“ означава Генералният директор на Световната здравна организация;

„болест“ означава заболяване или медицинско състояние, независимо от неговия произход или източник, което представлява или би могло да представлява значителна вреда за хората;

„дезинфекция“ означава процедура за прилагане на здравни мерки за контрол или унищожаване на инфекциозни агенти върху повърхността на човешкото или животинското тяло, или вътре, или върху багажи, товари, контейнери, транспортни средства, стоки и пощенски пратки чрез пряко въздействие на химични или физични агенти;

„дезинсекция“ означава процедура за прилагане на здравни мерки за контрол или унищожаване на насекоми, вектори на заразни болести при човека, когато се намират в/върху багажи, товари, контейнери, транспортни средства, стоки и пощенски пратки;

„събитие“ означава проява на заболяване или на явление, което би могло да създаде потенциал за заболяване;

„свободна практика“ означава разрешение за влизане на кораб в пристанище, качване или слизване, разтоварване или натоварване на товари или запаси; разрешение за кацане на въздухоплавателно средство, след кацане, за качване или слизване, разтоварване или натоварване на товари или запаси; и разрешение за наземно транспортно средство, след пристигане, за качване или слизване, разтоварване или натоварване на товари или запаси;

„стоки“ означава материални продукти, включително животни и растения, превозвани по време на международно пътуване, включително за използване на борда на транспортно средство;

„сухопътен граничен пункт“ означава сухопътен входен пункт за влизане по суша в една държава – страна по МЗП, включително такъв, който се използва от пътни транспортни средства и влакове;

„сухопътно транспортно средство“ означава моторно транспортно средство за сухопътен транспорт по време на международно пътуване

не, включително влакове, автобуси, камиони и автомобили;

„здравна мярка“ означава процедури, прилагани за предотвратяване на разпространението на болести или зарази; здравната мярка не включва мерки за правоприлагане или мерки за сигурност;

„болно лице“ означава лице, което страда от или е засегнато от физиологическо смущение, което може да представлява риск за общественото здраве;

„инфекция“ означава проникване и развитие или размножаване на инфекциозен агент в организма на хора и животни, което би могло да представлява риск за общественото здраве;

„инспекция“ означава проверка от страна на компетентния орган или под негов надзор на зони, багажи, контейнери, транспортни средства, съоръжения, стоки или пощенски пратки, включително съответните данни и документация, с цел да се определи дали съществува риск за общественото здраве;

„международен трафик“ означава движение на хора, багажи, товари, контейнери, транспортни средства, стоки или пощенски пратки през международна граница, включително международна търговия;

„международно пътуване“ означава:

- a) в случай на транспортно средство – пътуване между входни пунктове на териториите на повече от една държава или пътуване между входни пунктове на територията или териториите на една и съща държава, ако по време на това пътуване транспортното средство е било в контакт с територията на която и да е друга държава, но само по отношение на тези контакти;
- b) в случай на пътник – пътуване, включващо влизане на територията на държава, различна от територията на държавата, в която пътникът започва пътуването;

„интрузивен“ означава евентуално предизвикване на дискомфорт чрез близък или интимен контакт или разпит;

„инвазивен“ означава убождаване или разязвяване на кожата, вкарване на инструмент или чужд материал в тялото или изследване на телесна кухина; за целите на настоящите Правила медицински преглед на ухото, носа и устната кухина, измерване на телесна температура в ухо, уста или при допир с кожата или термовизия; медицински преглед; аускултация; външно палпиране; ретиноскопия; външно вземане на проби от урина, изпражнения или слюнка; външно измерване на кръвно налягане; и електрокардиографията се считат за неинвазивни;

„изолация“ означава отделяне на болни или заразени лица или на засегнат багаж, контейнери, транспортни средства, стоки или пощенски пратки от други лица по такъв начин, че да се предотврати разпространението на инфекцията или контаминацията;

„медицински преглед“ означава предварителна оценка на дадено лице, извършено от упълномощен здравен работник или от лице под прякото наблюдение на компетентния орган, с цел определяне на здравословното състояние на лицето и потенциалния риск за общественото здраве на други лица, и може да включва проверка на медицински документи и клиничен преглед, когато това е оправдано от обстоятелствата на конкретния случай;

„Национален орган по МЗП“ означава органът, определен или създаден от държавата-страна на национално равнище, за да координира прилагането на настоящите Правила в рамките на юрисдикцията на държавата-страна;

„Национална точка за контакт по МЗП“ означава националният център, определен от всяка държава – страна по МЗП, който трябва да бъде достъпен по всяко време за комуникация с контактните точки по МЗП на СЗО съгласно настоящите Правила;

„Организация“ или „СЗО“ означава Световната здравна организация;

„пандемична извънредна ситуация“ означава извънредна ситуация в областта на общественото здраве от международно значение, която е причинена от заразно заболяване и:

- i. има или съществува висок риск от широко географско разпространение до и в рамките на множество държави; и
- ii. надхвърля или има висок риск да надхвърли капацитета на здравните системи за отговор в тези държави; и
- iii. причинява или има висок риск да причини значителни социални и/или икономически смущения, включително смущения в международния трафик и търговия; и
- iv. изисква бързи, равнопоставени и засилени координирани международни действия с подходи, обхващащи цялото правителство и цялото общество;

„постоянно пребиваване“ има значението, определено в националното законодателство на съответната държава – страна по МЗП;

„лични данни“ означава всяка информация, свързана с идентифицирано или подлежащо на идентифициране физическо лице;

„входен пункт“ означава преминаване при международно влизане или излизане на пътници, багажи, товари, контейнери, транспортни

средства, стоки и пощенски пратки, както и агенциите и зоните, които ги обслужват при влизане или излизане;

„пристанище“ означава морско пристанище или пристанище на вътрешен воден басейн, където пристигат или откъдето отпътуват кораби, извършващи международни плавания;

„пощенска пратка“ означава адресиран артикул или пакет, пренасян от пощенските служби или чрез международни куриерски услуги;

„извънредна ситуация в областта на общественото здраве от международно значение“ означава извънредно събитие, което се определя съгласно предвиденото в настоящите Правила:

- i. да представлява риск за общественото здраве за други държави при международно разпространение на болестта; и
- ii. да изисква координиран международен отговор;

„наблюдение на общественото здраве“ означава мониториране на здравословното състояние на пътник във времето с цел определяне на риска от предаване на болест;

„риск за общественото здраве“ означава вероятността от събитие, което може да повлияе неблагоприятно на здравето на населението, с акцент върху такова, което може да има международно разпространение или да представлява сериозна и непосредствена опасност;

„карантина“ означава ограничаване на дейностите и/или отделяне от други лица на съмнителни лица, които не са болни, или отделяне на съмнителни багажи, контейнери, транспортни средства или стоки по такъв начин, че да се предотврати възможното разпространение на инфекция или контаминация;

„препоръка“ и „препоръчан“ се отнасят за временни или постоянни препоръки, издавани съгласно настоящите Правила;

„съответни здравни продукти“ означава онези здравни продукти, които са необходими за отговор на извънредни ситуации в областта на общественото здраве от международно значение, включително пандемични извънредни ситуации, които могат да включват лекарства, ваксини, диагностикуми, медицински изделия, продукти за контрол на векторите, лични предпазни средства, продукти за де-контаминация, помощни продукти, антидоти, клетъчно- и геннобазирани терапии, и други здравни технологии;

„резервоар“ означава животно, растение или вещество, в които обикновено живее даден инфекциозен агент и чието присъствие може да представлява риск за общественото здраве;

„пътно транспортно средство“ означава сухопътно превозно средство, различно от влак;

„научно доказателство“ означава информация, доказана въз основа на установени и приети научни методи;

„научни принципи“ означава приети чрез научни методики фундаментални природни закони и факти;

„кораб“ означава морски или плавателен съд за вътрешна навигация, който извършва международно плаване;

„постоянна препоръка“ означава необвързващ съвет, издаден от СЗО съгласно член 16 относно настоящи специфични рискове за общественото здраве, относно подходящите рутинни или периодични здравни мерки, необходими за предотвратяване или намаляване на международното разпространение на болести и свеждане до минимум на въздействието върху международния трафик;

„надзор“ означава систематично текущо събиране, сравняване и анализ на данни за целите на общественото здраве и своевременно разпространение на информация за общественото здраве с цел оценка и отговор на общественото здравеопазване, когато е необходимо;

„съмнителни“ означава лица, багажи, товар, контейнери, транспортни средства, стоки или пощенски пратки, за които държавата – страна по МЗП, счита, че са били изложени или е възможно да бъдат изложени на риск за общественото здраве и че биха могли да бъдат възможен източник на разпространение на болестта;

„временна препоръка“ означава необвързващ съвет, издаден от СЗО в съответствие с член 15, за прилагане на ограничени във времето и в зависимост от конкретния риск мерки, в отговор на извънредна ситуация в областта на общественото здраве с международно значение, за предотвратяване или ограничаване международното разпространение на болестта и минимизиране на въздействието върху международния трафик;

„временно пребиваване“ има значението, определено в националното законодателство на съответната държава – страна по МЗП;

„пътник“ означава физическо лице, което осъществява международно пътуване;

„вектор“ означава насекомо или друго животно, което обикновено пренася инфекциозен агент, представляващ риск за общественото здраве;

„верификация“ означава предоставяне на информация от държава – страна по МЗП, на СЗО, потвърждаваща състоянието на дадено събитие на територията или териториите на тази държава – страна по МЗП;

„Точка за контакт на СЗО по МЗП“ означава звеното в рамките на СЗО, което трябва да е достъпно по всяко време за комуникация с националната точка за контакт по МЗП.

2. Освен в случаите, когато не е посочено или определено друго, всяко позоваване на настоящите Правила включва и приложенията към тях.

Член 2. Цел и обхват

Целта и обхватът на настоящите Правила са превенция, готовност, защита, контрол и осигуряване на отговор в областта на общественото здраве при международно разпространение на болести по начини, които са съизмерими и ограничени в рамките на рисковете за общественото здраве и с които се избягва ненужно въздействие върху международния трафик и търговия.

Член 3. Принципи

1. Прилагането на настоящите Правила се извършва при пълно зачитане на човешкото достойнство, правата на човека и основните свободи на хората и насърчава равнопоставеността и солидарността.

2. Прилагането на настоящите Правила се ръководи от Хартата на Организацията на обединените нации и Конституцията на Световната здравна организация.

3. Прилагането на настоящите Правила се ръководи от целта за тяхното универсално приложение за предпазване на всички хора по света от международното разпространение на болести.

4. В съответствие с Устава на Организацията на обединените нации и принципите на международното право държавите имат суверенното право да създават и прилагат законодателство в изпълнение на техните национални здравни политики. По този начин те трябва да спазват целта на настоящите Правила.

Член 4. Отговорни органи

1. Всяка държава – страна по МЗП, определя или създава, в съответствие с националното си законодателство и контекст, една или две структури, които да изпълняват функциите на национален орган по МЗП и национална точка за контакт по МЗП, както и на отговорните органи в рамките на съответната ѝ юрисдикция за прилагането на здравните мерки съгласно настоящите Правила.

1 bis. Националният орган по МЗП координира прилагането на тези Правила в рамките на юрисдикцията на държавата – страна по МЗП.

2. Националните точки за контакт по МЗП са достъпни по всяко време за комуникация с точките за контакт по МЗП на СЗО,

предвидени в параграф 3 от настоящия член. Функциите на националните точки за контакт по МЗП включват:

- a) изпращане до точките за контакт на СЗО по МЗП от името на съответната държава – страна по МЗП, на спешни съобщения относно прилагането на настоящите Правила, по-специално съгласно разпоредбите на членове 6 – 12; и
- b) разпространяване на информация и консолидиране на принос от съответните компетентни власти от държавната администрация на съответната държава – страна по МЗП, включително тези, които отговарят за надзора и докладването, входните пунктове, службите за обществено здравеопазване, клиниките, болниците и други държавни служби.

2 bis. Държавите – страни по МЗП, приемат мерки за прилагане на параграфи 1, 1 bis и 2 от настоящия член, включително, ако е необходимо, за адаптиране на вътрешните си законодателни и/или административни разпоредби.

3. СЗО определя точки за контакт по МЗП, които са достъпни по всяко време за комуникация с националните точки за контакт по МЗП. Точките за контакт на СЗО по МЗП изпращат спешни съобщения, свързани с прилагането на настоящите Правила, по-специално съгласно разпоредбите на членове 6 – 12, до националната точка за контакт по МЗП на съответните държави – страни по МЗП. Контактните точки на СЗО по МЗП могат да бъдат определени от СЗО в централата или на регионално ниво на Организацията.

4. Държавите – страни по МЗП, предоставят на СЗО данните за контакт на своя национален орган по МЗП и на своята национална точка за контакт по МЗП, както и СЗО предоставя на държавите – страни по МЗП, данните за контакт на точките за контакт по МЗП на СЗО. Тези данни за контакт се актуализират непрекъснато и се потвърждават ежегодно. СЗО предоставя на всички държави – страни по МЗП, данните за контакт.

ЧАСТ II – ИНФОРМАЦИЯ И ОТГОВОР НА ОБЩЕСТВЕНОТО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

Член 5. Надзор

1. Всяка държава – страна по МЗП, изгражда, укрепва и поддържа възможно най-скоро, но не по-късно от пет години след влизането в сила на настоящите Правила по отношение на тази държава-страна, основните капацитети за превенция, откриване, оценка, уведомяване и докладване на събития в съответствие с тези Правила, както е посочено в Част А на Приложение 1.

2. В резултат на оценката, посочена в параграф 2 от Приложение 1, и въз основа на обоснована необходимост и план за изпълнение всяка държава – страна по МЗП, може да докладва на СЗО и по този начин да получи удължаване с две години на срока за изпълнение на задължението по параграф 1 от настоящия член. При изключителни обстоятелства и представяйки нов план за изпълнение, държавата – страна по МЗП, може да поиска от Генералния директор допълнително удължаване на срока с не повече от две години, който взема решение, като взема предвид експертното мнение на комитета, създаден съгласно член 50 (наричан по-нататък „Комитет за преглед“). След изтичането на срока, посочен в параграф 1 от настоящия член, държавата – страна по МЗП, която е получила удължаване, докладва ежегодно на СЗО за постигнатия напредък в изпълнението на цялостния план.

3. СЗО подпомага държавите-страни, по тяхна молба, в изграждането, укрепването и поддържането на основните капацитети, посочени в параграф 1 от настоящия член.

4. СЗО събира информация за събитията чрез дейностите си по надзор и оценява потенциала им да предизвикат международно разпространение на болестта и възможно въздействие върху международния трафик. Информация, получена от СЗО съгласно настоящия параграф, се обработва съгласно разпоредбите на членове 11 и 45, когато е уместно.

Член 6. Уведомяване

1. Всяка държава – страна по МЗП, оценява събитията, настъпили на нейна територия, като използва инструмента за вземане на решения в Приложение 2. Всяка държава – страна по МЗП, уведомява СЗО чрез националната точка за контакт по МЗП посредством най-ефикасните налични средства за комуникация и в рамките на 24 часа след оценка на информацията, отнасяща се до общественото здравеопазване, за всички събития, които могат да представляват извънредна ситуация за общественото здраве от международно значение на нейна територия в съответствие с инструмента за вземане на решение, както и за всички здравни мерки, приложени в отговор на тези събития. В случай че полученото от СЗО уведомление засяга компетентността на Международната агенция за атомна енергия (МААЕ) или на друга(и) междуправителствена(и) организация(и), СЗО, съгласно член 14, параграф 1, незабавно уведомява МААЕ или, според случая, другата(ите) компетентна(и) междуправителствена(и) организация(и).

2. След уведомлението държавата – страна по МЗП, продължава да съобщава на СЗО навременна, точна и достатъчно подробна информация за общественото здравеопазване, с която разполага, относно нотифицираното събитие, по възможност включваща дефиниция на случаите, лабораторни резултати, източник и вид на риска, брой на случаите и брой на смъртните случаи, условия, влияещи върху разпространението на болестта, и предприетите здравни мерки; и докладва, когато е необходимо, за трудностите, с които се сблъсква, и за необходимата подкрепа при отговора на потенциална извънредна ситуация в областта на общественото здраве от международно значение.

Член 7. Обмен на информация при неочаквани или необичайни събития в областта на общественото здравеопазване

Ако държава – страна по МЗП, разполага с данни за неочаквано или необичайно събитие в областта на общественото здравеопазване на своя територия, независимо от произхода или източника му, което може да представлява извънредна ситуация в областта на общественото здраве от международно значение, тя предоставя на СЗО цялата съответна информация в областта на общественото здравеопазване. В такъв случай разпоредбите на член 6 се прилагат в тяхната цялост.

Член 8. Консултации

В случай, когато на територията на дадена държава – страна по МЗП, настъпят събития, за които не се изисква уведомяване, както е предвидено в член 6, по-специално събития, за които няма достатъчно информация за попълване на инструмента за вземане на решение, държавата – страна по МЗП, трябва въпреки това да уведоми СЗО за това чрез националната точка за контакт по МЗП и да се консултира своевременно със СЗО относно необходимите здравни мерки. Такива съобщения се третират в съответствие с член 11, параграфи 2 – 4. Държавата – страна по МЗП, на чиято територия е настъпило събитието, може да отправи молба до СЗО за оценка на всички епидемиологични данни, получени от тази държава – страна по МЗП.

Член 9. Други доклади

1. СЗО може да вземе под внимание доклади от източници, различни от уведомления или консултации, да ги оцени в съответствие с установените епидемиологични принципи и след това да съобщи информация за събитието на държавата – страна по МЗП, на чиято територия се предполага, че е настъпило събитието. Преди да предприеме каквито и да било действия въз основа на такива

доклади СЗО се консултира и се опитва да получи потвърждение от държавата – страна по МЗП, на чиято територия се твърди, че е настъпило събитието, в съответствие с процедурата, посочена в член 10. За тази цел СЗО предоставя получената информация на държавите – страни по МЗП, и само когато това е надлежно обосновано СЗО може да запази поверителността на източника. Тази информация ще бъде използвана в съответствие с процедурата, посочена в член 11.

2. Държавите – страни по МЗП, информират СЗО, доколкото това е практически възможно, в рамките на 24 часа от получаването на данни за риск за общественото здраве, установен извън тяхната територия, който може да доведе до международно разпространение на болести, което се проявява чрез износ или внос на:

- а) случаи при хора;
- б) вектори на инфекция или контаминация; или
- с) контаминирани стоки.

Член 10. Верификация

1. В съответствие с член 9 СЗО изисква от държава – страна по МЗП, проверка на докладите от източници, различни от уведомления или консултации, относно събития, които могат да представляват извънредна ситуация за общественото здраве от международно значение, за които се твърди, че са настъпили на територията на държавата. В такива случаи СЗО информира съответната държава – страна по МЗП, относно докладите, за които се иска потвърждение.

2. Съгласно предходния параграф и член 9 всяка държава – страна по МЗП, при поискване от СЗО проверява и предоставя:

- а) в рамките на 24 часа – първоначален отговор или потвърждение на искането от СЗО;
- б) в рамките на 24 часа – налична информация за състоянието на събитията в областта на общественото здраве, посочени в искането на СЗО; и
- с) информация на СЗО във връзка с оценката, извършена съгласно член 6, включително и съответната информация, както е описана в посочения член.

3. При получаване на информация за събитие, което може да представлява извънредна ситуация в областта на общественото здраве от международно значение, СЗО предлага да сътрудничи на съответната държава – страна по МЗП, за да оцени потенциала за международно разпространение на болестта, евентуалното въздействие върху международния трафик и адекватността на мерките за контрол. Такива дейности могат да включват сътрудничество

и с други организации, установяващи стандарти, както и предложение за мобилизиране на международна помощ с цел подпомагане на националните власти при провеждането и координирането на оценките на място. При поискване от страна на държавата – страна по МЗП, СЗО предоставя информация в подкрепа на такова предложение.

4. Ако държавата – страна по МЗП, не приеме предложението за сътрудничество, и когато това е оправдано от степента на риска за общественото здраве, СЗО трябва да сподели с другите държави – страни по МЗП, информацията за събитието, с която разполага, като същевременно насърчава държавата – страна по МЗП, да приеме предложението за сътрудничество от страна на СЗО, като взема предвид мнението на съответната държава – страна по МЗП.

Член 11. Предоставяне на информация от страна на СЗО

1. При спазване на разпоредбите на параграф 2 от настоящия член СЗО изпраща до всички държави – страни по МЗП, а при необходимост, до съответните междуправителствени организации, във възможно най-кратък срок и с най-ефикасните налични средства, поверително, такава информация от общественото здравеопазване, която е получила съгласно членове 5 – 10 включително и която е необходима, за да се даде възможност на държавите – страни по МЗП, да отговорят на съществуващия риск за общественото здраве. СЗО следва да предоставя информация на други държави – страни по МЗП, която би могла да им помогне да предотвратят настъпването на подобни инциденти.

2. СЗО използва информацията, получена съгласно членове 6 и 8 и член 9, параграф 2, за целите на проверката, оценката и подпомагането съгласно настоящите Правила и освен ако не е договорено друго с държавите – страни по МЗП, посочени в тези разпоредби, не прави тази информация общодостъпна за други държави – страни по МЗП, до момента, в който:

- а) събитието е определено като извънредна ситуация в областта на общественото здраве от международно значение, включително пандемична извънредна ситуация, в съответствие с член 12; или
- б) СЗО е потвърдила информацията, доказваща международното разпространение на инфекцията или контаминацията, в съответствие с установените епидемиологични принципи; или
- с) съществуват доказателства, че:
 - i. е малко вероятно мерките за контрол срещу международното разпространение да се окажат успешни поради

естеството на контаминацията, причинителя на болестта, вектора или резервоара; или

- ii. държавата – страна по МЗП, не разполага с достатъчен оперативен капацитет за изпълнение на необходимите мерки за предотвратяване на по-нататъшното разпространение на болестта; или

- d) естеството и обхватът на международното движение на пътници, багажи, товари, контейнери, транспортни средства, стоки или пощенски пратки, които могат да бъдат засегнати от инфекцията или контаминацията, изискват незабавно прилагане на международни мерки за контрол.

3. СЗО се консултира с държавата – страна по МЗП, на чиято територия настъпва събитието, относно намерението си да предостави информация по настоящия член.

4. Когато информацията, получена от СЗО съгласно параграф 2 от настоящия член, се предоставя на държавите – страни по МЗП, в съответствие с настоящите Правила, СЗО може също така да я предостави на обществеността, ако друга информация за същото събитие вече е станала обществено достояние и съществува необходимост от разпространение на достоверна и независима информация.

Член 12. Определяне на извънредна ситуация в областта на общественото здраве от международно значение, включително пандемична извънредна ситуация

1. Въз основа на получената информация, по-специално от държавата(ите)-страна(и), на чиято(ито) територия(и) настъпва събитието, Генералният директор определя дали събитието представлява извънредна ситуация в областта на общественото здраве от международно значение, включително, когато е уместно, пандемична извънредна ситуация, в съответствие с критериите и процедурите, определени в настоящите Правила.

2. Ако въз основа на оценка съгласно настоящите Правила Генералният директор счита, че е налице извънредна ситуация в областта на общественото здраве от международно значение, Генералният директор се консултира с държавата(ите)-страна(и), на чиято(ито) територия(и) събитието настъпва, относно това предварително определяне. Ако Генералният директор и държавата(ите)-страна(и) постигнат съгласие по отношение на това определяне, Генералният директор в съответствие с процедурата, посочена в член 49, иска мнението на Комитета, създаден съгласно

член 48 (наричан по-нататък „Комитет за извънредни ситуации“), относно подходящи временни препоръки.

3. Ако след консултациите по параграф 2 по-горе Генералният директор и държавата(ите)-страна(и), на чиято(ито) територия(и) събитието настъпва, не постигнат консенсус в рамките на 48 часа относно това дали събитието представлява извънредна ситуация в областта на общественото здраве от международно значение, се взема решение в съответствие с процедурата, посочена в член 49.

4. При определянето на това дали дадено събитие представлява извънредна ситуация в областта на общественото здраве от международно значение, включително, когато е уместно, пандемична извънредна ситуация, Генералният директор взема предвид:

- a) информация, предоставена от държавата(ите)-страна(и);
- b) инструмента за вземане на решение, съдържащ се в Приложение 2;
- c) съветите на Комитета за извънредни ситуации;
- d) научните принципи, както и наличните научни доказателства и друга съответна информация; и
- e) оценка на риска за човешкото здраве, на риска от международно разпространение на болести и на риска от въздействие върху международния трафик.

4 bis. Ако Генералният директор определи, че дадено събитие представлява извънредна ситуация в областта на общественото здраве от международно значение, Генералният директор допълнително определя, след като е взел предвид въпросите, съдържащи се в параграф 4, дали извънредната ситуация в областта на общественото здраве от международно значение представлява и пандемична извънредна ситуация.

5. Ако Генералният директор, след като разгледа въпросите, съдържащи се в букви a), c), d) и e) на параграф 4 от настоящия член и след консултации с държавата(ите)-страна(и), на чиято(ито) територия(и) е настъпила извънредна ситуация в областта на общественото здраве от международно значение, включително пандемична извънредна ситуация, счита, че извънредната ситуация в областта на общественото здраве от международно значение, включително пандемична извънредна ситуация, е приключила, тъй като вече не отговаря на съответното определение в член 1, Генералният директор взема решение в съответствие с процедурата, посочена в член 49.

Член 13. Отговор в областта на общественото здраве, включително справедлив достъп до съответните здравни продукти

1. Всяка държава – страна по МЗП, изгражда, укрепва и поддържа възможно най-скоро, но не по-късно от пет години от влизането в сила на тези Правила за тази държава – страна по МЗП, основните капацитети за превенция, готовност и бърз и ефективен отговор на рискове за общественото здраве и извънредни ситуации в областта на общественото здраве от международно значение, включително пандемични извънредни ситуации, включително в нестабилни и хуманитарни условия, както е посочено в Част А от Приложение 1. СЗО публикува, след консултация с държавите членки, насоки с цел подпомагане на държавите – страни по МЗП, в изграждането на основните капацитети за отговор в областта на общественото здравеопазване.

2. След оценката, посочена в параграф 2 от Приложение 1, държавата – страна по МЗП, може да докладва на СЗО въз основа на обоснована необходимост и план за изпълнение и по този начин да получи удължаване с две години на срока за изпълнение на задължението по параграф 1 от настоящия член. При изключителни обстоятелства и представяйки нов план за изпълнение, държавата – страна по МЗП, може да поиска от Генералния директор допълнително удължаване на срока за не повече от две години, който взема решение, като взема предвид експертното мнение на Комитета за преглед. След изтичане на срока, посочен в параграф 1 от настоящия член, държавата – страна по МЗП, която е получила удължаване, докладва ежегодно на СЗО за постигнатия напредък в процеса на цялостния план.

3. По искане на държава – страна по МЗП, или след приемане на предложение от страна на СЗО, СЗО ѝ сътрудничи в дейностите, свързани с отговора на възникнали рискове за общественото здраве и събития, като предоставя технически насоки и помощ и оценява ефективността на предприетите мерки за контрол, включително мобилизиране на международни екипи от експерти за оказване на помощ на място, когато това е необходимо.

4. Ако СЗО след консултация със съответната(ите) държава(и)-страна(и), както е предвидено в член 12, установи, че е налице извънредна ситуация в областта на общественото здраве от международно значение, включително пандемична извънредна ситуация, тя може да предложи, в допълнение към подкрепата, посочена в параграф 3 от настоящия член, допълнителна помощ на държавата(ите)-страна(и), включително оценка на сериозността на международния риск и

адекватността на мерките за контрол. Такова сътрудничество може да включва предложение за мобилизиране на международна помощ с цел подпомагане на националните власти при провеждането и координирането на оценки на място. При поискване от страна на държавата – страна по МЗП, СЗО предоставя информация в подкрепа на такова предложение.

5. При поискване от СЗО държавите – страни по МЗП, следва да предоставят в рамките на възможностите си подкрепа за координираните от СЗО дейности за отговор.

6. При поискване СЗО предоставя подходящи насоки и помощ на други държави – страни по МЗП, засегнати или застрашени от извънредна ситуация в областта на общественото здраве от международно значение, включително пандемична извънредна ситуация.

7. СЗО оказва подкрепа на държавите – страни по МЗП, по тяхно искане или след приемане на предложение от СЗО и координира международните дейности за отговор по време на извънредни ситуации в областта на общественото здраве от международно значение, включително пандемични извънредни ситуации, след определянето им съгласно член 12 от настоящите Правила.

8. СЗО улеснява и работи за премахване на пречките пред навременния и равнопоставен достъп на държавите – страни по МЗП, до съответните здравни продукти след определянето ѝ и по време на извънредна ситуация в областта на общественото здраве от международно значение, включително пандемична извънредна ситуация, въз основа на рисковете и нуждите на общественото здравеопазване. За тази цел Генералният директор:

a) извършва, периодически преразглежда и актуализира оценки на потребностите в областта на общественото здравеопазване, както и наличието и достъпността, включително и ценовата достъпност на съответните здравни продукти за отговор в областта на общественото здраве; публикува тези оценки; взема предвид наличните оценки при издаването, изменението, разширяването или прекратяването на препоръките съгласно членове 15, 16, 17, 18 и 49 от настоящите Правила;

b) използва координирания(те) от СЗО механизъм(ми) или улеснява след консултация с държавите – страни по МЗП, неговото (тяхното) създаване, ако е необходимо, и се координира, ако е необходимо, с други механизми и мрежи за разпределение и разпространение, които улесняват навременния и равнопоставен достъп до съответните здравни продукти въз основа на нуждите на общественото здраве;

- с) подпомага държавите – страни по МЗП, по тяхно искане, за увеличаване и географска диверсификация на производството на съответните здравни продукти, както е уместно, чрез съответните координирани от СЗО и други мрежи и механизми, при спазване на член 2 от настоящите Правила и в съответствие със съответното международно право;
 - д) споделя с държава – страна по МЗП, при поискване от нейна страна, продуктово досие, свързано с конкретен съответен здравен продукт, предоставено на СЗО от производителя за одобрение, и когато производителят е дал съгласието си, в рамките на 30 дни от получаването на такова искане, с цел улесняване на регулаторната оценка и разрешаване от държавата – страна по МЗП; и
 - е) подкрепя държавите – страни по МЗП, по тяхно искане и ако е необходимо, чрез съответните координирани от СЗО и други мрежи и механизми, съгласно параграф 8, буква с) от настоящия член, за насърчаване на научноизследователската и развойната дейност и укрепване на местното производство на качествени, безопасни и ефективни съответни здравни продукти, както и за улесняване на други мерки, свързани с пълното прилагане на настоящата разпоредба.
9. В съответствие с параграф 5 от настоящия член и член 44, параграф 1 от настоящите Правила и по искане на други държави – страни по МЗП, или на СЗО държавите – страни по МЗП, се задължават, при спазване на приложимото право и наличните ресурси, да си сътрудничат и да си оказват взаимно помощ и да подкрепят координираните от СЗО дейности за отговор, включително чрез:
- а) подпомагане на СЗО при изпълнението на действията, описани в настоящия член;
 - б) ангажиране и насърчаване на съответните заинтересовани страни, действащи в съответните им юрисдикции, за улесняване на равнопоставения достъп до съответните здравни продукти за отговор при извънредни ситуации в областта на общественото здраве от международно значение, включително при пандемични извънредни ситуации; и
 - с) предоставяне, когато е уместно, на съответните условия на техните споразумения за научноизследователска и развойна дейност по отношение на съответните здравни продукти, свързани с насърчаването на равнопоставен достъп до такива продукти по време на извънредна ситуация

ция в областта на общественото здраве от международно значение, включително извънредна пандемична ситуация.

Член 14. Сътрудничество на СЗО с междуправителствени организации и международни органи

1. СЗО си сътрудничи и координира дейностите си, когато е уместно, с други компетентни междуправителствени организации или международни органи при прилагането на настоящите Правила, включително чрез сключване на споразумения и други подобни договорености.

2. В случаите, в които уведомлението, верификацията или отговора на дадено събитие са предимно в компетенциите на други междуправителствени организации или международни органи, СЗО координира дейностите си с тези организации или органи, за да осигури прилагането на адекватни мерки за опазване на общественото здраве.

3. Независимо от горното, нищо в настоящите Правила не изключва и не ограничава предоставянето от страна на СЗО на съвети, подкрепа или техническа или друга помощ за целите на общественото здраве.

ЧАСТ III – ПРЕПОРЪКИ

Член 15. Временни препоръки

1. Ако в съответствие с член 12 е определено, че е налице извънредна ситуация в областта на общественото здраве от международно значение, включително пандемична извънредна ситуация, Генералният директор издава временни препоръки в съответствие с процедурата, посочена в член 49. Такива временни препоръки могат да бъдат изменени или удължавани при необходимост, включително и след като се установи, че извънредната ситуация за общественото здраве от международно значение, включително пандемична извънредна ситуация, е приключила, като тогава могат да бъдат издадени други временни препоръки, ако това е необходимо с цел предотвратяване или бързо откриване на повторното ѝ възникване.

2. Временните препоръки могат да включват прилагането на здравни мерки, от страна на държавата(ите)-страна(и), в която(ито) е възникнала извънредна ситуация в областта на общественото здраве с международно значение, включително извънредна пандемична ситуация, или от други държави – страни по МЗП, по отношение на лица, багажи, товари, контейнери, транспортни средства, стоки, включително съответните здравни продукти, и/или пощенски пратки, за да се предотврати или намали международното разпространение на болестта и да се избегне ненужно въздействие върху международния трафик.

2 bis. Когато съобщава на държавите – страни по МЗП, за издаването, изменението или удължаването на срока на действие на временните препоръки, Генералният директор следва да предостави наличната информация за всички координирани от СЗО механизми, свързани с достъпа до съответните здравни продукти и тяхното разпределение, както и за всички други механизми и мрежи за разпределение и разпространение.

3. Временните препоръки могат да бъдат прекратени по всяко време в съответствие с процедурата, посочена в член 49, и автоматично изтичат три месеца след издаването им. Те могат да бъдат изменени или удължавани за допълнителни периоди до три месеца. Временните препоръки не могат да продължат да действат след второто заседание на Световната здравна асамблея след определянето на извънредната ситуация в областта на общественото здраве от международно значение, включително пандемична извънредна ситуация, за която се отнасят.

Член 16. Постоянни препоръки

1. СЗО може да изготвя постоянни препоръки за подходящи здравни мерки в съответствие с член 53 за рутинно или периодично прилагане. Такива мерки могат да бъдат прилагани от държавите – страни по МЗП, по отношение на лица, багажи, товари, контейнери, транспортни средства, стоки, включително съответни здравни продукти, и/или пощенски пратки за специфични, текущи рискове за общественото здраве с цел предотвратяване или намаляване на международното разпространение на болести и да се избегне ненужно въздействие върху международния трафик. СЗО може, в съответствие с член 53, да изменя или прекратява такива препоръки, ако е необходимо.

2. Когато съобщава на държавите – страни по МЗП, за издаването, изменението или удължаването на срока на действие на постоянните препоръки, Генералният директор следва да предостави наличната информация за всеки (всички) координиран(и) от СЗО механизъм(и), отнасящ(и) се до достъпа до и разпределението на съответните здравни продукти, както и за всички други механизми и мрежи за разпределение и разпространение.

Член 17. Критерии за препоръки

При издаване, изменение или прекратяване на временни или постоянни препоръки Генералният директор взема предвид:

- a) мненията на пряко засегнатите държави – страни по МЗП;
- b) съвета на Комитета за извънредни ситуации или на Комитета за преглед, в зависимост от случая;

c) научните принципи, както и наличните научни доказателства и информация;

d) здравни мерки, които въз основа на оценка на риска, подходяща за обстоятелствата, не ограничават в по-голяма степен международния трафик и търговия и не създават по-голямо неудобство или безпокойство на хората от разумно наличните алтернативи, които биха осигурили подходящо ниво на защита на здравето;

(d bis) наличие и достъпност на съответните здравни продукти;

e) съответните международни стандарти и инструменти;

f) дейности, предприети от други компетентни междуправителствени организации и международни органи; и

g) друга подходяща и специфична информация, свързана със събитието.

По отношение на временните препоръки разглеждането от страна на Генералния директор на букви e) и f) от настоящия член може да бъде предмет на ограничения, наложени от спешни обстоятелства.

Член 18. Препоръки по отношение на лица, багажи, товари, контейнери, транспортни средства, стоки и пощенски пратки

1. Препоръките, издадени от СЗО към държавите – страни по МЗП, по отношение на лицата могат да включват следните съвети:

- не се препоръчват специфични здравни мерки;
- проверяване на историята на пътуванията в засегнатите райони;
- проверяване за извършени медицински прегледи и лабораторни изследвания;
- изискване извършването на медицински прегледи;
- проверяване за проведени ваксинации или друга профилактика;
- изискване прилагането на ваксинации или друга профилактика;
- поставяне на съмнителните лица под наблюдение от страна на общественото здравеопазване;
- поставяне под карантина или прилагане на други здравни мерки за съмнителни лица;
- прилагане на изолация и лечение, когато е необходимо, на засегнатите лица;
- проследяване на контактите на съмнителни или засегнати лица;
- отказ за влизане на съмнителни и засегнати лица;
- отказ за влизане на незасегнати лица в засегнатите райони;

– въвеждане на проверка на изхода и/или прилагане на ограничения за излизане на лица от засегнатите райони.

2. Препоръките, издадени от СЗО към държавите – страни по МЗП, по отношение на багажи, товари, контейнери, транспортни средства, стоки и пощенски пратки, могат да включват следните съвети:

- не се препоръчват специфични здравни мерки;
- преглед на митническата декларация и маршрута;
- извършване на инспекции;
- преглед на доказателствата за мерките, предприети при отпътуване или при транзитно преминаване за отстраняване на инфекцията или контаминацията;
- извършване на обработка на багажа, товара, контейнерите, транспортните средства, стоките, пощенските пратки или човешките останки, за да се отстрани инфекцията или контаминацията, включително векторите и резервоарите;
- използване на специфични здравни мерки за осигуряване на безопасна работа с човешки останки и тяхното транспортиране;
- прилагане на изолация или поставяне под карантина;
- изземване и унищожаване на заразени или замърсени, или съмнителни багажи, товари, контейнери, транспортни средства, стоки или пощенски пратки при контролирани условия в случай на невъзможност за успешната им обработка или процедуране;
- да се откаже заминаване или влизане.

3. Препоръките, издавани от СЗО към държавите – страни по МЗП, отчитат, когато е уместно, необходимостта от:

- а) улесняване на международните пътувания, особено на здравни работници и лица, работещи в сферата на здравеопазването и грижите, както и на лица в животозастрашаващи или хуманитарни ситуации; тази разпоредба не засяга член 23 от настоящите Правила; и
- б) поддържане на международни вериги за доставки, включително за съответните здравни продукти и хранителни доставки.

ЧАСТ IV – ВХОДНИ ПУНКТОВЕ

Член 19. Общи задължения

В допълнение към останалите задължения, предвидени в настоящите Правила, всяка държава – страна по МЗП, следва:

- а) да гарантира, че основните капацитети, посочени в Част В от Приложение 1 за определените входни пунктове, са

изградени в рамките на срока, предвиден в член 5, параграф 1 и член 13, параграф 1;

- б) да определя компетентните органи на всеки определен входен пункт на територията на страната; и
- с) при поискване да предоставя на СЗО, доколкото е възможно, в отговор на конкретен потенциален риск за общественото здраве, съответните данни относно източниците на инфекция или контаминация, включително вектори и резервоари, на своите входни пунктове, които биха могли да доведат до международно разпространение на болестта.

Член 20. Летища и пристанища

1. Държавите – страни по МЗП, определят летищата и пристанищата, които ще изградят основните капацитети, предвидени в Част В от Приложение 1.

2. Държавите – страни по МЗП, гарантират, че сертификатите за освобождаване от здравен контрол на кораб и сертификатите за здравен контрол на кораб се издават в съответствие с изискванията на член 39 и образеца, даден в Приложение 3.

3. Всяка държава – страна по МЗП, изпраща на СЗО списък на пристанищата, които имат право да предлагат:

- а) издаването на сертификати за здравен контрол на кораб и предоставянето на услугите, посочени в приложения 1 и 3; или
- б) издаването само на сертификати за освобождаване от здравен контрол на кораб; и
- с) удължаване на срока на валидност на сертификата за освобождаване от здравен контрол на кораб за период от един месец до пристигането на кораба в пристанището, в което може да бъде получен сертификатът.

Всяка държава – страна по МЗП, информира СЗО за всички промени, които могат да настъпят в статута на изброените пристанища. СЗО публикува информацията, получена съгласно настоящия параграф.

4. По искане на съответната държава – страна по МЗП, СЗО може да организира издаването на сертификат след провеждане на съответна проверка, че дадено летище или пристанище на нейна територия отговаря на изискванията, посочени в параграфи 1 и 3 от настоящия член. Тези сертификати могат да бъдат предмет на периодично преглеждане от страна на СЗО след консултации с държавата – страна по МЗП.

5. СЗО в сътрудничество с компетентните междуправителствени организации и международни органи разработва и публикува насоките за сертифициране на летища и пристанища съгласно настоящия член. СЗО също така публикува списък на сертифицираните летища и пристанища.

Член 21. Сухопътни гранични пунктове

1. Когато това е оправдано по причини, свързани с общественото здраве, държавата – страна по МЗП, може да определи сухопътни гранични пунктове, които да развиват основни капацитети, предвидени в Част В от Приложение 1, като се вземат предвид:

- а) обемът и честотата на различните видове международен трафик на сухопътните гранични пунктове на държавата – страна по МЗП, които могат да бъдат определени, в сравнение с други входни пунктове; и
 - б) рисковете за общественото здраве, съществуващи в районите, от които води началото си или през които преминава международният трафик, преди да достигне даден сухопътен граничен пункт.
2. Държавите – страни по МЗП, които имат общи граници, следва да обмислят:

- а) сключване на двустранни или многостранни споразумения или договорености относно превенцията или контрола на международното предаване на болести чрез сухопътни гранични пунктове в съответствие с член 57; и
- б) съвместно определяне на сухопътни гранични пунктове за основните капацитети в Част В от Приложение 1 в съответствие с параграф 1 от настоящия член.

Член 22. Роля на компетентните власти

1. Компетентните власти:

- а) отговарят за наблюдението на багажи, товари, контейнери, транспортни средства, стоки, пощенски пратки и човешки останки, които заминават и пристигат от засегнатите райони, така че да се поддържат свободни от източници на инфекция или контаминация, включително вектори и резервоари;
- б) гарантират, доколкото е възможно, че помещенията, използвани от пътниците на входните пунктове, се поддържат в добро хигиенно състояние и са свободни от източници на инфекция или контаминация, включително вектори и резервоари;
- в) отговарят за надзора на всяка дератизация, дезинфекция, дезинсекция или деконтаминация на багажи, товари, контейнери, транспортни средства, стоки,

пощенски пратки и човешки останки или за санитарните мерки спрямо хора, както е уместно съгласно настоящите Правила;

- д) уведомяват операторите на транспортни средства, колкото е възможно по-рано, за намерението си да приложат мерки за контрол на транспортното средство и предоставят, когато има такава възможност, писмена информация относно методите, които ще бъдат използвани;
- е) отговарят за контрола на дейностите по отстраняване и безопасно обезвреждане на всяка замърсена вода или храна, човешки или животински екскременти, отпадъчни води и всякакви други замърсени вещества от транспортното средство;
- ф) предприемат всички възможни мерки в съответствие с настоящите Правила за наблюдение и контрол на изхвърлянето от корабите на отпадъчни води, отпадъци, баластни води и други потенциално инфектирани материали, които могат да замърсят водите на пристанище, река, канал, проток, езеро или друг международен воден път;
- г) отговарят за надзора на доставчиците на услуги, свързани с пътници, багажи, товари, контейнери, транспортни средства, стоки, пощенски пратки и човешки останки на входните пунктове, включително за извършването на проверки и медицински прегледи, ако е необходимо;
- х) разполагат с ефективни механизми за действие в извънредни ситуации, за да се справят с неочаквано събитие в областта на общественото здраве; и
- и) съобщават на националната точка за контакт по МЗП за съответните мерки в областта на общественото здраве, предприети съгласно настоящите Правила.

2. Препоръчаните от СЗО здравни мерки за пътници, багажи, товари, контейнери, транспортни средства, стоки, пощенски пратки и човешки останки, пристигащи от засегнатата област, могат да бъдат приложени отново при пристигането, ако има проверими индикации и/или доказателства, че мерките, приложени при заминаването от засегнатата област, не са били успешни.

3. Дезинсекцията, дератизацията, дезинфекцията, деконтаминацията и други санитарни процедури се извършват така, че да се избегне нараняване и доколкото е възможно, дискомфорт за хората или увреждане на околната среда по начин, който влияе на общественото здраве, или увреждане на багажа, товара, контейнерите, транспортните средства, стоките и пощенските пратки.

ЧАСТ V – МЕРКИ В ОБЛАСТТА НА ОБЩЕСТВЕНОТО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ**Глава I – Общи разпоредби****Член 23. Здравни мерки при пристигане и заминаване**

1. При спазване на приложимите международни споразумения и съответните членове от настоящите Правила държава – страна по МЗП, може да изисква за целите на общественото здравеопазване при пристигане или заминаване:

- а) по отношение на пътниците:
 - i. информация за местоназначението на пътуващия, за да може да се осъществи връзка с него;
 - ii. информация относно маршрута на пътуващия, за да се установи дали е имало пътуване в засегнатата област или в близост до нея, или други евентуални контакти с източници на инфекция или контаминация преди пристигането, както и преглед на здравните документи на пътуващия, ако такива се изискват съгласно настоящите Правила; и/или
 - iii. неинвазивен медицински преглед, който е възможно най-малко интрузивен, за постигане целите на общественото здравеопазване; и
- б) проверка на багажи, товари, контейнери, транспортни средства, стоки, пощенски пратки и човешки останки.

2. Въз основа на доказателства за риск за общественото здраве, получени чрез мерките, предвидени в параграф 1 от настоящия член, или чрез други средства, държавите – страни по МЗП, могат да прилагат допълнителни здравни мерки в съответствие с настоящите Правила, по-специално по отношение на съмнителен или засегнат пътник, да извършват, за всеки отделен случай, най-малко интрузивния и най-малко инвазивния медицински преглед, който би постигнал целта на общественото здравеопазване за предотвратяване на международното разпространение на болестта.

3. Никакви медицински прегледи, ваксинации, профилактики или здравни мерки съгласно настоящите Правила не се извършват на пътници без тяхното предварително изрично информирано съгласие или това на техните родители или настойници, освен в случаите, предвидени в член 31, параграф 2, и в съответствие със закона и международните задължения на държавата – страна по МЗП.

4. Пътниците, които трябва да бъдат ваксинирани или да им бъде предложена профилактика в съответствие с настоящите Правила, или техните родители или настойници се информират за всеки риск, свързан с

ваксинацията или с неваксинацията и с прилагането или неприлагането на профилактика, в съответствие със закона и международните задължения на държавата – страна по МЗП. Държавите – страни по МЗП, информират медицинските специалисти за тези изисквания в съответствие със законодателството на държавата – страна по МЗП.

5. Всеки медицински преглед, медицинска процедура, ваксинация или друга профилактика, която крие риск от предаване на болест, се извършва или прилага на пътник само в съответствие с установените национални или международни насоки и стандарти за безопасност, за да се сведе до минимум този риск.

Глава II – Специални разпоредби за транспортни средства и оператори на транспортни средства**Член 24. Оператори на транспортни средства**

1. Държавите – страни по МЗП, предприемат всички възможни мерки в съответствие с настоящите Правила, за да гарантират, че операторите на транспортни средства:

- а) спазват здравните мерки, препоръчани от СЗО и приети от държавата – страна по МЗП, включително за прилагане на борда, както и по време на качване и слизане;
- б) информират пътниците за здравните мерки, препоръчани от СЗО и приети от държавата – страна по МЗП, включително за прилагането им на борда, както и по време на качване и слизане; и
- в) постоянно поддържат транспортните средства, за които отговарят, свободни от източници на инфекция или контаминация, включително вектори и резервоари; при откриване на доказателства може да се наложи прилагането на мерки за контрол на източниците на инфекция или контаминация.

2. Специфичните разпоредби, отнасящи се до транспортните средства и операторите на транспортни средства съгласно настоящия член, са посочени в Приложение 4. Специфичните мерки, приложими към транспортните средства и операторите на транспортни средства по отношение на векторно преносимите болести, са посочени в Приложение 5.

Член 25. Транзитно преминаващи кораби и въздухоплавателни средства

При спазване на разпоредбите на членове 27 и 43 или освен ако не е разрешено от приложимите международни споразумения, държава – страна по МЗП, не прилага никакви здравни мерки за:

- а) кораб, който не идва от засегнат район и който преминава през морски канал или воден път на територията на тази държава – страна по МЗП, на път за пристанище на територията на друга държава; на всеки такъв кораб се разрешава да зареди, под надзора на компетентния орган, гориво, вода, храна и провизии;
- б) кораб, който преминава през води под нейна юрисдикция, без да акостира в пристанище или на брега; и
- с) транзитно преминаващо въздухоплавателно средство на летище под нейна юрисдикция, с изключение на това, че въздухоплавателното средство може да бъде ограничено до определена зона на летището, без право на качване и слизание или товарене и разтоварване; въпреки това на всяко такова въздухоплавателно средство се разрешава да зареди, под надзора на компетентния орган, гориво, вода, храна и провизии.

Член 26. Транзитно преминаващи граждански камиони, влакове и автобуси

При спазване на разпоредбите на членове 27 и 43 или освен ако не е разрешено от приложимите международни споразумения, не се прилагат никакви здравни мерки по отношение на граждански камион, влак или автобус, които не идват от засегнат район и преминават през дадена територия, без качване или слизание на пътници, без товарене или разтоварване.

Член 27. Засегнати транспортни средства

1. Ако на борда на транспортно средство се открият клинични признаци или симптоми и информация, основана на факти или доказателства за риск за общественото здраве, включително източници на инфекция и контаминация, компетентният орган счита транспортното средство за засегнато и може да:

- а) извърши дезинфекция, деконтаминация, дезинсекция или дератизация на транспортното средство, според случая, или да накара тези мерки да бъдат извършени под негов надзор; и
- б) решава във всеки случай каква техника да използва, за да осигури адекватно ниво на контрол на риска за общественото здраве, както е предвидено в настоящите Правила, когато са налице методи или материали, препоръчани от СЗО за тези процедури, те трябва да се използват, освен ако компетентният орган не определи, че други методи са също толкова безопасни и надеждни.

Компетентният орган може да приложи допълнителни здравни мерки, включително изолация и карантина на транспортните

средства, ако е необходимо, за да предотврати разпространението на болестта. Такива допълнителни мерки следва да бъдат докладвани на националната точка за контакт по МЗП.

2. Ако компетентният орган на входния пункт не е в състояние да изпълни мерките за контрол, изисквани съгласно настоящия член, на засегнатото транспортно средство може все пак да бъде разрешено да отпътува при следните условия:

- а) при заминаването компетентният орган информира компетентния орган на следващия известен входен пункт за вида информация, посочена в буква б); и
- б) в случай на кораб установените доказателства и изискваните мерки за контрол се отбелязват в сертификата за здравен контрол на кораба.

На всяко такова превозно средство се разрешава да зареди под надзора на компетентния орган гориво, вода, храна и провизии.

3. Транспортно средство, което е било считано за засегнато, престава да се счита за такова, когато компетентният орган се увери, че:

- а) мерките, предвидени в параграф 1 от настоящия член, са били ефективно изпълнени; и
- б) на борда не съществуват условия, които биха могли да представляват риск за общественото здраве.

Член 28. Кораби и въздухоплавателни средства на входните пунктове

1. При спазване на разпоредбите на член 43 или както е предвидено в приложимите международни споразумения, по причини, свързани с общественото здраве, на кораб или въздухоплавателно средство не може да се забрани да акостира в който и да е входен пункт. Въпреки това, ако входният пункт не е оборудван за прилагане на здравни мерки съгласно настоящите Правила, на кораба или въздухоплавателното средство може да бъде наредено да се отправи на свой риск към най-близкия подходящ входен пункт, освен ако корабът или въздухоплавателното средство нямат технически проблем, който би направил това пренасочване опасно.

2. При спазване на член 43 или както е предвидено в приложимите международни споразумения, на корабите или въздухоплавателните средства не се отказва свободна практика от държавите – страни по МЗП, по причини, свързани с общественото здраве; по-специално не се възпрепятства качване или слизание на пътници, разтоварване или товарене на товари или стоки, както и зареждането на гориво, вода, храна и провизии. Държавите-страни могат да подложат на инспекция предоставянето на свободна прак-

тика и ако на борда бъде открит източник на инфекция или контаминация, се прилагат необходимите дезинфекция, деконтаминация, дезинсекция или дератизация или други мерки с цел предотвратяване на разпространението на инфекцията или контаминацията.

3. Когато това е възможно и при спазване на параграф 2 от настоящия член, държавата – страна по МЗП, разрешава предоставянето на свободна практика по радиото или чрез други средства за комуникация на кораб или въздухоплавателното средство, когато въз основа на информация, получена от него преди пристигането му, държавата – страна по МЗП, е на мнение, че пристигането на кораба или въздухоплавателното средство няма да доведе до внасяне или разпространение на болест.

4. Капитаните на кораби или командирите на въздухоплавателни средства, или техни представители съобщават на пристанищния или летищния контрол възможно най-рано преди пристигането в пристанището или летището на местоназначението за всички случаи на заболяване с вероятен инфекциозен характер или доказателства за събитие с риск за общественото здраве на борда веднага след като тези заболявания или рискове за общественото здраве са станали известни на капитана или пилота. Тази информация трябва незабавно да се предаде на компетентния орган на пристанището или летището. При спешни обстоятелства тази информация трябва да бъде съобщена директно от капитаните или пилотите на съответния орган на пристанището или летището.

5. Ако съмнително или засегнато въздухоплавателно средство или кораб по причини, независещи от командира на въздухоплавателното средство или от капитана на кораба, се приземи на друго място, а не на летището, на което е трябвало да кацне, или акостира на друго място, а не на пристанището, на което е трябвало да акостира корабът, се прилага следното:

- а) командирът на въздухоплавателното средство или капитанът на кораба или друго отговорно лице полагат всички усилия да се свържат незабавно с най-близкия компетентен орган;
- б) веднага след като компетентният орган бъде информиран за приземяването или акостирането, той може да приложи здравни мерки, препоръчани от СЗО, или други здравни мерки, предвидени в настоящите Правила;
- в) освен ако това не е необходимо за спешни цели или за връзка с компетентния орган, никой пътник на борда на въздухоплавателното средство или кораба не може да

го напусне и никакъв товар не може да бъде изнесен от него, освен ако това не е разрешено от компетентния орган; и

- д) когато всички здравни мерки, изисквани от компетентния орган, са изпълнени, въздухоплавателното средство или корабът може, доколкото това се отнася до тези здравни мерки, да продължи към летището или пристанището, на което е трябвало да се приземи или да акостира, или ако по технически причини не може да го направи, да продължи към удобно разположено летище или пристанище.

6. Независимо от разпоредбите, съдържащи се в настоящия член, капитанът на кораб или командирът на въздухоплавателно средство може да предприеме такива спешни мерки, каквито са необходими за осигуряване здравето и безопасността на пътниците на борда. Той или тя информира компетентния орган във възможно най-кратък срок за всички мерки, предприети съгласно настоящия параграф.

Член 29. Граждански камиони, влакове и автобуси на входните пунктове

СЗО в консултация с държавите – страни по МЗП, разработва ръководни принципи за прилагане на здравни мерки по отношение на граждански камиони, влакове и автобуси на входните пунктове и при преминаване през сухопътни гранични контролно-пропускателни пунктове.

Глава III – Специални разпоредби за пътници

Член 30. Пътуващи лица под наблюдение от общественото здравеопазване

При спазване на член 43 или както е разрешено в приложимите международни споразумения, съмнителен пътник, който при пристигането си е поставен под наблюдение от общественото здравеопазване, може да продължи международното си пътуване, ако пътникът не представлява непосредствен риск за общественото здраве и държавата – страна по МЗП, информира компетентния орган на входния пункт в местоназначението, ако е известен, за очакваното пристигане на пътника. При пристигането си пътникът се представя на този орган.

Член 31. Здравни мерки, свързани с влизането на пътници

1. Не се изисква инвазивен медицински преглед, ваксинация или друга профилактика като условие за влизане на всеки пътник на територията на държава – страна по МЗП, с изключение на това, че при спазване на членове 32, 42 и 45 настоящите Правила не изключват възможността държавите – страни по МЗП,

да изискват медицински преглед, ваксинация или друга профилактика, или доказателство за ваксинация, или друга профилактика:

- а) когато е необходимо да се определи дали съществува риск за общественото здраве;
- б) като условие за влизане за всички пътници, които искат временно или постоянно пребиваване;
- в) като условие за влизане на пътници съгласно член 43 или приложения 6 и 7; или
- д) които могат да бъдат извършени в съответствие с член 23.

2. Ако пътник, за когото държава – страна по МЗП, може да изисква медицински преглед, ваксинация или друга профилактика съгласно параграф 1 от настоящия член, не се съгласи на такава мярка или откаже да предостави информацията или документите, посочени в член 23, параграф 1, буква а), съответната държава – страна по МЗП, може на основание на членове 32, 42 и 45 да откаже влизане на този пътник. Ако има доказателства за непосредствен риск за общественото здраве, държавата – страна по МЗП, може в съответствие с националното си законодателство и в степента, необходима за контролиране на такъв риск, да принуди пътуващия съгласно член 23, параграф 3 да се подложи на или да го посъветва да се подложи на:

- а) възможно най-малко инвазивното и най-малко интрузивното медицинско изследване за целите на общественото здравеопазване;
- б) ваксинация или друга профилактика; или
- в) допълнителни установени здравни мерки, които предотвратяват или контролират разпространението на болестта, включително изолация, карантина или поставяне на пътуващия под наблюдение от страна на общественото здравеопазване.

Член 32. Поведения спрямо пътниците

При прилагането на здравните мерки съгласно настоящите Правила държавите – страни по МЗП, се отнасят към пътниците с уважение към тяхното достойнство, човешки права и основни свободи и свеждат до минимум всеки дискомфорт или стрес, свързан с тези мерки, включително чрез:

- а) любезно и уважително отношение към всички пътници;
- б) отчитане на проблемите, свързани с пола, социокултурните, етническите или религиозните особености на пътуващите; и
- в) осигуряване или организиране на подходяща храна и вода, подходящо настаняване и облекло, защита на багажа и личните вещи, подходящо медицинско

лечение, средства за необходимата комуникация, ако е възможно на разбираем за тях език, както и всякаква друга подходяща помощ за пътуващите, които са поставени под карантина или изолация, или подлежат на медицински прегледи или други процедури, когато това се налага за целите на общественото здраве.

Глава IV – Специални разпоредби за стоки, контейнери и зони за товарене на контейнери

Член 33. Транзитни стоки

При спазване на разпоредбите на член 43 или освен ако не е разрешено от приложимите международни споразумения, стоките, различни от живи животни, които се превозват транзитно, без да се претоварват, не подлежат на здравни мерки съгласно настоящите Правила и не се задържат за целите на общественото здравеопазване.

Член 34. Контейнери и зони за товарене на контейнери

1. Държавите – страни по МЗП, гарантират, доколкото е възможно, че превозвачите на контейнери използват контейнери за международен трафик, които са свободни от източници на инфекция или контаминация, включително вектори и резервоари особено по време на опаковането.

2. Държавите – страни по МЗП, гарантират, доколкото това е практически възможно, че зоните за товарене на контейнери са свободни от източници на инфекция или контаминация, включително вектори и резервоари.

3. Когато по мнението на дадена държава – страна по МЗП, обемът на международния трафик на контейнери е достатъчно голям, компетентните органи предприемат всички възможни мерки в съответствие с настоящите Правила, включително извършването на инспекции, за да оценят санитарните условия на зоните за товарене на контейнери и в самите контейнери, за да гарантират изпълнението на задълженията, съдържащи се в настоящите Правила.

4. На местата за товарене на контейнери трябва да има, доколкото е възможно, съоръжения и средства за проверка и изолиране на контейнерите.

5. Консигнаторите и консигнантите трябва да положат всички усилия, за да избегнат кръстосано замърсяване при многократно товарене на контейнери.

ЧАСТ VI – ЗДРАВНИ ДОКУМЕНТИ

Член 35. Общо правило

1. В международния трафик не се изискват никакви здравни документи, различни от тези, предвидени в настоящите Правила или

в препоръките, издадени от СЗО, при условие обаче, че настоящият член не се прилага за пътници, търсещи временно или постоянно пребиваване, нито за изисквания за документи относно здравния статус на стоки или товари в международната търговия съгласно приложимите международни споразумения. Компетентният орган може да поиска от пътниците да попълнят формуляри за информация за контакт и въпросници за здравословното състояние на пътниците, при условие че те отговарят на изискванията, посочени в член 23.

2. Здравните документи по тези Правила могат да бъдат издавани в нецифров или цифров формат, при спазване на задълженията на всяка държава-страна по отношение на формата на тези документи, произтичащи от други международни споразумения.

3. Независимо от формата, в който са издадени здравните документи съгласно настоящите Правила, тези здравни документи трябва да отговарят на приложенията, посочени в членове 36 – 39, според случая, и тяхната автентичност трябва да може да бъде установена.

4. СЗО, като се консултира с държавите – страни по МЗП, разработва и актуализира, ако е необходимо, технически насоки, включително спецификации или стандарти, свързани с издаването и установяването на автентичността на здравни документи, както в цифров, така и в нецифров формат. Такива спецификации или стандарти са в съответствие с член 45 относно обработката на лични данни.

Член 36. Сертификати за ваксинация или друга профилактика

1. Ваксините и профилактиката за пътници, прилагани в съответствие с настоящите Правила или с препоръките и сертификатите, свързани с тях, трябва да отговарят на разпоредбите на Приложение 6 и когато е приложимо, на Приложение 7 по отношение на специфични заболявания.

2. На пътник, който притежава сертификат за ваксинация или друга профилактика, издаден в съответствие с Приложение 6 и когато е приложимо, в съответствие с Приложение 7, не се отказва влизане поради заболяване, за което се отнася сертификатът, дори ако идва от засегнат район, освен ако компетентният орган разполага с проверими индикации и/или доказателства, че ваксинацията или другата профилактика не е била ефективна.

Член 37. Здравна декларация за кораб

1. Капитанът на кораб преди да пристигне в първото си пристанище на територията на държава – страна по МЗП, установява здравословното състояние на борда и освен ако тази държава – страна по МЗП, не изисква

това, капитанът попълва и предава на компетентния орган на това пристанище Здравна декларация за кораб, която се преподписва от корабния лекар, ако има такъв, при пристигането или преди пристигането на кораба, ако корабът е оборудван по този начин и държавата – страна по МЗП, изисква такова предварително предаване.

2. Капитанът на кораба или корабният лекар, ако има такъв, предоставя всякаква информация, изисквана от компетентния орган, относно условията, касаещи здравословното състояние на борда по време на международно пътуване.

3. Здравната декларация за кораб трябва да отговаря на образца, представен в Приложение 8.

4. Държавата – страна по МЗП, може да реши:

- а) да не се изисква Здравна декларация за кораб от всички пристигащи кораби; или
- б) да изисква представянето на Здравна декларация за кораба по препоръка, отнасяща се до кораби, пристигащи от засегнатите райони, или да я изисква от кораби, които иначе биха могли да пренесат инфекция или контаминация.

Държавата – страна по МЗП, информира корабните оператори или техните представители за тези изисквания.

Член 38. Здравна част от Общата декларация по въздухоплаване

1. Командирът на въздухоплавателното средство или неговият представител по време на полет или при кацане на първото летище на територията на държава – страна по МЗП, попълва и предава на компетентния орган на това летище, доколкото е възможно, освен когато тази държава – страна по МЗП, не изисква това, здравната част на Общата декларация по въздухоплаване, която съответства на образца, посочен в Приложение 9.

2. Командирът на въздухоплавателното средство или неговият представител предоставя всякаква информация, изисквана от държавата – страна по МЗП, относно здравните условия на борда по време на международно пътуване и всички здравни мерки, прилагани на въздухоплавателното средство.

3. Държавата – страна по МЗП, може да реши:

- а) да не се изисква здравната част от Общата декларация по въздухоплаване от всички пристигащи въздухоплавателни средства; или
- б) да изисква представянето на здравната част от Общата декларация за въздухоплавателните средства съгласно препоръка относно въздухоплавателни средства, пристигащи от засегнати райони, или

да изисква представянето ѝ от въздухоплавателни средства, които иначе биха могли да пренасят инфекция или контаминация.

Държавата – страна по МЗП, информира операторите на въздухоплавателни средства или техните агенти за тези изисквания.

Член 39. Сертификати за здравен контрол на кораб

1. Сертификатите за освобождаване от здравен контрол на кораб и сертификатите за здравен контрол на кораб са валидни за максимален период от шест месеца. Този период може да бъде удължен с един месец, ако изискваната инспекция или мерки за контрол не могат да бъдат изпълнени на даденото пристанище.

2. Ако не бъде представен валиден сертификат за освобождаване от здравен контрол на кораб или сертификат за здравен контрол на кораб или ако на борда на кораба бъдат открити доказателства за риск за общественото здраве, държавата – страна по МЗП, може да процедира, както е предвидено в член 27, параграф 1.

3. Сертификатите, посочени в настоящия член, трябва да отговарят на образца в Приложение 3.

4. Когато е възможно, мерките за контрол се извършват, когато корабът и трюмовете са празни. В случай на кораб с баласт те се извършват преди натоварване.

5. Когато се изискват контролни мерки и те са изпълнени по задоволителен начин, компетентният орган издава сертификат за здравен контрол на кораб, в който се отбелязват намерените доказателства и предприетите контролни мерки.

6. Компетентният орган може да издаде сертификат за освобождаване от здравен контрол на кораб във всяко пристанище, посочен в член 20, ако се увери, че корабът е свободен от инфекция и контаминация, включително вектори и резервоари на зараза. Такъв сертификат обикновено се издава само ако инспекцията на кораба е извършена, когато корабът и трюмовете са празни или когато корабът съдържа само баласт или друг материал, който е от такова естество или е разположен по такъв начин, че да направи възможна цялостната инспекция на трюмовете.

7. Ако условията, при които се извършват контролните мерки, са такива, че по мнение на компетентния орган на пристанището, където е извършена операцията, не може да се постигне задоволителен резултат, компетентният орган отбелязва това в сертификата за санитарен контрол на кораб.

ЧАСТ VII – ТАКСИ

Член 40. Такси за здравни мерки по отношение на пътниците

1. С изключение на пътниците, търсещи временно или постоянно пребиваване, и при спазване на параграф 2 от настоящия член държавата – страна по настоящите Правила, не събира такси за следните мерки за опазване на общественото здраве:

- a) всеки медицински преглед, предвиден в настоящите Правила, или всеки допълнителен преглед, който може да се изисква от тази държава – страна по МЗП, за да се установи здравословното състояние на проверявания пътник;
- b) всяка ваксинация или друга профилактика, проведена на пътник при пристигане, за които няма публикувано изискване или изискването е публикувано по-малко от 10 дни преди провеждане на ваксинацията или другата профилактика;
- c) подходящи изисквания за изолация или карантина, наложени на пътуващите;
- d) всеки сертификат, издаден на пътник, в който се посочват приложените мерки и датата на прилагане; или
- e) всички здравни мерки, прилагани към багажа, придружаващ пътника.

2. Държавите – страни по МЗП, могат да събират такси за здравни мерки, различни от посочените в параграф 1 от настоящия член, включително и за такива, които са предимно в полза на пътника.

3. Когато се налагат такси за прилагането на такива здравни мерки спрямо пътниците съгласно настоящите Правила, всяка държава – страна по МЗП, прилага единна тарифа за тези такси и всяка такса трябва да:

- a) съответства на посочената такса в настоящата тарифа;
- b) не надвишава действителните разходи за предоставената услуга; и
- c) се събира без разлика в националността, местожителството или местопребиваването на съответния пътник, спрямо когото е приложена услугата.

4. Тарифата и всяко нейно изменение се публикуват най-малко 10 дни преди всяко събиране на такси по нея.

5. Нищо в настоящите Правила не пречи на държавите – страни по МЗП, да поискат възстановяване на разходите, направени при прилагането на здравните мерки по параграф 1 от настоящия член:

- a) от оператори или собственици на транспортни средства по отношение на техните служители; или
- b) от приложимите застрахователни източници.

6. При никакви обстоятелства на пътници или оператори на транспортни средства не се отказва възможността да напуснат територията на държава – страна по МЗП, до заплащане на таксите, посочени в параграфи 1 или 2 от настоящия член.

Член 41. Такси за багажи, товари, контейнери, транспортни средства, стоки или пощенски пратки

1. Когато се налагат такси за прилагане на здравни мерки по отношение на багажи, товари, контейнери, транспортни средства, стоки или пощенски пратки съгласно настоящите Правила, всяка държава – страна по МЗП, прилага единна тарифа за тези такси и всяка такса трябва да:

- а) съответства на посочената такса в настоящата тарифа;
- б) не надвишава действителните разходи за предоставената услуга; и
- в) се събира без разлика в националността, знамето, регистрацията или собствеността на съответния багажи, товар, контейнери, транспортни средства, стоки или пощенски пратки; по-специално не се прави разлика между национални и чуждестранни багажи, товари, контейнери, транспортни средства, стоки или пощенски пратки.

2. Тарифата и всяко нейно изменение се публикуват най-малко 10 дни преди всяко събиране на такси по нея.

ЧАСТ VIII – ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Член 42. Прилагане на здравни мерки

Здравните мерки, предприети в съответствие с настоящите Правила, се започват и приключват без забавяне и се прилагат по прозрачен и недискриминационен начин.

Член 43. Допълнителни здравни мерки

1. Настоящите Правила не възпрепятстват държавите – страни по МЗП, да прилагат здравни мерки в съответствие със съответното си национално законодателство и задълженията си по международното право в отговор на специфични рискове за общественото здраве или извънредни ситуации в областта на общественото здраве от международно значение, които:

- а) постигат същото или по-високо ниво на здравна защита от препоръките на СЗО; или
- б) са забранени по друг начин съгласно член 25, член 26, член 28, параграфи 1 и 2, член 30, член 31, параграф 1, буква с) и член 33, при условие че тези мерки са в съответствие с настоящите Правила.

Такива мерки не трябва да са по-ограничаващи за международния трафик и не трябва да са по-инвазивни или обезпокоителни за

лицата в сравнение с възможните алтернативни мерки, които биха постигнали необходимото ниво на здравна защита.

2. При определянето на това дали да прилагат здравните мерки, посочени в параграф 1 от настоящия член, или допълнителни здравни мерки съгласно член 23, параграф 2, член 27, параграф 1, член 28, параграф 2 и член 31, параграф 2, буква с), държавите – страни по МЗП, основават своите решения на:

- а) научни принципи;
- б) наличните научни доказателства относно риск за човешкото здраве, а когато тези доказателства са недостатъчни – наличната информация, включително от СЗО и други съответни междуправителствени организации и международни органи; и
- в) всички налични специфични насоки или съвети от страна на СЗО.

3. Държавата – страна по МЗП, която прилага допълнителни здравни мерки, посочени в параграф 1 от настоящия член, които значително възпрепятстват международния трафик, предоставя на СЗО причините за прилагането им, касаеща общественото здраве и съответната научна информация, която ги обосновава. СЗО предоставя тази информация на другите държави – страни по МЗП, и обменя информация относно прилаганите здравни мерки. За целите на настоящия член значителна намеса обикновено означава отказ за влизане или заминаване на международни пътници, багажи, товари, контейнери, транспортни средства, стоки и други подобни или тяхното забавяне за повече от 24 часа.

4. След оценка на информацията, предоставена съгласно параграфи 3 и 5 от настоящия член, и на друга съответна информация СЗО може да поиска от съответната държава – страна по МЗП, да преразгледа прилагането на мерките.

5. Държавата – страна по МЗП, която прилага допълнителни здравни мерки, посочени в параграфи 1 и 2 от настоящия член, които оказват значително въздействие върху международния трафик, информира СЗО в рамките на 48 часа след прилагането им за тези мерки и тяхната здравна обосновка, освен ако те са предмет на временна или постоянна препоръка.

6. Държавата – страна по МЗП, която прилага здравна мярка съгласно параграф 1 или 2 от настоящия член, преразглежда тази мярка в рамките на три месеца, като взема предвид становището на СЗО и критериите в параграф 2 от настоящия член.

7. Без да се засягат правата ѝ по член 56, всяка държава – страна по МЗП, засегната от мярка, предприета съгласно параграф 1 или 2 от настоящия член, може да поиска от държавата – страна по МЗП, която прилага

такава мярка, да се консултира с нея пряко или чрез Генералния директор, който може също така да улесни консултациите между съответните държави – страни по МЗП. Целта на тези консултации е изясняване на научната информация и причините, свързани с общественото здраве, които са в основата на мярката, и намиране на взаимноприемливо решение. Освен ако не е договорено друго с участващите в консултациите държави – страни по МЗП, информацията, споделена по време на консултациите, трябва да бъде поверителна.

8. Разпоредбите на настоящия член могат да се прилагат при провеждането на мерки по отношение на пътниците, участващи в масови събирания.

Член 44. Сътрудничество, подпомагане и финансиране

1. Държавите – страни по МЗП, се задължават да си сътрудничат, доколкото е възможно, при:

- a) откриването и оценката на събитията, готовността за тях и отговора към тях, както е предвидено в настоящите Правила;
- b) предоставянето или улесняването на техническо сътрудничество и логистична подкрепа, по-специално при изграждането, укрепването и поддържането на основните капацитети, изисквани съгласно Приложение 1 към настоящите Правила;
- c) мобилизирането на финансови ресурси, включително чрез съответните източници и механизми за финансиране, за да се улесни изпълнението на задълженията им по настоящите Правила, по-специално за посрещане на нуждите на развиващите се страни; и
- d) изготвянето на предложения за закони и други правни и административни разпоредби за прилагането на настоящите Правила.

2. СЗО си сътрудничи с държавите – страни по МЗП, и им оказва съдействие по тяхно искане, доколкото това е възможно, за:

- a) оценката и анализа на техните основни капацитети с цел улесняване на ефективното прилагане на настоящите Правила;
- b) предоставянето или улесняване на техническо сътрудничество и логистична подкрепа на държавите – страни по МЗП;
- c) мобилизирането на финансови ресурси в подкрепа на развиващите се страни за изграждане, укрепване и поддържане на основните капацитети, предвиден в Приложение 1; и
- d) улесняването на достъпа до съответните здравни продукти в съответствие с член 13, параграф 8.

2 bis. Държавите – страни по МЗП, в зависимост от приложимото право и наличните ресурси, поддържат или увеличават вътрешното финансиране, ако е необходимо, и си сътрудничат, включително чрез международно сътрудничество и помощ, ако е целесъобразно, за укрепване на устойчивото финансиране в подкрепа на прилагането на настоящите Правила.

2 ter. В съответствие с параграф 1, буква c) от настоящия член държавите – страни по МЗП, се задължават да си сътрудничат, доколкото е възможно, за:

- a) да насърчават моделите на управление и функциониране на съществуващите финансови структури и механизми за финансиране да бъдат представителни на регионално равнище и да отговарят на нуждите и националните приоритети на развиващите се страни при прилагането на тези Правила;
- b) определяне и предоставяне на възможност за достъп до финансови ресурси, включително чрез Координационния финансов механизъм, създаден съгласно член 44a, необходими за справедливо посрещане на потребностите и приоритетите на развиващите се страни, включително за изграждане, укрепване и поддържане на основните капацитети.

2 quater. Генералният директор подпомага сътрудничеството по параграф 2a от настоящия член, ако е необходимо. Държавите – страни по МЗП, и Генералният директор докладват за резултатите от това като част от доклада пред Здравната асамблея.

3. Сътрудничеството по този член може да се осъществява по различни канали, включително двустранно, чрез регионални мрежи и регионалните офиси на СЗО, както и чрез междуправителствени организации и международни органи.

Член 44bis. Координационен финансов механизъм

1. С настоящото се създава Координационен финансов механизъм (наричан по-нататък „Механизмът“), който да:

- a) насърчава осигуряването на своевременно, предвидимо и устойчиво финансиране за прилагането на настоящите Правила с цел изграждане, укрепване и поддържане на основните капацитети, както е посочено в Приложение 1 към настоящите Правила, включително тези, които са от значение за пандемични извънредни ситуации;
- b) се стреми да увеличи максимално наличността на финансиране за нуждите и приоритетите на държавите – страни по МЗП, по-специално на развиващите се страни; и

с) работи за мобилизиране на нови и допълнителни финансови ресурси и за повишаване на ефикасното използване на съществуващите финансови инструменти, свързани с ефективното прилагане на настоящите Правила.

2. В подкрепа на целите, посочени в параграф 1 от настоящия член, Механизмът, наред с другото:

- а) използва или провежда съответните анализи на нуждите и недостига на финансиране;
- б) насърчава хармонизиране, съгласуваност и координация на съществуващите финансови инструменти;
- с) идентифицира всички източници на финансиране, които са на разположение за подкрепа на изпълнението, и предоставя тази информация на държавите – страни по МЗП;
- д) предоставя консултации и подкрепа, при поискване на държавите – страни по МЗП, при идентифицирането и кандидатстването за финансови ресурси за укрепване на основните капацитети, включително тези, които са от значение за пандемични извънредни ситуации; и
- е) привлича доброволни парични вноски за организации и други субекти, които подпомагат държавите – страни по МЗП, в изграждането, укрепването и поддържането на техните основни капацитети, включително тези, които са от значение за пандемични извънредни ситуации.

3. Механизмът функционира във връзка с прилагането на настоящите Правила под ръководството и напътствията на Здравната асамблея и се отчита пред нея.

Член 45. Обработка на лични данни

1. Здравната информация, събрана или получена от държава – страна по настоящите Правила, от друга държава-страна или от СЗО, която се отнася до идентифицирано или подлежащо на идентифициране лице, се запазва поверителна и се обработва анонимно, както се изисква от националното законодателство.

2. Независимо от параграф 1 държавите – страни по МЗП, могат да обработват и разкриват лични данни, когато това е от съществено значение за целите на оценката и управлението на риска за общественото здраве, но държавите – страни по МЗП, в съответствие с националното законодателство, и СЗО трябва да гарантират, че личните данни:

- а) се обработват справедливо и законосъобразно и не се обработват допълнително по начин, несъвместим с тази цел;

б) са адекватни, релевантни и непрекомерни по отношение на тази цел;

с) са точни и когато е необходимо, се актуализират; трябва да се предприемат всички разумни мерки, за да се гарантира, че данните, които са неточни или непълни, са заличени или коригирани; и

д) не се съхраняват по-дълго от необходимото.

3. При поискване СЗО, доколкото е възможно, предоставя на физическото лице неговите лични данни, посочени в настоящия член, в разбираема форма, без неоправдано забавяне или разходи и когато е необходимо, дава възможност за коригиране.

Член 46. Транспортиране и работа с биологични вещества, реагенти и материали за диагностични цели

Държавите – страни по МЗП, при спазване на националното законодателство и като вземат предвид съответните международни насоки, улесняват транспортирането, влизането, излизането, обработката и унищожаването на биологични вещества и диагностични проби, реагенти и други диагностични материали за целите на проверката и отговор в областта на общественото здраве съгласно настоящите Правила.

ЧАСТ IX – СПИСЪК НА ЕКСПЕРТИТЕ ПО МЗП, КОМИТЕТ ЗА ИЗВЪНРЕДНИ СИТУАЦИИ И КОМИТЕТ ЗА ПРЕГЛЕД

Глава I – Списък на експертите по МЗП

Член 47. Състав

Генералният директор съставя списък от експерти във всички съответни области на компетентност (наричан по-нататък „Списък на експертите по МЗП“). Генералният директор назначава членовете на експертния списък по МЗП в съответствие с Правилника на СЗО за експертните консултативни групи и комитети (наричан по-нататък „Правилник за консултативните групи на СЗО“), освен ако в настоящите Правила не е предвидено друго. В допълнение, Генералният директор назначава по един член по искане на всяка държава – страна по МЗП, а когато е необходимо – и експерти, предложени от съответните междуправителствени организации и регионални организации за икономическа интеграция. Заинтересованите държави – страни по МЗП, уведомяват Генералния директор относно квалификацията и областите на компетентност на всеки от експертите, които те предлагат за членство. Генералният директор периодично информира държавите – страни по МЗП, и съответните междуправителствени и регионални организации за икономическа интеграция за състава на Списъка на експертите по МЗП.

Глава II – Комитет за извънредни ситуации**Член 48. Мандат и състав**

1. Генералният директор създава Комитет за извънредни ситуации, който по искане на Генералния директор предоставя своите становища относно:

- а) дали дадено събитие представлява извънредна ситуация в областта на общественото здраве от международно значение, включително пандемична извънредна ситуация;
- б) прекратяването на извънредна ситуация в областта на общественото здраве от международно значение, включително пандемична извънредна ситуация; и
- в) предложено издаване, изменение, удължаване или прекратяване на временни препоръки.

1 bis. Комитетът за извънредни ситуации се счита за експертен комитет и се подчинява на Правилника за консултативните групи на СЗО, освен ако в настоящия член не е предвидено друго.

2. Комитетът за извънредни ситуации се състои от експерти, избрани от Генералния директор от Списъка на експертите по МЗП, а когато е уместно, и от други експертни консултативни групи на Организацията. Генералният директор определя продължителността на членството с оглед осигуряване на приемственост при разглеждането на конкретно събитие и неговите последици. Генералният директор подбира членовете на Комитета за извънредни ситуации въз основа на експертните познания и опит, необходими за всяка конкретна сесия, и при надлежно спазване на принципите на справедливо географско представителство. Членовете на Комитета за извънредни ситуации следва да включват най-малко един експерт, номиниран от държава(и)-страна(и), на чиято територия настъпва събитието.

3. Генералният директор може по своя инициатива или по искане на Комитета за извънредни ситуации да назначи един или повече технически експерти, които да консултират Комитета.

Член 49. Процедура

1. Генералният директор свиква заседанията на Комитета за извънредни ситуации, като избира определен брой експерти измежду посочените в член 48, параграф 2, в зависимост от областите на експертни познания и опит, които са най-подходящи за конкретното събитие, което е настъпило. За целите на настоящия член заседанията на Комитета за извънредни ситуации могат да включват телеконференции, видеоконференции или комуникации по електронен път.

2. Генералният директор предоставя на Комитета за извънредни ситуации дневния ред и всякаква информация, свързана със събитието, включително информация, предоставена от държавите – страни по МЗП, както и всяка временна препоръка, която Генералният директор предлага да бъде издадена.

3. Комитетът за извънредни ситуации избира свой председател и след всяко заседание изготвя кратък обобщен доклад за работата си и проведените обсъждания, включително съвети за препоръки.

4. Генералният директор кани държава(ите)-страна(и), на чиято територия настъпва събитието, да представи(ят) своите (техните) виждания пред Комитета за извънредни ситуации. За тази цел Генералният директор я (ги) уведомява за датите и дневния ред на заседанието на Комитета за извънредни ситуации с необходимото предварително известие. Засегнатата(ите) държава(и)-страна(и) обаче не може (могат) да иска(т) отлагане на заседанието на Комитета за извънредни ситуации с цел да представи(ят) пред него своите становища.

5. Становищата на Комитета за извънредни ситуации се предават на Генералния директор за разглеждане. Генералният директор взема окончателно решение по тези въпроси.

6. Генералният директор съобщава на всички държави – страни по МЗП, за определянето и прекратяването на извънредна ситуация в областта на общественото здраве от международно значение, включително пандемична извънредна ситуация, за всички здравни мерки, предприети от засегнатата(ите) държава(и) – страна(и) по МЗП, за всички временни препоръки, включително подкрепящите ги доказателства, както и за изменението, удължаването и прекратяването на тези препоръки, заедно със състава и становищата на Комитета за извънредни ситуации. Генералният директор информира операторите на транспортни средства чрез държавите – страни по МЗП, и съответните международни агенции за тези временни препоръки, включително за тяхното изменение, удължаване или прекратяване. Впоследствие Генералният директор предоставя тази информация и препоръки на широката общественост.

7. Държавите – страни по МЗП, на чиято територия е настъпило събитието, могат да предложат на Генералния директор прекратяване на извънредната ситуация в областта на общественото здраве от международно значение, включително пандемична извънредна ситуация, и/или на временните препоръки и за тази цел могат да направят представяне пред Комитета за извънредни ситуации.

Глава III – Комитет за преглед**Член 50. Мандат и състав**

1. Генералният директор създава Комитет за преглед, който изпълнява следните функции:

- а) отправя технически препоръки към Генералния директор относно измененията на настоящите Правила;
- б) предоставя технически съвети на Генералния директор по отношение на постоянните препоръки, както и свързаните с тях изменения или прекратявания; и
- в) предоставя технически консултации на Генералния директор по всички въпроси, отнесени от него във връзка с действието на настоящите Правила.

2. Комитетът за преглед се счита за експертен комитет и се подчинява на Правилника за консултативните групи на СЗО, освен ако в настоящия член не е предвидено друго.

3. Членовете на Комитета за преглед се избират и назначават от Генералния директор измежду лицата, включени в Списъка на експертите по МЗП, а когато е уместно, и в други експертни консултативни групи на Организацията.

4. Генералният директор определя броя на членовете, които да бъдат поканени на заседание на Комитета за преглед, определя датата и продължителността му и свиква Комитета.

5. Генералният директор назначава членовете на Комитета за преглед само за периода на работа на дадено заседание.

6. Генералният директор подбира членовете на Комитета за преглед въз основа на принципите на справедливо географско представителство, баланс между половете, баланс между експертите от развитите и развиващите се страни, представителство на разнообразието от научни становища, подходи и практически опит в различни части на света, както и подходящ интердисциплинарен баланс.

Член 51. Организация на работата

1. Решенията на Комитета за преглед се вземат с мнозинство от присъстващите и гласуващи членове.

2. Генералният директор приканва държавите членки, Организацията на обединените нации и нейните специализирани агенции и други съответни междуправителствени или неправителствени организации, които са в официални отношения със СЗО, да определят свои представители, които да присъстват на заседанията на Комитета. Тези представители могат да представят меморандуми и със съгласието на председателя да правят изявления по обсъжданите въпроси. Те нямат право на глас.

Член 52. Доклади

1. За всяко заседание Комитетът за преглед изготвя доклад, в който се излагат становищата и препоръките на Комитета. Този доклад се одобрява от Комитета за преглед преди края на заседанието. Неговите становища и съвети не ангажират Организацията и се формулират като съвет към Генералния директор. Текстът на доклада не може да бъде променян без съгласието на Комитета.

2. Ако Комитетът за преглед не е единодушен в констатациите си, всеки член има право да изрази своето различно професионално мнение в индивидуален или групов доклад, в който се посочват причините за различното мнение и който е част от доклада на Комитета.

3. Докладът на Комитета за преглед се представя на Генералния директор, който съобщава неговите становища и препоръки на Здравната асамблея или на Изпълнителния съвет за разглеждане и последващи действия.

Член 53. Процедури за постоянни препоръки

Когато Генералният директор счита, че постоянна препоръка е необходима и уместна за конкретен риск за общественото здраве, той изисква становище от Комитета за преглед. В допълнение към съответните параграфи на членовете 50 – 52 се прилагат следните разпоредби:

- а) предложения за постоянни препоръки, тяхното изменение или прекратяване могат да бъдат представени на Комитета за преглед от Генералния директор или от държавите – страни по МЗП, чрез Генералния директор;
- б) всяка държава – страна по МЗП, може да предостави съответната информация за разглеждане от Комитета за преглед;
- в) Генералният директор може да поиска от всяка държава – страна по МЗП, междуправителствена организация или неправителствена организация, която е в официални отношения със СЗО, да предостави на разположение на Комитета за преглед информацията, с която разполага, относно предмета на предложената постоянна препоръка, както е посочено от Комитета за преглед;
- г) Генералният директор може по искане на Комитета за преглед или по собствена инициатива да назначи един или повече технически експерти, които да консултират Комитета за преглед; те нямат право на глас;
- д) всеки доклад, съдържащ становища и препоръки на Комитета за преглед относно постоянните препоръки, се предоставя на Генералния директор за разглеждане и вземане на решение;

Генералният директор запознава Здравната асамблея становища и препоръки на Комитета за преглед;

- f) Генералният директор съобщава на държавите – страни по МЗП, всяка постоянна препоръка, както и измененията или прекратяването на такива препоръки, заедно със становището на Комитета за преглед;
- g) постоянните препоръки се представят от Генералния директор за разглеждане на последващата Здравна асамблея.

ЧАСТ X – ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Член 54. Докладване и преглед

1. Държавите – страни по МЗП, и Генералният директор докладват пред Здравната асамблея за прилагането на настоящите Правила съгласно решенията на Здравната асамблея.

2. Здравната асамблея периодично прави преглед на действието на настоящите Правила, включително на финансирането за ефективното им прилагане. За тази цел тя може да поиска съвет от Комитета за преглед чрез Генералния директор. Първият такъв преглед се извършва не по-късно от пет години след влизането в сила на настоящите Правила.

3. СЗО провежда периодични проучвания за преглед и оценка на функционирането на Приложение 2. Първият такъв преглед започва не по-късно от една година след влизането в сила на настоящите Правила. Резултатите от тези прегледи се представят на Здравната асамблея за разглеждане, ако е необходимо.

Член 54 bis. Комитет на държавите – страни по МЗП, за прилагане на Международните здравни правила (2005 г.)

1. Създава се Комитет на държавите – страни по МЗП, за прилагане на Международните здравни правила (2005 г.), който да улеснява ефективното прилагане на тези правила и по-специално – на членове 44 и 44 bis. Комитетът има само подкрепящ и консултативен характер и функционира по неконфликтен, ненаказващ, подпомагащ и прозрачен начин, ръководейки се от принципите, изложени в член 3. За тази цел:

- a) Комитетът има за цел да насърчава и подпомага обучението, обмена на най-добри практики и сътрудничеството между държавите – страни по МЗП, за ефективното прилагане на настоящите Правила;
- b) Комитетът създава подкомитет, който да предоставя технически съвети и да докладва на Комитета.

2. Комитетът се състои от всички държави – страни по МЗП, и заседава поне веднъж на две години. Мандатът на Комитета, включително начинът, по който Комитетът осъществява дейността си, и на Подкомитета се приемат на първото заседание на Комитета с консенсус.

3. Комитетът има председател и заместник-председател, които се избират от Комитета измежду членовете му – държави – страни по МЗП, като мандатът им е две години и се редуват на регионален принцип.¹

4. На първото си заседание Комитетът приема с консенсус мандата на Координационния финансов механизъм, създаден съгласно член 44а, и условията за неговото функциониране и управление и може да приеме необходимите работни договорености със съответните международни органи, които могат да подпомагат функционирането му, ако е необходимо.

Член 55. Изменения

1. Измененията на настоящите Правила могат да бъдат предложени от всяка държава-страна или от Генералния директор. Такива предложения за изменения се представят на Здравната асамблея за разглеждане.

2. Текстът на всяко предложено изменение се съобщава на всички държави – страни по МЗП, от Генералния директор най-малко четири месеца преди сесията на Здравната асамблея, на което то се предлага за разглеждане.

3. Измененията на тези Правила, приети от Здравната асамблея съгласно този член, влизат в сила за всички държави-страни по тях, при същите условия и са предмет на същите права и задължения, както е предвидено в член 22 от Конституцията на Световната здравна организация и в членове 59 – 64 от тези Правила, при спазване на сроковете, предвидени в тези членове по отношение на измененията на тези Правила.

Член 56. Уреждане на спорове

1. В случай на спор между две или повече държави – страни по МЗП, относно тълкуването или прилагането на настоящите Правила, засегнатите държави – страни по МЗП, се стремят на първо място да разрешат спора чрез преговори или други мирни средства по техен избор, включително чрез доброжелателство, посредничество или помирение. Непостигане-

¹ За целите на тази разпоредба Светият престол и Лихтенщайн се считат за принадлежащи към Европейския регион на СЗО, като се разбира, че тази договореност не засяга статута им на държави – страни по Международните здравни правила (2005 г.), които не са членове на СЗО.

то на споразумение не освобождава страните по спора от отговорността да продължат да търсят начини за неговото разрешаване.

2. В случай че спорът не бъде разрешен по начините, описани в параграф 1 от настоящия член, заинтересованите държави – страни по МЗП, могат да се споразумеят да отнесат спора до Генералния директор, който полага всички усилия за разрешаването му.

3. Всяка държава – страна по МЗП, може по всяко време да декларира писмено пред Генералния директор, че приема за задължителен арбитража по отношение на всички спорове, свързани с тълкуването или прилагането на настоящите Правила, по които тя е страна, или по отношение на конкретен спор с всяка друга държава – страна по МЗП, която приема същото задължение. Арбитражът се провежда в съответствие с Факултативния правилник на Постоянния арбитражен съд за решаване на спорове между две държави, приложим към момента на подаване на искането за арбитраж. Държавите – страни по МЗП, които са се съгласили да приемат арбитража като задължителен, приемат арбитражното решение като обвързващо и окончателно. Генералният директор информира Здравната асамблея за тези действия, ако е необходимо.

4. Някоя от разпоредбите на настоящите Правила не накърнява правата на държавите-страни по силата на всяко международно споразумение, по което те могат да бъдат страни, да прибягват до механизмите за уреждане на спорове на други междуправителствени организации или установени по силата на всяко международно споразумение.

5. В случай на спор между СЗО и една или повече държави-страни относно тълкуването или прилагането на настоящите Правила въпросът се отнася до Здравната асамблея.

Член 57. Връзки с други международни споразумения

1. Държавите – страни по МЗП, признават, че МЗП и други съответни международни споразумения следва да се тълкуват така, че да бъдат съвместими. Разпоредбите на МЗП не засягат правата и задълженията на която и да е държава – страна по МЗП, произтичащи от други международни споразумения.

2. При спазване на параграф 1 от настоящия член нищо в настоящите Правила не възпрепятства държавите – страни по МЗП, които имат определени общи интереси поради своите здравни, географски, социални или икономически условия, да сключват специални договори или споразумения с цел улесняване прилагането на настоящите Правила, особено по отношение на:

- a) пряк и бърз обмен на информация от общественото здравеопазване между съседни територии на различни държави – страни по МЗП;
- b) здравните мерки, които да се прилагат по отношение на международния крайбрежен трафик и по отношение на международния трафик във води под тяхна юрисдикция;
- c) здравните мерки, които трябва да се прилагат в съседните територии на различни държави – страни по МЗП, на общата им граница;
- d) мерки за транспортиране на засегнатите лица или засегнатите човешки останки със специално пригодени за целта транспортни средства; и
- e) дератизация, дезинсекция, дезинфекция, деконтаминация или друга обработка, предназначена да освободи стоките от причинители на болести.

3. Без да се засягат задълженията им по настоящите Правила, държавите – страни по МЗП, които са членове на регионална организация за икономическа интеграция, прилагат във взаимните си отношения общите правила, действащи в тази регионална организация за икономическа интеграция.

Член 58. Международни здравни споразумения и разпоредби

1. Настоящите Правила, при спазване на разпоредбите на член 62 и предвидените по-долу изключения, заменят в отношенията между държавите, обвързани с настоящите Правила, и в отношенията между тези държави и СЗО разпоредбите на следните международни здравни споразумения и регламенти:

- a) Международна здравна конвенция, подписана в Париж на 21 юни 1926 г.;
- b) Международна здравна конвенция за въздухоплаването, подписана в Хага на 12 април 1933 г.;
- c) Международно споразумение за освобождаване от здравни такси, подписано в Париж на 22 декември 1934 г.;
- d) Международно споразумение за отпадане на консулските визи от здравни такси, подписано в Париж на 22 декември 1934 г.;
- e) Конвенция за изменение на Международната здравна конвенция от 21 юни 1926 г., подписана в Париж на 31 октомври 1938 г.;
- f) Международна здравна конвенция от 1944 г. за изменение на Международната здравна конвенция от 21 юни 1926 г., открита за подписване във Вашингтон на 15 декември 1944 г.;

- г) Международна здравна конвенция за въздушна навигация от 1944 г. за изменение на Международната здравна конвенция от 12 април 1933 г., открита за подписване във Вашингтон на 15 декември 1944 г.;
- h) Протокол от 23 април 1946 г. за удължаване на действието на Международната здравна конвенция от 1944 г., подписан във Вашингтон;
- i) Протокол от 23 април 1946 г. за удължаване на действието на Международната здравна конвенция за въздухоплаването от 1944 г., подписан във Вашингтон;
- j) Международните здравни правила от 1951 г. и Допълнителните правила от 1955, 1956, 1960, 1963 и 1965 г.; и
- к) Международните здравни правила от 1969 г. и измененията им от 1973 г. и 1981 г.

2. Панамериканският здравен кодекс, подписан в Хавана на 14 ноември 1924 г., остава в сила, с изключение на членове 2, 9, 10, 11, 16 – 53 включително, 61 и 62, за които се прилагат съответните разпоредби от параграф 1 от настоящия член.

Член 59. Влизане в сила; срок за отхвърляне или резерви

1. Срокът, предвиден в изпълнение на член 22 от Конституцията на Световната здравна организация, за отхвърляне или резерви на настоящите Правила е 18 месеца от датата на уведомлението от Генералния директор за приемането на настоящите Правила от Здравната асамблея. Всяко отхвърляне или резерви, получени от Генералния директор след изтичането на този срок, няма да води до предприемане на действия.

1 bis. Срокът, предвиден в изпълнение на член 22 от Устава на Световната здравна организация, за отхвърляне или резерви на изменение на настоящите Правила е 10 месеца от датата на уведомлението на Генералния директор за приемането на изменение на настоящите Правила от Здравната асамблея. Всяко отхвърляне или резерви, получено от Генералния директор след изтичането на този срок, няма да води до предприемане на действия.

2. Настоящите Правила влизат в сила 24 месеца след датата на уведомлението, посочено в параграф 1 от настоящия член, а измененията на настоящите Правила влизат в сила 12 месеца след датата на уведомлението, посочено в параграф 1bis от настоящия член, с изключение на:

- а) държава, която е отхвърлила настоящите Правила или изменение към тях в съответствие с член 61;

б) държава, която е направила резерва, за която настоящите Правила или тяхното изменение влизат в сила, както е предвидено в член 62;

с) държава, която става член на СЗО след датата на уведомлението от Генералния директор, посочено в параграф 1 от настоящия член, и която все още не е страна по настоящите Правила, за която настоящите Правила влизат в сила, както е предвидено в член 60; и

д) държава, която не е член на СЗО и която приема тези Правила, за която те влизат в сила в съответствие с член 64, параграф 1.

3. Ако дадена държава не е в състояние да приведе вътрешните си законодателни и административни разпоредби в пълно съответствие с настоящите Правила или с тяхното изменение в срока, посочен в параграф 2 от настоящия член, според случая, тази държава представя в рамките на приложимия срок, посочен в параграф 1 или 1а от настоящия член, декларация до Генералния директор относно непривеждането им в съответствие и предприема действия за тяхното постигане не по-късно от 12 месеца след влизането в сила на настоящите Правила или на тяхното изменение за тази държава – страна по МЗП.

Член 60. Нови държави – членки на СЗО

Всяка държава, която стане член на СЗО след датата на уведомлението от Генералния директор, посочено в член 59, параграф 1, и която все още не е страна по тези Правила, може да съобщи за своето отхвърляне или резерви към тези Правила в срок 12 месеца от датата на уведомлението от Генералния директор, след като е станала член на СЗО. Ако не бъдат отхвърлени, настоящите Правила влизат в сила по отношение на тази държава, при спазване на разпоредбите на членове 62 и 63, след изтичането на този срок. При никакви обстоятелства настоящите Правила не влизат в сила по отношение на тази държава по-рано от 24 месеца от датата на уведомлението, посочено в член 59, параграф 1.

Член 61. Отхвърляне

Ако дадена държава уведоми Генералния директор за отхвърлянето на настоящите Правила или на тяхното изменение в рамките на приложимия срок, предвиден в член 59, параграф 1 или 1а, настоящите Правила или съответното изменение не влизат в сила по отношение на тази държава. Всяко международно здравно споразумение или разпоредби, изброени в член 58, по които тази държава вече е страна, остават в сила по отношение на тази държава.

Член 62. Резерви

1. Държавите могат да правят резерви по настоящите Правила или към тяхното изменение в съответствие с настоящия член. Такива резерви не могат да бъдат несъвместими с предмета и целта на настоящите Правила.

2. Генералният директор се уведомява за резервите по настоящите Правила или към тяхното изменение в съответствие с член 59, параграфи 1 и 1а и член 60, член 63, параграф 1 или член 64, параграф 1 в зависимост от случая. Държава, която не е член на СЗО, уведомява Генералния директор за всяка резерва заедно с уведомлението за приемане на настоящите Правила. Държавите, които формулират резерви, трябва да предоставят на Генералния директор мотивите за резервите.

3. Частично отхвърляне на настоящите Правила или изменение към тях се счита за резерва.

4. Генералният директор в съответствие с член 65, параграф 2 издава уведомление за всяка резерва, получена съгласно параграф 2 от настоящия член. Генералният директор следва:

- а) ако резервата е направена преди влизането в сила на настоящите Правила, да поиска от държавите членки, които не са отхвърлили настоящите Правила, да го уведомят в срок от шест месеца за всяко възражение срещу резервата; или
- б) ако резервата е направена след влизането в сила на тези Правила, да поиска от държавите – страни по МЗП, да го уведомят в срок от шест месеца за всяко възражение срещу резервата; или
- в) ако резервата е направена по отношение на изменение на настоящите Правила, да поиска от държавите – страни по МЗП, да го уведомят в срок от три месеца за всяко възражение срещу резервата.

Държавите – страни по МЗП, които възражават срещу резерва за изменение на настоящите Правила, трябва да предоставят на Генералния директор мотиви за възражението.

5. След изтичането на този срок Генералният директор уведомява всички държави – страни по МЗП, за получените от него възражения по отношение на резервите. В случай на резерва, направена към настоящите Правила, ако до изтичането на шест месеца от датата на уведомлението, посочено в параграф 4 от настоящия член, една трета от държавите, посочени в параграф 4 от настоящия член, не са възражали срещу резервата, тя се счита за приета и настоящите Правила влизат в сила за държавата, направила резерва, при спазване на резервата. В случай на резерва, направена по отношение на изменение на настоящите Правила, освен ако до изтичането на три ме-

сеца от датата на уведомлението, посочено в параграф 4 от настоящия член, една трета от държавите, посочени в параграф 4 от настоящия член, не са възражали срещу резервата, тя се счита за приета и изменението влиза в сила за държавата, направила резерва, при спазване на резервата.

6. Ако най-малко една трета от държавите, посочени в параграф 4 от настоящия член, възражават срещу резерва към настоящите Правила до изтичането на шест месеца от датата на уведомлението, посочено в параграф 4 от настоящия член, или в случай на резерва към изменение на настоящите Правила, до изтичането на три месеца от датата на уведомлението, посочено в параграф 4 от настоящия член, Генералният директор уведомява държавата, направила резерва, с цел тя да обмисли оттеглянето на резервата в срок от три месеца от датата на уведомлението от Генералния директор.

7. Държавата, направила резерва, продължава да изпълнява всички задължения, съответстващи на предмета на резервата, които държавата е приела по силата на някое от международните здравни споразумения или разпоредби, изброени в член 58.

8. Ако държавата, направила резерва, не оттегли резервата в срок три месеца от датата на уведомлението ѝ от Генералния директор, посочено в параграф 6 от настоящия член, Генералният директор иска становището на Комитета за преглед, ако държавата, направила резерва, поиска това. Комитетът за преглед съветва Генералния директор във възможно най-кратък срок и в съответствие с член 50 относно практическото въздействие на резервата върху действието на настоящите Правила.

9. Генералният директор представя резервата и ако е приложимо, становищата на Комитета за преглед за разглеждане от Здравната асамблея. Ако Здравната асамблея с мнозинство от гласовете възражи срещу резервата на основание, че тя е несъвместима с предмета и целта на настоящите Правила, резервата не се приема и настоящите Правила или тяхното изменение влизат в сила за държавата, направила резерва, едва след като тя оттегли своята резерва съгласно член 63. Ако Здравната асамблея приеме резервата, настоящите Правила или тяхното изменение влизат в сила за държавата, направила резерва, при спазване на нейната резерва.

Член 63. Оттегляне на отхвърляне и резерва

1. Отхвърлянето, направено съгласно член 61, може по всяко време да бъде оттеглено от държавата чрез уведомяване на Генералния директор. В такива случаи настоящите Правила или тяхното изменение,

както е приложимо, влизат в сила по отношение на тази държава след получаване на уведомлението от Генералния директор, освен когато държавата направи резерва при оттеглянето на отхвърлянето си, в който случай настоящите Правила или тяхното изменение, както е приложимо, влизат в сила съгласно член 62. При никакви обстоятелства настоящите Правила не влизат в сила по отношение на тази държава по-рано от 24 месеца след датата на уведомлението, посочено в член 59, параграф 1, и при никакви обстоятелства изменение на настоящите Правила не влиза в сила по отношение на тази държава по-рано от 12 месеца след датата на уведомлението, посочено в член 59, параграф 1а.

2. Цялата резерва или част от нея може да бъдат оттеглени по всяко време от съответната държава – страна по МЗП, чрез уведомяване на Генералния директор. В такива случаи оттеглянето влиза в сила от датата на получаване на уведомлението от Генералния директор.

Член 64. Държави, които не са членки на СЗО

1. Всяка държава, която не е член на СЗО, но е страна по някое международно здравно споразумение или разпоредби, изброени в член 58, или на която Генералният директор е съобщил за приемането на тези Правила от Световната здравна асамблея, може да стане страна по тях, като уведоми Генералния директор за приемането им, и при спазване на разпоредбите на член 62 това приемане влиза в сила от датата на влизане в сила на тези Правила или ако за приемането е съобщено след тази дата, три месеца след датата на получаване от Генералния директор на уведомлението за приемане.

2. Всяка държава, която не е членка на СЗО и е станала страна по тези Правила, може по всяко време да се оттегли от участие в тези Правила чрез уведомление, адресирано до Генералния директор, което влиза в сила шест месеца след получаването му от Генералния директор. Държавата, която се е оттеглила, от тази дата възобновява прилагането на разпоредбите на всяко международно здравно споразумение или разпоредби, изброени в член 58, по които тя е била страна преди това.

Член 65. Уведомления от страна на Генералния директор

1. Генералният директор уведомява всички държави членки и асоциирани членки на СЗО, както и останалите страни по международните здравно споразумение или разпоредби, изброени в член 58, за приемането на настоящите Правила от Здравната асамблея.

2. Генералният директор също така уведомява тези държави, както и всяка друга държава, която е станала страна по настоящите Пра-

вила или по всяко изменение на настоящите Правила, за всяко уведомление, получено от СЗО съответно по членове 60 – 64, както и за всяко решение, взето от Здравната асамблея съгласно член 62.

Член 66. Автентични текстове

1. Текстовете на арабски, китайски, английски, френски, руски и испански език на настоящите Правила са еднакво автентични. Оригиналните текстове на настоящите Правила се депозират в СЗО.

2. Генералният директор изпраща заедно с уведомлението, предвидено в член 59, параграф 1, заверени копия от настоящите Правила на всички членове и асоциирани членове, както и на останалите страни по международните здравни споразумения или разпоредби, изброени в член 58.

3. След влизането в сила на настоящите Правила Генералният директор предава заверени копия от тях на Генералния секретар на Организацията на обединените нации за регистрация в съответствие с член 102 от Хартата на Организацията на обединените нации.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

Основни капацитети

1. Държавите – страни по МЗП, използват съществуващите национални структури и ресурси, за да изпълнят изискванията за основни капацитети съгласно тези Правила, включително по отношение на:

- а) техните дейности за превенция, надзор, докладване, уведомяване, верификация, готовност, отговор и сътрудничество; и
- б) техните дейности, свързани с определените летища, пристанища и сухопътни гранични пунктове.

2. В срок две години след влизането в сила на настоящите Правила за тази държава – страна по МЗП, всяка държава – страна по МЗП, трябва да направи оценка на способността на съществуващите национални структури и ресурси да изпълнят минималните изисквания, описани в настоящото Приложение. В резултат на тази оценка държавите – страни по МЗП, разработват и прилагат планове за действие, за да гарантират наличието и функционирането на тези основни капацитети на цялата си територия, както е посочено в член 5, параграф 1, член 13, параграф 1 и член 19, буква а).

3. Държавите – страни по МЗП, и СЗО подпомагат процесите на оценка, планиране и изпълнение съгласно настоящото приложение.

4. В съответствие с член 44 държавите – страни по МЗП, се задължават да си сътрудничат, доколкото е възможно, за изграждането, укрепването и поддържането на основните капацитети.

А. ИЗИСКВАНИЯ ЗА ОСНОВНИ КАПАЦИТЕТИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ, НАДЗОР, ГОТОВНОСТ И ОТГОВОР

1. На местно общностно ниво и/или на първично ниво на отговор на общественото здравеопазване (наричано по-нататък „местно ниво“) всяка държава – страна по МЗП, изгражда, укрепва и поддържа основните капацитети:

- а) да открива събития, свързани с болести или смърт над очакваните нива за конкретното време и място във всички области на територията на държавата – страна по МЗП;
- б) да съобщава незабавно цялата налична съществена информация на съответното ниво на отговор на здравните служби; на общностно ниво съобщаването трябва да се извършва до местните здравни заведения или до съответния здравен персонал; на първичното ниво на отговор на общественото здравеопазване съобщаването се извършва на междинното или националното ниво на отговор в зависимост от организационните структури; за целите на настоящото приложение съществената информация включва следното: описания на клиничната картина, лабораторни резултати, източници и вид на риска, брой на заболялите лица и смъртните случаи, условия, влияещи върху разпространението на болестта, и използвани здравни мерки;
- в) да се подготви за прилагане на и незабавно да приложи предварителни контролни мерки;
- г) да се подготви за предоставяне на и да улесни достъпа до здравни услуги, необходими за отговор на рискове и събития, свързани с общественото здраве; и
- д) да ангажира съответните заинтересовани страни, включително общностите, в готовността за и отговора на рискове и събития, свързани с общественото здраве.

2. На междинните нива на отговор в областта на общественото здраве (наричани по-долу „междинно ниво“), когато е приложимо,² всяка държава – страна по МЗП, изгражда, укрепва и поддържа основните капацитети за:

- а) потвърждаване на състоянието на докладваните събития и подкрепа или прилагане на допълнителни мерки за контрол;

² В държавите – страни по МЗП, в които поради административната им структура липсва или не може да се определи ясно междинно ниво, основните капацитети, изброени в букви от а) до е) от настоящия параграф, се разбират като изградени, укрепвани или поддържани или на местно, или на национално ниво, според случая, в съответствие с националното законодателство и контекст.

- б) незабавна оценка на докладваните събития и ако се установи, че това е спешно, да докладва цялата съществена информация на национално равнище; за целите на настоящото приложение критериите за спешни събития включват сериозно въздействие върху общественото здравеопазване и/или събития с необичаен или неочакван характер с висок потенциал за разпространение; и
- в) координиране и подкрепа на местното ниво при превенцията, готовността и отговора на рискове и събития, свързани с общественото здраве, включително във връзка с:

- i. надзор;
- ii. проучвания на място;
- iii. лабораторна диагностика, включително изпращане на проби;
- iv. прилагане на мерки за контрол;
- v. достъп до здравни услуги и здравни продукти, необходими за отговор;
- vi. комуникация на риска, включително справяне с подвеждаща информация и дезинформация; и
- vii. логистична помощ (напр. оборудване, медицински и други подходящи доставки и транспорт).

3. На национално равнище

Оценка и уведомяване. Всяка държава – страна по МЗП, изгражда, укрепва и поддържа основните капацитети за:

- а) оценка на всички доклади за спешни събития в рамките на 48 часа; и
- б) незабавно уведомяване на СЗО чрез националната точка за контакт по МЗП, когато оценката показва, че събитието подлежи на съобщаване съгласно член 6, параграф 1 и Приложение 2, и информиране на СЗО съгласно изискванията на член 7 и член 9, параграф 2.

Превенция, готовност и отговор в областта на общественото здравеопазване. Всяка държава – страна по МЗП, изгражда, укрепва и поддържа основните капацитети за:

- а) бързо определяне на контролни мерки, необходими за предотвратяване на вътрешно и международно разпространение;
- б) надзор;
- в) изпращане на специализиран персонал;
- г) лабораторен анализ на проби (в страната или чрез сътрудничащи си центрове);
- д) логистична помощ (напр. оборудване, медицински и други подходящи доставки и транспорт);
- е) предоставяне на помощ на място, ако е необходимо, за да се допълнят местните проучвания;
- ж) развитие и/или разпространяване на насоки за управление на клиничните случаи и превенция и контрол на инфекциите;

- h) достъп до здравни услуги и здравни продукти, необходими за отговор;
- i) комуникация на риска, включително справяне с подвеждаща информация и дезинформация;
- j) предоставяне на пряка оперативна връзка с висши здравни и други длъжностни лица с цел бързо одобрение и прилагане на мерки за ограничаване и контрол;
- k) предоставяне на пряка връзка с други компетентни министерства;
- l) предоставяне чрез най-ефективните налични средства за комуникация на връзки с болници, клиники, летища, пристанища, сухопътни гранични пунктове, лаборатории и други ключови оперативни зони за разпространение на информация и препоръки, получени от СЗО, относно събития на територията на държавата – страна по МЗП, и на териториите на други държави – страни по МЗП;
- m) изготвяне, прилагане и поддържане на национален план за отговор при извънредни ситуации в областта на общественото здраве, включително създаване на мултидисциплинарни/мултисекторни екипи за отговор на събития, които могат да представляват извънредна ситуация в областта на общественото здраве с международно значение;
- n) координиране на дейностите на национално ниво и подпомагане на Местното и Междинното ниво, когато е приложимо, при превенцията, готовността за и отговора на рискове и събития, свързани с общественото здраве; и
- o) предоставяне на горепосочените услуги на 24-часова база.

В. ИЗИСКВАНИЯ ЗА ОСНОВНИ КАПАЦИТЕТИ ЗА ОПРЕДЕЛЕНИТЕ ЛЕТИЩА, ПРИСТАНИЩА И СУХОПЪТНИ ГРАНИЧНИ ПУНКТОВЕ

1. По всяко време всяка държава – страна по МЗП, изгражда, укрепва и поддържа основните капацитети за:

- a) осигуряване на достъп до i) подходящо медицинско обслужване, включително диагностични звена, разположени така, че да позволяват бърз преглед и полагане на грижи за болни пътници, и ii) подходящ персонал, оборудване и помещения;
- b) осигуряване на достъп до оборудване и персонал за транспортиране на болни пътници до подходящо медицинско заведение;
- c) осигуряване на обучен персонал за инспекция на транспортните средства;
- d) гарантиране на безопасна среда за пътниците, използващи съоръженията на

входните пунктове, включително снабдяването с питейна вода, заведенията за хранене, съоръженията за предоставяне на храна по време на полет, обществените тоалетни, подходящите услуги за изхвърляне на твърди и течни отпадъци и други потенциално рискови зони, чрез провеждане на програми за инспекции, както е уместно; и

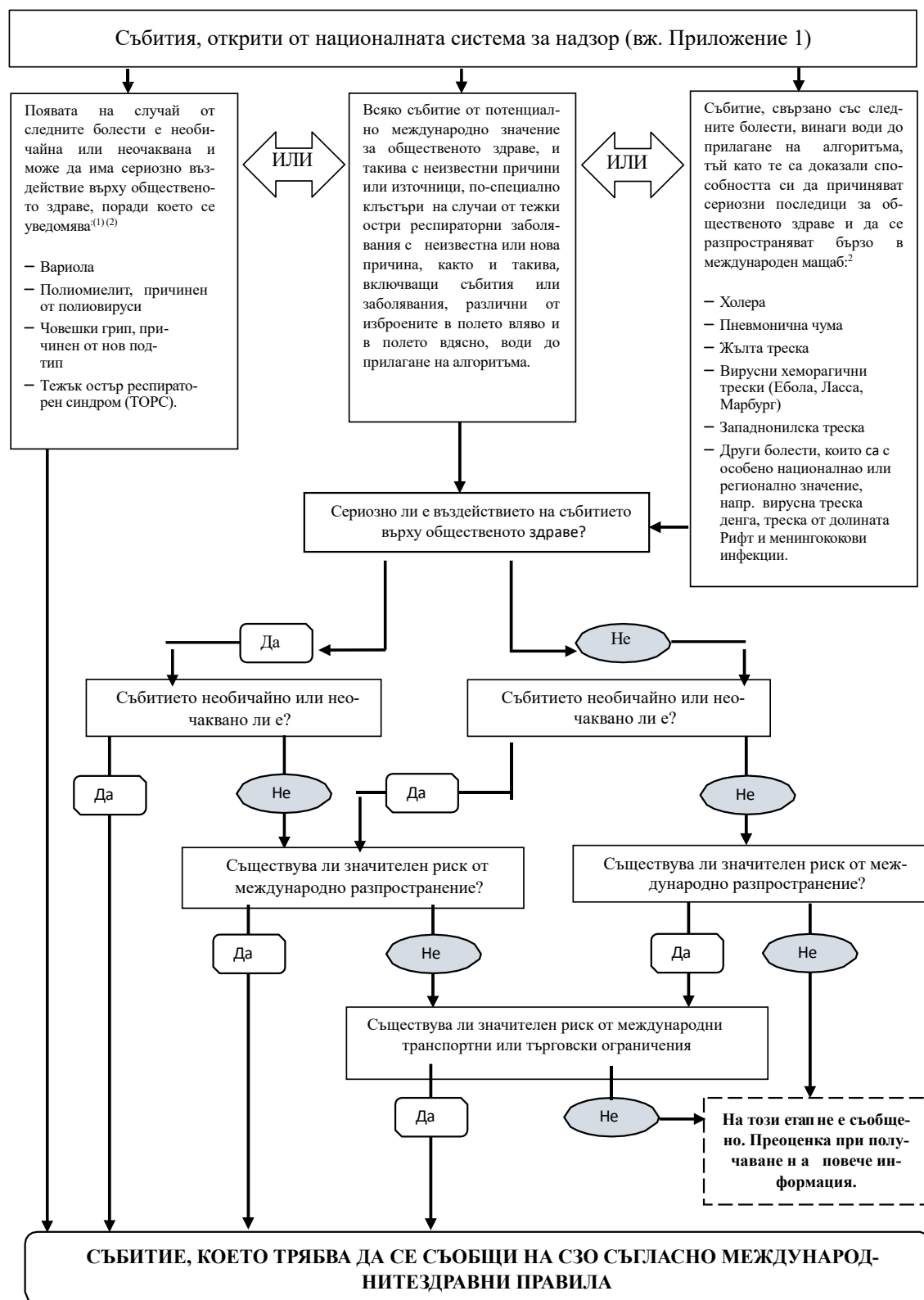
- e) осигуряване, доколкото е възможно, програма и персонал за контрол на векторите и резервоарите за зарази във и близо до входните пунктове.

2. За отговор на събития, които могат да представляват извънредна ситуация в областта на общественото здраве от международно значение, всяка държава – страна по МЗП, изгражда, укрепва и поддържа основните капацитети за:

- a) осигуряване на адекватен отговор при извънредни ситуации в областта на общественото здраве чрез създаване и поддържане на план за действие при извънредни ситуации в областта на общественото здраве, включително определяне на координатор и точки за контакт със съответните входни пунктове, агенции и служби за общественото здраве и други;
- b) осигуряване на преглед и обслужване за засегнатите пътници или животни чрез установяване на договорености с местни медицински и ветеринарни заведения и лаборатории за тяхното изолиране и лечение, анализ на пробите им и други помощни услуги, които може да са необходими;
- c) осигуряване на подходящо пространство, отделно от останалите пътници, за провеждане на разговори със съмнителни или засегнати лица;
- d) осигуряване на оценка и, ако е необходимо, карантина на съмнителните пътници, за предпочитане в помещения, отдалечени от мястото на влизане;
- e) прилагане на препоръчаните мерки за дезинсекция, дератизация, дезинфекция, деконтаминация или друга обработка на багажи, товари, контейнери, транспортни средства, стоки или пощенски пратки, включително, когато е необходимо, на места, специално определени и оборудвани за тази цел;
- f) прилагане на контрол на влизане или излизане за пристигащи и заминаващи пътници; и
- g) осигуряване на достъп до специално предназначено оборудване и до обучен персонал, снабден с лични предпазни средства за превозване на пътници, които могат да са източници на инфекция или контаминация.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

Инструмент за вземане на решения за оценка и уведомяване за събития, които могат да представляват извънредна ситуация в областта на общественото здраве от международно значение

⁽¹⁾ Съгласно дефинициите за случаи на СЗО.

⁽²⁾ Списъкът на болестите се използва само за целите на настоящите Правила.

Примери за прилагане на инструмента за вземане на решения за оценка и уведомяване за събития, които могат да представляват извънредна ситуация в областта на общественото здраве от международно значение

Примерите в настоящото приложение нямат задължителен характер и са с индикативна насочваща цел, за да подпомогнат тълкуването на критериите на инструмента за вземане на решения.

ОТГОВАРЯ ЛИ СЪБИТИЕТО НА ПОНЕ ДВА ОТ СЛЕДНИТЕ КРИТЕРИИ?

Сериозно ли е въздействието на събитието върху общественото здраве?	I. Сериозно ли е въздействието на събитието върху общественото здраве?
	1. Голям ли е броят на случаите и/или на смъртните случаи при този вид събитие за даденото място, време или население? 2. Има ли събитието потенциал да окаже силно въздействие върху общественото здравеопазване? ПО-ДОЛУ СА ДАДЕНИ ПРИМЕРИ ЗА ОБСТОЯТЕЛСТВА, КОИТО ДОПРИНАСЯТ ЗА СИЛНО ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ ОБЩЕСТВЕННОТО ЗДРАВЕ: ✓ Събитие, причинено от патоген с висок епидемичен потенциал (инфекциозност на причинителя, висока смъртност, множество пътища на предаване или здраво носителство). ✓ Индикации за неуспех от проведеното лечение (нова или възникваща антибиотична резистентност, неуспех на ваксина, резистентност към антидоти или неуспех при прилагане на антидоти). ✓ Събитие представлява значителен риск за общественото здраве, дори ако все още не са установени случаи при хора или те са много малко. ✓ Съобщава се за случаи сред медицинския персонал. ✓ Населението в риск е особено уязвимо (бежанци, ниско ниво на имунизация, деца, възрастни хора, лица с имунна недостатъчност, недохранени и т.н.). ✓ Съпътстващи фактори, които могат да възпрепятстват или забавят отговора на общественото здравеопазване (природни бедствия, въоръжени конфликти, неблагоприятни метеорологични условия, множество огнища в държавата-страна по МЗП). ✓ Събитие в район с висока гъстота на населението. Естествено или друго разпространение на токсични, инфекциозни или други опасни материали, които са контаминирали или има потенциал да контаминират население и/или голям географски район.
	3. Необходима ли е външна помощ за откриване, проучване, отговор и контрол на настоящото събитие или за предотвратяване на нови случаи? ПО-ДОЛУ СА ДАДЕНИ ПРИМЕРИ ЗА ТОВА КОГА БИ МОЛГА ДА Е НЕОБХОДИМА ПОМОЩ: ✓ Недостатъчни човешки, финансови, материални или технически ресурси - по-специално: – недостатъчен лабораторен или епидемиологичен капацитет за проучване на събитието (оборудване, персонал, финансови ресурси); – недостатъчно антидоти, лекарства и/или ваксини и/или предпазни средства, оборудване за деконтаминация или помощно оборудване за покриване на очакваните нужди; – невъзможност на съществуващата система за надзор да открива своевременно нови случаи.
	СЕРИОЗНО ЛИ Е ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА СЪБИТИЕТО ВЪРХУ ОБЩЕСТВЕННОТО ЗДРАВЕ? Отговорете с „да“, ако сте отговорили с „да“ на въпроси 1, 2 или 3 по-горе.

Необичайно или неочаквано е събитието?	II. Необичайно или неочаквано е събитието?
	4. <i>Необичайно ли е събитието?</i> ПРИМЕРИ ЗА НЕОБИЧАЙНИ СЪБИТИЯ: ✓ Събитието е причинено от неизвестен агент или източникът, преносителят, пътят на предаване са необичайни или неизвестни. ✓ Случаите протичат по-тежко от очакваното (включително заболяемост или смъртност) или са с необичайни симптоми. ✓ Настъпването на самото събитие е необичайно за района, сезона или населението.
	5. <i>Неочаквано ли е събитието от гледна точка на общественото здраве?</i> ПРИМЕРИ ЗА НЕОЧАКВАНИ СЪБИТИЯ: ✓ Събитие, причинено от болест/агент, който вече е бил елиминиран или изкоренен в държавата-страна по МЗП или не е бил докладван преди това.
	НЕОБИЧАЙНО ИЛИ НЕОЧАКВАНО Е СЪБИТИЕТО? Отговорете с „да“, ако сте отговорили с „да“ на въпроси 4 или 5 по-горе.

Съществува ли значителен риск от международно разпространение?	III. Съществува ли значителен риск от международно разпространение?
	6. <i>Съществуват ли данни за епидемиологична връзка с подобни събития в други държави?</i>
	7. <i>Съществува ли някакъв фактор, който да ни предупреждава за вероятността от трансгранично движение на агента, преносителя или гостоприемника?</i> ПО-ДОЛУ СА ПОСОЧЕНИ ПРИМЕРИ ЗА ОБСТОЯТЕЛСТВА, КОИТО МОГАТ ДА ПРЕДРАЗПОЛОЖАТ КЪМ МЕЖДУНАРОДНО РАЗПРОСТРАНЕНИЕ: ✓ При наличието на данни за местно разпространение и индекс-случая (или други свързани случаи) през изминалия месец е с данни за: – международно пътуване (или за време, отговарящо на инкубационния период, ако патогенът е известен); – участие в международно събитие (поклонение, спортно събитие, конференция и др.); – близък контакт с международен пътник или силно мобилно население. ✓ Събитие, причинено от замърсяване на околната среда, което има потенциал да се разпространи през международните граници. ✓ Събитие в зона с интензивен международен трафик с ограничен капацитет за здравен контрол или откриване или деконтаминация на околната среда.
	СЪЩЕСТВУВА ЛИ ЗНАЧИТЕЛЕН РИСК ОТ МЕЖДУНАРОДНО РАЗПРОСТРАНЕНИЕ? Отговорете с „да“, ако сте отговорили с „да“ на въпроси 6 или 7 по-горе.

Риск от международни	IV. Съществува ли значителен риск от международни ограничения за пътуване или търговия?
	8. <i>Подобни събития в миналото водили ли са до международно ограничаване на търговията и/или пътуванията?</i>
	9. <i>Подозира ли се или е известно, че източникът е хранителен продукт, вода или друга стока, която може да бъде замърсена и която е била изнесена/внесена във/от други държави?</i>
	10. <i>Проведено ли е събитието във връзка с международна среща или в район с интензивен международен туризъм?</i>
	11. <i>Събитието предизвикало ли е искания за повече информация от страна на чуждестранни служители или международни медии?</i> СЪЩЕСТВУВА ЛИ ЗНАЧИТЕЛЕН РИСК ЗА МЕЖДУНАРОДНИ ТРАНСПОРТНИ ИЛИ ТЪРГОВСКИ ОГРАНИЧЕНИЯ В ? Отговорете с „да“, ако сте отговорили с „да“ на въпроси 8, 9, 10 или 11 по-горе.

Държавите – страни по МЗП, които отговарят с „да“ на въпроса дали събитието отговаря на някой от двата от четирите критерия (I-IV) по-горе, са длъжни да уведомят СЗО съгласно член 6 от Международните здравни правила.

ПРИЛОЖЕНИЕ 3

Образец на Сертификат за освобождаване от здравен контрол на кораба/Сертификат за санитарен контрол на кораба

Пристигащи се отбелязва провежданата инспекция и 1) освобождаване от контрол, или 2) приложени мерки за контрол.
Име на кораба или плавателен съд за вътрешна морска навигация Флаг
Регистрационен № / IMO №
По време на проверката трюмовете са били натоварени/натоварени с тона товар
Име и адрес на инспектиращия служител:

Сертификат за освобождаване от здравен контрол на кораба				Сертификат за здравен контрол на кораба		
Инспектирани сектори (системи и услуги)	Открити доказателства ³	Резултати от пробата ⁴	Прегледани документи	Приложени мерки за контрол	Дата на повторна инспекция	Коментари относно установените условия
Камбуз			Медицински дневник			
Помещение за провизии			Дневник на кораба			
Складове			Друго			
Трюм(ове) / товар						
Каюти:						
– Екипаж						
– Офицери						
– Пътници						

³ (а) Доказателства за инфекция или контаминация, включително: вектори във всички стадии на развитие; животински резервоари за вектори; гризачи или други видове, които могат да са преносители на човешки болести, микробиологични, химични и други рискове за човешкото здраве; данни на неадекватни санитарни мерки. (б) Информация, отнасяща се до заболявания при хора (да се отбележат в Здравната декларация за кораба).

⁴ Резултати от пробите, взети на борда. Анализът се предоставя на капитана на кораба по най-бързия начин и ако се налага повторна инспекция, това да стане до акостирането на следващото подходящо пристанище на спирание, което съпада с датата на повторната инспекция, посочена в настоящия сертификат.

[illegible]

Сертификатите за освобождаване от здравен контрол и сертификатите за здравен контрол са валидни за максимум шест месеца, като срокът на валидност може да бъде удължен с един месец, в случай че инспекцията не може да бъде извършена в пристанището и няма доказателства за инфекция или контаминация.

Приложение към образеца на Сертификат за освобождаване от здравен контрол на кораб/Сертификат за здравен контрол на кораб

Инспектирани сектори/съоръжения/системи ⁵	Открити доказателства	Примерни резултати	Прегледани документи	Приложени мерки за контрол	Дата на повторната инспекция	Коментари относно установените условия
Храна						
Източник						
Съхранение						
Приготвяне						
Обслужване						
Вода						
Източник						
Съхранение						
Разпределение						
Отпадъци						
Складиране						
Обработване						
Изхвърляне						
Плувни басейни/спа центрове						
Оборудване						
Функциониране						
Медицинска служба						
Оборудване и медицински изделия						
Функциониране						
Медикаменти						
Други инспектирани сектори						

⁵ Когато не е приложимо за секторите, фигуриращи в този списък, да се отбелязва „неприложимо“.

ПРИЛОЖЕНИЕ 4

Технически изисквания, отнасящи се до транспортни средства и оператори на транспортни средства

Раздел А. Оператори за транспортни средства

1. Операторите на транспортни средства трябва да се подготвят, ако е необходимо, и да спомагат за:

- a) инспектиране на товара, контейнерите и на транспортното средство;
- b) медицински прегледи на лицата, намиращи се в транспортните средства;
- c) прилагане на други здравни мерки съгласно настоящите Правила, включително на борда, както и по време на качване и слизане от транспортното средство; и
- d) предоставяне на съответната информация, свързана с общественото здраве, поискана от държавата – страна по МЗП.

2. Операторите на транспортни средства предоставят на компетентните власти валиден сертификат за освобождаване от здравен контрол на кораб или сертификат за здравен контрол на кораб, или здравна декларация за кораб, или здравната част от общата декларация по въздухоплаване, както се изисква съгласно настоящите Правила.

Раздел Б. Транспортни средства

1. Мерките за контрол, прилагани по отношение на багажи, товари, контейнери, транспортни средства и стоки съгласно настоящите Правила, се изпълняват така, че да се избегне, доколкото е възможно, нараняване или дискомфорт на хората или повреда на багажите, товарите, контейнерите, транспортните средства и стоките. Когато е възможно и целесъобразно, мерките за контрол се прилагат, когато транспортното средство и товарните помещения са празни.

2. Държавите – страни по МЗП, посочват в писмен вид мерките, прилагани по отношение на товари, контейнери или транспортни средства, обработените части, използваните методи и причините за тяхното прилагане. Тази информация се предоставя в писмен вид на лицето, отговарящо за въздухоплавателното средство, а в случай на кораб – в сертификата за здравен контрол на кораба. За други товари, контейнери или транспортни средства държавите – страни по МЗП, предоставят тази информация в писмен вид на консигнантите,

консигнаторите, превозвачите, лицето, отговарящо за транспортното средство, или на техните съответни представители.

ПРИЛОЖЕНИЕ 5

Специфични мерки за векторно преносими заболявания

1. СЗО публикува редовно списък на районите, в които се препоръчва прилагането на дезинсекция или други мерки за контрол на векторите по отношение на транспортните средства, пристигащи от тези райони. Определянето на тези райони се извършва съгласно процедурите за временни или постоянни препоръки, според случая.

2. Всяко транспортно средство, напускащо входен пункт, разположен в район, в който са препоръчителни мерки за контрол на вектори, трябва да бъде подложено на дезинсекция и да се поддържа свободно от вектори. Когато съществуват методи и материали, препоръчани от Организацията за тези процедури, те трябва да се използват. Наличието на вектори на борда на превозните средства и контролните мерки, използвани за тяхното унищожаване, следва да бъдат включени:

- a) в случай на въздухоплавателно средство – в здравната част на общата декларация по въздухоплаване, освен ако тази част от декларацията не е отменена от компетентните власти на летището на пристигане;
- b) в случай на кораби – в сертификатите за здравен контрол на корабите; и
- c) в случай на други транспортни средства – в писмен документ за обработка, издаден съответно на консигнанта, консигнатора, превозвача, лицето, отговарящо за транспортирането, или на техния представител.

3. Държавите – страни по МЗП, следва да приемат дезинсекция, дератизация и други мерки за контрол на транспортни средства, прилагани от други държави, ако са приложени методи и материали, препоръчани от Организацията.

4. Държавите – страни по МЗП, създават програми за контрол на вектори, които могат да пренасят инфекциозен агент, представляващ риск за общественото здраве, на минимално разстояние 400 метра от зоните на входните пунктове, които се използват за обслужване на пътници, транспортни сред-

ства, контейнери, товари и пощенски пратки, като минималното разстояние може да се увеличи, ако векторите имат по-голям обхват.

5. Ако е необходима последваща инспекция с цел да се установи дали мерките, приложени за контрол на векторите, са били успешни, компетентните власти на следващото известно пристанище или летище за спиране, където има условия за извършване на такава инспекция, се информират предварително за това изискване от компетентните власти, които препоръчват такава последваща инспекция. В случай на кораби това се отбелязва в сертификата за здравен контрол на кораб.

6. Дадено транспортно средство може да се счита за съмнително и трябва да се инспектира за наличието на вектори и резервоари, ако:

- а) на борда му има вероятен случай на болест, пренасяна от вектори;
- б) по време на международно пътуване на борда се е появил вероятен случай на векторно предавана болест; или
- с) е напуснало засегнатия район в рамките на определен период от време, в който векторите на борда все още могат да пренасят болести.

7. Държавата – страна по МЗП, не следва да забранява кацането на въздухоплавателно средство или акостирането на кораб на нейна територия, ако се прилагат мерките за контрол, предвидени в параграф 3 от настоящото приложение или препоръчани по друг начин от Организацията. Въпреки това въздухоплавателните средства или корабите, идващи от засегнат район, могат да бъдат пренасочвани към други летища или пристанища, специално определени от държавата – страна по МЗП, за тази цел.

8. Държавата – страна по МЗП, може да приложи мерки за контрол на векторите по отношение на транспортно средство, пристигащо от район, засегнат от векторно преносима болест, ако векторите на горепосочената болест са налични на нейна територия.

ПРИЛОЖЕНИЕ 6

Ваксинация, профилактика и сертификати, свързани с тях

1. Ваксините и другите профилактични средства, посочени в Приложение 7 или препоръчани съгласно настоящите Правила, трябва да бъдат с подходящо качество; ваксините и профилактичните средства, определени от СЗО, подлежат на одобрение

от нейна страна. При поискване държава-та – страна по МЗП, предоставя на СЗО подходящи доказателства, че ваксините и другите профилактични средства, прилагани на нейна територия съгласно тези Правила, са подходящи.

2. На лицата, които се подлагат на ваксинация или друга профилактика съгласно настоящите Правила, се предоставя международен сертификат за ваксинация или профилактика (наричан по-нататък „сертификат“) във формата, посочена в настоящото приложение. Не се допуска отклонение от образца на сертификата, посочен в настоящото приложение.

3. Сертификатите съгласно настоящото приложение са валидни само ако използваната ваксина или друго профилактично средство са одобрени от СЗО.

4. Сертификатите по настоящото приложение, издадени в нецифров формат, трябва да бъдат подписани от лекаря, който е практикуващ лекар, или друг упълномощен здравен работник, контролиращ прилагането на ваксината или другото профилактично средство. Такива сертификати трябва да носят и официалния печат на имунизационния център; това обаче не може да бъде приемлив заместител на подписа. Независимо от формата, в който са издадени, сертификатите трябва да носят името на лекаря, който контролира прилагането на ваксината или профилактичното средство, или на съответния орган, отговорен за издаването на сертификата или за надзора на имунизационния център.

5. Сертификатите се попълват изцяло на английски или френски език. Те могат да бъдат попълнени и на друг език в допълнение към английски или френски.

6. Всяко изменение на този сертификат, изтриване или непопълване на която и да е част от него могат да го направят невалиден.

7. Сертификатите са индивидуални и при никакви обстоятелства не могат да се използват колективно. За децата се издават отделни сертификати.

8. За сертификатите по настоящото приложение, издадени в нецифров формат, родител или настойник подписва сертификата, когато детето не може да пише. Лице, което не може да се подписва, се отбелязва по обичайния начин чрез знак на лицето и посочване от друго лице, че това е знакът на съответното лице, което се счита за негов подпис. По отношение на лицата, които имат настойник, настойникът подписва сертификата от тяхно име.

9. Ако наблюдаващият лекар е на мнение, че ваксинацията или профилактиката са противопоказани по медицински причини, той предоставя на лицето мотиви, написани на английски или френски език, а когато е уместно, и на друг език в допълнение към английския или френския, които са в основата на това мнение и които компетентните власти на мястото на пристигането следва да зачетат. Наблюдаващият лекар и компетентните власти информират тези лица за всички рискове, свързани с неваксинирането и с неизползването на профилактични средства в съответствие с член 23, параграф 4.
10. Еквивалентен документ, издаден от въоръжените сили на действащ военнослужещ, се приема вместо международен сертификат във формата, показан в настоящото приложение, ако:
- а) съдържа медицинска информация, която по същество е същата като изискваната в такъв формуляр; и
 - б) съдържа декларация на английски или френски език и когато е уместно, на друг език в допълнение към английския или френския, в която се записват видът и датата на ваксинацията или профилактиката и се посочва, че той е издаден в съответствие с настоящия параграф.

Образец на Международен сертификат за ваксинация или профилактика

С настоящото се удостоверява, че [име], дата на раждане, пол, националност, национален документ за самоличност, ако е приложимо, чийто подпис следва⁶, или ако е приложимо:

име на родителя или настойника

подпис на родителя или настойника⁶

на посочената дата е бил ваксиниран или е получил профилактика срещу:

(наименование на болестта или състоянието)

в съответствие с Международните здравни правила.

Ваксина или профилактика	Дата	Име на наблюдаващия лекар или на съответния орган, който отговаря за издаването на този сертификат или за надзора на имунизационния център	Подпис на наблюдаващия лекар ⁶	Производител и партиден номер на ваксината или профилактиката	Сертификатът е валиден от до	Официален печат на имунизационния център ⁶
1.						
2.						

Този сертификат е валиден само ако използваната ваксина или използваното профилактично средство е одобрена(о) от Световната здравна организация.

Този сертификат в нецифров формат трябва да бъде подписан от лекар, който е практикуващ лекар, или друг упълномощен здравен работник, контролиращ прилагането на ваксината или профилактичното средство. Сертификатът трябва да носи и официалния печат на имунизационния център; той обаче не може да замени подписа. Независимо от формата, в който е издаден този сертификат, той трябва да носи името на лекаря, който контролира прилагането на ваксината или профилактичното средство, или на съответния орган, отговорен за издаването на сертификата или за надзора на имунизационния център.

Всяко изменение на този сертификат, изтриване или непопълване на която и да е част от него може да го направи невалиден.

Валидността на този сертификат продължава до датата, посочена за конкретната ваксинация или профилактика. Сертификатът се попълва изцяло на английски или френски език. Сертификатът може да бъде попълнен и на друг език в същия документ в допълнение към английски или френски.

⁶ Прилага се само за сертификати, издадени в нецифров формат.

ПРИЛОЖЕНИЕ 7

Изисквания за ваксинация или профилактика на специфични заболявания⁷

1. В допълнение към всяка препоръка за ваксинация или профилактика следните болести са изрично посочени в настоящите Правила, за които от пътниците може да се изисква доказателство за ваксинация или профилактика като условие за влизане в държава – страна по МЗП:

Ваксинация срещу жълта треска.

2. Препоръки и изисквания за ваксинация срещу жълта треска:

- а) За целите на настоящото приложение:
 - i. инкубационният период на жълтата треска е шест дни;
 - ii. ваксините срещу жълта треска, одобрени от СЗО, осигуряват защита срещу инфекция от 10-ия ден след поставянето на ваксината;
 - iii. тази защита продължава през целия живот на ваксинираното лице; и
 - iv. валидността на сертификата за ваксинация срещу жълта треска продължава през целия живот на ваксинираното лице, считано 10 дни след датата на ваксинацията.

б) Ваксинация срещу жълта треска може да се изисква от всеки пътник, който напуска район, в който Организацията е установила, че съществува риск от предаване на жълта треска.

с) Ако даден пътник притежава сертификат за ваксинация срещу жълта треска, който все още не е валиден, на пътника може да бъде разрешено да отпътува, но разпоредбите на параграф 2, буква h) от настоящото приложение могат да бъдат приложени при пристигането му.

д) Пътник, който притежава валиден сертификат за ваксинация срещу жълта треска, не се третира като съмнителен дори ако идва от район, в който Организацията е установила, че съществува риск от предаване на жълта треска.

е) В съответствие с параграф 1 от Приложение 6 използваната ваксина срещу жълта треска трябва да бъде одобрена от Организацията.

ф) Държавите – страни по МЗП, определят специални центрове за ваксинация срещу жълта треска на своята територия, за да гарантират качеството и безопасността на използваните процедури и материали.

г) Всяко лице, работещо на входния пункт в район, в който Организацията е определила, че съществува риск от предаване на жълта треска, и всеки член на екипажа на транспортно средство, използващо такъв входен пункт, трябва да притежава валиден сертификат за ваксинация срещу жълта треска.

h) Държавата – страна по МЗП, на чиято територия има вектори на жълта треска, може да изиска пътник от район, в който Организацията е определила, че съществува риск от предаване на жълта треска, който не може да представи валиден сертификат за ваксинация срещу жълта треска, да бъде поставен под карантина, докато сертификатът стане валиден или докато изтече период от не повече от шест дни, считано от датата на последното възможно излагане на инфекцията, в зависимост от това кое от двете събития настъпи първо.

i) На пътниците, които са освободени от ваксинация срещу жълта треска, подписана от упълномощен лекар или упълномощен здравен работник, може да бъде разрешено влизане при спазване на разпоредбите на предходния параграф от настоящото приложение и при условие, че им бъде предоставена информация относно предпазването от преносители на жълта треска. Ако пътниците не бъдат поставени под карантина, от тях може да се изиска да съобщават на компетентните власти за появата на фебрилно състояние или всякакви други симптоми и да бъдат поставени под наблюдение.

⁷ Изменена от Шестдесет и седмата Световна здравна асамблея, що се отнася до подточки iii) и iv) на раздел 2, буква а) в резолюция WHA67.13 от 24 май 2014 г. Това изменение влезе в сила за всички държави – страни по МЗП (2005 г.), от 11 юли 2016 г.

ПРИЛОЖЕНИЕ 8

Образец на Здравна декларация на кораб

Попълва се и се представя на компетентните власти от капитаните на кораби, пристигащи от чуждестранни пристанища. Подава се в пристанището на Дата

Име на кораба или плавателния съд за вътрешно корабоплаване
Регистрационен/ ИМО номер пристигане от отплаване към
..... (Националност) (Флаг на кораб) Име на капитана
..... Брутен тонаж (кораб)

Тонаж (кораб за вътрешно корабоплаване)

Валиден сертификат за освобождаване/сертификат за здравен контрол, носен на борда?
Да Не Издаден в дата

Необходима ли е повторна инспекция? Да Не

Посещавал ли е корабът/плавателният съд засегнат район, определен от Световната здравна организация? Да Не Пристанище и дата на посещението

Списък на пристанищата на спиране от началото на пътуването с датите на отпътуване или в рамките на последните тридесет дни, което от двете е по-кратко:

При поискване от компетентните власти в пристанището на пристигане направете списък на членовете на екипажа, пътниците или други лица, които са се качили на кораба/плавателния съд от началото на международното пътуване или през последните тридесет дни, което от двете е по-кратко, включително всички пристанища/държави, посетени през този период (добавете допълнителни имена в приложения списък):

(1) Име: качил се от: (1) (2) (3)

(2) Име: качил се от: (1) (2) (3)

(3) Име: качил се от: (1) (2) (3)

Брой членове на екипажа на борда Брой пътници на борда

Здравни въпроси

- 1) Имало ли е на борда смъртен случай по време на пътуването, с изключение на такъв в резултат на злополука? Да Не Ако да, посочете подробности в приложения списък. Общ брой смъртни случаи
- 2) Има ли на борда или имало ли е по време на международното пътуване случай на заболяване със съмнение за инфекциозен характер? Да Не Ако отговорът е „да“, посочете подробности в приложения списък.
- 3) Общият брой на болелите пътници по време на пътуването по-голям ли е от обичайното/очакваното? Да Не..... Колко лица са болели?
- 4) Има ли в настоящия момент болни лица на борда? Да Не Ако да, посочете подробности в приложения списък.
- 5) Потърсена ли е консултация с медицинско лице? Да Не Ако да, посочете подробности за предоставеното медицинско лечение или препоръки в приложения списък.
- 6) Известно ли ви е за някакво състояние на борда, което може да доведе до инфекция или разпространение на болести? Да Не Ако да, посочете данните в приложения списък.
- 7) Прилагани ли са някакви здравни мерки (например карантина, изолация, дезинфекция или деконтаминация) на борда? Да Не Ако да, посочете вида, мястото и датата
- 8) Открити ли са нередовни пътници на борда? Да Не Ако да, къде са се качили на борда (ако е известно)?
- 9) Има ли болно животно или домашен любимец на борда? Да Не

Забележка. В отсъствието на лекар на борда капитанът трябва да разглежда следните симптоми като основание за съмнение за наличие на заболяване с инфекциозен характер:

- а) треска, която продължава няколко дни или е придружена от (i) прострация; (ii) намалено съзнание; (iii) подуване на жлезите; (iv) жълтеница; (v) кашлица или затруднения в дишането; (vi) необичайно кървене; или (vii) парализа;
- б) със или без треска: i) всяка остра еритема или остър кожен обрив; ii) тежко повръщане (различно от морска болест); iii) тежка диария; или iv) повтарящи се конвулсии.
- С настоящото декларирам, че данните и отговорите на въпросите, дадени в тази здравна декларация (включително и списъците), са верни и съответстват на моите познания и мнение.

Подписано
Капитан

Преподписал
Корабен лекар (ако има такъв)

Дата

Приложение към образца на Здравна декларация за кораб

Име	Клас или ранг	Възраст	Пол	Националност	Пристанище, дата на качване на кораб/плавателен съд	Естество на заболяването	Дата на поява на симптомите	Докладвано ли е на лекаря на пристанището?	Исход от заболяването ⁸	Лекарства, медикаменти или друго лечение, прилагано на пациента	Коментари

⁸ Посочете: (1) дали лицето се е възстановило, дали все още е болно, или е починало; и (2) дали лицето все още е на борда, дали е било евакуирано (включително името на пристанището или летището), или е било погребано в морето.

ПРИЛОЖЕНИЕ 9

Този документ е част от Общата декларация по въздухоплаване, приета от Международната организация за гражданска авиация

Здравна част от Общата декларация по въздухоплаване⁹

Здравна декларация

Име и номер на седалката или длъжността на лицата на борда със заболявания, различни от въздушна болест или последици от произшествия, които могат да страдат от инфекциозно заболяване (треска – температура 38 °C/100 °F или по-висока – свързана с един или повече от следните признаци или симптоми, напр. явно неразположение; упорита кашлица; затруднено дишане; упорита диария; упорито повръщане; кожен обрив; синини или кръвоизливи без предишно нараняване; или объркване с неотдавнашно начало увеличава вероятността лицето да страда от заразно заболяване), както и такива случаи на заболяване, свалени от борда по време на предишно спиране

Подробности за всяка дезинсекция или други здравни мерки (място, дата, час, метод) по време на полета. Ако по време на полета не е извършвана дезинсекция, посочете подробности за последната проведена дезинсекция.

.....

Подпис, ако се изисква, с час и дата

Отговорен член на екипажа

Заверено копие

Подпис:

Дерек Уолтън,

юрисконсулт

Кръгъл печат: Световна здравна организация

⁹ Тази версия на Общата декларация по въздухоплаване влезе в сила на 15 юли 2007 г. Пълният текст на документа може да бъде намерен на уебсайта на Международната организация за гражданска авиация на адрес <http://www.icao.int>.

МИНИСТЕРСТВО
НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

НАРЕДБА № 7
от 2 октомври 2025 г.
за придобиване на квалификация по професията „Парково строителство“

Раздел I
Общи положения

Чл. 1. С тази наредба се определя държавният образователен стандарт (ДОС) за придобиването на квалификация по професията код 073204 „Парково строителство“ от област на образование „Строителство и архитектура“ и професионално направление код 0732 „Строителство“ съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение.

Чл. 2. Държавният образователен стандарт за придобиването на квалификация по професията код 073204 „Парково строителство“ съгласно приложението към тази наредба определя изискванията за придобиването на трета степен на професионална квалификация по професията, за придобиване на квалификация по част от професията, както и за достигане на отделни единици резултати от ученето.

Чл. 3. Въз основа на ДОС по чл. 1 и рамковите програми по чл. 10, ал. 3, т. 2, 3 и 5 от Закона за професионалното образование и обучение се разработват типови учебни планове за ученици, учебни планове за лица, навършили 16 години, и учебни програми за обучението по професията.

Раздел II

Съдържание на държавния образователен стандарт

Чл. 4. (1) Държавният образователен стандарт по чл. 1 определя изискванията към кандидатите, описанието на професията, единиците резултати от учене за придобиване на трета степен на професионална квалификация по професията, критериите и средствата за оценяване на всяка единица резултат от учене, съвкупността от единици резултати от ученето, които формират придобиването на квалификация по част от професия, изискванията към материалната база и изискванията към обучаващите.

(2) Държавният образователен стандарт за придобиване на квалификация по професията включва общата, отрасловата и специфичната професионална подготовка с необходимите професионални компетентности, които гарантират на обучаемия възможността за упражняване на професията след завършване на обучението.

Заключителни разпоредби

§ 1. Учебните планове и учебните програми по чл. 3, разработени въз основа на тази наредба, започват да се прилагат от учебната 2026 – 2027 г. за учениците, които постъпват в VIII клас в училищното професионално образование и обучение, а за лица, навършили 16 години – от 1 януари 2026 г.

§ 2. Тази наредба се издава на основание чл. 22, ал. 6 във връзка с ал. 2, т. 6 от Закона за предучилищното и училищното образование.

Министър:
Красимир Вълчев

Приложение
към чл. 2

ДЪРЖАВЕН ОБРАЗОВАТЕЛЕН СТАНДАРТ
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА
КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯТА
„ПАРКОВО СТРОИТЕЛСТВО“

Професионално направление				
Код: 0732	Строителство			
Професия				
Код: 073204	Парково строителство			
Степени на професионална квалификация	-	-	III	-
Ниво по Национална квалификационна рамка (НКР)	-	-	4	-
Ниво по Европейска квалификационна рамка (ЕКР)	-	-	4	-

1. Изисквания към кандидатите

1.1. Изисквания към кандидатите за входящо минимално образователно и/или входящо квалификационно равнище за придобиване на степен на професионална квалификация съгласно Закона за професионалното образование и обучение

За придобиване на трета степен на професионална квалификация по професията „Парково строителство“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение, утвърден от министъра на образованието и науката със Заповед № РД09-2230 от 09.08.2024 г., изискванията за входящото минимално образователно равнище към кандидатите са:

- за ученици – завършено основно образование;
- за лица, навършили 16 години – придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити или завършено средно образование.

1.2. Здравословното състояние на кандидата се удостоверява с медицински документ, доказващ, че професията, по която желае да се обучава, не му е противопоказна.

2. Описание на професията

2.1. Трета степен на професионална квалификация по професията „Парково строителство“

Лицето, придобило трета степен на професионална квалификация по професията „Парково строителство“, извършва следните трудови дейности:

- обработва почвата – почиства, прекопава, заравнява, подготвя я за засаждане на декоративна дървесна, храстова, цветна и тревна растителност, третира я с хербициди и извършва мероприятия, свързани с подобряване на механичните и химичните качества на почвените слоеве;

- ползва различни градински инструменти при изграждането и поддържането на зелените площи;

- организира работата с различни видове градинска малобагаритна техника за предварителна подготовка на площите, почвообработка, сеене, оформяне и поддържане на зелени площи, напояване и др.;

- подготвя посадъчен материал и извършва размножаване на растенията в разсадници и градински центрове;

- засажда и полага грижи за дървесна, храстова и цветна растителност на открито и в оранжерии или парници;

- упражнява защита на декоративната растителност – извършва мониторинг за установяване на болести и повреди, прилага методи за борба с паразити и други вредители, полага грижи за възстановяване на засегнатите растения и т.н.;

- наблюдава поведението на растенията при резки промени в климатичните условия или при неблагоприятно влияние от човешка дейност, познавайки екологичните им изисквания, симптоматиката при евентуални смущения и предприема необходимите действия за поддържане на здравословното им състояние;

- следи за правилното подхранване на растителността, като извършва подходящо торене с необходимите хранителни вещества за различните видове и т.н.;

- създава и поддържа живи плетове;

- познава и прилага технологии за изграждане на тревни площи;

- участва при затревяване на спортни терени и площадки;

- използва специални технологии за изграждането на скални кътове, алпинеуми и др.;

- контролирано участва в изграждането на малки водни площи и съоръжения в зелените площи за широко и ограничено обществено ползване и организира съответните процеси;

- организира процеса за създаване на вертикално озеленяване на сгради (балкони и фасади), архитектурни съоръжения на открито и в интериора;
- използва геодезическа техника и инструменти при подпомагането на екипи, изпълняващи проекти за вертикално планиране;
- моделира терена на база проект за вертикално планиране – изкопни и насипни работи, основно терасиране и оформяне на откоси, укрепване и полагане на геомрежи и т.н.;
- участва в изграждането на съоръжения за преодоляване на денивелация (подпорни стени, стълби, рампи);
- участва в изграждането на кътове за отдых и детски площадки;
- координира строително-монтажни работи на паркова мебел и други паркови съоръжения;
- планира и контролира полагането на различни видове декоративни настилки;
- разчита работни чертежи, спецификации и др. с цел изпълнение и изготвяне на количествени сметки за различните видове СМР (строително-монтажни работи);
- подпомага работата на проектанта при разработване на проекти по част благоустройство и паркоустройство (ландшафтна архитектура);
- участва в разработването на техническа и технологична документация;
- работи в държавни, общински или частни организации с дейност в областта на озеленяването, зеленото строителство и устройството на ландшафта, в разсадници за декоративни дървесно-храстови видове, в цветопроизводствени стопанства, ботанически градини, дендрариуми и организации, занимаващи се с отглеждане, търговия и транспорт на декоративни растителни материали.

Лицето, придобило трета степен на професионална квалификация по професията „Парково строителство“, има следните отговорности:

- планира и контролира работния процес при изграждане и поддържане на частни и обществени зелени площи;
- организира работния процес при засаждането и грижите за дървесна, храстова и цветна растителност на открито и в оранжерии и парници;
- съхранява и опазва проектната документация, поверена му за реализиране на проекти по част паркоустройство и благоустройство;
- проследява правилното изпълнение на СМР;
- контролира влаганите материали при изграждането и поддържането на зелените площи и озеленяване в интериора;
- ръководи дейностите, свързани с моделирането на терена при реализирането на проектите за вертикално планиране;
- следи за правилната подготовка на земната основа при полагането на настилки и за качественото изпълнение на всеки един етап от изграждането им;
- отговаря за прилагането на принципите на кръговата икономика – компостиране, рециклиране и повторна употреба;
- провежда съответните инструктажи за правилата на здравословните и безопасните условия на труд (ЗБУТ) и следи за тяхното спазване.

Особености на условията на труд:

- лицето, придобило степен на професионална квалификация по професията „Парково строителство“, работи предимно на открито при силно слънце, дъжд, вятър, цъфтеж на растенията и др.;
- резултатите от работата са често лимитирани от неблагоприятните метеорологични условия;
- професията предлага непрекъснато развитие в следствие от голямото разнообразие на работните дейности ежедневно в зависимост от различните обекти и сфери на работа;

- при изпълнение на някои дейности се работи с вредни химически препарати – торове, препарати за растителна защита и др.;
- работата налага и използването на компютър със софтуер за създаване на графични изображения, текст, таблици;
- лицето, придобило трета степен на професионална квалификация по професията „Парково строителство“, се налага да работи в непрекъсната комуникация с други специалисти и техните екипи;
- предвид широкоспектърните дейности, свързани с професията, може да се заключи, че работният процес протича в интензивна и динамична среда, която изисква непрекъснато внимание и умения за приспособяване към изменчивостта на външните фактори.

Оборудване и инструменти:

- лицето, придобило трета степен на професионална квалификация по професията „Парково строителство“, използва различни градински инструменти при изграждането и поддържането на зелените площи – лопати, гребла, кирки, мотики, разрохвачи, тесли, брадви, кантачи, садила, свредла, пръскачки, различни видове ножици, триони, ножове и др.;
- същият използва още различни видове градинска малогабаритна техника – косачки, аератори, дробилки, мотофрези, мотокултиватори, моторни коси, комбинирани и мултифункционални системи от резачки, хросторези, тримери, валяци, пръскачки, сеялки и др.;
- някои от дейностите в професията изискват работа с компютри и периферни устройства.

Лицата, практикуващи професията, трябва да бъдат физически издръжливи, подвижни и сръчни. Умението за генериране на идеи и нестандартни решения, както и художественият вкус са важни за работата при изпълнението на интериорно и екстериорно озеленяване.

Наемането и определянето на работното време на лицето, придобило трета степен на професионална квалификация по професията „Парково строителство“, се договаря с работодателя при спазване на Кодекса на труда.

3. Единици резултати от ученето (ЕРУ) за придобиване на трета степен на професионална квалификация по професията

Степен на професионална квалификация	Ниво по НКР/ЕКР	Номер на ЕРУ и вид професионална подготовка (ПП)																		
		ЕРУ 1	ЕРУ 2	ЕРУ 3	ЕРУ 4	ЕРУ 5	ЕРУ 6	ЕРУ 7	ЕРУ 8	ЕРУ 9	ЕРУ 10	ЕРУ 11	ЕРУ 12	ЕРУ 13	ЕРУ 14	ЕРУ 15	ЕРУ 16	ЕРУ 17	ЕРУ 18	ЕРУ 19
		Обща ПП		Отраслова ПП			Специфична ПП													
III	4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

3.1. Списък на Единиците резултати от ученето по видове професионална подготовка

ЕРУ по обща професионална подготовка – единна за всички професионални направления от Списъка на професиите за професионално образование и обучение

ЕРУ 1. Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда

ЕРУ 2. Икономика и предприемачество

ЕРУ по отраслова професионална подготовка – единна за професиите от професионално направление „Строителство“

ЕРУ 3. Организиране на работния процес в областта на строителството

ЕРУ 4. Основни строителни материали, изделия, инструменти и механизация

ЕРУ 5. Графични изображения в устройственото планиране и инвестиционното проектиране

ЕРУ по специфична професионална подготовка по професията

ЕРУ 6. Използване на информационни и комуникационни технологии в професионалната дейност

ЕРУ 7. Почвознаие и обработка на почвата в парковото строителство

ЕРУ 8. Декоративна дендрология в парковото строителство

ЕРУ 9. Цветарство в парковото строителство

ЕРУ 10. Засаждане и поддържане на дървесна, храстова, цветна и тревна растителност

ЕРУ 11. Засаждане и поддържане на живи плетове и топиарии

ЕРУ 12. Организация на декоративни разсадници

ЕРУ 13. Защита на декоративната растителност в парковото строителство

ЕРУ 14. Изграждане и поддържане на тревни площи

ЕРУ 15. Изграждане и поддържане на декоративни настилки

ЕРУ 16. Изграждане и поддържане на скални кътове и алпинеуми, кътове за отдих и розариуми

ЕРУ 17. Паркови архитектурни елементи, съоръжения и обзавеждане в парковата среда

ЕРУ 18. Изграждане и поддържане на детски зони и площадки

ЕРУ 19. Изграждане и поддържане на зелени площи за широко и ограничено обществено ползване

3.2. Описание на единиците резултати от ученето за професията „Парково строителство“

3.2.1. Обща професионална подготовка по професията

ЕРУ 1	Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда
Резултат от учене 1.1	Спазва хигиенните норми и здравословните и безопасните условия на труд на работното място
Знания	• Познава основните нормативни актове за здравословни и безопасни условия на труд (ЗБУТ) • Обяснява възможните професионални и здравни рискове на работното място и причините за тяхното възникване • Разяснява основните правила при оказването на първа помощ при трудови злополуки • Изброява основните видове лични предпазни средства и техните функции • Познава видовете защитни приспособления и средства за сигнализация и маркировка за осигуряване на ЗБУТ • Изброява правилата за работа при аварии и аварийни ситуации
Умения	• Прилага мерки за безопасност на работното място • Спазва хигиенните норми на работното място • Прилага инструкции за безопасна работа • Реагира правилно при аварийни ситуации

Компетентности	Спазва стриктно мерките за безопасност при изпълнение на различните трудови дейности
Резултат от учене 1.2	Осъществява превантивна дейност за опазване на околната среда
Знания	- Познава нормативни актове, свързани с опазването на околната среда и ЗБУТ - Познава трудовоправните норми, свързани със ЗБУТ - Разяснява общите изисквания за осигуряване на ЗБУТ съобразно спецификата на провежданата дейност и изискванията на техническото, технологичното и социалното развитие с цел защита на живота, здравето и работоспособността на работещите
Умения	- Търси информация за устойчиви практики, приложими в конкретната професионална дейност - Изпълнява дейности по събиране и съхраняване на опасни продукти, излезли от употреба уреди и консумативи съобразно правилата за рециклиране - Използва технологии и материали, щадящи околната среда - Спазва практики за пестене на вода, енергия и други ресурси на работното място
Компетентности	- Правилно обработва отпадъците на работното място съобразно изискванията за сортиране - Вярно и точно разпознава замърсяващи фактори на работното място и съдейства за ограничаване на въздействието им - Способен е стриктно да следва утвърдените правила и изисквания за опазване на околната среда
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: - Владее теоретични знания за: - хигиенните норми - здравословните и безопасните условия на труд на работното място - овладяването на аварийни ситуации и оказването на първа помощ - превантивната дейност за опазване на околната среда Част по практика на професията: - Избира своевременно най-адекватния тип поведение при зададената рискова ситуация - Вярно и точно определя необходимите действия за оказване на първа помощ
Средства за оценяване	Част по теория на професията: - Писмен изпит Част по практика на професията: - Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 2	Икономика и предприемачество
Резултат от учене 2.1	Познава основите на пазарната икономика
Знания	- Познава основни икономически понятия – търсене, предлагане, пазар, конкуренция, цена - Познава ролята на държавата в икономиката – данъци, бюджет, регулации

	• Обяснява дейността на организацията в контекста на основни икономически принципи и понятия • Разяснява основни понятия във финансите – приходи, разходи, печалба, инвестиции • Разбира значението на социалната и екологичната отговорност при ръководене на бизнес
Умения	• Използва основни икономически понятия, като търсене, предлагане, пазар, конкуренция и цена при изпълнение на професионалните си задачи • Отчита значението на основните финансови показатели, като приходи, разходи, печалба и инвестиции
Компетентности	• Прилага правилата и изискванията, свързани с ролята на държавата в икономиката, включително данъци, бюджет и регулации, в рамките на работната среда и своите професионални ангажименти
Резултат от учене 2.2	Познава основите на предприемачеството
Знания	• Познава същността и ролята на предприемачеството в икономиката • Изрежда основните стъпки при стартиране на бизнес, включително генериране на идея, пазарно проучване, изготвяне на бизнес план • Изброява видовете фирми и организационно-правни форми на стопанска дейност
Умения	• Разграничава видовете фирми и организационно-правните форми на стопанска дейност • Прилага знания за предприемачеството в работната си среда
Компетентности	• Идентифицира успешни практически примери за управление на бизнес начинания • Предлага решения за подобряване на дейността в съответствие с технологичните и организационните изисквания • При необходимост представя идеи и предложения пред клиенти, инвеститори или партньори, като аргументира решенията си
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Владее основните теоретични знания и понятия в областта на икономиката • Владее основните теоретични постановки в областта на предприемачеството Част по практика на професията: • Вярно, точно и мотивирано определя действията за разрешаване на описания проблем в зададения казус • Участва в разработването на бизнес план на фирмата според изискванията на предварително дефинираното задание
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията:

	• Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
--	--

3.2.2. Отраслова професионална подготовка по професията

ЕРУ 3	Организиране на работния процес в областта на строителството
Резултат от учене 3.1	Организира работния процес
Знания	• Познава основните работни процеси • Познава технологичната последователност на извършване на основни строителни процеси • Запознат е с нормативните актове, свързани с работния процес
Умения	• Планира задачите си за изпълнение • Подготвя работното място за изпълнение на трудовите задачи • Спазва основните нормативни документи, свързани с професията
Компетентности	• Ефективно организира работния процес
Резултат от учене 3.2	Изпълнява трудовите дейности в работния процес
Знания	• Определя видовете основни трудови дейности • Познава изискванията за качествено изпълнение на трудовите задачи • Изброява начините за изпълнение на дейностите в работния процес
Умения	• Подготвя необходимите лични предпазни средства • Подготвя работното място и нужните инструменти, оборудване и материали
Компетентности	• Участва в изпълнението на трудовите дейности
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Дефинира теоретични понятия при планирането, подготовката и изпълнението на работния процес Част по практика на професията: • Определя задължителните дейности, свързани с подготовката и планирането на трудовите си задачи • Определя основните изисквания при разпределението на дейностите по време на работния процес
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 4	Основни строителни материали, изделия, инструменти и механизация
Резултат от учене 4.1	Използва основните строителни материали
Знания	• Идентифицира основните строителни материали • Описва предназначението на строителните материали • Изброява основните свойства на материалите, ползвани в строителството

Умения	• Умее да разпознава основните строителни материали • Използва по предназначение строителните материали • Съобразява се с характеристиките на строителните материали • Умее да прави сравнение между основните строителни материали
Компетентности	• Способен е да подбира строителните материали според основните им характеристики • Способен е да използва ефективно и целесъобразно строителните материали
Резултат от учене 4.2	Използва основните строителни изделия
Знания	• Познава основните видове строителни изделия • Изброява основните свойства на строителните изделия и тяхното приложение
Умения	• Умее да прави сравнение между основните строителни изделия • Използва по предназначение строителните изделия • Избира подходящи строителни изделия, в зависимост от техните характеристики
Компетентности	• Способен е да използва ефективно и целесъобразно строителните изделия
Резултат от учене 4.3	Използва основните строителни инструменти
Знания	• Идентифицира основните строителни инструменти • Определя необходимия инструментариум в зависимост от строителната дейност
Умения	• Подбира подходящи инструменти за изпълнение на основните строителни процеси • Спазва специфичните правила за работа с ръчни инструменти и механизми • Използва по предназначение строителните инструменти
Компетентности	• Способен е да използва ефективно инструментите, подходящи за дадената строително-монтажна работа
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Демонстрира владение на теоретични знания за различни видове строителни материали, изделия и инструменти • Демонстрира владение на теоретични знания за приложението и свойствата на строителните материали, изделия и инструменти Част по практика на професията: • Изпълнява самостоятелно практически задачи, свързани с избор на подходящи строителни материали, изделия и инструменти за изпълнение на основни строителни процеси
Средства за оценяване:	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 5	Графични изображения в устройственото планиране и инвестиционното проектиране

Резултат от учене 5.1	Познава основните елементи на обектите в строителството
Знания	• Идентифицира видовете строителни обекти • Познава основните елементи на строителните обекти • Знае основните начини за изпълнение на обектите в строителството
Умения	• Разграничава основните елементи на строителните обекти • Прилага основните начини за изпълнение на елементите на обектите в строителството
Компетентности	• Способен е самостоятелно да класифицира елементите на строителните обекти по различни признаци
Резултат от учене 5.2	Разчита графични изображения в устройственото планиране и инвестиционното проектиране
Знания	• Познава знаци и обозначения на чертежи, планове, технически спецификации и други, свързани с устройственото планиране и инвестиционното проектиране • Идентифицира различни елементи в графичните изображения
Умения	• Разчита основните архитектурни и конструктивни планове и чертежи • Разграничава елементите в специфичните графични изображения • Съхранява поверената му документация
Компетентности	• Способен е да разчита правилно чертежи, планове и спецификации, свързани с инвестиционното проектиране
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Демонстрира владение на теоретични знания за различните чертежи, планове, схеми и спецификации, свързани с инвестиционното проектиране Част по практика на професията: • Демонстрира основни знания, умения и компетентности, свързани с различните архитектурни и конструктивни чертежи, свързани с инвестиционното проектиране • Изпълнява самостоятелно практически задачи с чертежи и планове, свързани с инвестиционното проектиране
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика

3.2.3. Специфична професионална подготовка по професията

ЕРУ 6	Използване на информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в професионалната дейност
Резултат от учене 6.1	Дигитализира информация в цифров формат
Знания	• Описва методите за дигитализиране на информация • Познава софтуерните инструменти за преобразуване на

	аналогова информация в цифров формат • Разграничава файлови формати и техните приложения в професионалната дейност • Посочва функционалностите на софтуерите за създаване на цифрово съдържание от различен тип (текст, таблици, изображения, аудио, видео) • Посочва функционалностите на софтуерите за редакция на цифрово съдържание от различен тип (текст, таблици, изображения, аудио, видео) • Описва функционалностите на редакторите за създаване и поддържане на шаблонни интернет страници и/или блогове
Умения	• Създава цифрово съдържание (текст, таблици, изображения, аудио, видео) с различни оформлениа • Редактира създадено цифрово съдържание • Използва редактори за създаване и поддръжка на шаблонни интернет страници и/или блогове • Използва скенери, графични таблети и специализиран софтуер за дигитализация • Конвертира файлове в различни цифрови формати • Организира дигитализираното съдържание според неговото предназначение
Компетентности	• Способен е да обработва аналогова информация и да я трансформира в цифров формат за нуждите на професионалната дейност
Резултат от учене 6.2	Създава графични изображения с помощта на ИКТ
Знания	• Познава основните принципи на компютърната графика и двуизмерното чертане • Разграничава типовете файлови формати, използвани в CAD програмите • Посочва основни менюта за изчертаване и редактиране на обекти в програмата AutoCAD • Описва основните функции в AutoCAD за създаване на чертежи и планове в парковото строителство • Познава методите за организация на чертежи и създаване на мащабиран обекти, готови за плотирене
Умения	• Създава и редактира двуизмерни чертежи в AutoCAD • Използва инструменти за точно изчертаване, оразмеряване и мащабиране на обекти • Изготвя чертежи, използвайки отделни слоеве, типове линии, сигнатури и др. • Използва функции за оптимизиране на работния процес • Експортира и подготвя чертежи за печат и дигитално споделяне
Компетентности	• Способен е да използва специализиран софтуер за създаване на графични изображения и технически чертежи, необходими за професионалната му дейност

	Осигурява прецизност и точност при работа с графични инструменти и цифрово оформление на чертежи
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията и част по практика на професията: - Поставените задачи са изпълнени самостоятелно и в рамките на предварително зададеното за това време - Демонстрирани са знания, умения и компетентности, свързани с използването на специализирани софтуери
Средства за оценяване	Част по теория на професията: - Писмен изпит Част по практика на професията: - Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 7	Почвознание и обработка на почвата в парковото строителство
Резултат от учене 7.1	Различава основните типове почви в България
Знания	- Класифицира основните типове почви в България според зоналното и а зоналното им разпространение - Описва основните почвообразуващи процеси - Познава физико-механичните и химичните свойства на почвата - Обяснява влиянието на почвените фактори върху растежа и развитието на растителността
Умения	- Разпознава основните типове почви спрямо техния почвен профил и механичен състав - Анализира почвените характеристики и оценява техните качества за озеленяване - Определя подходяща растителност за различните типове почви в България
Компетентности	- Способен е да идентифицира почвените типове и да предложи ефективни решения за използването им в ландшафтното проектиране - Оценява влиянието на почвените фактори върху декоративната растителност и предлага методи за подобряване на почвените условия при необходимост
Резултат от учене 7.2	Диференцира почвите по механичен и химичен състав
Знания	- Описва механичния състав на почвите в отделните почвени хоризонти (песъчливи, глинести, глинесто-песъчливи, черноземни и др.) - Познава химичния състав на почвите (макро- и микроелементи, органично вещество, рН) - Обяснява влиянието на механичния и химичния състав върху водния, въздушния и хранителния режим на почвата
Умения	- Определя механичния състав на почвата на терен - Разчита почвени профили - Избира подходящи мероприятия за подобряване на

	механичния и/или химичния състав на почвата
Компетентности	• Способен е да направи заключения за качествата на почвата спрямо механичния състав и да разчита резултати от вече направен химичен анализ • Прилага методи за подобряване на почвените характеристики в зависимост от изискванията на растителните видове
Резултат от учене 7.3	Разбира различните видове почвени процеси
Знания	• Описва основните почвени процеси и влиянието им върху състава на почвите и техните морфологични признаци (хумусообразуване, окисляване, засоляване, ерозия и др.) • Познава факторите, влияещи върху почвените процеси (климат, води, растителна покривка, човешка дейност) • Обяснява значението на почвените процеси за устойчивото развитие на растителността
Умения	• Оценява развитието на почвените процеси и тяхното влияние върху растителността • Разграничава благоприятни и неблагоприятни почвени процеси • Определя мерки за превенция на неблагоприятни почвени процеси
Компетентности	• Способен е да анализира и прогнозира измененията в почвените условия в паркова среда • Разработва стратегии за управление на почвените процеси с цел устойчиво развитие на зелените площи
Резултат от учене 7.4	Моделиране на терена
Знания	• Обяснява предварителните земни работи при моделирането на терена • Описва видовете земни работи в парковото строителство – изкопни и насипни дейности • Познава методи за стабилизиране на почви при моделиране на терена • Познава принципите за изчисляване на обеми при изкопи и насипи за постигане на икономическа ефективност • Обяснява методите за изготвяне на количествени сметки за земни маси
Умения	• Взима предвид почвените условия и определя подходящи техники за моделиране на терена • Определя последователността на изкопно-насипните дейности спрямо проекта за вертикално планиране • Извършва основни изчисления за определяне на обеми на земни маси при изкопи и насипи • Изготвя количествени сметки и определя необходимите ресурси и техника
Компетентности	• Способен е да организира моделиране на терена чрез

	прилагане на изкопно-насипни работи, съобразени с почвените условия • Съставя количествени сметки и планира ресурсите за земни работи при изграждане на зелени площи • Прилага устойчиви и ефективни практики за моделиране на терена в съответствие с възложените му проектни задания
Резултат от учене 7.5	Осигурява различните видове обработка на почвата
Знания	• Класифицира методите за механична и ръчна обработка на почвата (разрохкване, подравняване, окопаване, дрениране и т.н.) • Описва влиянието на обработката върху водно-въздушния режим и плодородието на почвите • Познава технологичните изисквания за подготовка на почвата преди засаждане на растителност
Умения	• Избира правилните методи за обработка на почвата в зависимост от нейните свойства и морфологични признаци • Определя и навигира използването на специализирана техника за механична обработка на почвата • Спазва последователността от мероприятия за подобряване на почвената структура
Компетентности	• Способен е да избере и приложи най-подходящите методи за обработка на почвата при различни условия • Осигурява подходяща среда за развитие на декоративната растителност чрез правилна обработка на почвата
Резултат от учене 7.6	Посочва видовете торове, норми и време на внасянето им
Знания	• Класифицира основните видове торове (органични, минерални, комбинирани) • Познава основните хранителни елементи (азот, фосфор, калий, микроелементи) и тяхното влияние върху развитието и растежа на растителността • Обяснява принципите на торене и подходящото време за внасяне на различните видове торове
Умения	• Подбира подходящите торове според специфичните нужди на растителността • Спазва конкретните норми при внасяне на торове • Извършва правилно внасяне на торове в почвата
Компетентности	• Способен е да определи необходимостта от допълнително подхранване на почвата • Осигурява ефективно и екологосъобразно торене за поддържане на здравословно състояние на растителността
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Дефинира теоретични понятия за тип, структура, състав, свойства и плодородие на почвата • Дефинира теоретични понятия за етапите и процесите на обработка на почвата

	- Дефинира теоретични понятия за видовете торове, нормите и периода за внасяне Част по практика на професията: - При спазено време за изпълнение вярно, точно и мотивирано изпълнява възложената практическа задача, свързана с повишаване на плодородието на почвата, като правилно подбира мероприятията
Средства за оценяване	Част по теория на професията: - Писмен изпит Част по практика на професията: - Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 8	Декоративна дендрология в парковото строителство
Резултат от учене 8.1	Разпознава морфологичните белези на декоративните дървета и храсти
Знания	- Дава дефиниция за науката дендрология и нейното значение за парковото строителство - Описва основните морфологични белези на дърветата и храстите (коренова система, стъбло, кора, листа, цветове, плодове) - Познава терминологията, използвана в дендрологията за описание на морфологичните белези на дърветата и храстите
Умения	- Разпознава декоративните дървесни и храстови видове по техните морфологични белези - Описва особеностите на растителните им органи с оглед на декоративната им стойност
Компетентности	Способен е да идентифицира декоративните дървета и храсти по външни белези и да прави подходящ подбор за оптималното им използване в парковото строителство
Резултат от учене 8.2	Класифицира декоративните дървета и храсти
Знания	- Познава принципите за класификация на дърветата и храстите - Описва различните системи за класификация в дендрологията (таксономична, екологична, декоративна) - Класифицира дървесните видове по биологични особености - Разграничава дърветата и храстите по декоративни качества (листнодекоративни, цъфтящи, с декоративни плодове и т.н.)
Умения	- Прилага основните класификационни системи - Групира растителните видове според техните биологични, и естетически характеристики - Избира подходящи дървесни и храстови видове според техните декоративни качества и приложение
Компетентности	Способен е да класифицира декоративните дървета и

	храсти и да ги подбира според тяхното предназначение в парковото строителство Взема информирани решения при избора на растителни видове за конкретни условия и изисквания
Резултат от учене 8.3	Разбира биологичните характеристики и екологичните изисквания на декоративните дървета и храсти
Знания	- Описва основните физиологични процеси, протичащи в дърветата и храстите - Познава екологичните фактори, влияещи върху растежа и развитието на дърветата и храстите - Разграничава устойчивостта на различните видове към климатичните условия и антропогенните фактори - Обяснява адаптационните механизми на дърветата и храстите към различни неблагоприятни условия на външната среда
Умения	- Оценява биологичните характеристики на дърветата и храстите с оглед на тяхното използване в парковата среда - Анализира екологичните изисквания на дърветата и храстите и съобразява тяхното приложение при различни условия на външната среда
Компетентности	Способен е да избира подходящи растителни видове въз основа на тяхната биология и екологични изисквания
Резултат от учене 8.4	Посочва видовете използване на декоративните дървета и храсти
Знания	- Описва различните начини за използване на декоративните дървета и храсти в озеленяването - Познава ролята на дърветата и храстите при оформяне на ландшафта (солитери, групови, алейни насаждения, живи плетове и т.н.) - Разграничава функционалното и естетическото значение на растителността в парковото строителство
Умения	- Подбира растителни видове според техните декоративни качества и функционалност - Задава подходящи варианти за приложение на декоративните дървета и храсти в различни паркови композиции - Разработва и разчита схеми за озеленяване с използване на дървета и храсти
Компетентности	Ефективно съчетава различни видове декоративни дървета и храсти за постигане на функционални и естетически издържани паркови обекти
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: - Дефинира науката дендрология - Дефинира теоретични понятия при описанието на морфологичните белези на дърветата и храстите

	- Описва биологичните процеси, екологичните изисквания и използването на декоративните дървета и храсти Част по практика на професията: - При спазено време за изпълнение вярно, точно и мотивирано изпълнява възложената практическа задача, свързана с разпознаване на декоративни дървета и храсти
Средства за оценяване	Част по теория на професията: - Писмен изпит Част по практика на професията: - Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 9	Цветарство в парковото строителство
Резултат от учене 9.1	Разпознава морфологичните белези на цветята и декоративните треви
Знания	- Описва морфологичните белези на цветята (коренова система, стъбло, листа, цветове, плодове, семена) - Разграничава декоративните треви от цветята спрямо външни белези - Познава терминологията, използвана в цветарството за описание на морфологичните характеристики
Умения	- Разпознава цветята и декоративните треви по техните морфологични белези - Описва декоративните качества на цветята и тревите въз основа на техните морфологични особености - Анализира морфологичните характеристики на различни видове цветя и декоративни треви за целите на парковото строителство
Компетентности	- Способен е да идентифицира цветята и декоративните треви по външни белези и да прави подходящ подбор за оптималното им използване в парковото строителство - Преценява естетическата стойност на видовете с оглед на техния декоративен ефект
Резултат от учене 9.2	Класифицира цветята и декоративните треви
Знания	- Познава принципите за класификация на цветята и декоративните треви - Класифицира цветята по биологични особености - Описва основните групи цветя според жизнения им цикъл (едногодишни, двугодишни, многогодишни) - Класифицира цветята според тяхното използване (бордюрни, почвопокровни и др.) - Разграничава декоративните треви по височина, структура и декоративни качества
Умения	- Прилага принципите на класификация при избора на цветя и декоративни треви - Групира цветята спрямо декоративните им качества

	(листнодекоративни, цъфтящи, с декоративни плодове и т.н.) • Избира подходящи цветя и декоративни треви според техните декоративни качества и приложение
Компетентности	• Способен е да класифицира цветята и декоративните треви и да ги подбира спрямо изискванията на парковото строителство • Взема информирани решения при избора на подходящи растителни видове за специфични условия
Резултат от учене 9.3	Разбира биологичните характеристики и екологичните изисквания на цветята и декоративните треви
Знания	• Описва основните физиологични процеси, протичащи в цветята и декоративните треви • Познава екологичните фактори, влияещи върху растежа и развитието на цветята и декоративните треви • Посочва видовете устойчивост на цветята и декоративните треви към различните климатични промени, стресови фактори и неблагоприятната човешка дейност • Обяснява адаптационните механизми на цветята и декоративните треви към различни неблагоприятни условия на външната среда
Умения	• Оценява биологичните характеристики на цветята и декоративните треви с оглед на тяхното използване • Анализира екологичните изисквания на цветята и декоративните треви и съобразява тяхното приложение при различни условия на външната среда
Компетентности	• Способен е да подбира цветята и декоративните треви въз основа на техните биологични особености и екологични изисквания • Оценява въздействието на околната среда върху растежа и развитието на цветята и декоративните треви
Резултат от учене 9.4	Посочва различните видове използване на цветята и декоративните треви
Знания	• Описва основните начини за приложение на цветята и декоративните треви в парковото строителство • Разграничава ролята на цветята при оформянето на различни цветни композиции (бордюри, цветни партери и мозайки, алпинеуми и скални кътове, миксбордери, острови от перенни и др.) • Посочва продължителността на декоративния ефект при различните видове с оглед на подходящото им използване
Умения	• Определя начини за използване на цветята и декоративните треви в различни паркови композиции • Подбира растителни видове според тяхната съвместимост и декоративни качества през различните сезони
Компетентности	• Способен е да прилага принципите за използване на

	цветята при изграждането на зелени площи Ефективно съчетава различни видове цветя и декоративни треви за постигане на естетически издържана паркова среда
Резултат от учене 9.5	Разпознава различните видове цветни композиции
Знания	- Дефинира основните видове цветни композиции в парковото строителство (цветни лехи, партери, мозайки, миксбордери, алпинеуми и скални кътове и т.н.) - Познава принципите за съчетаване на отделните видове цветя и декоративни треви въз основа на техните морфологични белези и период на декоративен ефект - Разграничава различните схеми на засаждане и тяхното въздействие върху ландшафтния облик
Умения	- Разпознава различните цветни композиции - Описва визуалния ефект на цветните композиции в зависимост от подбора на видовете - При създаването на композиции използва основните принципи за постигането на хармонични цветни ансамбли
Компетентности	- Способен е да идентифицира различните цветни композиции и да предложи подходящи решения за тяхното създаване - Избира подходящи места за използването на различните цветни композиции
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: - Дефинира теоретични понятия при описанието на морфологичните белези на цветята и декоративните треви - Описва биологичните процеси, екологичните изисквания и използването на цветята и декоративните треви - Разпознава и описва различните видове цветни композиции Част по практика на професията: - При спазено време за изпълнение вярно, точно и мотивирано изпълнява възложената практическа задача, свързана с разпознаване на цветята и декоративните треви и тяхното приложение в различни видове цветни композиции
Средства за оценяване	Част по теория на професията: - Писмен изпит Част по практика на професията: - Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 10	Засаждане и поддържане на дървесна, храстова, цветна и тревна растителност
Резултат от учене 10.1	Ръководи засаждане на дървета, храсти, цветя и декоративни треви в паркове и градини
Знания	Описва основните методи за засаждане на дървета, храсти, цветя и декоративни треви в паркове и градини

	• Представа дейностите, свързани с подготовката на растенията за засаждане • Познава технологичните етапи и специфичните изисквания при засаждането на различните видове растения • Разграничава особеностите на засаждане на растения в контейнери, с коренова бала и с открита коренова система • Посочва класификация на дърветата по размер • Разчита посадъчни схеми • Дефинира особеностите и сезоните за засаждане • Описва същността и принципите за изграждане на декоративни дървесно-храстови групи в паркова среда • Класифицира дървесно-храстовите групи в зависимост от тяхното разположение, състав, оформяне и размери
Умения	• Организира засаждане на дървета, храсти, цветя и треви съобразно технологичните изисквания • Предлага подходящите инструменти и техника за подготовка на почвата и засаждане • Разчита и прилага различни посадъчни схеми • Сравнява възможностите за използване на различни посадъчни схеми • Подбира подходящи дървета и храсти за изграждането на различни видове дървесно-храстови групи • Изготвя количествени сметки за изграждането на различни видове дървесно-храстови групи
Компетентности	• Способен е да извършва качествено засаждане на декоративна растителност в парковете и градините • Осигурява устойчиво развитие на растенията чрез спазване на технологичните изисквания за засаждането им • Способен е самостоятелно да избере посадъчна схема
Резултат от учене 10.2	Подпомага създаването на цветни композиции
Знания	• Познава принципите на аранжиране и композиране на цветни площи • Познава различните посадъчни схеми и анализира възможностите за тяхното използване • Посочва сезоните за засаждане • Изброява необходимите материали и техника при изграждане на цветни композиции
Умения	• Трасира цветни композиции, съобразени с естетически и екологични изисквания • Използва различни растителни видове за постигане на декоративен ефект • Комбинира цветя и декоративни треви за създаване на устойчиви композиции • Изготвя количествени сметки за изграждането на различни видове цветни композиции
Компетентности	• Способен е да създава и оформя цветни композиции

	съгласно изискванията • Ефективно подбира растения за цветни композиции според сезона и местоположението
Резултат от учене 10.3	Представя съдържанието и технологичната последователност на мероприятията за поддържане на дървета, храсти, цветни композиции и декоративни треви в паркове и градини
Знания	• Описва основните мероприятия за поддържане на различните видове растителност • Познава сезонните грижи за дървета, храсти, цветя и треви • Изброява видовете резитби и оформяне на корони при декоративните дървета и храсти • Разграничава механизираните и ръчните методи за поддържане на растителността
Умения	• Определя необходимите мероприятия за поддържане на растителността спрямо вида и сезона • Използва подходящи методи и средства за поддържане на декоративна растителност • Съставя технологична последователност на грижите за парковата растителност
Компетентности	• Способен е да планира и организира ефективно поддържането на растителността в парковата среда през всеки сезон
Резултат от учене 10.4	Представя съдържанието и технологичната последователност на мероприятията за поддържане на цветя за украса и интериорно озеленяване
Знания	• Посочва цветята, подходящи за украса и интериорно озеленяване • Дефинира характеристиките на основните видове цветя за интериорно озеленяване – цъфтящи, листодекоративни, саксийни, рязан цвят и сухи цветя • Познава изискванията на цветята към светлина, влажност, температура и съдържание на хранителни вещества в почвата • Описва методите за напояване, аериране, подхранване, подрязване и почистване на цветя в интериорна среда
Умения	• Организира поддържащи грижи за цветя, използвани в интериора • Определя подходящи методи за удължаване на декоративния ефект на цветята в интериора • Осъществява мониторинг на интериорната растителност и планира отстраняването на установени повреди
Компетентности	• Способен е да осигури ефективно поддържане на цветята в интериора • Гарантира запазването на декоративните качества на растенията чрез правилно поддържане
Резултат от учене 10.5	Участва в организацията при изпълнение на вертикално и

	каскадно озеленяване на сгради и архитектурни съоръжения
Знания	• Дефинира същността на вертикалното и каскадното озеленяване и ползите от тях • Познава технологиите за вертикално и каскадно озеленяване • Описва конструкциите, използвани за вертикално озеленяване и тяхната инсталация • Посочва отличителните белези на цветя и тревисти видове, подходящи за вертикално и каскадно озеленяване • Изброява най-често използвани цветни видове за вертикално и каскадно озеленяване • Разграничава растителните видове, подходящи за вертикално и каскадно озеленяване
Умения	• Организира изпълнението на малки конструкции за вертикално и каскадно озеленяване • Подбира подходяща растителност за вертикално и каскадно озеленяване • Предлага подходящи методи за засаждане и закрепване на растителността
Компетентности	• Умело съчетава растения, подходящи за вертикално и каскадно озеленяване, за да получи естетически издържани и хармонични композиции • Способен е да участва в екип за реализиране на предварително одобрени проекти за вертикално и каскадно озеленяване
Резултат от учене 10.6	Представя технологичната последователност на мероприятията за поддържане на вертикално и каскадно озеленяване на сгради и архитектурни съоръжения
Знания	• Описва грижите за растителността при вертикално и каскадно озеленяване • Познава методите за напояване и подхранване на растенията във вертикални градини • Посочва методите за растителна защита и отстраняване на повреди при вертикално и каскадно озеленяване
Умения	• Определя специализирани техники за поддържане на вертикално и каскадно озеленяване • Предлага подходяща механизация за поддържане на растителността на височина • Оценява състоянието на растителността и предприема необходимите поддържащи дейности
Компетентности	• Способен е да осигури ефективно поддържане на вертикалното и каскадното озеленяване • Предприема мерки за дълготрайното запазване на декоративния ефект на растенията
Резултат от учене 10.7	Използва инструменти и механизация за засаждане и

	поддържане на декоративна растителност на открито и в интериора
Знания	- Посочва видовете инструменти и механизация, използвани в озеленяването - Разграничава инструментите и механизацията, използвани за засаждане и поддържане на декоративна растителност на открито и в интериора - Описва принципите и правилата за безопасна работа с градински инструменти и техника - Разграничава ръчните и механизирани методи за поддържане на декоративната растителност
Умения	- Планира използването на подходящи инструменти и механизация при засаждане и поддържане на растителността - Спазва правилата за безопасност при работа с градинска техника - Предлага механизирани методи за подобряване на ефективността в озеленителните дейности
Компетентности	- Способен е самостоятелно да организира правилно работното си място, като подготви необходимите инструменти и материали - Способен е да работи безопасно и ефективно с инструменти и механизация за поддържане на декоративната растителност
Критерии за оценяване на ЕРУ:	Част по теория на професията: - Дефинира начините на засаждане и поддържане на декоративната растителност на открито и в интериора - Определя етапите и процесите на изграждане дървесно-храстови групи и цветни композиции - Описва същността на вертикалното и каскадното озеленяване и мероприятията, свързани с тяхното изграждане и поддържане - Посочва инструменти и механизация, подходящи за засаждане и поддържане на декоративна растителност Част по практика на професията: - При спазено време за изпълнение вярно, точно и мотивирано изпълнява възложената практическа задача, свързана с поддържане на декоративната растителност
Средства за оценяване	Част по теория на професията: - Писмен изпит Част по практика на професията: - Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 11	Засаждане и поддържане на живи плетове и топиарии
Резултат от учене 11.1	Посочва подходящи видове за създаване на живи плетове и топиарии
Знания	Обяснява същността на живите плетове и топиариите

	• Класифицира живите плетове според тяхното предназначение, схема на засаждане и състав • Посочва подходящи видове за изграждане на живи плетове от различен тип въз основа на тяхната устойчивост на резитби, гъстота и други морфологични особености • Посочва подходящи видове за оформяне на топиарии въз основа на тяхната устойчивост на резитби, гъстота и други морфологични особености
Умения	• Избира подходящи растителни видове за създаване на живи плетове според предварително заложили схеми на засаждане и определени функции, които да изпълнява • Предвижда подходящи схеми за засаждане на жив плет в зависимост от неговото предназначение • Определя формата на топиарии в зависимост от морфологичните особености на избраните видове • Анализира съвместимостта на видовете при комбинирано засаждане в декоративни и защитни живи плетове
Компетентности	• Способен е да подбира растителни видове за изграждане на живи плетове и топиарии, като отчита екологичните условия и функционалното им предназначение • Оценява и използва декоративния ефект на различните растителни видове за живи плетове и топиарии
Резултат от учене 11.2	Познава технологичната последователност за създаване на живи плетове и топиарии
Знания	• Познава основните методи за подготовка на терена и почвата за засаждане на живи плетове и топиарии • Описва технологичните етапи при създаване на живи плетове – маркиране на трасето за засаждане спрямо посадъчна схема, изкопаване на бразди или ямки, засаждане на растенията и първоначални грижи • Познава изискванията за правилно разстояние на засаждане в зависимост от хабитуса на растението и желаната функция на живия плет • Описва технологичните етапи при засаждане на топиарии • Обяснява особеностите на ръчното и механизираното изграждане на живи плетове и топиарии
Умения	• Определя правилната технология за изграждане на живи плетове в зависимост от желаната височина, плътност и естетически ефект • Съставя технологична последователност за първоначално оформяне на топиарии чрез резитба и насочване на растежа
Компетентности	• Способен е да състави план за засаждане и първоначално оформяне на живи плетове и топиарни форми • Осигурява правилно изпълнение на технологичните етапи за изграждане на устойчиви и функционални живи плетове и ефектни топиарии

Резултат от учене 11.3	Участва в процеса на засаждане на живи плетове и топиарии
Знания	• Описва различните методи за засаждане на растения за живи плетове и топиарии • Познава влиянието на почвените и климатичните условия върху успешното прихващане на растенията • Разграничава особеностите на засаждане на растения в контейнери, с коренова бала и с открита коренова система • Познава методите за стимулиране на растежа и адаптацията на новозасадената растителност
Умения	• Планира засаждане на растителност за живи плетове, при спазване на технологичните изисквания за дълбочина и разстояние между отделните растения • Предлага правилни техники за засаждане, торене и първоначална резитба за оптимално развитие на растенията • Избира подходящи инструменти и механизация за ефективно засаждане
Компетентности	• Способен е да организира качествено засаждане на живи плетове и топиарии, като осигурява оптимални условия за растеж • Осигурява спазване на технологичните изисквания при засаждане на растения за живи плетове за постигане на желаната декоративна и защитна функция
Резултат от учене 11.4	Планира поддържане на живи плетове и топиарии
Знания	• Описва основните грижи за поддържане на живите плетове и топиарии (поливане, оформящи и сгъстяващи резитби, подхранване) • Познава методите за оформящи резитби при различни типове живи плетове – ниски, средни и високи • Разграничава техниките за подрязване на топиарии за постигане на геометризирани и свободни форми при различните растителни видове • Описва мерките за растителна защита при нападения от вредители и болести
Умения	• Извършва формираща и поддържаща резитба на живи плетове и топиарии • Определя ефективни методи за стимулиране на сгъстяването и равномерния растеж на живите плетове • Прилага правилни техники за наторяване и напояване с цел поддържане на гъстотата и здравината на растенията • Планира използването на специализирани инструменти за резитбата на живи плетове и топиарии
Компетентности	• Способен е да поддържа декоративния и функционален вид на живите плетове и топиарните форми чрез правилна резитба и грижи • Осигурява устойчивото развитие и здравословното състояние на растителността чрез правилно изпълнение на

	поддържащите мероприятия
Критерии за оценяване на ЕРУ:	Част по теория на професията: • Посочва изискванията към растенията, подходящи за създаване на топиарии и различни видове живи плетове • Дефинира начините на засаждане и поддържане на живите плетове и топиарии Част по практика на професията: • При спазено време за изпълнение вярно, точно и мотивирано изпълнява възложената практическа задача, свързана с изграждане и поддържане на живи плетове и топиарии
Средства за оценяване:	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 12	Организация на декоративни разсадници
Резултат от учене 12.1	Описва устройството на декоративните разсадници
Знания	• Дефинира понятия за разсадник и декоративна растителност (дървесна, храстова, цветна, тревиста) • Описва изискванията към територията, подходяща за изграждане на разсадници • Разграничава основните видове декоративни разсадници според тяхната специализация • Познава организацията на производствения процес в декоративните разсадници • Обяснява принципите на зонироване и функционално разпределение на разсадниците (устройство на административна и производствена част)
Умения	• Определя организацията и технологичното изпълнение на производствените процеси в декоративните разсадници • Предлага подходящи условия за изграждане на декоративни разсадници • Разпределя по подходящ начин отделните производствени площи (оранжерии и парници, маточници, площи за пикиране, различните школи за отглеждане на дървета и храсти, торище, складови помещения и др.)
Компетентности	• Способен е да организира устройството и производствената дейност в декоративните разсадници • Оценява технологичните процеси и условията за оптимизиране на производството на декоративна растителност
Резултат от учене 12.2	Описва размножаването на дървесна, храстова и цветна растителност
Знания	• Познава методите за вегетативно и генеративно размножаване на дървесна, храстова и цветна растителност

	• Обяснява биологичните свойства на семената (наследственост, кълняемост, покой и развитие при различни условия на външната среда) • Представа различните видове подготовка на семената за посев • Описва процесите на дезинфекция, засяване и вкореняване на семената • Познава факторите, влияещи върху успешното вкореняване и растеж на младите растения • Обяснява предимствата и недостатъците на генеративното и вегетативното размножаване • Описва техниките за подготовка на различните видове резници при вегетативно размножаване
Умения	• Избира подходящи методи за размножаване на декоративни растения според вида и сезона • Извършва дейности за стимулиране на вкореняването • Планира подготовка на семената за засяване при оптимални условия за покълване и растеж
Компетентности	• Способен е да координира основните дейности по вегетативно и генеративно размножаване на дървесни, храстови и цветни видове в разсадници • Осигурява необходимите условия за успешно размножаване и развитие на младите растения
Резултат от учене 12.3	Участва в отглеждането на дървесна, храстова и цветна растителност на открито и в оранжерии
Знания	• Описва основните мероприятия, свързани с отглеждането на декоративна растителност на открито и в оранжерии • Познава изискванията на различните видове растения към светлина, температура, влага и хранителни вещества в почвата • Разграничава дейностите, свързани с отглеждането на растения на открито и закрито (оранжерии и парници)
Умения	• Организира подготовка на площите за отглеждане на декоративна растителност • Координира мероприятия, необходими за оптималното развитие на декоративната растителност • Регулира микроклиматичните условия в оранжерии и парници с цел стимулиране на растежа и оптималното развитие на декоративните растения • Оценява състоянието на растенията и предприема мерки за коригиране на неблагоприятни фактори
Компетентности	• Осигурява оптимални условия за растеж и развитие на декоративните растения в отделните производствени площи
Резултат от учене 12.4	Организира работата с инструменти и малогабаритна техника за отглеждане и поддържане на декоративна растителност в декоративни разсадници

Знания	• Познава видовете ръчни инструменти и механизирана техника, използвани за обработка на почвата, засяване, пресаждане и поддържане на растенията в декоративни разсадници и цветопроизводствени стопанства • Описва работата с различните видове ръчни инструменти (лопати, гребла, мотики, разрохвачи, кантачи, садила, свредла, пръскачки, различни видове ножици, триони, ножове и др.) • Описва работата с различните видове машини (аератори, дробилки, мотофрези, мотокултиватори, комбинирани и мултифункционални системи от резачки, хросторези, тримери, пръскачки, сеялки и др.) • Познава правилата за безопасна работа с градинска техника и оборудване
Умения	• Избира подходящи ръчни инструменти и малогабаритна техника при работа в декоративни разсадници • Спазва правилата за безопасна експлоатация на градинска механизация
Компетентности	• Способен е да предложи ефективно и безопасно използване на необходимите инструменти и механизирана техника за производството и поддържането на декоративна растителност • Осигурява правилна експлоатация и поддържане на оборудването за ефективно и безопасно изпълнение на производствените дейности
Резултат от учене 12.5	Владее чужд език за ефективно общуване в работен екип
Знания	• Познава професионалната терминология на чужд език • Изброява източници за информация в професионалната област на чужд език • Изрежда областите на приложение на чужд език по професията • Познава комуникационни средства за водене на разговори, свързани с работния процес на чужд език
Умения	• Осъществява ефективна комуникация в работния екип • Спазва етичните правила при комуникация в работния екип • Използва различни комуникационни средства за водене на разговори • Чете професионални текстове на чужд език (специализирана литература, документация и други) • Ползва чужд език при търсене на информация от интернет и други източници • Ползва чужд език (писмено и говоримо) при комуникация с ръководителите си и други работници
Компетентности	• Владее чужд език на ниво, позволяващо му самостоятелно да осъществява комуникация по професионални теми
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Описва устройството на декоративните разсадникови стопанства и дейностите, свързани с производството на

	растителност • Дефинира генеративното и вегетативното размножаване при растенията • Посочва мероприятията, свързани с осъществяване на видовете размножаване • Обяснява технологичната последователност на дейностите, свързани с поддържането на декоративната растителност в декоративните разсадници • Описва работата с различните видове ръчни инструменти и механизирани техника в декоративните разсадници • Чете и разбира професионални текстове на чужд език Част по практика на професията: • При спазено време за изпълнение вярно, точно и мотивирано изпълнява възложената практическа задача, свързана с предложение за оформяне на територията към разсадник или цветопроизводствено стопанство
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 13	Защита на декоративната растителност в парковото строителство
Резултат от учене 13.1	Посочва повредите, болестите и вредителите по декоративната растителност
Знания	• Описва видовете механични повреди по парковата растителност • Класифицира основните повреди, болести и вредители по декоративната растителност • Посочва основните морфологични особености на основните вредители по декоративната растителност • Познава факторите, предразполагащи нападенията от вредители и развитието на болести по декоративната растителност
Умения	• Определя причинителите на уврежданията на растенията • Разграничава повредите, причинени от бактерии, вируси, гъби, насекоми или механични наранявания и такива в следствие на неблагоприятни условия на външната среда
Компетентности	• Способен е да разграничи различните видове увреждания по декоративната растителност и да определи възможните причинители
Резултат от учене 13.2	Описва повредите и симптомите, резултат от наличие на болести и вредители по декоративната растителност
Знания	• Обяснява симптоматиката на основните болести и следите от повреди, причинени от вредители • Описва основните симптоми на гъбични, бактериални и вирусни заболявания по декоративната растителност • Познава характерните повреди, причинени от насекоми, акари и други вредители

Умения	• Определя причинителите на уврежданията и оценява степента на засягане на растенията • Определя възможните причини за увреждането и предлага методи за ограничаване на щетите
Компетентности	• Способен е да определя състоянието на декоративната растителност въз основа на симптомите на установените заболявания и повреди • Оценява риска от разпространение на заболявания и вредители и предлага превантивни мерки за растителна защита
Резултат от учене 13.3	Посочва препарати и дейности, свързани с растителната защита
Знания	• Познава основните видове препарати за растителна защита (фунгициди, инсектициди, хербициди, биологични средства) и тяхното приложение • Описва принципите за безопасна употреба на препарати за растителна защита • Познава превантивните и интегрираните методи за защита на декоративната растителност
Умения	• Предлага подходящи препарати за защита според вида на заболяването или вредителя • Предлага биологични и екологични методи за растителна защита в парковата среда
Компетентности	• Способен е да планира и изпълнява дейности по растителна защита, съобразени с екологичните норми и опазването на околната среда
Резултат от учене 13.4	Работи с оборудване за растителна защита
Знания	• Познава различните видове оборудване за растителна защита • Описва принципите на работа, поддържане и съхранение на техниката за растителна защита • Познава правилата за безопасност при работа с оборудване за растителна защита
Умения	• Използва правилно оборудването за приложение на препарати за растителна защита • Използва техниката за растителна защита по предназначение • Спазва правилата за безопасна работа и съхранение на оборудването
Компетентности	• Способен е да работи безопасно и ефективно с оборудване за растителна защита • Осигурява правилно поддържане на техниката с цел дългосрочна експлоатация и ефективност при използването ѝ
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Дефинира теоретични понятия за повредите, болестите и вредителите по парковата растителност • Описва теоретични понятия за препаратите за растителна защита и тяхното въздействие • Изброява теоретични понятия за мероприятията,

	необходими за защита на растителността Част по практика на професията: • При спазено време за изпълнение вярно, точно и мотивирано изпълнява възложената практическа задача, свързана с разпознаване на болестта на растението и избиране на подходящ препарат за борба
Средства за оценяване:	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 14	Изграждане и поддържане на тревни площи
Резултат от учене 14.1	Класифицира тревните площи
Знания	• Описва видовете тревни площи според техните функции (инженерна, екологична, естетическа и рекреационна) • Разграничава тревните площи според използваните тревни смеси • Познава характеристиките на различните тревни видове и техните екологични изисквания
Умения	• Определя вида на тревната площ според функциите ѝ • Подбира подходящи тревни смеси в зависимост от климатичните условия и предназначението на площта
Компетентности	• Способен е да класифицира тревните площи и да определи подходящото им приложение в парковете и градините
Резултат от учене 14.2	Представя етапите и технологията на изграждане на тревните площи
Знания	• Описва подготовката на терена за изграждане на тревна площ (почистване, почвообработка, подравняване, уплътняване и торене) • Познава методите за засяване на тревните площи (ръчно, механизирано) и полагане на тревни чимове • Разграничава специфичните изисквания за изграждане на различни видове тревни площи спрямо функциите, които ще изпълняват • Посочва сезоните за засяване на тревни семена и полагане на чимове
Умения	• Определя подходящата технология за изграждане на тревна площ в зависимост от условията и предназначението • Избира правилните методи за подготовка на терена и засяване на тревните смеси • Полага тревни чимове, спазвайки специфичната технология за целта • Определя подходящото време за изграждането на тревни площи
Компетентности	• Способен е да планира и организира процеса по изграждане на тревни площи при спазване на технологичните изисквания • Осигурява правилното изпълнение на всеки етап от изграждането с цел създаване на устойчива тревна площ

Резултат от учене 14.3	Описва етапите и технологията за поддържане на тревните площи
Знания	• Описва основните грижи за тревните площи (косене, аериране, вертикутиране, подхранване, напояване, борба с плевели и вредители) • Посочва мероприятия, свързани с възстановяването на сериозно увредени тревни площи • Познава изискванията за поддържане на различните видове тревни площи • Разграничава видовете дейности и грижи за тревните площи през различните сезони
Умения	• Организира изпълнението на необходимите дейности за поддържане на тревната покривка според вида ѝ и сезона • Избира подходящи методи за възстановяване на увредени тревни площи • Определя интензивността на поддържане в зависимост от условията и типа на тревната площ
Компетентности	• Способен е да организира и контролира поддържащите дейности за осигуряване на качествен тревен килим • Оценява влиянието на различни фактори върху развитието и устойчивостта на тревните площи • Осигурява ефективно поддържане на тревните площи с цел тяхното дълготрайно запазване и естетически вид
Резултат от учене 14.4	Използва необходимите инструменти, пособия и механизация за изграждане и поддържане на тревните площи
Знания	• Познава видовете инструменти и механизация, използвани за изграждане и поддържане на тревни площи (косачки, валяци, аератори и др.) • Описва принципите на работа при правилното използване на техниката за изграждане и поддържане на тревни площи • Познава правилата за безопасна работа с оборудването за поддържане и изграждане на тревни площи
Умения	• Координира работата с необходимите инструменти и механизация за изграждане и поддържане на тревни площи • Извършва настройка и поддържане на машините за тревни площи
Компетентности	• Способен е да организира ефективен и безопасен работен процес с необходимото оборудване за изграждане и поддържане тревни площи • Осигурява правилната експлоатация и поддържане на техниката за създаване на тревни площи с цел дълготрайна употреба и ефективност
Резултат от учене 14.5	Изготвя количествени сметки за изграждане на тревните площи
Знания	• Описва методите за изчисляване на необходимите материали за изграждане на тревни площи • Познава видовете разходи, свързани с изграждането и поддръжката на тревните площи • Разграничава специфичните изисквания за определяне

	количествата при различните методи за изграждане на тревни площи
Умения	- Извършва точни изчисления на необходимите материали при изграждане на тревни площи - Съставя количествени сметки за реализирането на тревни площи според зададени проект и спецификации
Компетентности	Способен е да изготвя точни количествени сметки за изграждане на тревни площи, съобразени с проектните изисквания и бюджетните ограничения
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: - Обяснява функциите на тревните площи и ги класифицира - Определя етапите и процесите на изграждане на различните видове тревни площи - Описва основните мероприятия за поддържане на различните видове тревни площи - Посочва инструменти и механизация, подходящи за създаване и поддържане на различните видове тревни площи Част по практика на професията: - При спазено време за изпълнение вярно, точно и мотивирано изпълнява възложената практическа задача, свързана с изготвянето на количествена сметка за реализирането на затревяване на зададена площ
Средства за оценяване	Част по теория на професията: - Писмен изпит Част по практика на професията: - Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 15	Изграждане и поддържане на декоративни настилки
Резултат от учене 15.1	Назовава видовете декоративни настилки, използвани в парковото строителството
Знания	- Посочва различните видове декоративни настилки според основата им (свързани и несвързани основи) - Класифицира декоративните настилки спрямо произхода на покривните материали (естествени и изкуствени) - Изброява видовете настилки според техните покрития (плочници, паважни покрития, бетонни покрития и т.н.) - Разграничава видовете декоративни настилки според тяхното предназначение (паркови алеи, пешеходни зони край улици, детски площадки, пешеходни пространства край водни площи и др.) - Познава предимствата и недостатъците на различните видове настилки по отношение на естетическата им стойност, издръжливост и функционалност - Посочва видовете бордюри при ограничаване на настилките
Умения	- Разпознава различните видове декоративни настилки и определя тяхното приложение - Предлага подходящи решения на пешеходните пространства, вземайки предвид материалите,

	предназначението и функциите на декоративните настилки • Оценява влиянието на външните условия върху избора на настилка
Компетентности	• Способен е да назовава и класифицира декоративните настилки според техния състав и предназначение • Взима икономически ефективни и функционални решения при избора на настилки за конкретни обекти в парковото строителство
Резултат от учене 15.2	Посочва материали за изграждане на различни видове декоративни настилки
Знания	• Познава видовете материали, използвани за изграждане на декоративни настилки (естествени камъни, бетонни павета, дърво, композитни материали, каучукови и водопропускливи настилки) • Описва физико-механичните свойства на материалите и тяхното влияние върху дълготрайността на настилките • Познава критериите за избор на материали в зависимост от натоварването и експлоатационните условия
Умения	• Подбира подходящи материали за изграждане на декоративни настилки в зависимост от предназначението им • Анализира характеристиките на материалите и прави информиран избор за тяхното приложение
Компетентности	• Способен е да избира правилните материали за изграждане на декоративни настилки, като отчита естетическите и функционалните изисквания • Осигурява дълготрайност и устойчивост на настилките чрез правилен подбор на материалите
Резултат от учене 15.3	Прилага технологии за полагане на декоративни настилки
Знания	• Обяснява предварителните земни работи при моделирането на терена за изграждане на алейна мрежа • Описва технологичните етапи при полагане на различни видове декоративни настилки • Познава конструкцията на различните видове настилки (посочва отделните пластове и тяхната функция) • Познава изискванията за подготовка на земното легло и основата и тяхната роля за дълготрайността на настилката • Разграничава методите за полагане на различни видове настилки • Описва приложението и изграждането на различните видове бордюри • Обяснява същността и планирането на повърхностното отводняване
Умения	• Разчита трасировъчни чертежи за полагане на декоративни настилки • Планира моделирането на терена и извършването на подготовка на земното легло и основата преди полагане на декоративни настилки • Представя правилните технологии за полагане и фиксиране на настилките

	• Спазва изискванията за повърхностно отводняване
Компетентности	• Способен е да извършва правилно полагане на декоративни настилки с оглед тяхната дълготрайност и естетически вид • Осигурява спазването на технологичните изисквания при изграждането на настилки за парковото строителство
Резултат от учене 15.4	Планира технологии за извършване на ремонт и поддържане на декоративните настилки
Знания	• Познава основните причини за износване и повреди на декоративните настилки • Описва методите за ремонт на различни видове настилки (подмяна на повредени елементи, възстановяване на фуги, почистване и защита на различните покрития) • Посочва превантивни мерки за удължаване на експлоатационния период на настилките
Умения	• Оценява състоянието на декоративните настилки и установява необходимостта от ремонт • Планира дейности по поддържане и възстановяване на настилките според техния вид • Предлага методи за защита на настилките от атмосферни влияния и механични повреди
Компетентности	• Способен е да организира и изпълнява дейности по поддържане и ремонт на декоративните настилки • Осигурява устойчивостта и добрия естетически вид на настилките чрез прилагане на ефективни поддържащи мерки
Резултат от учене 15.5	Оформя количествени сметки за изграждане на декоративни настилки
Знания	• Описва методите за изчисляване на необходимите материали за изграждане на декоративни настилки • Разграничава формулите за изчисления на количества, площ, разстояния и обем • Познава характеристиките на различните видове материали за изчисляването на необходимите количества
Умения	• Съставя количествени сметки за изграждане на декоративни настилки въз основа на проектните изисквания • Извършва изчисления на необходимите материали и разходи за изпълнение на настилките
Компетентности	• Способен е да изготвя точни количествени сметки за декоративни настилки, съобразени с проектните спецификации и бюджетните ограничения • Осигурява оптимално планиране на ресурсите за изграждане и поддържане на декоративните настилки
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Посочва видовете настилки по даден признак • Обяснява етапите и процесите на изграждане на различните видове настилки • Посочва основните материали за създаване на декоративни настилки • Описва основните мероприятия за поддържане и ремонт

	на декоративните настилки Част по практика на професията: • При спазено време за изпълнение вярно, точно и мотивирано изпълнява възложената практическа задача, свързана с дизайна на декоративна настилка, избора на материали и изготвянето на количествена сметка за нейното реализиране
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 16	Изграждане и поддържане на скални кътове и алпинеуми, кътове за отдих и розариуми
Резултат от учене 16.1	Подготвя терена за изграждане на скални кътове и алпинеуми, кътове за отдих и розариуми
Знания	• Описва характеристиките на терените, подходящи за изграждане на скални кътове, алпинеуми, кътове за отдих и розариуми • Познава принципите и методите за моделиране и укрепване на терена при изграждането на скални кътове, алпинеуми, различни видове кътове за отдих и розариуми • Обяснява обработката на почвата при подготовката ѝ за изграждане на скални кътове, алпинеуми, различни видове кътове за отдих и розариуми
Умения	• Определя необходимите мероприятия за подготовка на терена според предназначението на къта • Навигира дейности по почистване и моделиране и укрепване на терена • Прилага подходящи технологии за осигуряване на дренаж и ерозионна устойчивост
Компетентности	• Способен е да извършва правилна подготовка на терена за изграждане на декоративни кътове, съобразена с технологичните изисквания • Осигурява подходящи условия за последващото изграждане и развитие на растителността в скалните кътове, алпинеумите, кътовете за отдих и розариумите
Резултат от учене 16.2	Представя технологичната последователност за създаване на скални кътове и алпинеуми
Знания	• Познава принципите на проектиране и изграждане на скални кътове и алпинеуми • Описва технологичните етапи при изграждането – избор на скални елементи, оформяне на терена, избор и разпределение на растителността • Разграничава подходящите растителни видове за скални кътове и алпинеуми в зависимост от климатичните условия и композиционните изисквания
Умения	• Определя правилната технология за изграждане на скални кътове и алпинеуми

	• Избира и подрежда скални и растителни материали според естетическите и екологичните изисквания
Компетентности	• Способен е да представя технологичната последователност за изграждане на скални кътове и алпинеуми • Осигурява правилното съчетаване на растителност и скални елементи за постигане на декоративен ефект
Резултат от учене 16.3	Участва в изграждането и поддържането на кътове за пасивен и активен отдих
Знания	• Описва видовете кътове за отдих според тяхното предназначение – пасивен и активен • Познава технологичните изисквания за изграждане и поддържане на кътовете за отдих • Разграничава материалите и елементите, използвани за изграждане на настилки, обзавеждане и монтиране на съоръжения в парковите кътове за отдих
Умения	• Организира строително-монтажни работи при изграждане на паркови кътове • Определя и планира техники за поддържане и обновяване на елементите на кътовете за отдих
Компетентности	• Способен е да участва в изграждането и поддържането на паркови кътове, осигуряващи функционалност и безопасност • Осигурява подходящи условия за дълготрайна експлоатация на парковите съоръжения и мебели
Резултат от учене 16.4	Участва при създаването на розариуми
Знания	• Описва принципите на проектиране и изграждане на розариуми • Познава екологичните изисквания на различните видове рози • Разграничава композиционните принципи при оформление на розариумите • Посочва различни сортове рози и тяхното използване • Класифицира розите спрямо разположението им в пространството
Умения	• Определя подходящите технологии за създаване на розариуми според почвените и климатичните условия • Избира и засажда рози според композиционните и екологичните изисквания • Съчетава различни видове рози за създаване на естетически издържана среда за отдих в розариумите
Компетентности	• Способен е да участва в създаването на розариуми, спазвайки всички технологични принципи за изграждането им • Осигурява правилното съчетаване на сортовете рози за постигане на дълготраен декоративен ефект
Резултат от учене 16.5	Полага грижи за различните видове рози
Знания	• Познава основните методи за поддържане на рози – резитба, напояване, торене, защита от вредители и болести • Описва специфичните грижи за различните видове рози (катерливи, храстовидни, чаенохибридни, бордюрни и др.)

	Разграничава сезонните грижи за розите в зависимост от фазата им на развитие
Умения	- Определя и планира необходимите грижи за поддържане на здравословното състояние и декоративния ефект на розите - Предлага методи за защита и подхранване на розите според конкретните им нужди
	- Способен е да осигури правилното поддържане на различните видове рози за тяхното устойчиво развитие - Осигурява качествено поддържане на розовите насаждения, като прилага екологични подходи
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: - Дефинира същността на скалните кътове, алпинеумите, кътовете за пасивен и активен отдих и розариумите - Определя етапите и процесите на изграждане на скални кътове, алпинеуми, кътове за отдих и розариуми - Посочва подходяща растителност за създаване на скални кътове, алпинеуми и кътове за отдих - Класифицира розите по дадени признаци и посочва подходящи видове за оформяне на красиви композиции - Описва основните мероприятия за поддържане на скални кътове, алпинеуми, кътове за отдих и розариуми Част по практика на професията: - При спазено време за изпълнение вярно, точно и мотивирано изпълнява възложената практическа задача, свързана с предложение за оформяне на скален кът, алпинеум, кът за отдих в геометрична или пейзажна форма и розариум
Средства за оценяване	Част по теория на професията: - Писмен изпит Част по практика на професията: - Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 17	Паркови архитектурни елементи, съоръжения и обзавеждане в парковата среда
Резултат от учене 17.1	Прецизира ситуирането и изграждането на паркови архитектурни елементи и обзавеждане в паркове и градини
Знания	- Познава видовете паркови архитектурни елементи и обзавеждане (беседки, пейки, арки, перголи, декоративни огради и др.) - Класифицира парковите архитектурни елементи и обзавеждане спрямо техните функции - Описва материалите, използвани за изграждане на паркови архитектурни елементи и обзавеждане - Познава принципите за изграждане на функционална и естетически издържана среда при ситуирането на архитектурни елементи и обзавеждане в паркове и градини
Умения	- Организира дейности по изграждане и монтаж на паркови архитектурни елементи и обзавеждане - Подбира материали и технологии, съобразени с експлоатационните и естетическите изисквания

	• Прилага конструктивни решения за осигуряване на устойчивост и дълготрайност на парковите елементи • Обособява обзаведени и функционални пространства в паркове и градини
Компетентности	• Способен е да ситуиращ паркови архитектурни елементи, които се вписват хармонично в парковата среда • Осигурява функционалност и естетическа стойност чрез парковото обзавеждане
Резултат от учене 17.2	Описва технологии за изграждане и поддържане на водни площи и съоръжения
Знания	• Познава видовете водни площи в парковата среда (езера, фонтани, каскади, водопади, декоративни водни канали) • Класифицира водните площи и съоръжения спрямо техния произход, технология на изграждане, състояние на водната повърхност и оформяне на контура • Описва технологиите за изграждане на различните водни площи и съоръжения, използвани в зелените площи • Представя мероприятия за поддържане на водните площи и съоръжения • Назовава видове водна и крайводна растителност
Умения	• Определя подходящите технологии за изграждане на водни площи и свързаните с тях съоръжения • Предлага методи за поддържане на водните площи и съоръжения с цел запазване на тяхната естетическа и екологична стойност • Подбира подходящ вид състав за обогатяване на биологичното разнообразие и постигането на естетически издържана среда
Компетентности	• Способен е да представя и планира технологии за изграждане и поддържане на водни площи и съоръжения • Осигурява качествена и красива крайводна среда за отдих
Резултат от учене 17.3	Участва при изграждането и поддържането на съоръжения за укрепване на терени и преодоляване на голяма денивелация
Знания	• Разчита геодезически заснемания и проекти за вертикално планиране, представящи съществуващото и проектното положение на терена • Разчита трасировъчни чертежи и проекти за вертикално планиране при моделиране и укрепване на терена • Обяснява необходимостта от изграждане на съоръжения за укрепване на терени и преодоляване на голяма денивелация • Познава методите за укрепване на терени в парковото строителство (различни видове подпорни стени, габиони, геомрежи, терасиране) • Описва принципите на изграждане на съоръжения за преодоляване на денивелации (стълби и рампи) • Разграничава материалите и технологиите, използвани за укрепване на терени в парковата среда
Умения	• Преценява необходимостта от изграждане на съоръжения за укрепване на терени и преодоляване на голяма денивелация

	• Участва в изграждането на съоръжения за укрепване на терени и преодоляване на денивелации • Прилага техники за стабилизиране на склонове и ерозионно уязвими участъци • Осигурява безопасност и устойчивост на изградените конструкции • Изготвя количествени сметки за изграждането на съоръжения за укрепване на терени и преодоляване на голяма денивелация
Компетентности	• Способен е да участва в изграждането и поддържането на съоръжения за укрепване на терени и денивелации
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Използва класификация при представянето на парковите архитектурни елементи и обзавеждане, водните площи и съоръжения • Залага подходящо ситуиране на паркови архитектурни елементи и обзавеждане и водни площи и съоръжения при композиционно оформяне на зелени площи • Съчетава по подходящ начин паркови архитектурни елементи и обзавеждане, водни площи и съоръжения с растителност за подчертаването им и за осигуряване на оптимални условия при използването им • Посочва необходимостта от съоръжения за терасиране и преодоляване на голяма денивелация • Дефинира същността на отделните съоръжения за фиксиране на терена и преодоляване на голяма денивелация • Обяснява конструкцията на съоръженията и технологията за изграждането им • Описва основните мероприятия за поддържане на различните архитектурни елементи, обзавеждане, водни площи и съоръжения и съоръжения за укрепване и намаляване на голяма денивелация Част по практика на професията: • При спазено време за изпълнение вярно, точно и мотивирано изпълнява възложената практическа задача, свързана с предложение за оформяне на пространство с архитектурни елементи и обзавеждане и подходящото им композиране с декоративна растителност • При спазено време за изпълнение вярно, точно и мотивирано изпълнява възложената практическа задача, свързана с предложение за оформяне на водна площ с геометрична или пейзажна форма и подходящото ѝ композиране с декоративна растителност • При спазено време за изпълнение вярно, точно и мотивирано изпълнява възложената практическа задача, свързана с определяне необходимостта от съоръжения за преодоляване на голяма денивелация в условията на парк, градина или дворно пространство в частен имот
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит

	Част по практика на професията: Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 18	Изграждане и поддържане на детски зони и площадки
Резултат от учене 18.1	Участва в изграждането на детски зони, площадки и съоръженията към тях
Знания	- Познава нормативните изисквания и стандарти за осигуряване на безопасност при изграждане на детски зони и площадки (съоръженията, настилките и пространствата за игра) - Описва видовете настилки, използвани в детските площадки, и техните характеристики - Разграничава материалите и конструкциите, използвани за изграждане на детски съоръжения - Познава методите за монтаж и укрепване на съоръженията за осигуряване на безопасност - Посочва различните видове детски площадки спрямо възрастовата група на ползвателите и предназначението на отделните съоръжения
Умения	- Организира строително-монтажни дейности при изграждане на детски зони и площадки - Спазва технологичните изисквания за поставяне на настилки и оборудване - Осигурява безопасно интегриране на детските съоръжения в парковата среда - Определя размера на детските площадки и вида на съоръженията в тях в зависимост от възрастовата група на децата
Компетентности	Способен е да участва в изграждането на детски зони и площадки, като прилага нормативните изисквания за безопасност
Резултат от учене 18.2	Описва технологии за изграждане и поддържане на насажденията към детски зони и площадки
Знания	- Познава нормативните изисквания и стандарти за осигуряване на безопасност при озеленяване на детски игрови пространства - Посочва подходящи растителни видове за озеленяване на детски площадки - Описва осигуряването на оптимални условия за игра чрез подходящо озеленяване - Представя методите за поддържане на растителността в детските зони
Умения	- Избира подходяща растителност за озеленяване на детски зони и площадки - Осигурява благоприятен микроклимат чрез подходящо озеленяване - Планира ефективни методи за поддържане на растителността в детските зони
Компетентности	Способен е да осигурява безопасна и добре поддържана

	среда в детските зони и площадки
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Посочва нормативните изисквания и стандарти за осигуряване на безопасност при изграждане на детски зони и площадки (изисквания към растителността, съоръженията, настилките и пространствата за игра) • Избира подходящи съоръжения и обзавеждане за оформяне на детски зони и площадки според възрастовата група на децата и концепцията на пространството • Прави подходящ растителен подбор, съобразен с изискванията за безопасност (избира видове без бодли и токсични плодове или други отровни части от растението) • Описва методите за поддържане на детските площадки и озеленяването към тях с цел осигуряване на естетически издържана среда при осигурени условия на безопасност Част по практика на професията: • При спазено време за изпълнение вярно, точно и мотивирано изпълнява възложената практическа задача, свързана с предложение за оформяне на детска площадка и пространството около нея
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 19	Изграждане и поддържане на зелени площи за широко и ограничено обществено ползване
Резултат от учене 19.1	Участва в изграждането и поддържането на зелени площи за ограничено обществено ползване
Знания	• Познава характеристиките и функциите на зелените площи за ограничено обществено ползване (частни дворове, детски и учебни заведения и декоративни разсадници) • Описва принципите на организиране и изграждане на зелените площи за ограничено обществено ползване в съответствие с нормативните изисквания • Посочва основните изисквания за подбор на растенията и избор на мястото им съобразно с нормативните актове • Обяснява функциите и структурирането на алейните мрежи и пешеходни пространства при различните зелени площи за ограничено обществено ползване • Познава основните архитектурни елементи, използвани в различните зелени площи за ограничено обществено ползване • Разграничава технологиите за изграждане и поддържане на специфични елементи, като тревни площи, цветни композиции и дървесно-храстови групи и други насаждения

Умения	• Разчита проекти за озеленяване на площи с ограничен обществен достъп • Разчита трасировъчни чертежи за изграждане на проектното решение • Участва в планирането на зелени площи за ограничено обществено ползване • Подпомага реализирането на функционална и естетически издържана алейна мрежа и кътове за отдых в геометрична и свободна форма • Предлага подходящи технологии за засаждане, оформяне и поддържане на растителността • Спазва изискванията за естетика, функционалност и екологична устойчивост при изграждането и поддържането на зелените площи
Компетентности	• Способен е да участва в оформянето, изграждането и поддържането на зелени площи за ограничено обществено ползване, като прилага добри практики и устойчиви методи • Осигурява поддържане на зелените площи с цел дълготрайно запазване на декоративния им ефект
Резултат от учене 19.2	Участва в изграждането и поддържането на зелени площи към улични и площадни пространства
Знания	• Описва характеристиките и специфичните изисквания при изграждане на зелени площи в урбанизирана среда (разделителни ивици, междублокови и крайпътни пространства и пространства пред обществени сгради) • Дефинира основните изисквания за подбора на растителността при озеленяване на улици и площадни пространства • Описва основните изисквания за създаване на функционална алейна мрежа • Познава технологиите за изграждане и поддържане на тревни площи, цветни лехи и дървесно-храстова растителност в градска среда • Разграничава мерките за защита на растителността от неблагоприятните условия край улични пространства (замърсяване, засушаване, механични повреди и др.)
Умения	• Извършва подбор на подходяща растителност за озеленяване на улици и площади • Участва в планирането на зелени площи към улични и площадни пространства • Разчита проекти за озеленяване на зелени площи към улични и площадни пространства • Участва в изграждането и поддържането на зелени площи в обществени пространства • Използва техники за засаждане, поддържане и защита на растителността в условията на градска среда • Предлага методи за подобряване на почвените условия и напояване в урбанизирана среда

Компетентности	• Способен е да изпълнява дейности по оформяне, изграждане и поддържане на зелени площи към улични и площадни пространства, без да нарушава функцията им • Гарантира устойчивото развитие на зелената инфраструктура в урбанизирани територии
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Дефинира ограниченото и широкото обществено ползване на зелените площи • Описва принципите на организиране и изграждане на зелените площи за ограничено и широко обществено ползване в съответствие с нормативните изисквания • Описва принципите на проектиране и изграждане на зелените площи към улични и площадни пространства • Дефинира основните изисквания за подбора на растителността при озеленяване на улици и площадни пространства • Описва основните мероприятия за поддържане на зелените площи за ограничено и широко обществено ползване Част по практика на професията: • При спазено време за изпълнение вярно, точно и мотивирано изпълнява възложената практическа задача, свързана с предложение за оформяне на дворното пространство към урегулиран поземлен имот • При спазено време за изпълнение вярно, точно и мотивирано изпълнява възложената практическа задача, свързана с предложение за оформяне на дворното пространство към обединено детско заведение или училище • При спазено време за изпълнение вярно, точно и мотивирано изпълнява възложената практическа задача, свързана с предложение за озеленяване на булевард
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика

4. Съвкупност от единици резултати от учене, които формират придобиването на квалификация по част от професията „Парково строителство“

Степен на професионална квалификация	Ниво по ЕКР/НКР	ЕРУ № ... от списъка по т. 3.1. (мин. 3 броя ЕРУ, поне 1 ЕРУ е от специфичната ПП)
III	4	ЕРУ 1, ЕРУ 2, ЕРУ 3, ЕРУ 7, ЕРУ 8, ЕРУ 9, ЕРУ 12
III	4	ЕРУ 1, ЕРУ 3, ЕРУ 7, ЕРУ 10, ЕРУ 11, ЕРУ 13, ЕРУ 14
III	4	ЕРУ 1, ЕРУ 3, ЕРУ 4, ЕРУ 6, ЕРУ 15, ЕРУ 17, ЕРУ 18
III	4	ЕРУ 1, ЕРУ 4, ЕРУ 5, ЕРУ 14, ЕРУ 15, ЕРУ 16, ЕРУ 19

5. Изисквания към материалната база

5.1. Изисквания към кабинетите за обучение по теория на професията – характеристики, обзавеждане, оборудване, софтуер

Обучението по теория се извършва в учебни кабинети, оборудвани с необходимата електронна и компютърна техника. Обзавеждането на учебния кабинет по теория включва: работно място с компютър за обучаващия и за всеки обучаван (работна маса и стол), достъп до интернет, учебна дъска, мултимедиен проектор, мебели (предимно шкафове за различни цели), екрани и стойки за окачване на табла и учебно-технически средства, учебни пособия: демонстрационни макети и модели, онагледяващи табла, учебни видеофилми, справочници, закони, наредби и инструкции. Трябва да бъдат осигурени необходимите количества образци от технически документи.

5.2. Изисквания към учебната база за обучение по практика на професията – характеристики, обзавеждане, оборудване, софтуер

Практическото обучение може да се провежда в различни организации – оранжерия, градински център, цветарски магазин, ботаническа градина, декоративен разсадник, горско стопанство, на зелените площи на училището или общината, в частни или държавни (общински) паркове и градини.

За обезпечаване на обучението по практика обучаващата институция е препоръчително да разполага със:

- сбирки от различни материали – дървесно-храстови, цветни и тревни видове;
- специализирани кабинети за обучение на софтуерни програми, свързани с професията;
- специализирани кабинети за обучение по геодезия, оборудвани с нивелир, лата и др.;
- технологично оборудване, градинска техника и специализирани ръчни инструменти;
- сбирка от строителни материали, различни типове външни декоративни настилки и облицовки;
- инструменти за ръчно полагане на декоративни настилки – мастар, нивелир, гумен чук и др.

6. Изисквания към обучаващите

Право да преподават по теория и практика на професията имат лица с висше образование и образователно-квалификационна степен „магистър“ или „бакалавър“ по специалности от професионално направление „Архитектура, строителство и геодезия“ от областта на висше образование „Технически науки“ от Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления", приет с Постановление № 125 от 2002 г. на Министерския съвет (ДВ, бр. 64 от 2002 г.; посл. доп., бр. 94 от 2005 г.), съответстващи на професията.

Учителска длъжност по учебен предмет или модул от професионалната подготовка, както и от специализираната подготовка може да се заема и от лица със завършено висше образование по съответната специалност и без професионална квалификация „учител“.

По учебен предмет или модул от професионалната подготовка, за който няма съответно професионално направление в Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления, могат да преподават лица без висше образование и без професионална квалификация „учител“, придобили професионална квалификация при условията и по реда на Закона за професионалното образование и обучение.

Препоръчително е на всеки три години обучаващите да преминават курс за актуализиране на професионалните си знания, умения и компетентности.

НАРЕДБА № 8

от 2 октомври 2025 г.

за придобиване на квалификация по професията „Строителство и архитектура“

Раздел I

Общи положения

Чл. 1. С тази наредба се определя държавният образователен стандарт (ДОС) за придобиването на квалификация по професията код 073201 „Строителство и архитектура“ от област на образование „Строителство и архитектура“ и професионално направление код 0732 „Строителство“ съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение.

Чл. 2. Държавният образователен стандарт за придобиването на квалификация по професията код 073201 „Строителство и архитектура“ съгласно приложението към тази наредба определя изискванията за придобиването на първа, втора, трета и четвърта степен на професионална квалификация по професията, за придобиване на квалификация по част от професията, както и за достигане на отделни единици резултати от ученето.

Чл. 3. Въз основа на ДОС по чл. 1 и рамковите програми по чл. 10, ал. 3, т. 3 от Закона за професионалното образование и обучение се разработват типови учебни планове и учебни програми за ученици. Въз основа на рамковите програми по чл. 10, ал. 3, т. 2, 4, 5 и 6 от Закона за професионалното образование и обучение се разработват учебни планове и учебни програми за лица, навършили 16 години.

Раздел II

Съдържание на държавния образователен стандарт

Чл. 4. (1) Държавният образователен стандарт по чл. 1 определя изискванията към кандидатите, описанието на професията, единиците резултати от учене за придобиване на всяка от степените на професионална квалификация по професията, критериите и средствата за оценяване на всяка единица резултат от учене, съвкупността от единици резултати от ученето, които формират придобиването на квалификация по част от професия, изискванията към материалната база и изискванията към обучаващите.

(2) Държавният образователен стандарт за придобиване на квалификация по професията включва общата, отрасловата и специфичната професионална подготовка с необходимите професионални компетентности, които гарантират на обучаемия възможността за упражняване на професията след завършване на обучението.

Заклучителни разпоредби

§ 1. Учебните планове и учебните програми по чл. 3, разработени въз основа на тази наредба, започват да се прилагат от учебната 2026 – 2027 г. за учениците, които постъпват в VIII клас в училищното професионално образование и обучение, а за лица, навършили 16 години – от 1 януари 2026 г.

§ 2. Тази наредба се издава на основание чл. 22, ал. 6 във връзка с ал. 2, т. 6 от Закона за предучилищното и училищното образование.

Министър:

Красимир Вълчев

Приложение

към чл. 2

ДЪРЖАВЕН ОБРАЗОВАТЕЛЕН СТАНДАРТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА

КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯТА

„СТРОИТЕЛСТВО И АРХИТЕКТУРА“

Професионално направление					
Код: 0732	Строителство				
Професия					
Код: 073201	Строителство и архитектура				
Степени на професионална квалификация		I	II	III	IV
Ниво по Национална квалификационна рамка (НКР)		2	3	4	5
Ниво по Европейска квалификационна рамка (ЕКР)		2	3	4	5

1. Изисквания към кандидатите

1.1. Изисквания към кандидатите за входящо минимално образователно и/или входящо квалификационно равнище за придобиване на степени на професионална квалификация съгласно Закона за професионалното образование и обучение

За придобиване на първа, втора, трета и четвърта степен на професионална квалификация по професията „Строителство и архитектура“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение, утвърден от министъра на образованието и науката със Заповед № РД09-2230 от 09.08.2024 г., изискванията за входящото минимално образователно равнище към кандидатите са:

1.1.1. За придобиване на първа степен на професионална квалификация

- за лица, навършили 16 години – завършен начален етап на основно образование или успешно завършен курс за ограмотяване, организиран от училища в системата на предучилищното и училищното образование по реда на Закона за насърчаване на заетостта или на Закона за предучилищното и училищното образование, или валидирани компетентности за начален етап на основно образование по чл. 167, ал. 1, т. 4 от Закона за предучилищното и училищното образование;

1.1.2. За придобиване на втора степен на професионална квалификация

- за лица, навършили 16 години – завършен първи гимназиален етап

1.1.3. За придобиване на трета степен на професионална квалификация

- за ученици – завършено основно образование
- за лица, навършили 16 години – придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити или завършено средно образование

1.1.4. За придобиване на четвърта степен на професионална квалификация – завършено средно образование

Изискването за входящо квалификационно равнище при продължаващо професионално обучение за придобиване на първа, втора и трета степен на професионална квалификация е придобита квалификация съответно по част от професията, първа или втора степен на професионална квалификация по същата професия.

1.2. Здравословното състояние на кандидата се удостоверява с медицински документ, доказващ, че професията, по която желае да се обучава, не му е противопоказна

2. Описание на професията

2.1. Първа степен на професионална квалификация по професията

Лице, придобило първа степен на квалификация по професия „Строителство и архитектура“ извършва следните дейности при изпълнение на строежи от промишленото и гражданското строителство, както при изпълнение на монолитни, така и при изпълнение на сглобяеми стоманени, стоманобетонни или дървени конструкции:

- подпомага строителните дейности, като товари, разтоварва и пренася строителни материали, инструменти и оборудване;
- събира и изнася строителните отпадъци от строителната площадка;
- изкопава и подравнява изкопи, като предимно използва ръчни инструменти;
- разбива, кърти бетон, камъни и други материали;
- подпомага издигането, сглобяването и разглобяването на скелета и други строителни конструкции;
- смесва, насипва и разстила бетонови и други строителни смеси;
- почиства строителната площадка и я подготвя за извършване на други строителни дейности, почиства инструменти и инвентар;
- качествено приготвя строителни разтвори, смеси и бояджийски състави, използвайки инструменти и машини.

За да извърши дейностите, трябва да:

- познава основните характеристики на производствената дейност във фирмата;
- познава правилата за работа в строителната фирма и на строителната площадка;
- технологията на видовете строително-монтажни работи и видовете инструктаж, свързани с тях;
- познава основните елементи на сградата и начините на изпълнение на елементите на сградата;
- подпомага подготвителни операции на строителните работи, съставляващи както грубия строеж, така и довършителни работи;
- участва в извършването на основни строителни дейности (монтаж/демонтаж на строителна дограма, както на подови настилки и подложки);
- познава основните строителни материали, изделия, комплекти или системи и тяхната област на приложение;
- класифицира основните строителни материали по различни признаци,
- знае правилата за съхранение на строителни материали и изделия;
- познава основните изисквания за осигуряване на аварийна безопасност, правилата и нормите за пожарна безопасност и за опазване на околната среда.

В своята работа използва ръчни инструменти (чук, лопата, бормашини, къртач, количка, въжета), крачни и ръчни превозни средства за транспортиране на товари, лични предпазни средства (каска, маска, очила, работно облекло, ръкавици).

Работи предимно на открито на различни строежи, като извършва предимно подготвителни, заключителни и спомагателни работи към основните работи, съставляващи процесите на строително-монтажните работи в строящи се сгради или при извършване на ремонт, реконструкция или реставрация на съществуващи сгради.

Важни личностни качества за упражняване на професията са сръчност, съобразителност, бърза и точна преценка и правилна реакция при възникване на аварийни ситуации, спазване на изискванията за безопасност, на правилата и нормите за пожарна безопасност и за опазване на околната среда.

Лицето, придобило първа степен на професионална квалификация по професия „Строителство и архитектура“, трябва да умее да поема отговорност за качеството на извършената работа и за изпълнението ѝ в срок, да носи имуществена и материална отговорност, да работи в екип и да спазва йерархичната подчиненост във фирмата.

Лицето, притежаващо първа квалификационна степен по професия „Строителство и архитектура“, трябва да познава мерките за осъществяване на здравословни и безопасни условия на труд при изпълнение на различните видове строително-монтажни работи. Също трябва да познава организацията на работното място при изпълнение на различните видове строително-монтажни работи. При изпълнение на товаро-разтоварни работи трябва да познава такелажните средства, които се използват при различните товари, както и начините на окачване на товарите.

2.2. Втора степен на професионална квалификация по професията

Лице, придобило втора степен на квалификация по професия „Строителство и архитектура“, извършва следните дейности при изпълнение на строежи от промишленото и гражданското строителство, както при изпълнение на монолитни, така и при изпълнение на сглобяеми стоманени, стоманобетонни или дървени конструкции:

- извършва основните процеси на строително-монтажни работи, съставляващи както грубия строеж, така и довършителните работи, а така също ремонт и реновиране на стари сгради и съоръжения; поддръжка на сградния фонд;
- при изпълнение на грубия строеж изпълнява основните процеси на земните работи, кофражните работи, армировъчните работи, бетоновите работи, зидарските работи, покривните работи;
- при изпълнение на покривните работи изпълнява комплекса от строително-монтажни работи, които ги съставляват, а именно: изработване на покривната конструкция, изпълнение на изолационните работи: полагане на пароизолация,

топлоизолация, хидроизолация, изпълнение на покривната покривка и тенекеджийските работи;

- при изпълнение на метална конструкция извършва работи по рязане и свързване на елементите, а именно: работи по занитване на елементите или свързването им с болтове;
- при изпълнение на дървена конструкция също работи по рязане и свързване на елементите;
- при изпълнение на сглобяема стоманобетонна конструкция извършва монтажни работи;
- при изпълнение на довършителните работи изпълнява основния процес на мазачески работи, изпълнение на замазка, облицовъчни работи, настилки, шпакловки, различни видове бояджийски работи, други декоративни работи.

За да извърши дейностите, трябва да:

- познава основните характеристики на производствената дейност във фирмата;
- познава правилата за работа в строителната фирма и на строителната площадка;
- познава технологията на изпълнение на различните видове строително-монтажни работи;
- познава технологичната последователност на строително-монтажните работи и на технологичните операции и технологичните движения, които съставляват всяка една от тях;
- може да ги изпълнява по най-рационалния и целесъобразен начин;
- познава разходните норми за ресурсите, необходими за осъществяване на продукта на строителното производство: за квалифицирана работна ръка, материали и механизация, които се прилагат при изпълнението на всяка строително-монтажна работа и знае какво съдържа съответната норма;
- познава организацията на работното място при изпълнение на всяка строително-монтажна работа и може да я осъществява;
- познава мерките за осъществяване на здравословни и безопасни условия на труд при изпълнение на всяка строително-монтажна работа и при различни производствени условия;
- може да разчита строителната документация, по която се изпълнява строежът, и спазва размерите от проекта и описанията в техническите спецификации.

При трудовите си дейности работи самостоятелно или в екип и изпълнява стриктно поставените от прекия му ръководител задачи. Носи отговорност за собствената си безопасност и за безопасността на екипа, с който работи, както и на останалите участници на строителната площадка. Отговаря за целесъобразното и ефективно използване на поверената му техника, инструменти и материали, за качественото и в срок извършване на строителни и монтажни работи в съответствие с проектно-сметната документация и действащите стандарти, технически норми и изисквания. Поддържа ред и чистота на работното място и на строителния обект. Спазва правилата за противопожарна охрана, за здравословни и безопасни условия на труд. Подписва всички инструктажи и други документи, свързани с безопасността при изпълнение на различни видове строително-монтажни работи (СМР).

В работата си използва универсални строителни инструменти (нивелир, хидравличен нивелир за пренасяне на ниво, лазерен нивелир, мастар, строителен ъгъл, отвес, ролетка, лопата, маламашка, мистрия, стоманена четка, клещи, отвертка, чук, трион, шпакла за почистване, бъркалка – ръчна или универсална). Използва и специфични строителни инструменти за изпълнение на конкретни дейности, свързани с изпълнението на вида строително-монтажна работа, а също така и различни електроинструменти (бормашина, винтоверт, фреза за канали, ножов и циркулярен трион, рендета, акумулаторни отвертки и гайковерт и др.), машини (бетоносмесители, вибратори за бетон, машина за шлайфане на бетон, машина за изправяне, рязане и огъване на армировъчна стомана, полиращи,

мазачески машини и др.) и специални съоръжения за работа на височина, като скелета, работни маси и др. Разчита технически и експлоатационни параметри на машини и съоръжения. Използва компютър и програмни продукти, специфични за различните строително-монтажни работи, а с увеличаване на възможностите за достъп до интернет пространството се запознава с технологичните новости, ползва техническа и нормативна документация и специализирана информация.

Резултатът от трудовата дейност на лицето с втора степен на квалификация по професия „Строителство и архитектура“ е завършен вид строително-монтажна работа с добро качество.

Личностните качества, които се изискват от лице с втора степен на квалификация по професия „Строителство и архитектура“, са: комуникативност, коректност, логическо мислене, работа в екип, трудова дисциплина, отговорност, лоялност, инициативност, бързо и правилно реагиране в сложни и непредвидени ситуации.

Изискванията за физическа издръжливост включват – способност за вдигане на тежки предмети, за често навеждане и изправяне, издръжливост на работа при еднообразна рутинна дейност, сръчност, концентрация.

2.3. Трета степен на професионална квалификация по професията

Лице, придобило трета степен на квалификация по професия „Строителство и архитектура“, извършва следните дейности при изпълнение на строежи от промишленото и гражданското строителство, както при изпълнение на монолитни, така и при изпълнение на сглобяеми стоманени, стоманобетонни или дървени конструкции:

- ръководи самостоятелно строежи от пета или шеста категория или части от строежи първа, втора, трета и четвърта категория съгл. Наредба № 1 от 30 юли 2003 г. за номенклатурата на видовете строежи (обн. ДВ, бр. 72 от 2003 г., последни изменения и допълнения, бр. 56 от 2017 г.);
- приема проектната документацията на строежа от инвеститора след одобряването ѝ и издаването на разрешение за строеж и преди започване на изпълнението на строително-монтажните работи и я проучва, следва и съхранява;
- контролира правилното и качествено изпълнение на всички строително-монтажни работи;
- съблюдава правилността на технологичната последователност както на технологичните движения, така и на технологичните операции на работниците;
- осъществява и следи целесъобразността на организацията на строителната площадка, обезпечаването на обекта с ресурси в съответствие със строително-монтажните работи, които се изпълняват в настоящия момент, спазването на трудовата дисциплина;
- съставя и съхранява документацията на обекта по време на строителството, която касае отчетността на обекта, а също участва в съставянето на документация съгласно Наредба № 3 от 31 юли 2003 г. за съставяне на актове и протоколи по време на строителството (обн., ДВ, бр. 72 от 2003 г., последни изменения и допълнения, бр. 56 от 2017 г.) заедно с другите участници в строителството, определени в Закона за устройство на територията (ЗУТ)
- следи и контролира доставките на материали, инструменти, детайли и др. на строителния обект, както и документацията, която ги придружава;
- упражнява контрол, измерва и оценява дейността на строителните работници;
- разпределя трудовите дейности в работния процес;
- съдействат за дейностите по остойностяване, оценка, счетоводство и разплащания на строителните проекти;
- организира заготовката и монтажа на сглобяеми стоманобетонни, дървени и пластмасови конструкции;
- контролира осъществяването на мерките за здравословни и безопасни условия на труд при изпълнение на различните видове строително-монтажни работи при

различни производствени условия;

За да извърши дейностите, трябва да:

- познава основните елементи на сградата;
- познава водопроводните и канализационните мрежи в сградата;
- разчита работни чертежи, монтажни планове, спецификации и др;
- познава основните строителни продукти (материали, изделия, комплекти или системи) и тяхната област на приложение;
- контролира влаганите материали и извършените строителни работи;
- познава съществените изисквания към строежите и частите от тях в зависимост от предназначението им и експлоатационните условия съгласно Закона за устройство на територията (ЗУТ);
- носи отговорност за собствената си безопасност и тази на строителните работници, които ръководи;
- носи отговорност за целесъобразното и ефективното използване на поверената му техника, инструменти и материали;
- носи отговорност за извършване на строителни и монтажни работи в срок и в съответствие с проектно-сметната документация и действащите стандарти, технически норми и изисквания;
- отговаря за спазване на правилата за противопожарна охрана, за здравословни и безопасни условия на труд;
- участва в управлението на инвестиционни проекти и може да остойността проекти на строежи, както и процеси на строителното производство;
- разчита работни чертежи, монтажни планове, спецификации и др., с цел изготвяне на прогнози за време, разходи, материали и труд;
- консултира се и комуникира с участниците в строителството, определени в ЗУТ, във връзка с изпълнението на строителния обект;
- събира и документира исторически данни за разходите, с цел оценка на разходите за настоящи или бъдещи продукти, услуги или проекти в сферата на строителството;
- оценява ефективността на разходите на продукти, услуги или проекти в сферата на строителството, проследявайки действителните разходи спрямо офертите;
- изготвя оценки и сравнителни анализи при избора на доставчици или подизпълнители;
- следи влагането на капиталните вложения;
- умее да работи със счетоводни и финансови информационни системи;
- подготвя финансови документи в сферата на строителството, както и да участва в процеса на офертиране;

Лицето, придобило трета квалификационна степен по професия „Строителство и архитектура“, работи с документацията на строежа. Използва правилници, справочници, нормативни документи в строителството, компютри със специализиран софтуер. Работи с геодезични инструменти.

Резултатът от неговата работа е осъществяване на организация, контрол, планиране и поемане на отговорност за правилно, качествено и в срок изпълнение на строеж.

Част от дейностите, които изпълнява лицето, придобило трета квалификационна степен по професия „Строителство и архитектура“, се осъществяват на строеж, а друга част – в офис. Работата в офиса включва участие в изготвяне на инвестиционни проекти, проучване и съставяне на техническа документация, дейности по ценообразуване на строително-монтажни работи, дейности по планиране на изпълнението на строително-монтажните работи.

Личностните качества, които се изискват за упражняване професията "Строителство и архитектура" са: умение за планиране, за организация и ръководство на колективна трудова дейност, прецизност при спазване на изисквания и инструкции, отговорност, коректност, логическо мислене и комбинативност за справяне в проблемни ситуации,

самоконтрол, предприемчивост.

2.4. Четвърта степен на професионална квалификация по професията

Лице, придобило четвърта степен на професионална квалификация по професия „Строителство и архитектура“, извършва дейности, свързани с управлението на процесите в строително-инвестиционно проектиране, съблюдава и подпомага дейностите на проектантите по частите „Архитектурна“ и „Конструктивна“ при изработване на инвестиционните проекти, подпомага администрирането и надзора на строителните инвестиционни проекти. Извършва следните дейности при изпълнение на строежи от промишленото и гражданското строителство, както при изпълнение на монолитни, така и при изпълнение на сглобяеми стоманени, стоманобетонни или дървени конструкции:

- ръководи самостоятелно строежи от 4, 5 или 6 категория или части от строежи 1, 2 или 3 категория съгласно Наредба № 1 от 30 юли 2003 г. за номенклатурата на видовете строежи;
- приема проектната документация на строежа от инвеститора преди започване на изпълнението на строително-монтажните работи, и я следва и съхранява;
- контролира правилното и качествено изпълнение на строително-монтажните работи;
- съблюдава правилността на технологичната последователност както на технологичните движения, така и на технологичните операции на работниците;
- осъществява и следи целесъобразността на организацията на строителната площадка, обезпечаването на обекта с ресурси в съответствие със строително-монтажните работи, които се изпълняват в настоящия момент, спазването на трудовата дисциплина;
- контролира влаганите материали и извършените строителни работи, включително продукти и системи, съответстващи на изискванията на стандарта за сграда с близко до нулево потребление на енергия, като енергийнонефективни прозорци, фасадни и покривни топлоизолационни решения, мембрани и ленти за въздухоплътност, както и съвместява тези дейности с изпълнението на отделните сградни инсталации;
- прилага принципите на сгради с близко до нулево потребление на енергия, с фокус върху непрекъсната топлоизолация, енергийнонефективни прозрачни ограждащи елементи, въздухоплътност, елиминиране на топлинни мостове и максимално използване на принципите на биоклиматичната архитектура;
- съставя и съхранява документацията на обекта по време на строителството;
- следи и контролира доставките на материали, инструменти, детайли и др. на строителния обект, както и документацията, която ги придружава;
- упражнява контрол, измерва и оценява дейността на строителните работници;
- разпределя трудовите дейности в работния процес;
- извършва дейностите по остойностяване, оценка, счетоводство и разплащания на строителните проекти;
- организира, планира, ръководи и контролира работния процес при изпълнението на всички дейности на строителната площадка: строителни и монтажни работи (СМР) за груб строеж (земни, кофражни, армировъчни, бетонови, зидарски, покривни), за довършителни работи (мазилки, шпакловки, замазки, облицовки, настилки, бояджийски, дограмаджийски, тенекеджийски и изолационни работи);
- организира заготовката и монтажа на сглобяеми стоманобетонови, дървени и пластмасови конструкции;
- участва в оформянето на актове и протоколи за освидетелстване на строителството заедно с другите участници в строителството;
- окомплектова техническата документация;
- изработва екзекутивна документация.

За да извърши дейностите, трябва да:

- познава основните елементи на сградата;

- познава водопроводните и канализационните мрежи в сградата;
- разчита работни чертежи, монтажни планове, спецификации и др.;
- познава основните строителни продукти (материали, изделия, комплекти или системи) и тяхната област на приложение;
- контролира влаганите материали и извършените строителни работи;
- работи със Строително Информационен Модел (BUILDING INFORMATION MODELING) за извличане на информация с данни за спецификациите, материалите, функционалността и поддръжката на сградата;
- носи отговорност за собствената си безопасност и тази на строителните работници, които ръководи;
- носи отговорност за целесъобразното и ефективно използване на поверената му техника, инструменти и материали;
- носи отговорност за качествено и в срок извършване на строителни и монтажни работи и в съответствие с проектно-сметната документация и действащите стандарти, технически норми и изисквания;
- отговаря за спазване на правилата за противопожарна охрана, за здравословни и безопасни условия на труд;
- познава принципите на сгради с близко до нулево потребление на енергия;
- познава видовете БЕИ;
- координира дейности за успешното монтиране и правилната функция на съответните инсталации на строежа;
- прилага в работата си на строежа основните елементи на кръговата икономика: предотвратяване на отпадък, строителство с възобновяеми и устойчиви материали и продукти, при използване на строителни отпадъци;
- управлява инвестиционни проекти;
- изготвя прогнози за време, разходи, материали и труд въз основа на работни чертежи, монтажни планове, спецификации и др.
- консултира се и комуникира с участниците в строителството, определени в ЗУТ във връзка с изпълнението на строежа;
- събира и документира исторически данни за разходите, с цел оценка на разходите за настоящи или бъдещи продукти, услуги или проекти в сферата на строителството;
- оценява ефективността на разходите на продукти, услуги или проекти в сферата на строителството, проследявайки действителните разходи спрямо офертите;
- изготвя оценки и сравнителни анализи при избора на доставчици или подизпълнители;
- изготвя оценки, използвани от ръководството за цели като планиране, организиране и планиране на работата;
- следи влагането на капиталните вложения;
- работи със счетоводни и финансови информационни системи;
- подготвя финансови документи в сферата на строителството и участва в процеса на офертиране.

Лицето, придобило четвърта степен на квалификация по професия „Строителство и архитектура“, работи с документацията на строителния обект. Използва правилници, справочници, нормативни документи в строителството, компютри със специализиран софтуер. Работи с геодезични инструменти.

Резултатът от неговата работа е: проектиране, осъществяване на организация, контрол и планиране при изпълнение на строежите и поемане на отговорност за правилно, качествено и в срок изпълнение на строителния обект.

Част от дейностите, които изпълнява лицето, придобило четвърта степен на квалификация по професия „Строителство и архитектура“, се осъществяват на строителните обекти, а друга част – в офис. Работата в офиса включва участие в изготвяне на инвестиционни проекти, проучване и съставяне на техническа документация, дейности по

ценообразуване на строително-монтажни работи, дейности по планиране на изпълнението на строително-монтажни работи.

Личностните качества, които се изискват за упражняване професията "Строителство и архитектура", са: умение за планиране, за организация и ръководство на колективна трудова дейност, прецизност при спазване на изисквания и инструкции, отговорност, коректност, логическо мислене и комбинативност за справяне в проблемни ситуации, самоконтрол, предприемчивост.

3. Единици резултати от ученето (ЕРУ) за придобиване на всяка от степените на професионална квалификация по професията

Степен на професионална квалификация	Ниво по НКР/ЕКР	Номер на ЕРУ и вид професионална подготовка (ПП)														
		ЕРУ 1	ЕРУ 2	ЕРУ 3	ЕРУ 4	ЕРУ 5	ЕРУ 6	ЕРУ 7	ЕРУ 8	ЕРУ 9	ЕРУ 10	ЕРУ 11	ЕРУ 12	ЕРУ 13	ЕРУ 14	ЕРУ 15
		Обща ПП			Отраслова ПП			Специфична ПП								
I	2	x	x	x	x	x	x	x	x							
II	3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
III	4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
IV	5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Степен на професионална квалификация	Ниво по НКР/ЕКР	Номер на ЕРУ и вид професионална подготовка (ПП)						
		ЕРУ 16	ЕРУ 17	ЕРУ 18	ЕРУ 19	ЕРУ 20	ЕРУ 21	ЕРУ 22
		Специфична ПП						
I	2							
II	3							
III	4	x	x	x				
IV	5	x	x	x	x	x	x	x

3.1. Списък на Единиците резултати от ученето по видове професионална подготовка

ЕРУ по обща професионална подготовка – единна за всички професионални направления от Списъка на професиите за професионално образование и обучение

ЕРУ 1. Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда

ЕРУ 2. Икономика и предприемачество

ЕРУ по отраслова професионална подготовка – единна за професиите от професионално направление „Строителство“

ЕРУ 3. Организиране на работния процес в областта на строителството

ЕРУ 4. Основни строителни материали, изделия, инструменти и механизация

ЕРУ 5. Графични изображения в устройственото планиране и инвестиционното проектиране

ЕРУ по специфична професионална подготовка по професията

ЕРУ 6. Подготовка на работното място според вида на строително-монтажните работи (СМР), които се изпълняват

ЕРУ 7. Товаро-разтоварни работи на строителната площадка

ЕРУ 8. Изпълнение на земни работи

- ЕРУ 9. Изграждане на груб строеж на обектите (кофражни, армировъчни, бетонови, зидарски работи)
 ЕРУ 10. Изпълнение на покривни работи
 ЕРУ 11. Изпълнение на вътрешни довършителни работи
 ЕРУ 12. Изпълнение на външни довършителни работи
 ЕРУ 13. Основи на енергийната ефективност и екологичното строителство
 ЕРУ 14. Устойчиво и енергоефективно изпълнение на строителни дейности
 ЕРУ 15. Техническа документация – инвестиционен проект, документация по време на изпълнение на строителния обект, екзекутивна документация
 ЕРУ 16. Организация и ръководство на строителни дейности
 ЕРУ 17. Дигитални технологии и чужд език в професионалната дейност
 ЕРУ 18. Информационно моделиране на сгради (Building information modeling системи)
 ЕРУ 19. Прилагане на Building information modeling (BIM)
 ЕРУ 20. Екологично и енергоефективно строителство
 ЕРУ 21. Принципи на кръговото строителство
 ЕРУ 22. Договаряне с възложители и подизпълнители

3.2. Описание на единиците резултати от ученето за професията „Строителство и архитектура“

3.2.1.Обща професионална подготовка по професията

ЕРУ 1	Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда
Резултат от учене 1.1	Спазва хигиенните норми и здравословните и безопасни условия на труд на работното място
Знания	- Познава основните нормативни актове за здравословни и безопасни условия на труд - Обяснява възможните професионални и здравни рискове на работното място и причините за тяхното възникване - Разяснява основните правила при оказването на първа помощ при трудови злополуки - Изброява основните видове лични предпазни средства и техните функции - Познава видовете защитни приспособления и средства за сигнализация и маркировка за осигуряване на ЗБУТ - Изброява правилата за работа при аварии и аварийни ситуации
Умения	- Прилага мерки за безопасност на работното място - Спазва хигиенните норми на работното място - Прилага инструкции за безопасна работа - Реагира правилно при аварийни ситуации
Компетентности	Спазва стриктно мерките за безопасност при изпълнение на различните трудови дейности
Резултат от учене 1.2	Осъществява превантивна дейност за опазване на околната среда
Знания	- Познава нормативни актове, свързани с опазването на околната среда и ЗБУТ - Познава трудовоправните норми, свързани със ЗБУТ

	• Разяснява общите изисквания за осигуряване на ЗБУТ съобразно спецификата на провежданата дейност и изискванията на техническото, технологичното и социалното развитие с цел защита на живота, здравето и работоспособността на работещите
Умения	• Търси информация за устойчиви практики, приложими в конкретната професионална дейност • Изпълнява дейности по събиране и съхраняване на опасни продукти, излезли от употреба уреди и консумативи съобразно правилата за рециклиране • Използва технологии и материали, щадящи околната среда • Спазва практики за пестене на вода, енергия и други ресурси на работното място
Компетентности	• Правилно обработва отпадъците на работното място съобразно изискванията за сортиране • Вярно и точно разпознава замърсяващи фактори на работното място и съдейства за ограничаване на въздействието им • Способен е стриктно да следва утвърдените правила и изисквания за опазване на околната среда
Резултат от учене 1.3	Създава организация за овладяването на рискови и аварийни ситуации
Знания	• Разпознава основните рискови и аварийни ситуации • Дефинира основните изисквания за осигуряване на аварийна безопасност • Описва основните стъпки за действие при аварии и аварийни ситуации • Разпознава видовете травми и методите за оказване на първа помощ • Познава реда за разследване на трудови злополуки
Умения	• Изпълнява мерките за осигуряване на пожарна и аварийна безопасност • Изпълнява правилата за действие при аварии и аварийни ситуации • Предотвратява опасните ситуации, които могат да възникнат по време на работа • Оказва първа помощ на пострадали при трудова злополука и авария
Компетентности	• Съдейства за предотвратяването на рисковете за възникване на пожар или аварийна ситуация • Участва в овладяването на възникнал пожар или авария в съответствие с установените вътрешнофирмени правила за пожарна и аварийна безопасност
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията • Владее теоретични знания за: - хигиенните норми; - здравословни и безопасни условия на труд на работното място; - превантивна дейност за опазване на околната

	среда; - овладяване на аварийни ситуации и оказването на първа помощ на пострадали. Част по практика на професията • Избира бързо и уверено най-адекватния тип поведение при зададената рискова ситуация • Вярно и точно определя необходимите действия за оказване на първа помощ
Средства за оценяване	Част по теория • Писмен изпит Част по практика • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 2	Икономика и предприемачество
Резултат от учене 2.1	Познава основите на пазарната икономика
Знания	• Познава общата теория на пазарната икономика • Назовава основните икономически проблеми - недостиг на ресурси, потребителски избор • Посочва ролята на държавата в пазарната икономика • Описва видовете икономически субекти в бизнеса
Умения	• Ориентира се относно функциите на различните икономически субекти • Информира се за успешни практически примери за управление на различни бизнес начинания
Компетентности	• Способен е да идентифицира успешни практически примери за управление на бизнес начинания
Резултат от учене 2.2	Познава основните характеристики на дейността в предприятието
Знания	• Познава основите на пазарното търсене и пазарното предлагане • Дефинира основни икономически понятия - приходи, разходи, печалба, рентабилност
Умения	• Обяснява основни икономически понятия в контекста на дейността на организацията • Прилага принципите на пазарно търсене и предлагане в дейността си
Компетентности	• Способен е да анализира икономическите принципи в контекста на дейността на фирмата
Резултат от учене 2.3	Познава същността на предприемачеството
Знания	• Описва същността на предприемачеството • Обяснява принципите на предприемаческата дейност • Посочва видовете предприемачески умения
Умения	• Проучва предприемаческите процеси, свързани с дейността му • Открива възможности за предприемачески инициативи в дадения бизнес сектор

	Анализира практически примери за успешно управление на дейността на търговска компания
Компетентности	Способен е самостоятелно да предложи нови идеи за успешно изпълнение на трудовите дейности
Резултат от учене 2.4	Формира предприемаческо поведение
Знания	- Посочва характеристиките на предприемаческото поведение - Изрежда видовете предприемаческо поведение - Описва факторите, които влияят върху предприемаческото поведение - Изброява значими за упражняваната професия социални и личностни умения
Умения	- Прилага в дейността си подходящи предприемачески идеи - Идентифицира нови пазарни възможности - Преценява необходимостта от промени, свързани с подобряване на работата - Предлага иновативни идеи при изпълнението на работни проекти
Компетентности	Способен е самостоятелно да предложи възможно решение за увеличаване на продажбите, като проявява гъвкавост и адаптивност
Резултат от учене 2.5	Участва в разработването на бизнес план
Знания	- Изброява основните елементи на бизнес плана - Описва изискванията и етапите при разработване на бизнес план - Посочва факторите на обкръжаващата пазарна среда
Умения	- Анализира възможностите за развитие на дейността в търговска компания - Обяснява предназначението на всеки елемент от бизнес плана - Прилага изискванията за разработване на бизнес план
Компетентности	Способен е в екип да разработи проект на бизнес план
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията - Владее основни теоретични понятия в областта на икономиката и предприемачеството Част по практика на професията - Вярно, точно и мотивирано определя действията за разрешаване на проблема в зададения казус, практическа задача - Участва в разработването на бизнес план на търговска фирма според изискванията на предварително дефинираното задание

Средства за оценяване	Част по теория • Писмен изпит Част по практика • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
------------------------------	---

3.2.2. Отрадова професионална подготовка по професията

ЕРУ 3	Организиране на работния процес в областта на строителството
Резултат от учене 3.1	Организира работния процес
Знания	• Познава основните работни процеси • Познава технологичната последователност на извършване на основни строителни процеси • Запознат е с нормативните актове, свързани с работния процес
Умения	• Планира задачите си за изпълнение • Подготвя работното място за изпълнение на трудовите задачи • Спазва основните нормативни актове, свързани с професията
Компетентности	• Ефективно организира работния процес
Резултат от учене 3.2	Изпълнява трудовите дейности в работния процес
Знания	• Определя видовете основни трудови дейности • Познава изискванията за качествено изпълнение на трудовите задачи • Изброява начините за изпълнение на дейностите в работния процес
Умения	• Подготвя необходимите лични предпазни средства • Подготвя работното място и нужните инструменти, оборудване и материали
Компетентности	• Участва в изпълнението на трудовите дейности
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията • Дефинира теоретични понятия при планирането, подготовката и изпълнението на работния процес Част по практика на професията • Определя задължителните дейности, свързани с подготовка и планиране на трудовите си задачи • Определя основните изисквания при разпределението на дейностите по време на работния процес
Средства за оценяване	Част по теория • Писмен изпит Част по практика • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 4	Основни строителни материали, изделия, инструменти и механизация
Резултат от учене 4.1	Използва основните строителни материали
Знания	• Идентифицира основните строителни материали • Описва предназначението на строителните материали • Изброява основните свойства на материалите,

	ползвани в строителството
Умения	• Умее да разпознава основните строителни материали • Използва по предназначение строителните материали • Съобразява се с характеристиките на строителните материали • Умее да прави сравнение между основните строителни материали
Компетентности	• Способен е да подбира строителните материали според основните им характеристики • Способен е да използва ефективно и целесъобразно строителните материали
Резултат от учене 4.2	Използва основните строителни изделия
Знания	• Познава основните видове строителни изделия • Изброява основните свойства на строителните изделия и тяхното приложение
Умения	• Умее да прави сравнение между основните строителни изделия • Използва по предназначение строителните изделия • Избира подходящи строителни изделия в зависимост от техните характеристики
Компетентности	• Способен е да използва ефективно и целесъобразно строителните изделия
Резултат от учене 4.3	Използва основните инструменти
Знания	• Идентифицира основните строителни инструменти • Определя необходимия инструментариум в зависимост от строителната дейност
Умения	• Подбира подходящи инструменти за изпълнение на основните строителни процеси • Спазва специфичните правила за работа с ръчни инструменти и механизми • Използва по предназначение строителните инструменти
Компетентности	• Способен е да използва ефективно инструментите, подходящи за дадената строително-монтажна работа
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията • Демонстрира владеење на теоретични знания за различни видове строителни материали, изделия и инструменти • Демонстрира владеење на теоретични знания за приложението и свойствата на строителните материали, изделия и инструменти Част по практика на професията • Изпълнени самостоятелно практически задачи, свързани с избор на подходящи строителни материали, изделия и инструменти за изпълнение на основни строителни процеси
Средства за оценяване	Част по теория • Писмен изпит Част по практика • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика

ЕРУ 5	Графични изображения в устройственото планиране и инвестиционното проектиране
Резултат от учене 5.1	Познава основните елементи на обектите в строителството
Знания	• Идентифицира видовете строежи • Познава основните елементи на строителните обекти • Знае основните начини за изпълнение на обектите в строителството
Умения	• Разграничава основните елементи на строителните обекти • Прилага основните начини за изпълнение на елементите на обектите в строителството
Компетентности	• Способен е самостоятелно да класифицира елементите на строителните обекти по различни признаци
Резултат от учене 5.2	Разчита графични изображения в устройственото планиране и инвестиционното проектиране
Знания	• Познава знаци и обозначения на чертежи, планове, технически спецификации и други свързани с устройственото планиране и инвестиционното проектиране • Идентифицира различни елементи в графичните изображения
Умения	• Разчита основните архитектурни и конструктивни планове и чертежи • Разграничава елементите в специфичните графични изображения • Опазва поверената му документация
Компетентности	• Способен е да разчита правилно чертежи, планове и спецификации, свързани с инвестиционното проектиране
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията • Демонстрира владение на теоретични знания за различните чертежи, планове, схеми и спецификации, свързани с инвестиционното проектиране Част по практика на професията • Демонстрира основни знания, умения и компетентности, свързани с различните архитектурни и конструктивни чертежи, свързани с инвестиционното проектиране • Изпълнява самостоятелно практически задачи с чертежи и планове, свързани с инвестиционното проектиране
Средства за оценяване	Част по теория • Писмен изпит Част по практика • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика

3.2.3. Специфична професионална подготовка по професията

ЕРУ 6	Подготовка на работното място според вида на строително - монтажните работи (СМР), които се изпълняват
Резултат от учене 6.1	Подготвя работното място
Знания	- Знае правилата за работа в строителната фирма и на строителната площадка - Познава правилата за изпълнение на подготвителните процеси на строителния обект - Знае правилата за работа с инструменти и помощни средства при подготвителни работи на обекта
Умения	- Спазва правилата за ЗБУТ при изпълнение на подготвителни работи - Работи с инструменти и помощни средства, свързани с професионалната си дейност - Спазва графика за изпълнение на работните задачи
Компетентности	Ефективно участва в работния процес
Резултат от учене 6.2	Организира работното място
Знания	- Познава основните дейности при организация на работното място - Познава изискванията за ефективно изпълнение на дейности по организация на работното място - Познава особеностите на различните видове строеж
Умения	- Поддържа ред и чистота на работното място - Спазва изискванията за ефективно изпълнение на дейности по организация на работното място - Организира работното място
Компетентности	- Ефективно планира и разпределя дейностите си по време на работния процес - Участва при изграждането и поддържането на ефективна работна среда
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията - Демонстрира владение на теоретични знания за подготовка на строителния процес Част по практика на професията - Изпълнява самостоятелно практически задачи, свързани с избор на подходящи строителни материали, изделия и инструменти за изпълнение на основни строителни процеси
Средства за оценяване	Част по теория - Писмен изпит Част по практика - Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 7	Товаро-разтоварни работи на строителната площадка
Резултат от учене 7.1	Извършва товаро-разтоварни работи на строителната площадка
Знания	- Изброява видовете строителни материали и изделия - Назовава инструменти и пособия за извършване на ръчно товаро-разтоварване - Описва начини за натоварване и разтоварване на различните материали и изделия

	• Познава такелажните средства
Умения	• Разпознава различните материали и изделия • Доставка материали, инструменти, пособия и др. • Разпознава рисковете, които могат да доведат до възникване на авария и злополука
Компетентности	• Отговорно изпълнява товаро-разтоварни работи на строителната площадка при спазване на правилата и мерките за осигуряване на ЗБУТ
Резултат от учене 7.2	Складира и съхранява строителни материали, изделия, инструменти и оборудване при спазване на указанията на производителя
Знания	• Описва начините за поддръждането на различни материали, изделия, инструменти и оборудване • Описва начините за складирането на различни материали, изделия, инструменти и оборудване • Знае правилата за съхранение на строителни материали и изделия • Описва правилата за укрепване на строителни материали и изделия
Умения	• Спазва реда за складиране на строителни материали и изделия, инструменти и оборудване • Спазва указанията на производителите за съхранение на строителни материали и изделия, инструменти и оборудване • Складира строителни материали и изделия • Отстранява грешки от неправилно складиране
Компетентности	• Ефективно изпълнява товаро-разтоварни дейности на строителната площадка
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията • Демонстрира владение на теоретични знания за доставянето и складирането на строителни продукти Част по практика на професията • Изпълнени самостоятелно практически задачи, свързани с временни складове за материали, изделия и оборудване
Средства за оценяване	Част по теория • Писмен изпит Част по практика • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 8	Изпълнение на земни работи
Резултат от учене 8.1	Изпълнява подготовка за извършване на земни работи на строителния обект
Знания	• Познава процедурите и документите, необходими за откриване на строителна площадка • Познава организацията на строителната площадка • Знае правилата за работа с инструментите и механизацията при извършване на земни работи на обекта

Умения	• Спазва правилата за ЗБУТ при изпълнение на земни работи • Спазва технологичната последователност при подготвяне за изпълнение на земни работи • Спазва организацията на строителната площадка – временното строителство
Компетентности	• Ефективно изпълнява подготовката за извършване на земни работи на строителния обект
Резултат от учене 8.2	Изпълнява земни работи на строителния обект
Знания	• Изброява свойствата на видовете почви • Описва видовете подготвителни, спомагателните и основните процеси на земните работи • Обяснява начините за отводняване на земните съоръжения • Обяснява начините за укрепване на изкопите • Изброява видовете строителни машини
Умения	• Извършва сигнализация на строителната площадка с необходимите знаци и табели • Работи с подежни, транспортни и строителни машини на строителния обект • Спазва правилата за укрепване на изкопите • Спазва технологичната последователност при изпълнението на земните работи
Компетентности	• Способен е да изпълнява земните работи на строителния обект, като следи за спазването на ЗБУТ и технологичната последователност при изпълнението им
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията • Дефинира теоретични понятия при подготовката и изпълнението на земните работи Част по практика на професията • Определя задължителните дейности, свързани с подготвителните и земните работи на строителния обект
Средства за оценяване	Част по теория • Писмен изпит Част по практика • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 9	Изграждане на груб строеж на обектите (кофражни, армировъчни, бетонови, зидарски работи)
Резултат от учене 9.1	Подготвя дейностите, свързани с груб строеж на сгради
Знания	• Познава основните части и елементи на сградите и съоръженията • Описва видовете строителни продукти (материали, изделия, системи и др.) за извършване на строителни и монтажни работи • Изброява необходимите инструменти и машини за

	извършване на строителни, монтажни и ремонтни работи • Дефинира технологиите за изпълнение на кофражни, армировъчни, бетонови, зидарски и покривни работи • Описва специфичните изисквания за безопасност
Умения	• Разчита строителни планове и чертежи • Използва необходимите строителни продукти (материали, изделия, системи и др.)
	• Използва необходимите инструменти и машини в трудовата дейност • Спазва изискванията за безопасност
Компетентности	• Способен е да подготвя дейностите при изпълнение на груб строеж на сгради
Резултат от учене 9.2	Изпълнява кофражни работи
Знания	• Изброява материалите за изработване на кофражи на конструктивните елементи • Изброява инструментите, необходими при изпълнение на кофражни работи • Описва видовете кофражи и кофражни системи • Дефинира подготвителните и спомагателните работи за кофражни работи • Обяснява последователността на технологичните операции при изпълнение на кофражни работи на различните конструктивни елементи
Умения	• Осигурява качеството на вложените материали и готовия строителен продукт • Спазва технологичната последователност при изпълнение на кофражните работи • Отчита количеството на вложените ресурси • Разчита кофражни планове
Компетентности	• Ефективно изпълнява процесите по изпълнение на кофражните работи • Ефективно спазва изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при изпълнение на кофражни работи в различни производствени условия
Резултат от учене 9.3	Изпълнява армировъчни работи
Знания	• Изброява видовете строителна стомана • Изброява инструментите и машините, необходими за изпълнение на армировъчни работи • Дефинира подготвителните и спомагателните работи при армировъчни работи • Изброява технологичните операции, съставляващи основния процес на армировъчните работи
Умения	• Спазва технологичната последователност при изпълнение на армировъчните работи • Отчита количеството на вложените ресурси • Разчита армировъчни планове
Компетентности	• Ефективно изпълнява процесите по изпълнение на

	армировъчните работи Ефективно спазва изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при изпълнение на армировъчни работи в различни производствени условия
Резултат от учене 9.4	Изпълнява бетонови работи
Знания	- Изброява видовете бетони - Описва състава на бетона, необходим за полагане в различни условия: бетониране в зимни условия, бетониране под вода, бетониране в агресивна среда - Описва механизацията, необходима за полагане на бетон в различни производствени условия - Дефинира подготвителните и спомагателните работи при бетонови работи - Обяснява последователността на технологичните операции при изпълнение на основния процес на бетоновите работи
Умения	- Спазва правилата за полагане на бетон по различни конструктивни елементи - Спазва технологичната последователност при изпълнение на бетоновите работи - Отчита количеството на вложените ресурси
Компетентности	- Ефективно изпълнява процесите по изпълнение на бетоновите работи - Ефективно спазва изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при изпълнение на бетоновите работи в различни производствени условия
Резултат от учене 9.5	Изпълнява зидарски работи
Знания	- Изброява инструментите, необходими за изпълнение на различни видове зидарии според материала - Изброява видовете зидарии според материала - Дефинира особеностите на подготвителните и спомагателните работи за зидарски работи според материала - Обяснява последователността на технологичните операции при изпълнение на основния процес в зависимост от материала - Изброява различните зидарски превръзки
Умения	- Изпълнява подготвителните и спомагателните работи за зидарски работи - Изпълнява основния процес на зидарските работи - Спазва технологичната последователност на операциите при изпълнение на зидарските работи - Изпълнява различните зидарски превръзки
Компетентности	- Ефективно изпълнява процесите по изпълнение на зидарските работи - Ефективно спазва изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при изпълнение на зидарските работи в различни производствени условия

Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията • Дефинира теоретични понятия при планирането, подготовката и изпълнението на грубия строеж • Описва технологията и правилата за здравословни и безопасни условия на труд при кофражни работи • Описва технологията и правилата за здравословни и безопасни условия на труд при изпълнение на армировъчни работи • Описва технологията и правилата за здравословни и безопасни условия на труд при изпълнение на бетонови работи • Описва технологията и правилата за здравословни и безопасни условия на труд при изпълнение на зидарски работи Част по практика на професията • Определя задължителните дейности, свързани с изграждане на груб строеж на сгради и съоръжения • Изпълнение на кофраж на конструктивен елемент • Изпълнение на армировъчен скелет на конструктивен елемент • Изпълнение на зидарски превръзки
Средства за оценяване	Част по теория • Писмен изпит Част по практика • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 10	Изпълнение на покривни работи
Резултат от учене 10.1	Изпълнява покривна конструкция на скатен покрив
Знания	• Изброява видовете покривни конструкции според материала • Изброява елементите на покривната конструкция на скатен покрив • Дефинира подготвителните и спомагателните работи при изпълнение на покривната конструкция в зависимост от материала • Обяснява последователността на технологичните операции при изпълнение на покривна конструкция в зависимост от материала
Умения	• Разчита конструктивните планове на покривната конструкция • Спазва технологичната последователност при изпълнение на покривната конструкция • Спазва мерките за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд при изпълнение на покривна конструкция
Компетентности	• Изпълнява покривната конструкция от различен материал • Ефективно спазва изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при изпълнение на покривната конструкция

Резултат от учене 10.2	Изпълнява покривните слоеве
Знания	• Изброява покривните слоеве • Описва предназначението им • Изброява материалите, подходящи за изпълнение на пароизолационен слой • Изброява материалите, подходящи за изпълнение на топлоизолация на покрив и необходимите инструменти • Изброява материалите, подходящи за хидроизолация на покрив и необходимите инструменти • Описва технологията за изпълнение на различните слоеве
Умения	• Спазва технологичната последователност при изпълнение на различните слоеве на покрива • Използва правилно необходимите инструменти и машини при изпълнение на различните слоеве на покрива • Спазва мерките за здравословни и безопасни условия на труд при изпълнение на различните слоеве на покрив
Компетентности	• Ефективно изпълнява процесите по изпълнение на изолационните работи на скатен покрив • Ефективно спазва изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при изпълнение на изолационни работи на скатен покрив
Резултат от учене 10.3	Изпълнява покривна покривка и тенекеджийски работи на скатен покрив
Знания	• Изброява материалите за изпълнение на покривна покривка на скатен покрив • Изброява инструментите, необходими за изпълнението на покривната покривка в зависимост от материала • Изброява инструментите и машините, необходими за изпълнение на тенекеджийските работи на скатен покрив • Дефинира подготвителните и спомагателните работи за изпълнение на покривната покривка и тенекеджийските работи на скатен покрив • Описва технологичната последователност на операциите при изпълнение на покривната покривка и тенекеджийските работи на скатен покрив
Умения	• Спазва технологичната последователност при изпълнение на покривната покривка и тенекеджийските работи на скатен покрив • Спазва мерките за здравословни и безопасни условия на труд при изпълнение на покривна покривка и тенекеджийски работи на скатен покрив
Компетентности	• Ефективно изпълнява процесите по изпълнение на покривната покривка на скатен покрив • Изпълнява правилно тенекеджийските работи на

	скатен покрив Ефективно спазва изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при изпълнение на покривната покривка и тенекеджийските работи на скатен покрив
Резултат от учене 10.4	Изпълнява плоски покриви
Знания	- Изброява видовете плоски покриви - Дефинира подготвителните и спомагателните работи при изпълнение на замазката, с която се определят покривните линии при плоски покриви - Обяснява последователността на технологичните операции при изпълнение на замазката, с която се определят покривните линии при плоски покриви - Изброява слоевете на плоския покрив - Описва материалите и инструментите за изпълнение на всеки от слоевете - Дефинира подготвителните и спомагателните работи за изпълнение на всеки от слоевете на плоския покрив - Обяснява последователността на технологичните операции на изпълнението на всеки от слоевете на плоския покрив: пароизолационен, топлоизолационен, хидроизолационен
Умения	- Използва правилно инструментите за изпълнение на замазката - Спазва технологичната последователност на операциите при изпълнение на замазката - Използва подходящите инструменти и машини при изпълнение на изолационните слоеве на плоския покрив - Спазва технологичната последователност при изпълнение на различните изолационни слоеве на плоския покрив - Спазва мерките за здравословни и безопасни условия на труд при изпълнение на плосък покрив
Компетентности	- Ефективно изпълнява процесите по полагане на слоевете на плосък покрив - Ефективно спазва изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при изпълнение на плосък покрив
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията - Дефинира теоретични понятия при планирането, подготовката и изпълнението на покривни работи Част по практика на професията - Определя задължителните дейности, свързани с извършването на покривните работи на строежа
Средства за оценяване	Част по теория - Писмен изпит Част по практика - Изпълнение на практическа задача по

	индивидуално задание по практика
ЕРУ 11	Изпълнение на вътрешни довършителни работи
Резултат от учене 11.1	Подготвя изпълнението на довършителните работи на строителния обект - ново строителство, преустройство и текущи ремонти
Знания	- Знае видовете довършителни работи на строителния обект - Описва видовете строителни материали, изделия и системи за извършване на довършителни работи
	- Изброява необходимите инструменти и машини за извършване на довършителни работи - Обяснява технологичната последователност при изпълнение на бояджийски, дърводелски, тенекеджийски, изолационни, настильчни, облицовъчни и мазачески работи в строителството
Умения	- Разчита технологични схеми, чертежи и скици - Класифицира по различни признаци строителни продукти (материали, изделия, системи и др.) за извършване на довършителни работи - Спазва реда и чистота на работните места и строителните площадки
Компетентности	Ефективно планира дейностите при извършване на довършителни работи на строителния обект
Резултат от учене 11.2	Изпълнява довършителни работи на строителния обект
Знания	- Обяснява правилата за извършване на бояджийски, дърводелски, тенекеджийски, изолационни, настильчни, облицовъчни и мазачески работи в строителството - Описва видове дефекти, получени при неспазване на техническата последователност - Познава съвременни строителни системи за изпълнение на довършителни работи - Знае специфичните условия за ЗБУТ при изпълнение на довършителни работи
Умения	- Спазва правилата за извършване на довършителни работи - Спазва съответствието и качеството на влаганите в строителството материали и изделия - Отчита количеството на вложените материали, труд и механизация на обекта - Оценява качеството на изпълнените довършителни работи - Обяснява появата на евентуални дефекти от неспазване на технологичната последователност
Компетентности	- Ефективно изпълнява в технологичната последователност довършителни работи - Предприема ефективни мерки за недопускане, установяване и отстраняване на дефекти при изпълнение на довършителните работи

Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията - Дефинира теоретични понятия при планирането, подготовката и изпълнението на довършителните работи Част по практика на професията - Определя задължителните дейности, свързани с извършването на довършителните работи на строителния обект
Средства за оценяване	Част по теория - Писмен изпит Част по практика - Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 12	Изпълнение на външни довършителни работи
Резултат от учене 12.1	Изпълнява външни мазилки, облицовки и бояджийски работи
Знания	- Описва видовете строителни материали, изделия и системи за извършване на довършителни работи по фасада - Изброява необходимите инструменти и машини за извършване на външни довършителни работи - Обяснява технологичната последователност при изпълнение на мазилки, облицовки и бояджийски работи по фасада
Умения	- Разчита технологични схеми, чертежи и скици - Използва правилно инструментите за мазилки, облицовки и бояджийски работи по фасадни стени - Класифицира по различни признаци строителни продукти (материали, изделия, системи и др.) за извършване на довършителни работи по фасада - Следи за реда и чистота на работните места и строителните площадки
Компетентности	Ефективно планира дейностите при извършване на мазилки, облицовки и бояджийски работи по фасада
Резултат от учене 12.2	Изпълнява изолационни работи по фасада
Знания	- Описва материалите, подходящи за изпълнение на топлоизолация по фасада - Описва начините за изпълнение на топлоизолация по фасадни стени - Изброява необходимите инструменти и машини и приспособления за изпълнение на изолационни работи по фасадни стени - Обяснява технологичната последователност при изпълнение на топлоизолация по фасадни стени
Умения	- Разчита технологични схеми, на които е указан начинът за изпълнение на топлоизолация по фасадни стени - Класифицира по различни признаци строителни продукти (материали, изделия, системи и др.) за

	изпълнение на топлоизолация по фасадни стени • Използва правилно инструменти и приспособления за изпълнение на топлоизолация по фасадни стени
Компетентности	• Спазва технологическата последователност на операциите при изпълнение на изолационните работи по фасадни стени • Предприема ефективни мерки за недопускане или установяване и отстраняване на дефекти при изпълнение на изолационни работи по фасадни стени
Резултат от учене 12.3	Изпълнява дограмаджийски работи по фасада и изпълнение на окачена фасада
Знания	• Описва видовете дограма според материала • Описва материалите за изпълнение на окачена фасада • Описва видове окачени фасади • Дефинира подготвителните и спомагателните работи за дограмаджийски работи по фасада • Дефинира подготвителните и спомагателните работи при изпълнение на окачена фасада • Описва технологическата последователност на операциите при изпълнение на дограмаджийски работи по фасада • Описва технологическата последователност на операциите при изпълнение на окачена фасада • Описва видове дефекти, получени при неспазване на технологическата последователност • Знае условия за здравословни и безопасни условия на труд при изпълнение на дограмаджийски работи по фасада и при изпълнение на окачена фасада
Умения	• Изпълнява правилно подготвителните и спомагателните работи за дограмаджийски работи или за изпълнение на окачена фасада • Спазва технологическата последователност на операциите при изпълнение на дограмаджийски работи по фасада и при изпълнение на окачена фасада • Обяснява появата на евентуални дефекти от неспазване на технологичната последователност
Компетентности	• Спазва технологическата последователност на операциите при изпълнение на дограмаджийски работи по фасада или на окачена фасада • Предприема ефективни мерки за недопускане, установяване и отстраняване на дефекти при изпълнение на дограмаджийски работи по фасада или на окачена фасада
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията • Дефинира теоретични понятия при подготовката и изпълнението на дограмаджийските работи по фасада и на окачена фасада Част по практика на професията • Определя задължителните дейности, свързани с

	извършването на дограмаджийските работи по фасада и на окачена фасада
Средства за оценяване	Част по теория - Писмен изпит Част по практика - Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 13	Основи на енергийната ефективност и екологичното строителство
Резултат от учене 13.1	Познава основните принципи на екологичното строителство
Знания	- Назовава екологични строителни материали, използвани в устойчивото строителство - Познава актуални строителни практики в устойчивото и екологично строителство
Умения	- Извършва дейности, свързани с устойчиво строителство на сгради - Изпълнява влагането на екологични строителни материали - Ползва ефективно в работата си на строителния обект енергия, материали и вода
Компетентности	Прилага принципите на устойчивото строителство в професионалната си дейност
Резултат от учене 13.2	Изпълнява дейности по осигуряване на енергийна ефективност на сградите
Знания	- Познава принципите на сградата с близко до нулево потребление на енергия и основните мерки за постигането им - Изброява изолационни строителни материали, знае свойствата и приложението им - Познава и назовава видовете топлинни мостове, принципите на въздухоплътност и паропропускливост на сградните елементи
	Изброява строителни материали за осигуряване на въздухоплътност, техните свойства и начини на приложение
Умения	- Разпознава и сравнява основните енергоспестяващи характеристики на строителните елементи - Спазва основните мерки за енергийна ефективност в работата си - Изпълнява връзките между отделни сградни елементи, като минимизира възможността за поява на топлинни мостове и осигурява въздухоплътност на елемента
Компетентности	- Анализира енергийната ефективност на сграда в съответствие с действащата нормативна уредба - Демонстрира умения за съвместяване на работните си дейности на строителния обект за постигането на заложените енергийноэффективни мерки - Демонстрира умения за самостоятелно изпълнение на изолационна система в съответствие с

	принципите за избягване на топлинни мостове, правилна въздухоплътност и минимизирани рискове от образуване на конденз в системата
Резултат от учене 13.3	Изпълнява мерки, свързани с управление на строителните отпадъци
Знания	- Познава класификацията на строителните отпадъци и изброява неопасни и опасни отпадъци от строителната дейност - Познава устойчиви практики за намаляване на отпадъка по време на строителство
Умения	- Спазва указанията на строителния обект, свързани с управление на строителните отпадъци и използването на рециклирани материали - Извършва дейности по събиране, транспортиране и третиране на строителните отпадъци
Компетентности	Демонстрира умения, свързани с управление на строителните отпадъци и тяхното намаляване
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията - Демонстрира владение на теоретични знания за основните параметри на екологичното и енергоефективно строителство Част по практика на професията - Изпълнена самостоятелно практическа задача в рамките на предварително зададеното за това време и критерии за оценяване
Средства за оценяване	Част по теория - Писмен изпит Част по практика - Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 14	Устойчиво и енергоефективно изпълнение на строителни дейности
Резултат от учене 14.1	Прилага принципи на устойчиво строителство при изпълнение на СМР
Знания	- Изброява основни принципи на устойчиво строителство - Посочва екологични строителни материали - Назовава изисквания за устойчивост от нормативни актове - Познава начини за намаляване на отпадъци
Умения	- Избира материали с ниско въглеродно съдържание - Разделя строителни отпадъци по категории - Информира екипа за екологични практики - Прилага указания за минимално енергопотребление
Компетентности	Прилага на практика устойчиви строителни принципи и решения в изпълнението на СМР в съответствие с проекта и нормативните изисквания
Резултат от учене 14.2	Участва в реализирането на енергийно ефективни строителни решения
Знания	Изброява мерки за енергийна ефективност

	• Посочва компоненти на пасивна къща • Назовава минимални изисквания за изолация и дограма • Познава влиянието на ориентация и форма на сграда
Умения	• Съдейства при полагане на топлоизолация • Контролира правилния монтаж на енергийно ефективни елементи • Прилага инструкции за ограничаване на топлинни мостове • Съпоставя използвани материали с проекта по енергийна ефективност
Компетентности	• Участва в изпълнението и техническия контрол на енергоефективни решения, като съдейства за постигане на стандарт за сгради с почти нулево потребление на енергия (NZEB)
Резултат от учене 14.3	Съблюдава регламенти за устойчиво строителство
Знания	• Изброява основни документи по устойчиво строителство • Назовава критерии за сертифициране • Познава показатели за жизнен цикъл на сгради • Посочва разпоредби за управление на строителни отпадъци
Умения	• Разпознава етикети и маркировки на устойчиви продукти • Проверява документация по съответствие с изисквания • Докладва нарушения при екологични практики • Използва шаблони за отчет на материали и отпадъци
Компетентности	• Спазва екологични, законови и нормативни изисквания, свързани с устойчивостта при изпълнение и документиране на строителния процес
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията • Обяснява принципи и нормативни изисквания • Разграничава устойчиви от конвенционални решения Част по практика на професията • Идентифицира приложими практики по проект • Изпълнява задачи, свързани с енергийно ефективно строителство • Документира съответствие с екологични изисквания
Средства за оценяване	Част по теория • Писмен изпит Част по практика • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 15	Техническа документация – инвестиционен проект, документация по време на изпълнение на строителния обект, ексекутивна документация
Резултат от учене 15.1	Заснема съществуващи обекти
Знания	• Познава начините за заснемане на строеж

	• Познава необходимите инструменти и методи за измерване и тяхното приложение • Изброява основни видове носещи и неносещи елементи на сградата • Описва предназначението на носещи и неносещи елементи на сградата • Познава начина на изпълнение на носещи и неносещи елементи на сградата
Умения	• Разчертава обектите в ръчна скица • Извършва измерване на геометричните параметри на строителни елементи • Изчертава графично в мащаб съществуващ строеж от ръчна скица
Компетентности	• Работи в екип по заснемане на съществуващи обекти
Резултат от учене 15.2	Участва в разработване на части от инвестиционния проект, оферти и тръжна документация
Знания	• Описва обхвата и съдържанието на инвестиционния проект • Познава приложението на нормите за разход на труд, материали и механизация • Описва методологията на ценообразуването • Описва основните организационни методи за изпълнение на строителството
Умения	• Разчита чертежи, спецификации и указания към проекта • Изготвя основни видове чертежи в инвестиционния проект: ситуационно решение, разпределения, разреди, фасади, детайл и др. • Извлича необходимата информация от технически справочници, нормативни документи и др. • Осъществява контакт с доставчици на материали, проектанти и възложители • Изготвя количествено-стойностни сметки • Изготвя анализ на цени за различни видове строителни работи • Изготвя календарни графици за извършването на строителните дейности
Компетентности	• Ефективно участва в екипа при разработването на инвестиционни проекти, оферти и тръжна документация • Ефективно участва в екипа при изграждане на строеж
Резултат от учене 15.3	Подготвя техническа документация при издаване на строеж
Знания	• Описва правилата за приемане на извършените строителни работи • Описва условията и реда за съставяне на актове и протоколи • Назовава протоколи за приемане на завършени видове строителни и монтажни работи
Умения	• Извършва измервания с различни инструменти

	• Отчита количествата на завършените строителни работи • Работи с документи за качеството на влаганите материали и строителните изделия • Контролира възстановяването на нанесените щети по време на строителните работи • Подготвя актове и протоколи за приемане на завършени видове строителни и монтажни работи • Окомплектова техническата документация за съхранение при изпълнителя
Компетентности	• Ефективно участва в планиране и изпълнение на дейностите на екипа за издаване на строителния обект
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията • Демонстрира владение на теоретични знания за конструктивните части на сградата, начините за нейното изпълнение • Демонстрира владение на теоретични знания за обхвата и съдържанието на инвестиционен проект, нормите за разход на ресурси, методологията на ценообразуването, актове и протоколи по време на строителството Част по практика на професията • Определя дейностите за подготовка на техническа документация при издаване на строеж
Средства за оценяване	Част по теория • Писмен изпит Част по практика • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 16	Организация и ръководство на строителни дейности
Резултат от учене 16.1	Ръководи екип от строителни работници при изпълнение на СМР
Знания	• Изброява етапите за организация на строително-монтажни работи • Посочва отговорностите на членовете в екипа
	• Назовава основни принципи на разпределение на задачите • Познава нормативните изисквания за трудова дисциплина и ЗБУТ
Умения	• Разпределя задачи между членовете на екипа • Инструктира работниците относно изпълнението • Контролира напредъка на възложените работи • Документира изпълнението на СМР в работен дневник
Компетентности	• Организира и ръководи малък строителен екип, като осигурява спазването на график, качествени изисквания и безопасност при изпълнението на строителни дейности
Резултат от учене 16.2	Координира строителния процес на обекта

Знания	- Изброява необходимите ресурси за текуща СМР дейност - Посочва документи за отчет на обекта - Назовава индикатори за проследяване на изпълнение - Познава структурирането на дневен и седмичен график
Умения	- Координира доставката на материали и оборудване - Води документация на строежа - Изготвя етапен отчет за напредъка - Следи за съответствие между проект и реализация
Компетентности	Координира оперативната дейност на строителната площадка, като осигурява синхрон между ресурси, екип и строителен график
Резултат от учене 16.3	Контролира качеството и безопасността на изпълняваните СМР
Знания	- Изброява контролни точки при СМР - Назовава параметри за оценка на качество - Посочва критични моменти по ЗБУТ - Познава процедура за спиране на дейности при несъответствие
Умения	- Проверява качеството на извършените работи - Изготвя контролни списъци - Оценява спазването на безопасни условия - Съобщава отклонения и предлага корекции
Компетентности	Извършва качествен и безопасен контрол върху строителни дейности в съответствие с нормативната уредба и утвърдените стандарти
Резултат от учене 16.4	Планира ресурси и дейности за етап от строителен обект
Знания	- Изброява видове ресурси - Посочва етапи в организацията на строителния процес - Назовава документи, съпровождащи етапното планиране - Познава зависимостите между дейности в график
Умения	- Изготвя схема на етапен напредък - Пресмята потребни количества по задание - Съгласува план с ръководител проект - Представя резюме на планиран етап
Компетентности	Участва в планирането на конкретен строителен етап, като съобразява ресурси, срокове и междинни зависимости между дейностите, в рамките на предоставената проектна документация
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията - Познаване на структурата и съдържанието на проектната и изпълнителската документация - Разпознаване на управленски практики в строителния процес - Разбиране на основни принципи за контрол и организация на екипа - Идентифициране на видовете ресурси и тяхната роля

	в етапното планиране - Разбиране на логическите зависимости между строителни дейности и тяхното представяне в график Част по практика на професията - Участие в симулация на разпределението на задачи - Изготвяне на строителен график по конкретен казус - Попълване на контролен лист за качество и безопасност - Създаване на схема за етапно разпределение на ресурси и дейности - Изготвяне на резюме и представяне на етапен напредък пред ръководител
Средства за оценяване	Част по теория - Писмен изпит Част по практика - Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 17	Дигитални технологии и чужд език в професионалната дейност
Резултат от учене 17.1	Обработка информация с дигитални технологии, свързани със строителството и архитектурата
Знания	- Описва целта и ползите от използването на интернет в строителния процес - Познава употребата на филтри и оператори за търсене, свързани с професионалната дейност на строителния техник - Познава информационни и комуникационни технологии (ИКТ) за комуникация и решаване на проблеми в процеса на изпълнение на различни строителни дейности
Умения	- Сравнява информацията в различни източници и оценява нейната надеждност, ползвайки познанията си за строителната професия - Обменя знания и опит в онлайн общности от специалисти в строителния бранш
Компетентности	Демонстрира свободно владение на ИКТ при обработването на информация, свързана със строителството и архитектурата
Резултат от учене 17.2	Създава цифрово съдържание, свързано със строителната дейност
Знания	- Познава функционалностите на софтуерите за създаване и редакция на цифрово съдържание, свързано със строителната дейност - Познава съвременните информационни технологии за разработване на проекти в областта на строителството и архитектурата
Умения	- Създава цифрово съдържание, свързано със строителната дейност - Редактира и оформя създадено цифрово съдържание

	• Използва редактори за създаване и поддръжка на шаблонни интернет страници и/или блогове • Използва съвременните информационни технологии за разработване на проекти в областта на строителството и архитектурата
Компетентности	• Демонстрира свободно владение на ИКТ при създаването на електронно съдържание, свързано със строителната дейност
Резултат от учене 17.3	Използва специализиран софтуер – CAD системи
Знания	• Знае основни методи за изчертаване на обекти, планове и скици • Назовава основните команди и менюта в програма, извършваща автоматизирано, компютърно проектиране • Знае начини за редактиране на чертежи
Умения	• Изготвя чертежи, планове и скици в програма, извършваща автоматизирано, компютърно проектиране • Подготвя чертежи за печат в подходящ мащаб • Редактира чертежи на сгради и съоръжения
Компетентности	• Ефективно подпомага екипа при изготвяне и редактиране на конструктивни и архитектурни чертежи, ползвайки автоматизирано, компютърно проектиране
Резултат от учене 17.4	Води ефективна бизнес комуникация на чужд език
Знания	• Познава принципите на устната и писмената бизнес комуникация • Владее основни и специализирани термини, свързани с работната дейност • Познава стандартите за оформяне на делова кореспонденция (писма, имейли и др.) на чужд език • Разбира значението на културните особености и етикета в бизнес средата и обслужването на клиенти на съответния чужд език
Умения	• Разпознава и използва основни термини на чужд език, свързани със строителството • Следва визуални инструкции с елементарен език • Може да реагира на прости команди • Участва в работни разговори, като изразява и защитава професионалната си позиция
Компетентности	• Адаптира комуникационния си стил спрямо клиента и ситуацията • Осигурява точност, яснота и ефективност в устната и писмената си комуникация на чужд език • Демонстрира активно слушане и задаване на уместни въпроси • Прилага обратна връзка конструктивно и професионално на чужд език в делова среда • Води делова кореспонденция на чужд език, като спазва правилата за граматика, стил и етикет

	Ефективно комуникира на чужд език по професионални теми в различни социални мрежи
Резултат от учене 17.5	Ползва професионални текстове на чужд език
Знания	- Познава основната професионална терминология на чужд език - Познава основните техники за тълкуване и обобщаване на информация от специализирани текстове на чужд език
Умения	- Ползва професионални текстове (специализирана литература, техническа документация и др.) на чужд език - Ползва чужд език при търсене на информация от интернет и други източници - Извлича ключова информация от професионални текстове на чужд език
Компетентности	- Интерпретира и прилага информация от професионални текстове на чужд език в работната си практика - Демонстрира коректност и точност при интерпретацията на специализирана информация на чужд език
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията - Демонстрира знания относно ефективното общуване на чужд език в работна среда. Владее основна професионална терминология на чужд език Част по практика на професията - Провежда ефективно разговори по професионални теми на чужд език
Средства за оценяване	Част по теория - Писмен изпит Част по практика - Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 18	Информационно моделиране на сгради (Building information modeling системи)
Резултат от учене 18.1	Разчита готов Building information modeling – навигация, визуализация, елементарно извличане на данни
Знания	- Познава основни термини и принципи на Building information modeling – обекти, слоеве, свойства - Описва целта и ползите от използването на Building information modeling в строителния процес - Разграничава основните компоненти в Building information modeling – архитектура, конструкции, инсталации - Назовава софтуерни платформи за преглед и използване на Building information modeling модели
Умения	- Навигира в Building information modeling модел чрез базов софтуер – завъртане, мащабиране, филтриране на изгледи - Разчита елементи от модела (например

	конструктивни и архитектурни компоненти, разположения, отвори) • Филтрира и визуализира отделни слоеве, части и дисциплини (например само инсталации) • Извлича базова информация от елемент (име, размери, материал, ниво) • Сравнява визуалното представяне на Building information modeling модел с 2D планове (ако са налични)
Компетентности	• Работи с готов Building information modeling модел в рамките на поставени задачи, като извършва основни действия по навигация, търсене и извличане на информация в съответствие с инструкциите на проектния екип • Спазва добри практики при работа с цифрова информация, включително при споделяне или архивиране на извлечени данни
Резултат от учене 18.2	Участва в екип по преглед и работа с Building information modeling решение в строителен проект
Знания	• Описва целите и ползите от внедряване на Building Information Modeling в строителен проект • Познава основни участници в Building information modeling процеса – проектанти, координатори, изпълнители, доставчици • Назовава използваните платформи и софтуерни среди за съвместна работа • Разграничава собствената си роля в процеса – каква информация подава, към кого, кога и в какъв формат • Познава основни термини, свързани с процеса
Умения	• Участва във въвеждането на данни и документи в Building information modeling платформа по указания • Следва инструкции за качване, именуване и структуриране на файлове в общата среда
	• Предава съответната информация на правилния участник в екипа - чертеж проектант; снимки координатор • Комуникира с останалите членове на екипа чрез дигитални инструменти • Докладва за проблеми, липсваща информация или несъответствия, които забелязва по време на работа в платформата
Компетентности	• Работи ефективно като част от екип по внедряване на Building information modeling, като изпълнява конкретни задачи в общата цифрова среда, следва инструкции и осигурява точна и навременна информация • Съдейства за поддържане на структурата и проследимостта на документацията в съответствие с добрите практики и указания на ръководителя или координатора

Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията • Познава основни термини и принципи на Building information modeling • Познава основни участници в Building information modeling процеса • Назовава основни термини, свързани с процеса - Част по практика на професията • Правилно разчита елементи от модела, извлича базова информация • Открива проблеми, липсваща информация или несъответствия
Средства за оценяване	Част по теория • Писмен изпит Част по практика • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 19	Прилагане на Building information modeling
Резултат от учене 19.1	Разпознава проблеми при съвместна работа с дигитална документация
Знания	• Познава основни правила за наименование, версия и структура на цифрови документи • Разграничава ролите и отговорностите на участниците в цифровия обмен на информация • Описва типични грешки при работа с дигитални документи – дублиране, липса на версия, неправилен достъп • Познава основни функции на платформите за съвместна работа – коментари, известия, история на промените
Умения	• Установява липсващи, повтарящи се или неправилно наименовани документи • Разпознава несъответствия във версиите на документите и сигнализира • Следи за достъпност на информацията от страна на други участници • Докладва за проблеми чрез подходящ дигитален канал (платформа, е-поща, чат)
Компетентности	• Участва активно в съвместна работа с цифрова документация, като следи за коректност и достъпност на информацията • Своевременно сигнализира за несъответствия, което допринася за гладкото протичане на работния процес в екипа
Резултат от учене 19.2	Разпознава несъответствия между елементите в обединен Building information modeling
Знания	• Познава какво представлява обединен Building information modeling модел и как се използва в строителството • Описва често срещани видове несъответствия – припокриване, липса на отвори, неправилно

	позиционирани елементи • Познава функциите на софтуери за визуализация и проверка на Building information modeling модели
Умения	• Навигира в обединен Building information modeling модел • Използва основни функции за разглеждане, селекция и филтриране • Разпознава визуални и логически грешки в модела - тръба в греда, неправилно поставена врата • Отбелязва откритите проблеми чрез коментари, снимки от екрана или чрез функция на платформата • Документира несъответствията според приетия формат – в списък, чрез формуляр или в онлайн среда
Компетентности	• Участва в процеса на проверка на обединен Building information modeling модел, като открива и документира технически несъответствия • Спазва изискванията на екипа за форма и начин на докладване, като допринася за навременна координация и корекция на грешки
Резултат от учене 19.3	Подготвя информация за вграждане в Building information modeling модел
Знания	• Познава типа информация, която може да бъде добавена към Building information modeling модел - количества, параметри, снимки, етикети • Описва източниците на информация – терен, строеж, документация, измервания • Познава форматите и структурата на данните, необходими за включване в модела - таблична форма, снимки с метаданни, текстови описания • Познава процедурата за предаване на информация към координатор или проектант – срокове, канали, изисквания
Умения	• Събира данни от реален обект - количествени стойности, размери, снимки, номера на елементи • Организира събраната информация в подходяща форма – таблици, списъци, обозначения • Форматира данните съгласно изискванията • Предава подготвената информация на отговорното лице чрез установен дигитален канал
Компетентности	• Работи самостоятелно или в екип при събиране и подготвяне на информация от реалната строителна среда, предназначена за вграждане в Building information modeling модела • Осигурява точност, яснота и съответствие с техническите изисквания за структуриране и предаване на данни
Резултат от учене 19.4	Извлича количествена и описателна информация от Building information modeling модел
Знания	• Познава типа данни в Building information modeling модела – геометрични, материални, количествени,

	етапни • Описва възможностите на софтуера за извличане на информация – филтри, таблици, търсене по свойства • Познава информацията по обекти, нива, зони, етапи или видове елементи • Познава връзката между количествените данни в модела и реалното изпълнение на строителната площадка • Описва начини за планиране на доставки, корекции в графика, бюджетиране
Умения	• Извлича информация от модела чрез филтриране по определени критерии • Генерира справки и таблици от Building information modeling модела в зададен формат • Сравнява изведените количества с реални данни от изпълнението • Обобщава информацията по разбираем начин – списъци, бележки, кратки доклади • Представя резултатите на отговорни лица
Компетентности	• Самостоятелно извлича информация от Building information modeling модел с цел проследяване на напредъка, проверка на количества или подпомагане на вземане на решения • Работи точно и структурирано, спазвайки изискванията за форматиране и представяне на данните
Резултат от учене 19.5	Прилага указания от плана за изпълнение на строително-информационно моделиране (Building Information Modeling – BIM)
Знания	• Познава структурата и съдържанието на плана за изпълнение на строително-информационно моделиране • Познава отговорностите и задачите, разпределени по роли в плана за изпълнение на строително-информационно моделиране • Описва изискванията към формати, нива на информация, срокове и отчетност • Познава връзката между плана за изпълнение на строително-информационно моделиране и текущите дейности по обекта
Умения	• Следва указанията за формат и подготвя информация според плана за изпълнение на строително-информационно моделиране • Съобразява се със срокове, нивото на разработеност на модела и начина на предаване • Работи съгласувано с другите членове на екипа, спазвайки плана за изпълнение на строително-информационно моделиране като рамка
Компетентности	• Отговорно изпълнява дейности, съобразени с изискванията на плана за изпълнение на

	строително-информационно моделиране, като осигурява качество и съвместимост на информацията според вътрешните и проектните стандарти
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията • Описва типични грешки при работа с дигитални документи • Познава типа информация, която може да бъде добавена към Building information modeling модел • Познава връзката между плана за изпълнение на строително-информационно моделиране и текущите дейности на обекта Част по практика на професията • Правилно генерира справки и таблици от Building information modeling модела • Подготвя информация според плана за изпълнение на строително-информационно моделиране
Средства за оценяване	Част по теория • Писмен изпит Част по практика • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 20	Екологично и енергоефективно строителство
Резултат от учене 20.1	Познава основните принципи за устойчивото строителство
Знания	• Сравнява действащи стандарти за устойчивото строителство • Назовава екологични строителни материали, използвани в устойчивото строителство, познава свойствата и приложението им
Умения	• Организира дейности, свързани с устойчиво строителство на сгради • Организира влагането на екологични строителни материали
Компетентности	• Прилага принципите на устойчивото строителство в професионалната си дейност
Резултат от учене 20.2	Организира дейности по осигуряване на енергийна ефективност на сградите
Знания	• Познава нормативната уредба, свързана с осигуряване на енергийна ефективност на сградите • Изброява изолационни строителни материали, знае свойствата и приложението им
Умения	• Прави оценка на енергийната ефективност на строителен елемент • Прилага алгоритъма за определяне на структурата на изолационна система за даден строителен елемент
Компетентности	• Анализира енергийната ефективност на сграда в съответствие с действащата нормативна уредба
Резултат от учене 20.3	Планира изпълнението на мерки, свързани с управление на строителните отпадъци
Знания	• Познава нормативната уредба, свързана с

	управление на строителните отпадъци и използването на рециклирани материали Познава класификацията на строителните отпадъци и изброява неопасни и опасни отпадъци от строителната дейност
Умения	- Прилага нормативната уредба, свързана с управление на строителните отпадъци и използването на рециклирани материали - Организира дейности по събиране, транспортиране и третиране на строителните отпадъци
Компетентности	Демонстрира умения, свързани с управление на строителните отпадъци
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията - Демонстрира владение на теоретични знания за основните параметри на екологичното и енергоефективно строителство Част по практика на професията - Изпълнена самостоятелно практическа задача в рамките на предварително зададеното за това време и критерии за оценяване
Средства за оценяване	Част по теория - Писмен изпит Част по практика - Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 21	Принципи на кръговото строителство
Резултат от учене 21.1	Планира прилагането на кръговата икономика в строителството
Знания	- Познава принципите на кръговата икономика и тяхното приложение в строителството - Описва линеен строителен модел - Описва кръгов строителен модел - Познава политики, стратегии и нормативни документи, свързани с устойчиво и кръгово строителство на национално и европейско ниво - Познава материали и технологии, подходящи за повторна употреба, рециклиране и удължаване на жизнения цикъл на сградата
Умения	- Анализира проектна документация за определяне на цикличния потенциал на обект (разглобяемост, повторна употреба, адаптивност на конструкции, управление на отпадъците) - Оценява ресурсния поток (жизнен цикъл) - Предлага материали с потенциал за рециклиране/повторна употреба въз основа на екологични декларации (EPD) - Използва индикатори за устойчивост (например въглероден отпечатък, степен на възстановимост) за сравнение на различни проектни решения - Работи с инструменти за цифрова симулация на

	жизнения цикъл на строителните продукти Изготвя предложения за избор на кръгови материали, технологии и методи на изпълнение за конкретен обект
Компетентности	Предлага конкретни проектни или изпълнителски решения за минимизиране на отпадъка и максимално оползотворяване на ресурсите
Резултат от учене 21.2	Управлява изпълнението на дейности, съответстващи на кръговия модел
Знания	- Познава технологични практики за демонтаж вместо разрушаване - Описва методи за разделно събиране на строителни отпадъци на площадката - Познава системи за проследимост и сертификация на материали с кръгов потенциал (например Cradle to Cradle, EPD, ISO 14040)
Умения	- Организира процеси за демонтаж с цел повторна употреба на строителни елементи - Внедрява процедури за разделно събиране на отпадъци по материали и видове
	- Управлява база данни за повторно използвани или възстановени материали - Поддържа връзка с центрове/организации за повторно влагане, преработка и рециклиране - Осигурява етикетиране и проследимост на използвани материали чрез цифрови системи и/или маркери - Координира екипи и доставчици с цел минимално въздействие върху околната среда
Компетентности	Ефективно управлява дейностите на строителния обект, с цел осигуряване на съответствие на кръговия модел
Резултат от учене 21.3	Оценява въздействието на кръгови строителни решения
Знания	- Познава основните индикатори за екологично въздействие (LCA – оценка на жизнения цикъл, въглероден отпечатък, потенциал за повторна употреба) - Описва методи и инструменти за количествено отчитане на кръговите показатели - Познава добри европейски и международни практики за документиране на устойчивостта на проекти
Умения	- Извършва оценка на въздействието на строителен проект чрез прилагане на Life Cycle Assessment (LCA) - Изготвя доклади за устойчивост, включително количествени данни за спестени ресурси, намален отпадък и въглеродни емисии - Обобщава резултати в таблична или графична форма за представяне пред възложители, проектанти и контролни органи

	Работи с модели за симулация и оценка на екологичното въздействие през различни етапи на строителството
Компетентности	Адекватно оценява въздействието на кръгови строителни решения към съответен строеж
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията - Дефинира и разграничава линейния и кръговия модел; знае цели и принципи на кръговата икономика - Описва основните национални и европейски нормативи, стратегии и регламенти - Изброява и описва материали с кръгов потенциал (рециклируеми, разглобяеми, модулни и др.)
	- Описва начини за използване на екологични индикатори - Обяснява термини като EPD, Cradle-to-Cradle, материали, паспорти, проследимост и сертификация - Част по практика на професията - Анализира възможности за демонтаж, повторна употреба и оптимизация - Предлага материали и технологии с кръгов потенциал за конкретен проект - Създава схема/план за демонтаж, разделно събиране и логистика на материали - Извършва базова оценка на екологично въздействие и представя обобщен резултат (напр. емисии, спестен ресурс) - Изготвя ясен и структурен доклад с препоръки и визуално представяне (таблица, диаграма, графика)
Средства за оценяване	Част по теория - Писмен изпит Част по практика - Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 22	Договаряне с възложители и подизпълнители
Резултат от учене 22.1	Комуникира със страни в строителния процес
Знания	- Посочва основните участници в строителния процес – възложител, главен изпълнител, подизпълнител, строителен надзор, инвеститорски контрол - Описва функциите, йерархията и взаимодействията между страните - Познава влиянието на нормативната уредба (ЗУТ, ЗОП и др.) върху отношенията между участниците - Идентифицира ситуации, които изискват договаряне, координация или разрешаване на спор
Умения	- Провежда делова комуникация с представители на възложител, подизпълнител и други участници - Аргументира позиции по конкретни въпроси –

	срокове, промени, допълнителни работи • Съдейства за разрешаване на конфликти и несъответствия чрез комуникация • Координира дейности с други участници на строителния обект с оглед на срокове и етапи
Компетентности	• Участва ефективно в комуникация между страните в строителния процес, като отстоява интересите на своята роля, прилага професионална етика и съблюдава нормативната рамка
Резултат от учене 22.2	Подготвя договорна и проектна документация
Знания	• Изброява основните видове договори в строителството – граждански, за изработка, по FIDIC и др. • Описва етапите на изготвяне, подписване и проследяване на договори • Познава основни договорни клаузи – обем, срок, цена, гаранции, неустойки, плащания • Познава основни документи в процеса – оферти, протоколи, кореспонденция, уведомления
Умения	• Съставя документи – оферти, писма, предложения и протоколи, съобразени с изискванията • Използва правна и техническа терминология в писмена комуникация • Организира документите по зададени правила и формати • Съдейства за поддържане документооборота в екипа или организацията
Компетентности	• Работи отговорно и самостоятелно при подготовка и администриране на договорна и проектна документация, като осигурява точност, коректност и съответствие с етични и нормативни изисквания
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията • Дефинира и разграничава основните видове договори • Описва основни документи в процеса – оферти, протоколи, кореспонденция, уведомления Част по практика на професията • Анализира възможности за договаряне, координация или разрешаване на спор
Средства за оценяване	Част по теория • Писмен изпит Част по практика • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика

4. Съвкупност от единици резултати от учене, които формират придобиването на квалификация по част от професията „Строителство и архитектура“

Степен на професионална квалификация	Ниво по ЕКР/НКР	ЕРУ № ... от списъка по т. 3.1. (мин. 3 броя ЕРУ, поне 1 ЕРУ е от специфичната ПП)
I	2	ЕРУ 3, ЕРУ 6, ЕРУ 7
I	2	ЕРУ 4, ЕРУ 6, ЕРУ 8
II	3	ЕРУ 1, ЕРУ 4, ЕРУ 6, ЕРУ 9, ЕРУ 13
II	3	ЕРУ 1, ЕРУ 4, ЕРУ 8, ЕРУ 9, ЕРУ 13
II	3	ЕРУ 1, ЕРУ 4, ЕРУ 9, ЕРУ 10, ЕРУ 13
II	3	ЕРУ 1, ЕРУ 4, ЕРУ 6, ЕРУ 10, ЕРУ 13
II	3	ЕРУ 1, ЕРУ 4, ЕРУ 6, ЕРУ 11, ЕРУ 13
II	3	ЕРУ 1, ЕРУ 4, ЕРУ 6, ЕРУ 12, ЕРУ 13
III	4	ЕРУ 1, ЕРУ 3, ЕРУ 5, ЕРУ 13, ЕРУ 14, ЕРУ 15, ЕРУ 16
III	4	ЕРУ 1, ЕРУ 3, ЕРУ 4, ЕРУ 5, ЕРУ 15, ЕРУ 16, ЕРУ 17
III	4	ЕРУ 1, ЕРУ 3, ЕРУ 5, ЕРУ 15, ЕРУ 16, ЕРУ 17, ЕРУ 18
III	4	ЕРУ 1, ЕРУ 3, ЕРУ 4, ЕРУ 9, ЕРУ 10, ЕРУ 15, ЕРУ 16
III	4	ЕРУ 1, ЕРУ 3, ЕРУ 4, ЕРУ 11, ЕРУ 12, ЕРУ 15, ЕРУ 16
III	4	ЕРУ 1, ЕРУ 4, ЕРУ 5, ЕРУ 13, ЕРУ 14, ЕРУ 15, ЕРУ 16
IV	5	неприложимо

5. Изисквания към материалната база

5.1.Изисквания към кабинетите за обучение по теория на професията – характеристики, обзавеждане, оборудване, софтуер

5.1.1.Учебен кабинет

Учебните кабинети трябва да имат:

- работно място за всеки обучаван (работна маса и стол), работно място на обучаващия (работна маса и стол), учебна дъска, шкафове, екрани и стойки за окачване на табла, дъска за писане, други средства за обучение и дидактическа техника;
- учебни пособия – демонстрационни макети и модели, реални образци, онагледяващи табла, учебни видеофилми, мултимедийна техника – компютри, проектори и съответните програмни продукти за онагледяване;
- Компютърният кабинет трябва да включва по един персонален компютър на всеки обучаван с необходимия хардуер и софтуер, свързан в мрежа, принтер, плотер, скенер и достъп до интернет.

5.2. Изисквания към учебната база за обучение по практика на професията – характеристики, обзавеждане, оборудване, софтуер

5.2.1.Учебна работилница

Необходимо е учебните работилници да бъдат оборудвани с машини и инструменти, както и със съответни помагала съобразно изучаваната професия. Трябва да осигуряват работни места за всички обучавани, както и едно работно място за обучаващия. Преди да бъдат допуснати в работилниците, обучаемите преминават задължителен инструктаж по здравословни и безопасни условия на труд. За правилното и безопасно протичане на учебно-производствения процес е необходимо да се обезпечи: индивидуален шкаф с инструменти за всеки обучаем, работно място за разполагане на инструменти и извършване на съответната дейност, цялостен комплект техническа документация, необходими битови помещения, складови помещения. Работилницата трябва да бъде оборудвана със следните инструменти:

- универсални строителни инструменти: нивелир; хидравличен нивелир за пренасяне на ниво (нивелячен маркуч); лазерен нивелир, мастар, ъгъл строителен, отвес, рулетка, лопата, маламашка, мистрия, четка стоманена, клещи, отвертка, чук, трион, шпакла за почистване, бъркалка ръчна или универсална;
- за кофраж: триони, брадва, тесли, дървени чукове, комплект рендета, комплект длета, комплект отвертки, ключове, шестограми, клещи комбинирани, дърводелски пили,

- ножовка за профилно рязане, нитачка, гумен чук;
- инструменти за армировка и бетон: приспособления за ръчно изправяне на армировка, машини за ръчно огъване на армировка, специални клещи, ръчна или механизирана преса за рязане на стомана, ножица за рязане на ламарина; дървен чук;
 - гумен чук; бетономесители, вибратори за уплътняване на бетона, машини за шлайфане на бетона;
 - зидарски инструменти: мастар трапецовиден, зидарски канап, канче, мистрия зидарска, зидарски чук, тесла, гумен чук, трион и ренде за газобетон, бъркалка за приготвяне на разтвора;
 - инструменти и машини за нанасяне на мазилки и шпакловки: маламашка, маламашка с гребен, мистрия за мазилки, мистрия за вътрешни и външни ъгли, мистрия триъгълна, мистрия шпакловъчна, мистрия за фугиране, пердашка – полиуретанова, от пенопласт или с каучук и гъба, пердашка зидарска с филц, пистолет за силикон, шпакла, шпакла гребен, шпакла бояджийска, каналокопател;
 - инструменти за вътрешни и външни облицовки и настилки: професионална машина за рязане на фаянсови и теракотни плочки, писец за разчертаване на плочки, клещи резачки за фаянсови и теракотни плочки, резец за пробиване на отвори в плочки и тухли, ножовка волфрамова, чук гумен, маламашка с гребен за лепило, шпакла за фугиране, пердашка с пореста гъба, цикла за премахване на стари фуги, ниво за редене на плочки, кръстачки, клинове, магнитни или пластмасови фиксатори за плочки, цикли за паркет и дюшеме, макетен нож, ренде за гипсокартон;
 - бояджийски инструменти: валяци за боядисване, четка кръгла, четка плоска, четка баданарка, макетен нож, шпакла бояджийска, лента хартиена, лента PVC, четка за тапети, валяк за притискане, нож за тапети, ножици, приспособление за нанасяне на лепило върху
 - тапети, маркираща линия, шпакла за сваляне на тапети и боя, шлайф ръчен, шкурка, бояджийски пистолет, бояджийска помпа;
 - строително дърводелство: триони, брадва, тесли, дървени чукове, комплект рендета, комплект длета, комплект отвертки, ключове, шестограми, клещи комбинирани, дърводелски пили, ножовка за профилно рязане, пистолети за нагнетяване на силикон;
 - строително тенекеджийство: ножица за рязане на ламарина, поялник, чук, клещи, гумен чук, нитачка с нитове;
 - покриви: триони, брадва, тесли, дървени чукове, комплект рендета, комплект длета, комплект отвертки, ключове, шестограми, клещи комбинирани, дърводелски пили, ножовка за профилно рязане, четки, валяци, маламашка с гребен за лепило, гумен чук, пистолети за нагнетяване на силикон;
 - електроинструменти: ударна бормашина, къртач, перфоратор, винтоверт, ъглошлифовъчна машина, полираща машина, машина за шлайфане на бетон, фреза за канали, ножов трион, рендета, циркулярен трион, щанцова ножица за ламарина, пистолет за горещ въздух, акумулаторна отвертка, акумулаторен гайковерт.

6. Изисквания към обучаващите

Право да преподават по теория и практика на професията имат лица с висше образование и образователно-квалификационна степен „магистър“ или „бакалавър“ по специалности от професионално направление „Архитектура, строителство и геодезия“ от областта на висше образование „Технически науки“ от Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления", приет с Постановление № 125 от 2002 г. на Министерския съвет (ДВ, бр. 64 от 2002 г.; посл. доп., бр. 94 от 2005 г.), съответстващи на професията.

Учителска длъжност по учебен предмет или модул от професионалната подготовка,

може да се заема и от лица със завършено висше образование по съответната специалност и без професионална квалификация „учител“.

По учебен предмет или модул от професионалната подготовка, за който няма съответно професионално направление в Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления, могат да преподават лица без висше образование и без професионална квалификация „учител“, придобили професионална квалификация при условията и по реда на Закона за професионалното образование и обучение.

Препоръчително е на всеки три години обучаващите да преминават курс за актуализиране на професионалните си знания, умения и компетентности.

5469

НАРЕДБА № 9
от 6 октомври 2025 г.
за придобиване на квалификация по професията „Маркшайдерство“

Раздел I
Общи положения

Чл. 1. С тази наредба се определя държавният образователен стандарт (ДОС) за придобиването на квалификация по професия код 072403 „Маркшайдерство“ от област на образование „Добив и производствени технологии“ и професионално направление код 0724 „Минно дело и добив на полезни изкопаеми“ съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение.

Чл. 2. Държавният образователен стандарт за придобиването на квалификация по професия код 072403 „Маркшайдерство“ съгласно приложението към тази наредба определя изискванията за придобиването на трета степен на професионална квалификация по професията, за придобиване на квалификация по част от професията, както и за достигане на отделни единици резултати от ученето.

Чл. 3. Въз основа на ДОС по чл. 1 и рамковите програми по чл. 10, ал. 3, т. 2, 3 и 5 от Закона за професионалното образование и обучение се разработват типови учебни планове за ученици, учебни планове за лица, навършили 16 години, и учебни програми за обучението по професията.

Раздел II
Съдържание на държавния образователен стандарт

Чл. 4. (1) Държавният образователен стандарт по чл. 1 определя изискванията към кандидатите, описанието на професията, единиците резултати от учене за придобиване на трета степен на професионална квалификация по професията, критериите и средствата за оценяване на всяка единица резултат от учене, съвкупността от единици резултати от ученето, които формират придобиването на квалификация по част от професия, изискванията към материалната база и изискванията към обучаващите.

(2) Държавният образователен стандарт за придобиване на квалификация по професията включва общата, отрасловата и специфичната професионална подготовка с необходимите професионални компетентности, които гарантират на обучаемия възможността за упражняване на професията след завършване на обучението.

Заклучителни разпоредби

§ 1. Учебните планове и учебните програми по чл. 3, разработени въз основа на тази наредба, започват да се прилагат от учебната 2026 – 2027 г. за учениците, които постъпват в VIII клас в училищното професионално образование и обучение, а за лица, навършили 16 години – от 1 януари 2026 г.

§ 2. Тази наредба се издава на основание чл. 22, ал. 6 във връзка с ал. 2, т. 6 от Закона за предучилищното и училищното образование.

Министър:
Красимир Вълчев

**ДЪРЖАВЕН ОБРАЗОВАТЕЛЕН СТАНДАРТ
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА
КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯТА
„МАРКШАЙДЕРСТВО“**

Професионално направление				
Код: 0724	Минно дело и добив на полезни изкопаеми			
Професия				
Код: 072403	Маркшайдерство			
Степени на професионална квалификация	-	-	III	-
Ниво по Национална квалификационна рамка (НКР)	-	-	4	-
Ниво по Европейска квалификационна рамка (ЕКР)	-	-	4	-

1. Изисквания към кандидатите

1.1. Изисквания към кандидатите за входящо минимално образователно и/или входящо квалификационно равнище за придобиване на степен на професионална квалификация съгласно Закона за професионалното образование и обучение.

За придобиване на трета степен на професионална квалификация по професията „Маркшайдерство“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение, утвърден от министъра на образованието и науката със Заповед № РД09-2230 от 09.08.2024 г., изискванията за входящото минимално образователно равнище към кандидатите са:

- за ученици – завършено основно образование;
- за лица, навършили 16 години – придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити или завършено средно образование.

1.2. Здравословното състояние на кандидата се удостоверява с медицински документ, доказващ, че професията, по която желае да се обучава, не му е противопоказна.

2. Описание на професията

Лицето, придобило трета степен на професионална квалификация по професията „Маркшайдерство“ (от немски „Markscheider“: markieren – маркирам, и scheiden – разделям), е специалист в областта на минното дело и геодезията, чиято основна роля е да извършва измервания, картиране и изследвания на подземни и открити минни съоръжения, като съчетава технически умения с познания по геология, геодезия и инженерни науки, така че добивът на полезни изкопаеми да е безопасен, ефективен и в съответствие с регулаторните изисквания. Извършваните дейности са с изключителна важност за икономически ефективен добив на ресурсите, за предотвратяване на екологични катастрофи и минимизиране на отпечатъка на минната индустрия върху околната среда.

Основните трудови дейности на специалиста по професия „Маркшайдерство“ са:

- създава и поддържа работна маркшайдерска основа;
- извършва геодезични и маркшайдерски пространствени измервания за определяне на координати, коти, дълбочини и форми на минните находища;
- анализира фактически и допустими грешки при извършване на маркшайдерските задачи;
- представя резултатите от маркшайдерските измервания чрез отчети;
- създава и актуализира точен тримерен модел на минните изработки според прогреса на развитието им;
- създава маркшайдерски планове, карти и профили;
- изчислява обема на земните маси и полезните изкопаеми;
- участва в планиране на текущите и развитието на нови минни заходки;
- осигурява основни минно-технологични процеси като взривни работи, контрол на качеството на изкопни и строителни работи, проверява дали разработките отговарят на одобрените планове, трасиране на надземни и подземни съоръжения, оси и направления на изработки, изследване на деформации и анализ на рисковете от аварии, придобиване и рекултивиране на терени.

Дейностите, извършвани от лицето, придобило трета степен на професионална квалификация по професията „Маркшайдерство“, изискват той да е комуникативен, да работи в

екип, да поема отговорност за работата си и за екипа, който ръководи. Да отговаря за точността на маркшайдерските измервания, изработените тримерни модели, планове и карти, за геодезическата апаратура и офис техниката. Да е прецизен в изчисляването на обема изкопани материали или полезни изкопаеми.

За упражняване на професията „Маркшайдерство“ се изисква:

- прецизност в извършване на маркшайдерски замери;
- концентрация на вниманието, наблюдателност и добра памет;
- аналитично мислене и комбинативност;
- пространствено виждане за тела и обекти, и ориентиране в пространството;
- физическа издръжливост, търпение и упоритост;
- умение за организиране и планиране на дейността;
- готовност за работа в екип и умения за справяне в проблемни ситуации;
- прецизно спазване на изискванията и инструкциите.

Работата на специалиста, придобил трета степен на професионална квалификация по професията „Маркшайдерство“, съчетава разнообразни трудови дейности, които се явяват „мост“ между проектирането и практическото изпълнение. Една част от дейностите се осъществяват на терен в открити или подземни минни изработки, а друга част – в работни помещения – офиси. И двата вида дейности се извършват целогодишно. Работата на терен може да бъде при екстремни условия (висока влага и запрашеност, висока или ниска температура, работа в тесни пространства или при липса на естествена светлина). Понякога се налага да се работи с удължено работно време, а по изключение – в почивните и в празничните дни. Обработката на маркшайдерските измервания и изработването на техническата документация и отчетите се осъществяват в офиси, при нормално работно време и натовареност.

За осъществяване на маркшайдерските измервания се използват тотални станции, нивелири, приемници на глобални навигационни спътникови системи (GNSS – Global Navigation Satellite System), лазерни скенери (Lidar), безпилотни летателни системи (БЛС) за аерофотограмметрия, земнофотограметрични снимачни инструменти, справочна и каталожна литература за геодезическа апаратура и ръководства за работа с нея.

Обработката на маркшайдерските измервания, изчисляване на обеми иззета минна маса и изработка на карти, планове и друга документация се извършва чрез високопроизводителна компютърна система (Workstation), специализиран софтуер (система за компютърно проектиране – CAD и географски информационни системи – GIS), фотограметрична апаратура, техническа и нормативна документация (закони, наредби, инструкции, проекти, карнети, карти, планове и др.).

Специалистът, придобил трета степен на професионална квалификация по професията „Маркшайдерство“, има възможност да се реализира не само в традиционната минна индустрия, но и в държавния и в частния сектор на геодезически, добивни и строителни фирми

3. Единици резултати от ученето (ЕРУ) за придобиване на трета степен на професионална квалификация по професията

Степен на професионална квалификация	Ниво по НКР/ ЕКР	Номер на ЕРУ и вид професионална подготовка (ПП)								
		ЕРУ 1	ЕРУ 2	ЕРУ 3	ЕРУ 4	ЕРУ 5	ЕРУ 6	ЕРУ 7	ЕРУ 8	ЕРУ 9
		Обща ПП		Отраслова ПП			Специфична ПП			
III	4	X	X	X	X	X	X	X	X	X

3.1. Списък на единиците резултати от ученето по видове професионална подготовка

ЕРУ по обща професионална подготовка – единна за всички професионални направления от Списъка на професиите за професионално образование и обучение

ЕРУ 1. Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда

ЕРУ 2. Икономика и предприемачество

ЕРУ по отраслова професионална подготовка – единна за професиите от професионално направление „Минно дело и добив на полезни изкопаеми“

ЕРУ 3. Техническо чертане

ЕРУ 4. Геология на полезни изкопаеми

ЕРУ 5. Минно дело

ЕРУ по специфична професионална подготовка по професията

ЕРУ 6. Геодезически и маркшайдерски измервания

ЕРУ 7. Геодезически и маркшайдерски изчисления

ЕРУ 8. Модели на минни изработки

ЕРУ 9. Минно планиране и контрол

3.2.Описание на единиците резултати от ученето за професията „Маркшайдерство“

3.2.1. Обща професионална подготовка по професията

ЕРУ 1	Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда
Резултат от учене 1.1	Спазва хигиенните норми и здравословните и безопасни условия на труд (ЗБУТ) на работното място
Знания	- Познава основните нормативни актове за здравословни и безопасни условия на труд - Обяснява възможните професионални и здравни рискове на работното място и причините за тяхното възникване - Разяснява основните правила при оказването на първа помощ при трудови злополуки - Изброява основните видове лични предпазни средства и техните функции - Познава видовете защитни приспособления и средства за сигнализация и маркировка за осигуряване на ЗБУТ - Изброява правилата за работа при аварии и аварийни ситуации
Умения	Прилага мерки за безопасност на работното място

	• Спазва хигиенните норми на работното място • Прилага инструкции за безопасна работа • Реагира правилно при аварийни ситуации
Компетентности	• Спазва стриктно мерките за безопасност при изпълнение на различните трудови дейности
Резултат от учене 1.2	Осъществява превантивна дейност за опазване на околната среда
Знания	• Познава нормативни актове, свързани с опазването на околната среда и ЗБУТ • Познава трудовоправните норми, свързани със ЗБУТ • Разяснява общите изисквания за осигуряване на ЗБУТ съобразно спецификата на провежданата дейност и изискванията на техническото, технологичното и социалното развитие с цел защита на живота, здравето и работоспособността на работещите
Умения	• Търси информация за устойчиви практики, приложими в конкретната професионална дейност • Изпълнява дейности по събиране и съхраняване на опасни продукти, излезли от употреба уреди и консумативи съобразно правилата за рециклиране • Използва технологии и материали, щадящи околната среда • Спазва практики за пестене на вода, енергия и други ресурси на работното място
Компетентности	• Правилно обработва отпадъците на работното място съобразно изискванията за сортиране • Вярно и точно разпознава замърсяващи фактори на работното място и съдейства за ограничаване на въздействието им • Способен е стриктно да следва утвърдените правила и изисквания за опазване на околната среда
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Владее теоретични знания за: – хигиенните норми – здравословните и безопасни условия на труд на работното място – овладяването на аварийни ситуации и оказването на първа помощ – превантивната дейност за опазване на околната среда Част по практика на професията: • Избира своевременно най-адекватния тип поведение при зададената рискова ситуация • Вярно и точно определя необходимите действия за оказване на първа помощ

Средства за оценяване	Част по теория на професията: - Писмен изпит Част по практика на професията: - Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 2	Икономика и предприемачество
Резултат от учене 2.1	Познава основите на пазарната икономика
Знания	- Познава основни икономически понятия – търсене, предлагане, пазар, конкуренция, цена - Познава ролята на държавата в икономиката – данъци, бюджет, регулации - Обяснява дейността на организацията в контекста на основни икономически принципи и понятия - Разяснява основни понятия във финансите – приходи, разходи, печалба, инвестиции - Разбира значението на социалната и екологичната отговорност при ръководене на бизнес
Умения	- Използва основни икономически понятия като търсене, предлагане, пазар, конкуренция и цена при изпълнение на професионалните си задачи - Отчита значението на основните финансови показатели като приходи, разходи, печалба и инвестиции
Компетентности	Прилага правилата и изискванията, свързани с ролята на държавата в икономиката, включително данъци, бюджет и регулации, в рамките на работната среда и своите професионални ангажименти
Резултат от учене 2.2	Познава основите на предприемачеството
Знания	- Познава същността и ролята на предприемачеството в икономиката - Изрежда основните стъпки при стартиране на бизнес, включително генериране на идея, пазарно проучване, изготвяне на бизнес план - Изброява видовете фирми и организационно-правни форми на стопанска дейност
Умения	- Разграничава видовете фирми и организационно-правните форми на стопанска дейност - Прилага знания за предприемачеството в работната си среда
Компетентности	- Идентифицира успешни практически примери за управление на бизнес начинания - Предлага решения за подобряване на дейността в съответствие с технологичните и организационните изисквания

	• При необходимост представя идеи и предложения пред клиенти, инвеститори или партньори, като аргументира решенията си
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Владее основните теоретични знания и понятия в областта на икономиката • Владее основните теоретични постановки в областта на предприемачеството Част по практика на професията: • Вярно, точно и мотивирано определя действията за разрешаване на описания проблем в зададения казус • Участва в разработването на бизнес план на фирмата според изискванията на предварително дефинираното задание
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика

3.2.2. Отраслова професионална подготовка по професията

ЕРУ 3	Техническо чертане
Резултат от учене 3.1	Познава основите на техническото чертане
Знания	• Изброява и обяснява предназначението на средствата и материалите за изработка на чертежи, включително актуални софтуерни програми • Описва видовете размери и отклонения в чертежите на детайли • Изброява основните правила, принципи и стандарти на техническото чертане • Обяснява условните знаци и обозначения на техническите чертежи, схеми, скици и др. • Разграничава различните видове технически чертежи и описва начините за тяхното създаване • Познава основните принципи и приложения на системите за компютърно проектиране (CAD) • Запознат е със съвременните софтуерни продукти за чертане
Умения	• Разчита различни видове чертежи, схеми, скици и др. • Спазва основните правила, принципи и стандарти на техническото чертане при изработка на чертежи, схеми, скици и др. • Използва ръчни и цифрови инструменти за създаване на технически чертеж

Компетентности	• Способен е самостоятелно да създава скици и чертежи, съобразявайки се с правилата за създаване на технически чертежи • Използва справочна и каталожна литература в текстови и електронен вид, включително и на чужд език
Резултат от учене 3.2	Разчита технически чертежи, схеми, скици, изгледи, разреза, сечения
Знания	• Описва и различава отделните условни знаци и обозначения на чертежи, схеми, скици и др. • Описва методите за изготвяне на чертежи, схеми, скици, изгледи, разреза и др. • Дефинира методите за изготвяне на планове, карти и профили
Умения	• Разчита различните видове технически чертежи, схеми, скици и др. • Тълкува правилно различните видове планове, карти, схеми и профили • Спазва специфичните изисквания за създаване на чертежи, схеми, скици и др. • Намира каталожни данни и изработва чертеж, скица, схема и др. • Работи с учебна, техническа и справочна литература, включително и на чужд език • Изобразява и оразмерява основните видове съединения и свързващи детайли • Изработва скици и чертежи на детайли
Компетентности	• Способен е самостоятелно и точно да разчита технически чертежи, схеми, скици, включително и на чужд език • Способен е самостоятелно да начертава скици, схеми, чертежи и др. със средна сложност, съобразявайки се с първичните данни и правилата за изготвяне на технически чертежи
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Точно обяснява значението на графичните знаци, използвани в представената техническа документация Част по практика на професията: • Използва каталожни данни и изпълнява точно, вярно и пълно зададената практическа задача
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика

ЕРУ 4	Геология на полезни изкопаеми
Резултат от учене 4.1	Описва процесите в земната кора
Знания	• Описва състава на земната кора • Обяснява процесите, формиращи земната кора • Дефинира нарушенията в земната кора • Дефинира основни термини в геологията
Умения	• Различава основните процеси в земната кора • Разпознава нарушенията в земната кора • Използва основните понятия и термини в геологията
Компетентности	• Способен е самостоятелно да определя процеси, формиращи земната кора
Резултат от учене 4.2	Познава състава на земната кора
Знания	• Описва образуването и формите на залягане на минералите в земната кора • Изброява свойствата на минералите • Описва образуването и формите на залягане на скалите в земната кора • Дефинира свойствата на скалите
Умения	• Разяснява образуването и формите на залягане на минералите в земната кора • Разпознава основните образци на минерали, метални и неметални полезни изкопаеми и твърди горива • Разяснява образуването и формите на залягане на скалите в земната кора • Разпознава основните образци на основните скали и скалнооблицовъчни и декоративни скали
Компетентности	• Различава правилно основни минерали и скали • Способен е самостоятелно да определи основни свойства на минерали и скали
Резултат от учене 4.3	Разпознава видовете полезни изкопаеми
Знания	• Класифицира основните групи подземни богатства • Изброява видовете находища на полезни изкопаеми • Обяснява основните етапи на проучвателните работи – търсене, предварително проучване и детайлно проучване на подземни богатства • Описва методите за търсене и проучване на полезни изкопаеми • Дефинира задачите, видовете и методите за геоложки опробвания • Обяснява предмета, условията и елементите на геоложкото документиране
Умения	• Разпознава основните полезни и вредни компоненти в

	добитите и преработени подземни богатства • Прилага етапите и методите за търсене и проучване на полезни изкопаеми • Използва учебна, техническа и справочна литература, включително и на чужд език
Компетентности	• Разчита различни видове геоложки карти, планове и чертежи • Способен е самостоятелно точно и вярно да определя и документира пространственото положение на различните видове проучвателни изработки
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Описва основните теоретични постановки в областта на геологията на полезни изкопаеми Част по практика на професията: • Изпълнява пълно, точно и вярно зададената практическа задача, свързана с разпознаване, разчитане или документиране на геоложки обекти
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 5	Минно дело
Резултат от учене 5.1	Познава основите на минното дело
Знания	• Разпознава основните понятия и термини в минното дело • Описва видовете минни изработки • Познава основните методи за добив на полезни изкопаеми • Обяснява начините за разкриване на находища на подземни богатства
Умения	• Използва основните понятия и термини в минното дело • Разпознава минните изработки • Описва основните методи и начини за добив и първична преработка на полезни изкопаеми
Компетентности	• Демонстрира основни познания в минното дело, свързани с успешното извършване на трудови дейности • В състояние е правилно да определя различните видове минни изработки • Способен е самостоятелно точно и вярно да определя различните видове добив на полезни изкопаеми
Резултат от учене 5.2	Разпознава основната механизация, използвана в добива на полезни изкопаеми
Знания	• Познава основните машини и съоръжения в подземния добив

	на полезни изкопаеми • Познава основните машини и съоръжения в открития добив на полезни изкопаеми • Класифицира видовете миннодобивни предприятия
Умения	• Определя минната механизация, необходима за добива на полезни изкопаеми по открит начин • Определя минната механизация, необходима за добива на полезни изкопаеми по подземен начин • Използва учебна, техническа и справочна литература, включително и на чужд език
Компетентности	• В състояние е да извършва прецизно и безопасно дейностите, свързани с добив на полезни изкопаеми • Осъзнава рисковете при работа с добивна техника и спазва стандартите за безопасност и охрана на труда
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Познава основните теоретични постановки в областта на минното дело Част по практика на професията: • Изпълнява пълно, точно и вярно зададената практическа задача
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика

3.2.3. Специфична професионална подготовка по професията

ЕРУ 6	Геодезически и маркшайдерски измервания
Резултат от учене 6.1	Извършва геодезически измервания
Знания	• Разпознава видовете ъгли, дължини, площи, мерните им единици и инструментите за измерването им • Дефинира методите за измерване на хоризонтални ъгли • Познава устройството и предназначението на ролетка, нивелир, тотална станция и призма, GNSS приемник, лазерни скенери, уреди за аерофотограмметрия и земнофотограмметрични снимачни инструменти • Маркира основните етапи от геодезическите измервания – центриране, хоризонтиране и измерване • Описва методите за извършване на геодезическо измерване – полигонови ходове, тахиметрична и ортогонална снимка, геометрична и тригонометрична нивелация, лазерно заснемане, въздушна и земна фотограмметрия

	• Изрежда начините за водене на ръчни скици при геодезическо измерване на подробни точки
Умения	• Открива взаимовръзка между мерните единици за измерване на дължини и повърхнини • Показва формулите и зависимостите между елементите от вертикалните измервания • Изготвя изходни данни за извършване на геодезически измервания (координати и кота на работната основа) • Проверява самостоятелно изправността на геодезическите инструменти, с които работи, вземайки предвид предписанията, описани в техническата документация на производителя • Участва в извършването на геодезически измервания с помощта на наличната геодезическа техника • Изработва ръчна скица при измерване на подробни точки от заснемания обект
Компетентности	• Способен е самостоятелно или в екип да прилага методите за геодезическо измерване, съобразявайки се с теренните особености и изискваната точност на заснемане
Резултат от учене 6.2	Извършва маркшайдерско заснемане
Знания	• Описва методите за маркшайдерско заснемане – съединителна, вертикална и компасна снимка • Идентифицира спецификата на външните фактори, които влияят на маркшайдерските измервания – температура, въздушно налягане, земен магнетизъм, прах, слаба видимост • Познава методите за измерване на деформации
Умения	• Избира инструменти и апаратура според вида на маркшайдерската задача • Извършва маркшайдерска снимка на подробни точки на обекта, като спазва технологичната последователност • Извършва периодични контролни измервания за следене на деформации и слягания
Компетентности	• Способен е самостоятелно или в екип да прилага методите за маркшайдерско заснемане • Извършва деформационен анализ и контрол на процесите, свързани с деформации
Резултат от учене 6.3	Поддържа работна геодезическа и маркшайдерска основа
Знания	• Описва видовете работни геодезични основи по вид и предназначение и изискванията за изграждане • Познава методите за стабилизиране, сигнализиране и маркиране (репериране) на точки от работната основа • Дефинира методите за пренасяне на координати и кота от

	повърхността към подземните минни изработки • Идентифицира възможните деформации на терена, свързани с контрола на стабилността на основата • Описва нормативните изисквания и стандарти за изграждане на работни основи
Умения	• Избира местоположението на работната основа съобразно точността на заснемане и наличната техническа и инструментална база • Организира стабилизирането и сигнализирането на геодезични и маркшайдерски точки • Извършва и обработва полеви измервания за ориентация и свързване на подземната с наземната основа • Документира изградената основа чрез описание (репериране)
Компетентности	• Изгражда и поддържа геодезична и маркшайдерска основа, вземайки предвид характера на заснемания обект и вида му • Гарантира за надеждността и точността на измерванията, свързани с поддържането на работната основа
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Познава технологията при извършване на геодезически и маркшайдерски измервания Част по практика на професията: • Практическата задача е изпълнена вярно и с точност в рамките на допустимите отклонения
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 7	Геодезически и маркшайдерски изчисления
Резултат от учене 7.1	Изчислява геодезически задачи
Знания	• Познава видовете координатни и височинни системи в геодезията • Описва основни преобразувания между координатни системи – трансляция, ротация и мащабиране • Открива математически връзка за преминаване от правоъгълна координатна система в полярна и обратно • Познава видовете геодезични задачи (първа и втора геодезична задача), засечки и полигони за определяне положението на геодезични точки • Дефинира фактическите и допустими грешки при извършване на геодезически задачи

Умения	• Решава основни задачи в геодезията • Изчислява геодезически полигони, засечки и нивелачни ходове • Извършва основни преобразувания между различни координатни системи • Анализира фактическите и допустимите грешки
Компетентности	• Способен е самостоятелно да изчислява координати в равнинни и пространствени координатни системи • Способен е самостоятелно да състави таблични и графични резултати от изчисленията
Резултат от учене 7.2	Изчислява маркшайдерски задачи
Знания	• Описва маркшайдерските работи при прокарване на хоризонтални и наклонени изработки • Описва маркшайдерските работи при прокарване на вертикални и наклонени шахти • Дефинира методите за оценка и проверка на точността при извършване на маркшайдерски задачи • Идентифицира видовете грешки – систематични и случайни
Умения	• Изчислява маркшайдерски полигони • Определя наклони и съставя разрези • Пресмята разликите във височините и изготвя нивелачни профили • Пресмята сляганията и изместванията на фронтове и обекти • Анализира точността на измерванията – прилага поправки за разстояние и ъгли и изключва грубите грешки
Компетентности	• Способен е самостоятелно или в екип да решава различни видове маркшайдерски задачи, съобразявайки се с технологичния процес, с който са свързани • Способен е да комбинира и интегрира различни наземни и подземни измервания в една координатна система
Резултат от учене 7.3	Изчислява вертикална планировка
Знания	• Дефинира принципите на нивелирането и определяне на коти и превишения • Разпознава видовете терени и изисквания за вертикално планиране • Изрежда принципите на работа с квадратна мрежа – структура, размер, гъстота • Дефинира основни понятия: репери, нивелетна линия, проектни и действителни коти • Описва видовете коти в мрежовите възли – теренни и проектни • Описва нормативна уредба, свързана с проектиране и контрол на вертикална планировка в минната индустрия

Умения	• Извършва геометрично и тригонометрично нивелиране по мрежа • Изгражда квадратна мрежа на терен със зададена гъстота • Сравнява проектни и теренни коти • Изработва надлъжни и напречни профили, отчитайки особеностите на терена и технологичните изисквания • Работи с геодезическа апаратура за вертикални измервания – нивелири, тотални станции, GNSS приемници • Интерпретира топографски карти и теренни модели • Изготвя техническа документация и чертежи
Компетентности	• Прилага самостоятелно вертикална планировка в линейни и площни обекти
Резултат от учене 7.4	Изчислява обем на иззета минна маса
Знания	• Описва методите за създаване на топографски повърхнини • Обяснява методите за обемни изчисления • Идентифицира видовете обем минна маса – плътна или разбухнала минна маса
Умения	• Изработва топографски модели преди и след изземване на минната маса • Изчислява обема в зависимост от приетия метод – по сечения, призмовидни тела или топографски повърхнини • Изготвя справки с иззета минна маса за определени периоди от време
Компетентности	• Способен е самостоятелно да анализира резултатите от изчисления обем, вземайки предвид нормативните изисквания • Способен е самостоятелно да създава и поддържа данни за текущи и предходни изчисления на иззетия обем, вземайки предвид справките, които ще обслужва
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Познава технологията за извършване на геодезически и маркшайдерски изчисления Част по практика на професията: • Решава практическа задача с точност в рамките на допустимите отклонения
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 8	Модели на минни изработки
Резултат от учене 8.1	Изработва модели на минни изработки

Знания	• Познава системата от условни знаци за изобразяване на ситуация и релеф в карти и планове • Обяснява картографските методи за визуализация на маркшайдерското съдържание (планове, разрези, цифрови модели) • Описва технологичните етапи за изработване на модел (цифров и графичен) • Обяснява мащабно нанасяне на точки по координати върху план с координатна мрежа • Разяснява цифровизацията и автоматизацията в геодезическата индустрия • Описва концепции за обработка и анализ на данни в реално време • Познава основни принципи и приложения за CAD и 3D моделиране • Описва видовете визуализации на теренния модел • Познава основните принципи и приложения на географските информационни системи (ГИС)
Умения	• Свързва правилно символите от плановете и разрезите с реалния обект, отчитайки мащаба на картата • Свързва и нанася точки по координати върху план • Работи със специализиран софтуер за обработка на маркшайдерските измервания и данни • Извършва предварителна обработка на изходните данни – проверява за грешки, преобразува координати, интерполира и допълва данни, обединява данни от различни източници • Работи със сензори и мрежа от физически инструменти, притежаващи вградени електронни устройства за взаимодействие помежду си (IoT устройства) • Изгражда топографски повърхнини посредством CAD приложения • Визуализира по различни начини теренните модели • Създава Географска информационна система (ГИС) чрез навързване на пространствени обекти с описателни атрибути
Компетентности	• Използва CAD системи за изготвяне на пълна техническа документация на минни съоръжения съгласно приетите стандарти • Самостоятелно използва ГИС за планиране и мониторинг на минни дейности • Работи ефективно в дигитална среда – използва виртуални симулации, отдалечен мониторинг и дистанционно управление
Резултат от учене 8.2	Разчита техническата документация и нормативните актове

Знания	• Изрежда видовете техническа документация (маркшайдерски планове и разреза, минни схеми и др.) • Познава основните нормативни актове (закони, наредби, инструкции, правилници), свързани с минното дело • Описва структурата и съдържанието на проектната и отчетната документация
Умения	• Използва информация от карти, планове, схеми, скици и профили при извършване на конкретни маркшайдерски задачи • Извлича данни от нормативни документи и ги прилага в реални ситуации (например относно минимални разстояния и безопасни наклони) • Подготвя технически отчети и документация съгласно нормативните изисквания
Компетентности	• Способен е самостоятелно да изготвя изходни данни и документация, свързана с минни дейности (проектиране на минни изработки, рекултивация), съобразявайки се с действащите наредби и инструкции
Резултат от учене 8.3	Прилага дигитални и езикови умения
Знания	• Изброява основната професионална терминология в областта на маркшайдерството на чужд език • Описва основните техники за тълкуване и обобщаване на информация от специализирани текстове на чужд език • Познава различни програми за възпроизвеждане на даден тип цифрово съдържание (текст, изображение, аудио, видео) • Събира и обработва информация посредством информационни технологии • Разбира въздействието на цифровите технологии върху околната среда • Познава начините за решаване на рутинни проблеми при използване на цифрови технологии • Познава възможностите за актуализиране на дигиталните си компетентности
Умения	• Ползва специализирана литература, техническа документация и др. в областта на маркшайдерството на чужд език • Разчита технически чертежи на чужд език • Разчита техническа и технологична документация на машините и геодезическа техника на чужд език • Ползва чужд език при търсене на информация от интернет и други източници • Извлича ключова информация от професионални текстове на чужд език

	• Усвоява процесите за съхранение и защита на лични данни • Избира най-подходящия инструмент, устройство, приложение, специализиран софтуер или услуга за решаване на проблеми • Променя настройките и опциите на операционната система или друг софтуер при решаване на проблеми
Компетентности	• Интерпретира и прилага информация от професионални текстове на чужд език в работната си практика • Демонстрира коректност и точност при интерпретацията на специализирана информация на чужд език в областта на маркшайдството • Демонстрира свободно владение на информационни технологии при обработването на информация и онлайн комуникация • Способен е самостоятелно да разреши рутинен проблем, възникнал при работа с информационни и комуникационни технологии в областта на маркшайдството
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Познава основните теоретични постановки при изработване на модели на минни изработки Част по практика на професията: • Решава практическа задача с точност в рамките на допустимите отклонения
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 9	Минно планиране и контрол
Резултат от учене 9.1	Участва в планирането на минните работи
Знания	• Познава етапите на минното производство (проучване, разработване, експлоатация, рекултивация) • Разпознава принципите на икономически ефективен добив • Свързва знания за планиране във времето (графици), пространството (модели) и ресурсите (хора и техника) • Обяснява значението на техническите параметри на минните съоръжения при планиране на минните работи • Описва съоръженията за безопасност и укрепване, отводняване и вентилация
Умения	• Изготвя технически планове за добив по нива, галерии и участъци • Идентифицира техническите параметри от паспортите на минните съоръжения и определя геометричните параметри на

	минната заходка • Определя оптимален ред на добив • Планира съоръжения за безопасност и укрепване, отводняване и вентилация
Компетентности	• В екип изготвя годишен или месечен план за минни работи, съобразен с техническите паспорти на съоръженията, спазвайки нормативите и осигурявайки безопасност и устойчивост
Резултат от учене 9.2	Извършва трасировъчни работи
Знания	• Изброява видовете трасировъчни елементи: ъгли, разстояния, височини, отклонения • Описва методите за трасиране (с ролетка, тотална станция, GPS) • Познава нормативните актове и стандарти при трасиране в минното дело
Умения	• Изчислява елементите за трасиране – дължини, ъгли, офсети, радиуси • Извършва трасиране от наземни и подземни съоръжения и изработки с тип, точка, права, крива, линия с наклон • Определя и дава ниво на наземни и подземни съоръжения
Компетентности	• Може самостоятелно да извършва трасировъчни работи, съобразявайки се с технологичната последователност при извършване на трасировъчните дейности
Резултат от учене 9.3	Извършва контрол на подземни и наземни съоръжения и изработки
Знания	• Описва методите и уредите за материализиране на проектен наклон • Обяснява маркшайдерските и геодезическите методи за наблюдение (прецизни измервания на деформации, слягания, премествания) • Познава нормативната уредба (закони, наредби и стандарти) за допустими отклонения, безопасност и технически контрол
Умения	• Материализира с подходящ метод или уред проектния наклон • Открива отклонения от проектни положения и сигнализира при надвишаване на допустимите стойности • Води наблюдателни журналы, изготвя сравнителни протоколи и графики за деформации
Компетентности	• Способен е самостоятелно да контролира изпълнението на заложените в проекта данни, вземайки предвид пространственото положение на съоръжението • Провежда систематичен маркшайдерски контрол и установява навреме опасни деформации

Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Проверка на знанията за нормативна база, видове съоръжения, методи за наблюдение Част по практика на професията: • Наблюдение с геодезически уред и изпълнение на контролни действия
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика

4. Съвкупност от единици резултати от учене, които формират придобиването на квалификация по част от професията „Маркшайдерство“

Степен на професионална квалификация	Ниво по ЕКР/НКР	ЕРУ № ... от списъка по т. 3.1.
III	4	ЕРУ 1, ЕРУ 3, ЕРУ 5, ЕРУ 6, ЕРУ 7 ЕРУ 1, ЕРУ 3, ЕРУ 4, ЕРУ 5, ЕРУ 8 ЕРУ 1, ЕРУ 3, ЕРУ 4, ЕРУ 5, ЕРУ 9 ЕРУ 1, ЕРУ 4, ЕРУ 5, ЕРУ 8, ЕРУ 9

5. Изисквания към материалната база

5.1. Изисквания към кабинетите за обучение по теория на професията – характеристики, обзавеждане, оборудване, софтуер

Обучението по теория се извършва в учебни кабинети, оборудвани с необходимата техническа и компютърна техника. Обзавеждането на учебния кабинет по теория включва: работно място за обучаващия и за всеки обучаван (работна маса за чертане и изчисления и стол), учебна дъска, мебели (предимно шкафове за различни цели), екрани и стойки за окачване на табла и учебно-технически средства (проектори, видеопроектори и прожекторни екрани), учебни пособия: демонстрационни макети и модели, онагледяващи табла, реални образци, учебни видеофилми, закони, наредби и инструкции, регламентиращи нормативните изисквания за маркшайдерска дейност. Компютърният кабинет трябва да бъде оборудван с компютри с добра графична производителност (персонален компютър на всеки обучаван), с инсталиран специализиран софтуер (CAD, ГИС и софтуер за обработка на геодезични и маркшайдерски задачи), принтер, плотер, скенер или дигитайзер, мултимедия (за предпочитане с компютърен интерфейс), свързани един с друг в мрежа и достъп до интернет.

Специализираният софтуер трябва да отговаря на специфични технически и функционални изисквания, които да улеснят работата с пространствени данни, моделиране на подземни и надземни обекти и анализ на геопространствена информация. Функционалните изисквания се изразяват във възможност за:

- поддържане на различни координатни системи и трансформация на данни между

тях;

- импорт и експорт на маркшайдерски данни в различни формати (DXF, DWG, SHP, LandXML, CSV);
- възможност за импортиране на резултати от тотални станции, ГН и 3D скенери;
- работа с облаци от точки и обработка на Lidar и фотограметрични данни;
- генериране на хоризонтали, профили, надлъжни и напречни сечения;
- изчисляване на обеми по сечения и теренни повърхнини;
- моделиране на рудници, галерии, шахти и слоеве;
- инструменти за анализ и контрол на деформации.

Техническите изисквания се изразяват в:

- възможност за интеграция с геодезическа и маркшайдерска техника;
- поддръжка на слоеве, атрибути и база данни;
- възможност за работа с голям обем от информация;
- възможности за автоматизация чрез скриптове или макроси.

5.2. Изисквания към учебната база за обучение по практика на професията – характеристики, обзавеждане, оборудване, софтуер

Учебната практика (в зависимост от учебното съдържание и климатичните условия) се провежда на учебни полигони на открито или в просторна зала, позволяваща работа с геодезически инструменти. Обучаемите се разделят на групи. За осъществяване на практическите занимания е препоръчително материалната база да разполага със следните инструменти: ролетки, жалони със стойки, отвеси, бусоли, петостенни призми, електронни планиметри, нивелири с лати, тотални станции, оборудвани с отражателни призми, триноги, високоточен GNSS приемник, земнофотограметрични снимачни инструменти, лазерен скенер, справочна и каталожна литература за геодезическа апаратура и ръководства за работа с нея. Помещението за съхраняване на учебните инструменти трябва да отговаря на изискванията за съхраняването на геодезическата апаратура – ниска влажност и постоянна температура. Обзавеждането трябва да включва шкафове и стелажи. Обучението по практика може да се осъществява и на територията на открит рудник, подземен рудник, кариера или обогатителна фабрика след сключени договори за провеждане на учебната практика.

6. Изисквания към обучаващите

Право да преподават по теория и практика на професията имат лица с висше образование и образователно-квалификационна степен „магистър“ или „бакалавър“ по специалности от професионално направление „Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми“ и от професионално направление „Архитектура, строителство и геодезия“ от областта на висше образование „Технически науки“ от Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления, приет с Постановление № 125 от 2002 г. на Министерския съвет (ДВ, бр. 64 от 2002 г.), съответстващи на професията.

Учителска длъжност по учебен предмет или модул от професионалната подготовка може да се заема и от лица със завършено висше образование по съответната специалност и без професионална квалификация „учител“.

По учебен предмет или модул от професионалната подготовка, за който няма съответно професионално направление в Класификатора на областите на висше образование и

професионалните направления, могат да преподават лица без висше образование и без придобита професионална квалификация „учител“, ако са придобили съответната професионална квалификация при условията и по реда на Закона за професионалното образование и обучение.

Препоръчително е на всеки три години обучаващите да преминават курс за актуализиране на професионалните си знания, умения и компетентности.

5529

НАРЕДБА № 10
от 6 октомври 2025 г.
за придобиване на квалификация по професията „Обогатяване и рециклиране на минерални суровини“

Раздел I
Общи положения

Чл. 1. С тази наредба се определя държавният образователен стандарт (ДОС) за придобиването на квалификация по професия код 072402 „Обогатяване и рециклиране на минерални суровини“ от област на образование „Добив и производствени технологии“ и професионално направление код 0724 „Минно дело и добив на полезни изкопаеми“ съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение.

Чл. 2. Държавният образователен стандарт за придобиването на квалификация по професия код 072402 „Обогатяване и рециклиране на минерални суровини“ съгласно приложението към тази наредба определя изискванията за придобиването на втора и трета степен на професионална квалификация по професията, за придобиване на квалификация по част от професията, както и за достигане на отделни единици резултати от ученето.

Чл. 3. Въз основа на ДОС по чл. 1 и рамковите програми по чл. 10, ал. 3, т. 2, 3, 5 и 6 от Закона за професионалното образование и обучение се разработват типови учебни планове за ученици, учебни планове за лица, навършили 16 години, и учебни програми за обучението по професията.

Раздел II
Съдържание на държавния образователен стандарт

Чл. 4. (1) Държавният образователен стандарт по чл. 1 определя изискванията към кандидатите, описанието на професията, единиците резултати от учене за придобиване на всяка от степените на професионална квалификация по професията, критериите и средствата за оценяване на всяка единица резултат от учене, съвкупността от единици резултати от ученето, които формират придобиването на квалификация по част от професия, изискванията към материалната база и изискванията към обучаващите.

(2) Държавният образователен стандарт за придобиване на квалификация по професията включва общата, отрасловата и специфичната професионална подготовка с необходимите професионални компетентности, които гарантират на обучаемия възможността за упражняване на професията след завършване на обучението.

Заклучителни разпоредби

§ 1. Учебните планове и учебните програми по чл. 3, разработени въз основа на тази наредба, започват да се прилагат от учебната 2026 – 2027 г. за учениците, които постъпват в VIII клас в училищното професионално образование и обучение, а за лица, навършили 16 години – от 1 януари 2026 г.

§ 2. Тази наредба се издава на основание чл. 22, ал. 6 във връзка с ал. 2, т. 6 от Закона за предучилищното и училищното образование.

Министър:
Красимир Вълчев

**ДЪРЖАВЕН ОБРАЗОВАТЕЛЕН СТАНДАРТ
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА
КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯТА
„ОБОГАТЯВАНЕ И РЕЦИКЛИРАНЕ НА
МИНЕРАЛНИ СУРОВИНИ“**

Професионално направление				
Код: 0724	Минно дело и добив на полезни изкопаеми			
Професия				
Код: 072402	Обогатяване и рециклиране на минерални суровини			
Степени на професионална квалификация	-	II	III	-
Ниво по Национална квалификационна рамка (НКР)	-	3	4	-
Ниво по Европейска квалификационна рамка (ЕКР)	-	3	4	-

1. Изисквания към кандидатите

1.1. Изисквания към кандидатите за входящо минимално образователно и/или входящо квалификационно равнище за придобиване на степени на професионална квалификация съгласно Закона за професионалното образование и обучение

За придобиване на втора и трета степен на професионална квалификация по професията „Обогатяване и рециклиране на минерални суровини“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение, утвърден от министъра на образованието и науката със Заповед № РД09-2230 от 09.08.2024 г., изискванията за входящото минимално образователно равнище към кандидатите са:

1.1.1. За придобиване на втора степен на професионална квалификация

- за лица, навършили 16 години – завършен първи гимназиален етап.

1.1.2. За придобиване на трета степен на професионална квалификация:

- за ученици – завършено основно образование;
- за лица, навършили 16 години – придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити или завършено средно образование.

Изискването за входящо квалификационно равнище при продължаващо професионално обучение за придобиване на трета степен на професионална квалификация е придобита втора степен на професионална квалификация по професията.

1.2. Здравословното състояние на кандидата се удостоверява с медицински документ, доказващ, че професията, по която желае да се обучава, не му е противопоказна.

2. Описание на професията

2.1. Втора степен на професионална квалификация по професията

Придобилият втора степен на професионална квалификация по професията „Обогатяване и рециклиране на минерални суровини“ участва в организирането и изпълнението на дейности, свързани с преработката и извличане на полезни компоненти от рудни и нерудни полезни изкопаеми и суровини. Участва в организацията по изграждане на цялостни верижни схеми на обогатяване. Участва в организацията по добива/извличането на твърди или течни концентрати от полезни изкопаеми, включително и чрез преобразуване на естественото им състояние. Спазва и следи за изпълнението на техническите и технологичните изисквания за работата на обогатителните машини и съоръжения, за тяхната изправност, налягане и температурни и химични параметри.

Лицето, успешно завършило втора степен на професионална квалификация по професията „Обогатяване и рециклиране на минерални суровини“, следи и контролира ефективната експлоатация на машини, механични инсталации и съоръжения в различни сфери на минното производство, добив и преработка на скалнооблицовъчни и строителни материали, в т.ч. с непрекъснато действие за рязане, полиране, раздробяване, смилане, промиване, пресяване, сортиране и смесване на подземни богатства. Отчита данните за количествените и качествените показатели на полезните изкопаеми и/или получените от тях суровини.

Основните трудови дейности на придобилия втора степен на професионална квалификация по професията „Обогатяване и рециклиране на минерални суровини“ са свързани с:

- поддържане на потока от преработени и непреработени полезни изкопаеми (метални и неметални полезни изкопаеми, твърди горива, строителни материали, скалнооблицовъчни материали и минни отпадъци) на транспортни конвейери (гумено-транспортни ленти, въжени линии и други подобни) за подаване към съответните машини и съоръжения;

- следене на габаритите на полезните изкопаеми и при необходимост организиране на привеждането им в норма съобразно действащите изисквания и разпоредби;

- участие в процесите за първична преработка или преработка на подземните богатства (механични, физични, биологични, термични или химически процеси или комбинация от процеси), извършвани върху добити подземни богатства с цел извличане на полезни компоненти, включително промени в размера, класифициране, сепариране, филтруване и излужване, оборудване за промиване, пресяване;

- участие в подготовката, монтирането, демонтирането, ремонтирането, поставянето, центрирането и отвесирането на всякакъв вид конструкции, закрепването и армировката на трошачки, мелници, сита, извършването на периодични прегледи на контролно-измервателните уреди;

- участие в организиране на обезопасяването на едно или повече работни места;

- отстраняване на скални маси, осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд и др.;

- спазване на работните проекти, паспорти, инструкции, технологични схеми и режими на работа и други в минното производство;

- участие в организиране на събирането, съхранението и транспортирането на минерални образци и проби за лабораторни анализи.

При изпълнение на трудовите дейности завършилият втора степен на професионална квалификация по професията „Обогатяване и рециклиране на минерални суровини“ работи с техническа документация (проекти, паспорти, схеми, графици, графики, чертежи и др.). Той задължително ползва специално работно облекло и лични предпазни средства.

2.2. Трета степен на професионална квалификация по професията „Обогатяване и рециклиране на минерални суровини“

Завършилият трета степен на професионална квалификация по професия „Обогатяване и рециклиране на минерални суровини“ трябва да:

- познава и прилага технологията и организацията на производството и труда, техническите изисквания към влаганите материали и суровини, както и към изискванията на произведения продукт;

- познава и прилага начина за отчитане и предаване на извършената работа, престоя на машините и количеството на произведената продукция, основните положения за управление на икономиката и трудовото право, действащите положения по заплащането на труда и съответните части на колективния трудов договор;

- извършва измервания и записва резултати от измерванията, попълва документи за извършени операции;

- следи за спазването на техническите и технологичните изисквания за работа на машините и съоръженията на едно или няколко работни места;

- организира обезопасяването на едно или повече работни места;

- организира събирането, съхранението и транспортирането на минерални образци и проби за лабораторни анализи;
- следи и контролира поддържането на чистота на работните места, както и следи за събиране на битовите и промишлените отпадъци на определените за целта места и за спазване на екологичните норми и разпоредби в съответното производство;
- използва съвременни софтуерни и хардуерни продукти за проектиране на схеми, чертежи и други и за управление на минни машини и съоръжения;
- познава минни машини, съоръжения и апарати за търсене, проучване, добив и първична преработка и/или преработка на подземни богатства, пречистване на руднични води и рекултивация на засегнати земи;
- познава и спазва правилниците, инструкциите и разпоредбите, свързани с безопасността на труда и противопожарната охрана на работното място, в т.ч. Плана за предотвратяване и ликвидиране на аварии за обекта (ППЛА), аварийни и противопожарни планове, инструкции и изисквания в предприятието.

При изпълнение на своята трудова дейност завършилият трета степен на професионална квалификация по професия „Обогатяване и рециклиране на минерални суровини“ е необходимо да познава и използва средствата за комуникация на работното място, да предава информацията – кратко, ясно и точно по комуникационните канали, да осъществява чести вътрешни контакти по разнородни проблеми. В работата си осъществява комуникация и сътрудничество с други отдели и екипи.

Специалистът трябва да спазва утвърдените проекти за преработка на подземните богатства, техническа ликвидация и/или консервация на геологопроучвателни и миннодобивни обекти и други.

При изпълнение на своите трудови дейности завършилият трета степен на професионална квалификация по професията проявява повишена отговорност с цел опазване на машините и съоръженията, живота и здравето – своя и на работещите, наблюдателност, концентрация на вниманието; трябва да умее да работи в екип и да управлява конфликтни ситуации, да предотвратява тежки травми, аварии и други, да проявява прецизност в работата си.

Завършилият трета степен на професионална квалификация по професията „Обогатяване и рециклиране на минерални суровини“ работи с обогатителни машини, съоръжения и апарати за добив и първична преработка и/или преработка на подземни богатства, техногенни суровини, пречистване на руднични води и рекултивация на засегнати земи.

Условията на работа при изпълнение на някои от длъжностите, които може да заема, са свързани с работа и наличие на вредности (активни и инертни газове – силикозоопасен и експлозивен, топлина, влага, химични реагенти и др.), повишено ниво на шума, замърсеност на въздуха с висока степен на риск за живота.

Завършилият трета степен на професионална квалификация по професията задължително ползва специално работно облекло и лични предпазни средства.

Работното време на завършилия трета степен на професионална квалификация по професията „Обогатяване и рециклиране на минерални суровини“ е съобразено с видовете трудови дейности, извършвани при специфични условия и рискове за живота и здравето,

които не могат да бъдат отстранени, ограничени или намалени независимо от предприетите мерки, като намаляването на продължителността на работното време води до ограничаване на рисковете за здравето на работниците и се определя съгласно Наредбата за определяне на видовете работи, за които се установява намалено работно време – Приложение № 1 към чл. 1 на ПМС № 267 от 2005 г. (обн., ДВ, бр. 103 от 2005 г.; изм., бр. 68 от 2006 г., бр. 10 и бр. 67 от 2009 г.).

Съгласно Наредба № 6 от 2006 г. за условията и реда за даване на разрешения за работа на лица, ненавършили 18 години, издадена от Министерството на труда и социалната политика и Министерството на здравеопазването (обн., ДВ, бр. 64 от 2006 г.; изм. и доп. бр. 46 от 2015 г.; изм. и доп., бр. 64 от 2017 г.), дейностите, извършвани под земята, и работата при открит добив на полезни изкопаеми са включени в Списъка на процесите и видовете работи, за които е забранено да се извършват от лица, ненавършили 18 години.

Съгласно чл. 6 от Наредба № РД-07-4 от 2015 г. за подобряване условията на труд на бременни работнички и на работнички родилки или кърмачки (ДВ, бр. 46 от 2015 г.) работничките и служителките не могат да бъдат задължавани да изпълняват подземна работа в мини освен в случаите, когато:

- заемат ръководни длъжности, чиито задължения не налагат извършване на физическа работа;
- са заети в санитарни и социални служби;
- във връзка с обучението си и с оглед на професионалната си подготовка трябва да преминат практически стаж, при условие че са навършили 18 години;
- задълженията им понякога (не ежедневно) налагат да слизат в подземните минни разработки за извършване на работа, при която няма физически труд.

За работа с взривни материали се изисква придобита правоспособност съгласно Инструкцията за придобиване на правоспособност на основния персонал за работа с взривни материали – приложение № 1 към чл. 4 от Правилника по безопасността на труда при взривните работи (ДВ, бр. 3 от 1997 г.).

Свидетелство за правоспособност се издава за професии, упражняването на които изисква правоспособност. Условията и редът за издаване на свидетелство за правоспособност се определят с наредби или други нормативни актове.

3. Единици резултати от ученето (ЕРУ) за придобиване на всяка от степените на професионална квалификация по професията

Степен на професионална квалификация	Ниво по НКР/ЕКР	Номер на ЕРУ и вид професионална подготовка (ПП)													
		ЕРУ 1	ЕРУ 2	ЕРУ 3	ЕРУ 4	ЕРУ 5	ЕРУ 6	ЕРУ 7	ЕРУ 8	ЕРУ 9	ЕРУ 10	ЕРУ 11	ЕРУ 12	ЕРУ 13	ЕРУ 14
		Обща ПП			Отраслова ПП		Специфична ПП								
II	3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			
III	4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

3.1 Списък на единиците резултати от ученето по видове професионална

подготовка

ЕРУ по обща професионална подготовка – единна за всички професионални направления от Списъка на професиите за професионално образование и обучение

ЕРУ 1. Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда

ЕРУ 2. Икономика и предприемачество

ЕРУ по отраслова професионална подготовка – единна за професиите от професионално направление „Минно дело и добив на полезни изкопаеми“

ЕРУ 3. Техническо чертане

ЕРУ 4. Геология на полезни изкопаеми

ЕРУ 5. Минно дело

ЕРУ по специфична професионална подготовка по професията

ЕРУ 6. Неорганична химия и физикохимия

ЕРУ 7. Основи на обогатяването на полезни изкопаеми

ЕРУ 8. Брикетирание и агломерация на въглища

ЕРУ 9. Зърнометрична подготовка на суровини

ЕРУ 10. Гравитационни, електрически, магнитни и специални методи за обогатяване на рудни суровини

ЕРУ 11. Флотационен метод на обогатяване на суровини

ЕРУ 12. Опробване и контрол

ЕРУ 13. Преработка на техногенни суровини и твърди битови отпадъци

ЕРУ 14. Организиране на трудовите дейности при обогатяването и рециклирането на полезни изкопаеми

3.2. Описание на единиците резултати от ученето за професията „Обогатяване и рециклиране на минерални суровини“

3.2.1. Обща професионална подготовка по професията

ЕРУ 1	Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда
Резултат от учене 1.1	Спазва хигиенните норми и здравословните и безопасни условия на труд (ЗБУТ) на работното място
Знания	• Познава основните нормативни актове за здравословни и безопасни условия на труд • Обяснява възможните професионални и здравни рискове на работното място и причините за тяхното възникване • Разяснява основните правила при оказването на първа помощ при трудови злополуки • Изброява основните видове лични предпазни средства и техните функции • Познава видовете защитни приспособления и средства за сигнализация и маркировка за осигуряване на ЗБУТ • Изброява правилата за работа при аварии и аварийни ситуации

Умения	• Прилага мерки за безопасност на работното място • Спазва хигиенните норми на работното място • Прилага инструкции за безопасна работа • Реагира правилно при аварийни ситуации
Компетентности	• Спазва стриктно мерките за безопасност при изпълнение на различните трудови дейности
Резултат от учене 1.2	Осъществява превантивна дейност за опазване на околната среда
Знания	• Познава нормативни актове, свързани с опазването на околната среда и ЗБУТ • Познава трудовоправните норми, свързани със ЗБУТ • Разяснява общите изисквания за осигуряване на ЗБУТ съобразно спецификата на провежданата дейност и изискванията на техническото, технологичното и социалното развитие с цел защита на живота, здравето и работоспособността на работещите
Умения	• Търси информация за устойчиви практики, приложими в конкретната професионална дейност • Изпълнява дейности по събиране и съхраняване на опасни продукти, излезли от употреба уреди и консумативи съобразно правилата за рециклиране • Използва технологии и материали, щадящи околната среда • Спазва практики за пестене на вода, енергия и други ресурси на работното място
Компетентности	• Правилно обработва отпадъците на работното място съобразно изискванията за сортиране • Вярно и точно разпознава замърсяващи фактори на работното място и съдейства за ограничаване на въздействието им • Способен е стриктно да следва утвърдените правила и изисквания за опазване на околната среда
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Владее теоретични знания за: – хигиенните норми – здравословните и безопасни условия на труд на работното място – овладяването на аварийни ситуации и оказването на първа помощ – превантивната дейност за опазване на околната среда Част по практика на професията: • Избира своевременно най-адекватния тип поведение при зададената рискова ситуация • Вярно и точно определя необходимите действия за оказване на първа помощ

Средства за оценяване	Част по теория на професията: - Писмен изпит Част по практика на професията: - Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 2	Икономика и предприемачество
Резултат от учене 2.1	Познава основите на пазарната икономика
Знания	- Познава основни икономически понятия – търсене, предлагане, пазар, конкуренция, цена - Познава ролята на държавата в икономиката – данъци, бюджет, регулации - Обяснява дейността на организацията в контекста на основни икономически принципи и понятия - Разяснява основни понятия във финансите – приходи, разходи, печалба, инвестиции - Разбира значението на социалната и екологичната отговорност при ръководене на бизнес
Умения	- Използва основни икономически понятия като търсене, предлагане, пазар, конкуренция и цена при изпълнение на професионалните си задачи - Отчита значението на основните финансови показатели като приходи, разходи, печалба и инвестиции
Компетентности	Прилага правилата и изискванията, свързани с ролята на държавата в икономиката, включително данъци, бюджет и регулации, в рамките на работната среда и своите професионални ангажименти
Резултат от учене 2.2	Познава основите на предприемачеството
Знания	- Познава същността и ролята на предприемачеството в икономиката - Изрежда основните стъпки при стартиране на бизнес, включително генериране на идея, пазарно проучване, изготвяне на бизнес план - Изброява видовете фирми и организационно-правни форми на стопанска дейност
Умения	- Разграничава видовете фирми и организационно-правните форми на стопанската дейност - Прилага знания за предприемачеството в работната си среда
Компетентности	- Идентифицира успешни практически примери за управление на бизнес начинания - Предлага решения за подобряване на дейността в съответствие с технологичните и организационните

	изисквания • При необходимост представя идеи и предложения пред клиенти, инвеститори или партньори, като аргументира решенията си
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Владее основните теоретични знания и понятия в областта на икономиката • Владее основните теоретични постановки в областта на предприемачеството Част по практика на професията: • Вярно, точно и мотивирано определя действията за разрешаване на описания проблем в зададения казус • Участва в разработването на бизнес план на фирмата според изискванията на предварително дефинираното задание
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика

3.2.2. Отраслова професионална подготовка по професията

ЕРУ 3	Техническо чертане
Резултат от учене 3.1	Познава основите на техническото чертане
Знания	• Изброява и обяснява предназначението на средствата и материалите за изработка на чертежи, включително актуални софтуерни програми • Описва видовете размери и отклонения в чертежите на детайли • Изброява основните правила, принципи и стандарти на техническото чертане • Обяснява условните знаци и обозначения на техническите чертежи, схеми, скици и др. • Разграничава различните видове технически чертежи и описва начините за тяхното създаване • Познава основните принципи и приложения на системите за компютърно проектиране (CAD) • Запознат е със съвременните софтуерни продукти за чертане
Умения	• Разчита различни видове чертежи, схеми, скици и др. • Спазва основните правила, принципи и стандарти на техническото чертане при изработка на чертежи, схеми,

	скици и др. • Използва ръчни и цифрови инструменти за създаване на технически чертеж
Компетентности	• Способен е самостоятелно да създава скици и чертежи, съобразявайки се с правилата за създаване на технически чертежи • Използва справочна и каталожна литература в текстови и електронен вид, включително и на чужд език
Резултат от учене 3.2	Разчита технически чертежи, схеми, скици, изгледи, разреза, сечения
Знания	• Описва и различава отделните условни знаци и обозначения на чертежите, схеми, скици и др. • Описва методите за изготвяне на чертежи, схеми, скици, изгледи, разреза и др. • Дефинира методите за изготвяне на планове, карти и профили
Умения	• Разчита различните видове технически чертежи, схеми, скици и др. • Тълкува правилно различните видове планове, карти, схеми и профили • Спазва специфичните изисквания за създаване на чертежи, схеми, скици и др. • Намира каталожни данни и изработва чертеж, скица, схема и др. • Работи с учебна, техническа и справочна литература, включително и на чужд език • Изобразява и оразмерява основните видове съединения и свързващи детайли • Изработва скици и чертежи на детайли
Компетентности	• Способен е самостоятелно и точно да разчита технически чертежи, схеми, скици, включително и на чужд език • Способен е самостоятелно да начертава скици, схеми, чертежи и др. със средна сложност, съобразявайки се с първичните данни и правилата за изготвяне на технически чертежи
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Точно обяснява значението на графичните знаци, използвани в представената техническата документация Част по практика на професията: • Използва каталожни данни и изпълнява точно, вярно и пълно зададената практическа задача

Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално практическо задание
ЕРУ 4	Геология на полезни изкопаеми
Резултат от учене 4.1	Описва процесите в земната кора
Знания	• Описва състава на земната кора • Обяснява процесите, формиращи земната кора • Дефинира нарушенията в земната кора • Дефинира основни термини в геологията
Умения	• Различава основните процеси в земната кора • Разпознава нарушенията в земната кора • Използва основните понятия и термини в геологията
Компетентности	• Способен е самостоятелно да определя процеси, формиращи земната кора
Резултат от учене 4.2	Познава състава на земната кора
Знания	• Описва образуването и формите на залягане на минералите в земната кора • Изброява свойствата на минералите • Описва образуването и формите на залягане на скалите в земната кора • Дефинира свойствата на скалите
Умения	• Разяснява образуването и формите на залягане на минералите в земната кора • Разпознава основните образци на минерали, метални и неметални полезни изкопаеми и твърди горива • Разяснява образуването и формите на залягане на скалите в земната кора • Разпознава основните образци на основните скали и скалнооблицовъчни и декоративни скали
Компетентности	• Различава правилно основни минерали и скали • Способен е самостоятелно да определи основни свойства на минерали и скали
Резултат от учене 4.3	Разпознава видовете полезни изкопаеми
Знания	• Класифицира основните групи подземни богатства • Изброява видовете находища на полезни изкопаеми • Обяснява основните етапи на проучвателните работи – търсене, предварително проучване и детайлно проучване на подземни богатства

	• Описва методите за търсене и проучване на полезни изкопаеми • Дефинира задачите, видовете и методите за геоложки опробвания • Обяснява предмета, условията и елементите на геоложкото документиране
Умения	• Разпознава основните полезни и вредни компоненти в добитите и преработени подземни богатства • Прилага етапите и методите за търсене и проучване на полезни изкопаеми • Използва учебна, техническа и справочна литература, включително и на чужд език
Компетентности	• Разчита различни видове геоложки карти, планове и чертежи • Способен е самостоятелно точно и вярно да определя и документира пространственото положение на различните видове проучвателни изработки
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Описва основните теоретични постановки в областта на геологията на полезни изкопаеми Част по практика на професията: • Изпълнява пълно, точно и вярно зададената практическа задача, свързана с разпознаване, разчитане или документиране на геоложки обекти.
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 5	Минно дело
Резултат от учене 5.1	Познава основите на минното дело
Знания	• Разпознава основните понятия и термини в минното дело • Описва видовете минни изработки • Познава основните методи за добив на полезни изкопаеми • Обяснява начините за разкриване на находища на подземни богатства
Умения	• Използва основните понятия и термини в минното дело • Разпознава минните изработки • Описва основните методи и начини за добив и първична преработка на полезни изкопаеми

Компетентности	• Демонстрира основни познания в минното дело, свързани с успешното извършване на трудови дейности • В състояние е правилно да определя различните видове минни изработки • Способен е самостоятелно точно и вярно да определя различните видове добив на полезни изкопаеми
Резултат от учене 5.2	Разпознава основната механизация, използвана в добива на полезни изкопаеми
Знания	• Познава основните машини и съоръжения в подземния добив на полезни изкопаеми • Познава основните машини и съоръжения в открития добив на полезни изкопаеми • Класифицира видовете миннодобивни предприятия
Умения	• Определя минната механизация, необходима за добива на полезни изкопаеми по открит начин • Определя минната механизация, необходима за добива на полезни изкопаеми по подземен начин • Използва учебна, техническа и справочна литература, включително и на чужд език
Компетентности	• В състояние е да извършва прецизно и безопасно дейностите, свързани с добив на полезни изкопаеми • Осъзнава рисковете при работа с добивна техника и спазва стандартите за безопасност и охрана на труда
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Познава основните теоретични постановки в областта на минното дело Част по практика на професията: • Изпълнява пълно, точно и вярно зададената практическа задача
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика

3.2.3. Специфична професионална подготовка по професията

ЕРУ 6	Неорганична химия и физикохимия
Резултат от учене 6.1	Неорганична химия
Знания	• Описва същността на понятието химичен елемент, строеж на атома (електронна обвивка) • Описва периодичната система на елементите

	• Изрежда видовете химични връзки (ковалентна, метална, йонна, водородна) • Обяснява зависимости, определящи скоростта на химичната реакция • Познава теоретично химичното равновесие и окислително-редукционните процеси • Описва дисперсни системи и разтвори • Познава теоретично електролитната дисоциация, колоидно-дисперсни системи и комплексни съединения
Умения	• Описва теоретично съвременни квантово-механични представи за строежа на атома • Разпознава химични реакции и зависимости при окислително-редукционни процеси и др. • Свързва конкретни неорганични реагенти с техните приложения в технологичните процеси
Компетентности	• Извършва под ръководството на компетентно лице химичен опит за нагледност на химична реакция • Изравнява самостоятелно химично уравнение • Работи ефективно с основна химическа документация и обозначения при неорганични вещества • Прилага знанията си при лабораторни дейности и анализи, свързани с неорганични съединения • Осъзнава рисковете при работа в лаборатория и спазва стандартите за безопасност и охрана на труда
Резултат от учене 6.2	Физикохимия
Знания	• Познава основни физикохимични понятия: мол, моларна маса, концентрация, рН, плътност, разтворимост, вискозитет, сорбция. • Описва процеси в химичната термодинамика и химичното равновесие • Обяснява първи и втори принцип в термодинамиката • Описва свойствата и стабилността на колоидно-дисперсните системи. • Изрежда основни свойства на повърхностно активни вещества • Описва процесите „адсорбция”, „молекулно-кинетични свойства на колоидно-дисперсни системи” и „Брауново движение” • Обяснява понятията междуфазова повърхност, повърхностно напрежение, капилярно налягане и фазообразуване
Умения	• Използва формули и таблици за изчисляване на

	концентрации, разтворимост, рН и др. - Разпознава връзката между физикохимичните свойства и ефективността на обогатителните методи - Работи с елементарни уреди: рН-метър, плътностомер, вискозиметър - Отчита влиянието на рН и други фактори върху процеси като флотация и утаяване и сгъстяване
Компетентности	- Прилага физикохимични знания при оценка на проби и параметри в реална работна среда - Работи в екип и под ръководство при контрол на процеси, свързани с физикохимични явления - Съблюдава технически норми и безопасност при използване на физикохимични методи и апаратура
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: - Познава основните теоретични постановки в областта на неорганичната химия и физикохимията Част по практика на професията: - Изпълнява пълно, точно и вярно зададена практическа задача
Средства за оценяване	Част по теория на професията: - Писмен изпит Част по практика на професията: - Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 7	Основи на обогатяването на полезни изкопаеми
Резултат от учене 7.1	Познава основите на обогатителния процес на полезни изкопаеми
Знания	- Познава същността на процеса обогатяване - Описва и класифицира методите на обогатяване – гравитационни, електромагнитни, по форма, едрина и триене - Обяснява основни понятия и термини в обогатяването на минералите - Описва операции и схеми на обогатяване - Познава теоретично основите на процесите трошене, смилане, пресяване, класификация, сепарация, флотация и др.
Умения	- Описва теоретично основни параметри и продукти на обогатяването - Разпознава и изчертава схематично верижна схема на апаратите в обогатителна фабрика - Отчита ролята на спомагателните процеси при брикетиране и агломерация
Компетентности	Способен е под ръководството на техническо лице да направи принципна верижна схема на апаратите в обогатителна

	фабрика • Изработва самостоятелно схема за едро, средно и ситно трошене
Резултат от учене 7.2	Назовава и разпознава машини, използвани в обогатителните фабрики, както и знае тяхното предназначение и устройство
Знания	• Изброява различни видове трошачки в цех за едро трошене • Описва видове мелници и класификатори • Разпознава утаечни машини, улеи, шлюзове, концентрационни маси и др. • Описва машини за сепарация и флотация, сгъстяване, обезводняване, сушене и филтрация • Обяснява възможни причини за възникване на авария в цеха
Умения	• Дава примери за разположението на машините в цеха • Преценява техническото състояние на съоръженията в цеха • Използва пусковите и спирателните устройства на всяка машина в цеха при необходимост • Оперира с автоматичните устройства за контрол на качеството в цеха • Почиства и смазва въртящи се части от различни механични възли • Идентифицира причината за възникване на авария в цеха
Компетентности	• В състояние е под контрола на техническо лице да участва активно в техническо обслужване и ремонт на трошачки, мелници и др. • Способен е самостоятелно да дозира материал, влизащ за преработка или върнат ситов продукт
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Познава основните теоретични постановки в областта на основите на обогатяването на полезни изкопаеми Част по практика на професията: • Изпълнява пълно, точно и вярно зададена практическа задача
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 8	Брикетиране и агломерация на въглища
Резултат от учене 8.1	Познава основите на обогатителния процес на въглищата
Знания	• Познава основните процеси за оформяне на въглищен продукт: брикетиране, агломерация, пелетизация • Изрежда физичните и химичните принципи, на които се

	основават процесите (натиск, температура, свързващи вещества и др.) • Описва целите на агломерацията – улесняване на транспортиране, складиране и използване • Пояснява разликите между сухо и влажно брикетиране • Обяснява значението на входната суровина (зърнометричен състав, влажност, пепел, летливи вещества и др.)
Умения	• Разграничава видовете технологии и разяснява подходящите им приложения • Отчита значението на последователността на всеки процес (например подготовка – смесване – формование – сушене) • Свързва конкретен метод с вида въглища и тяхното предназначение
Компетентности	• Използва теоретичните си познания за разбиране на работните процеси в производствени условия • Оценява възможностите за приложение на конкретна технология според характеристиките на материала • Спазва указания и правила при обучение или практика в реална среда
Резултат от учене 8.2	Познава всички операции и оборудване в брикетирането и агломерацията
Знания	• Познава видовете машини и съоръжения: брикетни преси, пелетизатори, смесители, сушилни, охладители • Описва принципите на работа на ролкови, винтови и хидравлични преси • Обяснява ролята на помощното оборудване: дозатори, хранващи устройства, транспортни ленти • Познава основните технически параметри – производителност, налягане, температура
Умения	• Разпознава машините по изображение, схема или на терен • Разяснява конструкцията и начина на работа на основни машини • Свързва оборудването с типа продукт, който се произвежда
Компетентности	• Работи безопасно около оборудване за агломерация • Съдейства при експлоатация, наблюдение или поддръжка под ръководство • Спазва инструкции за обслужване и хигиена при работа
Резултат от учене 8.3	Оценява качеството на брикети, агломерати и пелети
Знания	• Описва основните показатели за качество: плътност, устойчивост, влажност, форма, горимост • Познава методи за изпитване и контрол на готовата

	продукция • Обяснява влиянието на параметрите на входната суровина и условията на пресоване/пелетизация върху качеството • Обяснява връзката между националните и европейските стандарти за брикети и пелети
Умения	• Извършва визуална проверка и базови измервания (тегло, размер, влажност) • Сравнява резултатите с изискванията за качество • Документира резултати в отчетни формуляри
Компетентности	• Работи под ръководство при изпитване и контрол на продукцията • Участва в процеса на оценка на съответствието на крайните продукти • Поддържа добра хигиена и ред при работа с готова продукция и оборудване за изпитване
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Познава основните теоретични постановки в областта на брикетиране и агломерация на въглища Част по практика на професията: • Изпълнява пълно, точно и вярно зададена практическа задача
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 9	Зърнометрична подготовка на суровини
Резултат от учене 9.1	Разпознава методи и машини за трошене и смилане на суровини
Знания	• Сравнява основните видове трошачки: челюстни, конусни, валцови, ударни • Познава видовете мелници: топкови, чукотрошачни, валцови, планетарни • Описва машините според твърдостта на материала и едрината на фракцията: едро, средно и ситно трошене • Обяснява понятията коефициент на трошене и степен на смилане • Описва основните принципи на действие – натиск, удар, триене, срязване
Умения	• Разпознава трошачки и мелници по външен вид, схема или в производствена среда • Описва с думи или скица основните елементи на съответната

	машина • Свързва машината с вида материал и етап от обогатителния процес • Следи визуално състоянието на машината (шум, вибрации, запушвания)
Компетентности	• Работи безопасно около машини за трошене и смилане • Спазва инструкциите за достъп и поведение при работа с оборудването • Информира при отклонения или неизправности • Съдейства на операторите при включване, наблюдение или почистване
Резултат от учене 9.2	Описва процеса и целите на зърнометричната подготовка в обогатяването
Знания	• Описва целта на зърнометричната подготовка: освобождаване на минералите от вместващата скала • Познава понятието оптимална зърнометрия за обогатяване • Обяснява зависимостта между степента на смилане и ефективността на следващите етапи (флотация, гравитация и др.) • Пояснява последователността на процеса от едро трошене до фино смилане
Умения	• Интерпретира графики или таблици, показващи разпределение на зърнометричен състав • Свързва конкретни размери на зърната със съответни обогатителни методи • Анализира гранулогична проба
Компетентности	• Планира етапите на зърнометрична подготовка в контекста на целия производствен процес • Съдейства при вземане на проби и наблюдение върху ефективността на смилането • Разбира ролята и опасностите от свръхсмилане
Резултат от учене 9.3	Извършва ситов анализ на раздробени суровини
Знания	• Описва принципа на ситовия анализ – разделяне на материал по размери чрез сита с различни отвори • Познава видовете сита и ситови машини (вибросита, ръчни сита и др.) • Изброява правилата за подготовка на проба, провеждане на анализ и изчисляване на процентно съдържание на фракции
Умения	• Подготвя проба по указание и използва съответните сита • Извършва пресяване по стандартен метод (например ръчно или машинно)

	- Измерва фракциите и записва резултатите в таблица - Изчислява и представя данните във вид на диаграма или графика
Компетентности	- Провежда ситов анализ съгласно указанията и при спазване на изискванията за точност и безопасност - Работи самостоятелно или в екип при лабораторни дейности - Поддържа ред и отчетност на лабораторните резултати - Прилага резултатите от анализа за оценка на качеството на трошенето/смилането
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: - Познава основните теоретични постановки в областта на зърнометрична подготовка на суровини Част по практика на професията: - Изпълнява пълно, точно и вярно зададена практическа задача
Средства за оценяване	Част по теория на професията: - Писмен изпит Част по практика на професията: - Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 10	Гравитационни, електрически, магнитни и специални методи за обогатяване на рудни суровини
Резултат от учене 10.1	Познава различни методи за обогатяване на ОРС
Знания	- Описва принципа на гравитационното обогатяване – разделяне на минерали по плътност, използвайки действието на гравитацията - Обяснява основите на магнитното обогатяване – използване на магнитни сили за разделяне на минерали според тяхната магнитна възприемчивост - Описва принципа на електрическото (електростатично) обогатяване – разделяне по електропроводимост и електрическо зареждане - Разпознава повечето специални методи за обогатяване като: флотация на редкоземни метали, радиометрично обогатяване, биотехнологично (микробиологично) обогатяване - Разпознава основни видове съоръжения за прилагане на специални методи за обогатяване: улеи, концентрационни маси, магнитни сепаратори, електростатични сепаратори, центрофуги и др. - Обяснява предимствата и ограниченията на всеки метод спрямо вида руда и крайния продукт

Умения	• Описва с думи и с помощта на схеми действието на различни методи за обогатяване • Разграничава кои методи са приложими за различни видове руди – сулфидни, оксидни, тежки минерали и др. • Свързва типа на метода с физикохимичните свойства на минералите – плътност, магнитност, проводимост и др. • Разпознава основни машини и апарати, използвани в конкретните методи
Компетентности	• Ориентира се в разнообразието от технологии за обогатяване според рудния състав • Участва адекватно в учебни и производствени дейности, при които се използват различни методи за обогатяване • Съдейства при избора на подходяща технология (на ниво помощен персонал) в зависимост от конкретния руден материал и производствена задача • Осъзнава ролята на алтернативните и комбинирани методи за ефективно оползотворяване на суровини • Прилага безопасни работни практики при работа на съоръжения, прилагащи тези методи, и спазва инструкциите за безопасност
Резултат от учене 10.2	Разграничава и описва съоръженията, използвани при физичните методи за обогатяване
Знания	• Познава основните типове съоръжения за гравитационно обогатяване – спираловидни улеи, концентрационни маси, шлюзове, хидроциклонни системи • Познава конструкцията и принципа на работа на магнитни и електростатични сепаратори – барабанны, валцови, високочестотни • Назовава основни характеристики на оборудването – разход на енергия, производителност, селективност • Обяснява ролята на помощните съоръжения – дозатори, класификатори, вибросита • Дефинира параметри за регулиране на процеса: скорост на потока, сила на магнитното поле, ъгъл на наклон и др.
Умения	• Идентифицира различни съоръжения по снимки, чертежи или на терен • Описва с думи или с помощта на скица принципа на работа на дадено съоръжение • Разграничава по предназначение съоръженията – гравитационни, магнитни, електрически, комбинирани. • Свързва физичните свойства на минералите с избора на подходящо оборудване

	• Разпознава основни повреди или нетипични отклонения в работата на съоръжението и информира отговорните лица
Компетентности	• Работи безопасно около съоръженията, използвани при физичните методи за обогатяване • Съдейства при мониторинг и поддръжка на съоръженията, като разпознава кога се изисква намеса на специалист • Участва в пускови, регулировъчни и наблюдателни дейности под ръководство • Прилага знанията за съоръженията при изпълнение на практически задачи в производствена среда или учебни лаборатории • Спазва вътрешните правила и инструкции за работа с обогатително оборудване
Резултат от учене 10.3	Следи и записва основни технологични параметри по време на обогатителен процес с физични методи
Знания	• Изброява основните технологични параметри при физичните методи за обогатяване – дебит, налягане, скорост на подаване, сила на магнитното поле, наклон на улеи, размер на зърното и др. • Описва стандартизирани методи за наблюдение и измерване в гравитационни, магнитни и електрически процеси • Познава устройството и предназначението на измервателна апаратура (манометри, дебитомери, индикатори и др.) • Описва правилата за записване и съхраняване на технологични данни • Познава значението на отклоненията в параметрите за качеството на обогатяването
Умения	• Извършва наблюдение на съоръжения по време на обогатителен процес и отчита стойности от уреди и табла • Попълва формуляри или таблици с показания (например работни журналы, контролни листове) • Сравнява отчетените стойности с нормативните или зададените параметри • Разпознава отклонения от нормалния режим на работа и информира прекия ръководител • Работи с елементарна измервателна техника и електронни устройства (ако са налични)
Компетентности	• Следи параметрите на процеса в реална среда, като спазва инструкциите и стандартите за безопасност • Съдейства на технолози и оператори чрез точно предаване на технологична информация

	• Участва в дейности за контрол и поддръжка на стабилността на процеса • Поддържа документация и работи съвместно с отчетни данни • Прилага безопасни работни практики
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Познава основните теоретични постановки в областта на гравитационните, електрически, магнитни и специални методи за обогатяване на рудни суровини Част по практика на професията: • Изпълнява пълно, точно и вярно зададена практическа задача
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 11	Флотационен метод на обогатяване на суровини
Резултат от учене 11.1	Познава теоретичните основи на флотацията
Знания	• Описва основните термини и видовете флотация (права и обратна) • Обяснява подробно метода флотация • Изброява най-разпространените флотационни реагенти • Описва видове флотационни машини • Изброява схеми между различни обогатителни процеси и процеса флотация, стадии на флотация • Описва физикохимични и термодинамични процеси • Обяснява понятията хидрофобност и хидрофилност, междумолекулни взаимодействия и контактни ъгли • Изрежда факторите, влияещи върху флотационния процес – рН, скорост на въздушния поток, размер на частиците, концентрация на реагенти
Умения	• Визуализира процеса на флотация с помощта на схеми и диаграми • Разпознава основните видове реагенти и тяхното действие в различни етапи на флотацията • Отчита дали определени минерали подлежат на флотация въз основа на техните физикохимични свойства • Разграничава различните видове флотационни процеси и условията, при които се прилагат • Прави връзка между теоретичните параметри (рН, хидрофобност, реагенти) и практическите резултати от флотационното обогатяване

Компетентности	• Анализира основните процеси във флотационното обогатяване • Работи с инструкции, технологични карти и лабораторни резултати, като разбира връзката между тях и теоретичните основи • Участва осъзнато в дейности по регулиране на флотационния процес, базирайки се на знанията си за влиянието на параметрите • Съдейства при анализ на проблеми, възникнали във флотационната схема, чрез теоретично обосновани предложения • Спазва техническите изисквания и изискванията за безопасност, отчитайки физикохимичните рискове, свързани с реагентите и процеса
Резултат от учене 11.2	Разпознава и подготвя флотационни реагенти в съответствие с технологичния процес
Знания	• Познава основните групи флотационни реагенти – колектори, пенители, регулатори на средата (активатори, депресори, модификатори) • Описва начина на съхранение, дозиране и безопасно боравене с флотационни реагенти • Познава влиянието на различните реагенти върху флотационната селективност и ефективност • Обяснява начина, по който рН, концентрацията и последователността на добавяне влияят върху крайния резултат от флотацията • Познава основните химични съставки и физически свойства на използваните реагенти (разтворимост, токсичност, летливост и др.)
Умения	• Разпознава различни видове реагенти по външен вид, етикет и маркировка • Подготвя работни разтвори на реагенти в определена концентрация, като използва мерителна техника • Спазва инструкции за дозиране и последователно добавяне на реагенти в лабораторна или производствена среда • Съхранява реагентите според изискванията за безопасност и качество • Използва лични предпазни средства (ЛПС) и следва указания при работа с опасни вещества
Компетентности	• Подготвя правилно реагенти за флотация, като гарантира ефективност и безопасност на процеса • Работи съгласно технологичната документация и инструкции

	за реагентно стопанство • Открива грешки или отклонения при подготовка/дозирание на реагенти и сигнализира при необходимост • Работи в екип с технолози и оператори за постигане на оптимални параметри на флотационния процес • Спазва екологични и санитарни норми при работа с химически вещества в обогатителни производства
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Познава основните теоретични постановки в областта на флотационните методи на обогатяване на суровини Част по практика на професията: • Изпълнява пълно, точно и вярно зададена практическа задача
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 12	Опробване и контрол
Резултат от учене 12.1	Познава качеството и количеството на преработваните полезни изкопаеми, минаващи през различните стадии на обогатяване
Знания	• Описва операции за вземане на проби от полезното изкопаемо по едрина, плътност и влага • Обяснява обработката на представителни проби и лабораторния анализ на суровини • Описва опробване на пулп и концентрати • Изброява етапите на пробовземане в обогатителната схема • Обяснява начините за опробване и правилата за автоматизирано вземане на проби • Познава основните видове анализи: химичен, ситов, минераложки, за влага и за плътност
Умения	• Извършва вземане на проби от различни участъци на технологичния процес с ръчни и механични пробовземачи • Подготвя самостоятелно проби за лабораторен анализ – изсушаване, пресяване, смилане • Извършва анализ на проба по различни показатели • Разчита самостоятелно анализни протоколи и извежда данни за съдържание и добив • Контролира процесите във фабриката и документира всяка регулация и качествен показател на продукти от различни места от обогатяването
Компетентности	• Спазва правилата за точност, безопасност и проследимост

	при опробване и контрол • Способен е да направи самостоятелно анализ на проба по различни показатели • Прилага знанията си за качествения състав на суровината с цел оптимизиране на процеса на обогатяване • Работи съвместно с лабораторията и технологичния екип за оценка на резултатите и вземане на решения • Участва в дейности по мониторинг на технологичната ефективност чрез данни от опробване • Използва резултатите от контрола за откриване на отклонения в процеса и подпомага корективни действия
Резултат от учене 12.2	Обработка и документираща резултатите от опробването и контрола на качеството
Знания	• Познава формулярите и отчетните документи, използвани при опробване (протоколи, журнал, лабораторни карти) • Обяснява стандартните методи за обработка на данни от анализи – изчисляване на средни стойности, проценти, добиви • Познава основите на техническата отчетност в производството – дневни, седмични и месечни справки • Аргументира важността на точността и проследимостта при попълване и съхраняване на данни от пробовземане • Описва начините на графично или таблично представяне на резултатите за анализ и сравнение
Умения	• Попълва коректно документация, свързана с вземане и анализ на проби • Използва калкулации и формули за определяне на съдържание, добив и технологични показатели • Съставя прости таблици и графики, илюстриращи качеството и количеството на продуктите • Изготвя обобщени справки по зададен шаблон или формуляр • Работи с основни цифрови инструменти (калкулатор, електронни таблици)
Компетентности	• Отговаря за точното и пълното документиране на данните от пробовземането и контрола • Следи за съответствие на резултатите с технологичните параметри и сигнализира при отклонения • Работи в екип с лабораторни техники, контролори и технологи за обмен на информация • Подпомага ръководителя на смяна или технолога с навременна и достоверна отчетна информация

	Поддържа архив на документи в съответствие с фирмената процедура и нормативните изисквания
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: - Познава основните теоретични постановки в областта на опробването и контрола Част по практика на професията: - Изпълнява пълно, точно и вярно зададена практическа задача
Средства за оценяване	Част по теория на професията: - Писмен изпит Част по практика на професията: - Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 13	Преработка на техногенни суровини и твърди битови отпадъци
Резултат от учене 13.1	Обобщава етапите и начините на преработване и третиране на твърди отпадъци и отпадъци след обогатяване на горива
Знания	- Описва операциите за третиране и сепарация по едрина, плътност и влага на техногенни продукти - Описва обработката и депонирането на твърди битови отпадъци, механични и биологични процеси - Обяснява производството на гориво от отпадъци и извличане на полезни компоненти от отпадни продукти - Представя начините за опробване и химичен анализ и автоматизираното вземане на проби от отпадни продукти - Описва процесите в депа, сметища и други хранилища за промишлени и битови отпадъци
Умения	- Разчита и ползва научна литература, свързана с управлението на отпадъците, публикувана в научни издания - Разчита и изготвя схеми за третиране, преработка и контрол на отпадъчни продукти - Управлява и ремонтира конвейерни линии, сита, сепаратори и други машини за преработка на отпадъци - Контролира процесите в депа, сметища и други хранилища за промишлени и битови отпадъци
Компетентности	- Способен е в екип и под ръководство на техническо лице да изчертае принципа на схема за сепарация за твърди битови отпадъци - Способен е в екип ефективно да участва в дейности по рециклиране и управление на отпадъци
Резултат от учене 13.2	Оценява пригодността на техногенни отпадъци за вторично обогатяване

Знания	• Познава параметри като съдържание на полезни компоненти, гранулометрия, плътност и влажност • Описва основните видове техногенни минерални суровини, отпадъци от обогатителни фабрики и хвостохранилища • Познава методите за лабораторен анализ, пробовземане, химичен минераложки и ситов анализ • Обяснява икономическите и екологичните съображения при повторно обогатяване
Умения	• Идентифицира произход и състав на техногенни отпадъци • Прилага основни методи за предварителна обработка на отпадъци • Избира подходящи технологии за възстановяване на метали и минерали от отпадъчни материали • Спазва процедури за безопасност и опазване на околната среда при работа с отпадъчни потоци и вторични суровини • Извършва оценка на потенциала за повторно обогатяване въз основа на технически и икономически показатели
Компетентности	• Изпълнява самостоятелно задачи за рециклиране и обогатяване на техногенни суровини съгласно технологичните указания • Разработва предложения за подобряване на ефективността от преработката на техногенни суровини
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Познава основните теоретични постановки в областта на преработката на техногенни суровини и твърди битови отпадъци Част по практика на професията: • Изпълнява пълно, точно и вярно зададена практическа задача
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 14	Организиране на трудовите дейности при обогатяването и рециклирането на полезни изкопаеми
Резултат от учене 14.1	Организира работния процес
Знания	• Описва структурата на обогатително предприятие • Познава нормативните актове – закони, наредби, постановления и други документи, свързани с обогатяването на полезни изкопаеми • Обяснява планирането на ресурси, свързани с обогатяването

	на полезни изкопаеми
Умения	• Планира работния процес • Съставя график на работните задачи • Прилага нормативни актове – закони, наредби, постановления, и други документи в областта на обогатяването и рециклирането • Следи за новости в областта на информационните технологии във връзка с ежедневната си работна дейност
Компетентности	• Ефективно организира работния процес • Предлага и обосновава необходимостта от промени в работния процес • Прави аргументирани предложения за внедряването на нови технологии в работния процес съобразно актуалните изисквания в сферата на минното дело
Резултат от учене 14.2	Разпределя трудовите дейности в работния процес
Знания	• Дефинира видовете трудови дейности • Описва изискванията за ефективно изпълнение на видовете дейности • Идентифицира начините за организация на дейностите в работния процес
Умения	• Планира трудовите дейности • Спазва и следи за спазването на етичните норми на поведение • Участва в изграждането и поддържането на ефективна работна среда
Компетентности	• Ефективно планира и разпределя дейностите • Създава и поддържа етична работна среда • Самостоятелно работи с подходящо подобрени информационни технологии съобразно спецификата на конкретната работна дейност
Резултат от учене 14.3	Управлява работния екип (бригада, смяна и др.)
Знания	• Описва трудовите правоотношения • Формулира методи за нормиране на работния процес • Изброява необходимата документация към работния процес
Умения	• Попълва необходимата документация към работния процес • Организира дейностите в екипа, спазвайки йерархичната подчиненост
Компетентности	• Организира и координира (при необходимост) работата на работен екип (бригада, смяна и др.), поемайки отговорност • Способен е да разпределя задачи между отделни членове на работния екип (бригада, смяна и др.) • Осъществява ефективна комуникация в работния екип

	(бригада, смяна и др.) Анализира изпълнението на задачите от работния екип (бригада, смяна и др.)
Резултат от учене 14.4	Прилага комуникационни умения на чужд език в работния екип
Знания	- Познава принципите на устната и писмената бизнес комуникация - Владее основни и специализирани термини, свързани с обогатяването на съответния чужд език - Изброява стандартите за оформяне на делова кореспонденция (писма, имейли и др.) на чужд език
Умения	- Води устна комуникация на чужд език по професионални теми - Съставя различни видове документи на чужд език (официални писма, имейли, договори и др.) - Попълва документация към работния процес на чужд език - Презентира идеи и предложения ясно, логично и аргументирано на чужд език - Участва в работни разговори, като изразява и защитава професионалната си позиция
Компетентности	- Осигурява точност, яснота и ефективност в устната и писмената си комуникация на чужд език - Демонстрира активно слушане и задаване на уместни въпроси - Прилага обратна връзка конструктивно и професионално на чужд език в делова среда - Води делова кореспонденция на чужд език, като спазва правилата за граматика, стил и етикет - Ефективно комуникира на чужд език по професионални теми в различни социални мрежи
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: - Дефинира основни теоретични понятия при планиране и организиране на работния процес и работата в екип Част по практика на професията: - Вярно, точно и мотивирано определя действията, които следва да се предприемат за разрешаване на описания проблем в зададения казус
Средства за оценяване	Част по теория на професията: - Писмен изпит Част по практика на професията: - Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика

4. Съвкупност от единици резултати от учене, които формират придобиването на квалификация по част от професията „Обогатяване и рециклиране на минерални суровини“

Степен на професионална квалификация	Ниво по ЕКР/НКР	ЕРУ № ... от списъка по т. 3.1.
II	3	ЕРУ 4, ЕРУ 5, ЕРУ 6, ЕРУ 7, ЕРУ 8 ЕРУ 4, ЕРУ 5, ЕРУ 6, ЕРУ 7, ЕРУ 9 ЕРУ 4, ЕРУ 5, ЕРУ 6, ЕРУ 7, ЕРУ 10 ЕРУ 4, ЕРУ 5, ЕРУ 6, ЕРУ 7, ЕРУ 11
III	4	ЕРУ 4, ЕРУ 5, ЕРУ 6, ЕРУ 7, ЕРУ 8, ЕРУ 12 ЕРУ 4, ЕРУ 5, ЕРУ 6, ЕРУ 7, ЕРУ 9, ЕРУ 13 ЕРУ 4, ЕРУ 5, ЕРУ 6, ЕРУ 7, ЕРУ 10, ЕРУ 14 ЕРУ 4, ЕРУ 5, ЕРУ 6, ЕРУ 7, ЕРУ 11, ЕРУ 12 ЕРУ 4, ЕРУ 5, ЕРУ 6, ЕРУ 7, ЕРУ 11, ЕРУ 13

5. Изисквания към материалната база

5.1. Изисквания към кабинетите за обучение по теория на професията „Обогатяване и рециклиране на минерални суровини“ – характеристики, обзавеждане, оборудване, софтуер

Обучението по теория на професията се осъществява в помещения и учебни кабинети. Обзавеждането и оборудването на учебния кабинет включва: работно място на преподавателя (работна маса и стол), работно място на всеки обучаван (работна маса и стол), учебна дъска – бяла или черна, мебели (предимно шкафове за различни цели – библиотеки и др.), нагледни материали – демонстрационни макети, модели и реални образци, учебни видеофилми, екран за прожектиране, мултимедиен проектор, компютър/компютри (стационарен и безжичен интернет, съответните програмни продукти за онагледяване, специализиран софтуер – CAD системи и др.), принтер, дидактически средства за обучение. За качественото провеждане на изпитите за придобиване на професионална квалификация по професия съгласно Наредба № 1 от 19 февруари 2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация е необходимо да са монтирани камера и записващо устройство за осъществяване на необходимия видеозапис.

Препоръчително е създаването и използването на виртуална платформа, която позволява отчитане на присъствие на обучаемите, обсъждане на разглежданата тема в реално време и ползване на материали, схеми и чертежи по време и извън учебните неприсъствени занятия и която да се използва при въвеждане на мерки, ограничаващи присъствените занятия на обучаемите.

5.2. Изисквания към учебната база за обучение по практика на професията „Обогатяване и рециклиране на минерални суровини“ – характеристики, обзавеждане, оборудване, софтуер

Обучението по практика се осъществява на територията на открит рудник, подземен рудник, кариера, обогатителна фабрика. Необходимо е обучаващата институция да има

сключени договори за провеждане на учебната практика по професията „Обогатяване и рециклиране на минерални суровини“ – втора и трета степен на професионална квалификация.

6. Изисквания към обучаващите

Право да преподават по теория и практика на професията имат лица с висше образование и образователно-квалификационна степен „магистър“ или „бакалавър“ по специалности от професионално направление „Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми“ и професионално направление „Архитектура, строителство и геодезия“ от областта на висше образование „Технически науки“ от Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления, приет с Постановление № 125 от 2002 г. на Министерския съвет (ДВ, бр. 64 от 2002 г.), съответстващи на професията.

Учителска длъжност по учебен предмет или модул от професионалната подготовка може да се заема и от лица със завършено висше образование по съответната специалност и без професионална квалификация „учител“.

По учебен предмет или модул от професионалната подготовка, за който няма съответно професионално направление в Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления, могат да преподават лица без висше образование и без придобита професионална квалификация „учител“, ако са придобили съответната професионална квалификация при условията и по реда на Закона за професионалното образование и обучение.

Препоръчително е на всеки три години обучаващите да преминават курс за актуализиране на професионалните си знания, умения и компетентности.

5530

НАРЕДБА № 11 от 6 октомври 2025 г. за придобиване на квалификация по професията „Сондиране“

Раздел I Общи положения

Чл. 1. С тази наредба се определя държавният образователен стандарт (ДОС) за придобиването на квалификация по професия код 072404 „Сондиране“ от област на образование „Добив и производствени технологии“ и професионално направление код 0724 „Минно дело и добив на полезни изкопаеми“ съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение.

Чл. 2. Държавният образователен стандарт за придобиването на квалификация по професия код 072404 „Сондиране“ съгласно приложението към тази наредба определя изискванията за придобиването на втора и трета степен на професионална квалификация по професията, за придобиване на квалификация по част от

професията, както и за достигане на отделни единици резултати от ученето.

Чл. 3. Въз основа на ДОС по чл. 1 и рамковите програми по чл. 10, ал. 3, т. 2, 3, 5 и 6 от Закона за професионалното образование и обучение се разработват типови учебни планове за ученици, учебни планове за лица, навършили 16 години, и учебни програми за обучението по професията.

Раздел II Съдържание на държавния образователен стандарт

Чл. 4. (1) Държавният образователен стандарт по чл. 1 определя изискванията към кандидатите, описанието на професията, единиците резултати от учене за придобиване на всяка от степените на професионална квалификация по професията, критериите и средствата за оценяване на всяка единица резултат от учене, съвкупността от единици резултати от ученето, които формират придобиването на квалификация по част от професия, изискванията към материалната база и изискванията към обучаващите.

(2) Държавният образователен стандарт за придобиване на квалификация по професията включва общата, отрасловата и специфичната професионална подготовка с необходимите професионални компетентности, които гарантират на обучаемия възможността за упражняване на професията след завършване на обучението.

Заключителни разпоредби

§ 1. Учебните планове и учебните програми по чл. 3, разработени въз основа на тази

наредба, започват да се прилагат от учебната 2026 – 2027 г. за учениците, които постъпват в VIII клас в училищното професионално образование и обучение, а за лица, навършили 16 години – от 1 януари 2026 г.

§ 2. Тази наредба се издава на основание чл. 22, ал. 6 във връзка с ал. 2, т. 6 от Закона за предучилищното и училищното образование.

Министър:
Красимир Вълчев

Приложение
към чл. 2

**ДЪРЖАВЕН ОБРАЗОВАТЕЛЕН
СТАНДАРТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА
КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯТА
„СОНДИРАНЕ“**

Професионално направление				
Код: 0724	Минно дело и добив на полезни изкопаеми			
Професия				
Код: 072404	Сондиране			
Степени на професионална квалификация	-	II	III	-
Ниво по Национална квалификационна рамка (НКР)	-	3	4	-
Ниво по Европейска квалификационна рамка (ЕКР)	-	3	4	-

1. Изисквания към кандидатите

1.1. Изисквания към кандидатите за входящо минимално образователно и/или входящо квалификационно равнище за придобиване на степени на професионална квалификация съгласно Закона за професионалното образование и обучение

За придобиване на втора и трета степен на професионална квалификация по професията „Сондиране“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение, утвърден от министъра на образованието и науката със Заповед № РД09-2230 от 09.08.2024 г., изискванията за входящото минимално образователно равнище към кандидатите са:

1.1.1. За придобиване на втора степен на професионална квалификация:

- за лица, навършили 16 години – завършен първи гимназиален етап.

1.1.2. За придобиване на трета степен на професионална квалификация:

- за ученици – завършено основно образование;
- за лица, навършили 16 години – придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити или завършено средно образование.

Изискването за входящо квалификационно равнище при продължаващо професионално обучение за придобиване на трета степен на професионална квалификация е придобита втора степен на професионална квалификация по професията.

1.2. Здравословното състояние на кандидата се удостоверява с медицински документ, доказващ, че професията, по която желае да се обучава, не му е противопоказна.

2. Описание на професията

2.1. Втора степен на професионална квалификация по професията

Придобилият втора степен на професионална квалификация по професия „Сондиране“ участва в основните процеси при сондиране, включващи разрушаване на скала, удълбочаване на сондажа, промиване, монтаж и спускане на обсадни колони, тампониране. Работи самостоятелно или в екип, строго следвайки указанията на ръководителя и спазвайки поставените задачи, техническите спецификации и нормативните изисквания. Като член на екипа изпълнява качествено поставените му задачи, спазва правилата за безопасна работа и пази повереното му оборудване.

В процеса на работа използва както универсални ръчни инструменти (кирка, лопата, клещи, чук, отвертка), така и специализирано сондажно оборудване (лебедки, помпи, компресори, глиносмесители), електроинструменти (бормашини, винтоверти) и контролни устройства за измерване на дълбочина, налягане и дебит.

Работният график на лицето, придобило втора степен на професионална квалификация по професия „Сондиране“, включва стандартен трудов ден с възможност за смени, извънреден труд и работа през почивни дни в зависимост от изискванията на проекта. Дейността е сезонно зависима – с повишена интензивност през пролетта и лятото и намалена активност през есента и зимата. Специалистът, придобил втора степен на професионална квалификация по професия „Сондиране“, извършва дейности предимно на открито, при различни метеорологични условия, често в среда с повишена запрашеност, шум и вибрации, с риск от химически, електрически и механични въздействия.

Професията предлага възможности за реализация в сферите на геоложките проучвания, минното дело, нефтената и газовата промишленост, както и в строителството на инфраструктурни обекти и прокарането на подземни комуникации.

За успешното изпълнение на задълженията са необходими техническа грамотност, способност за работа с чертежи и документация, прецизност и дисциплинираност. Важни личностни качества включват физическа издръжливост, устойчивост на стрес, внимание към безопасността и способност за бърза реакция при непредвидени ситуации. Работещият по професия „Сондиране“ с втора степен на професионална квалификация трябва да бъде отговорен, лоялен и способен за екипна работа, за да гарантира ефективно и безопасно изпълнение на задачите.

2.2. Трета степен на професионална квалификация по професията

Придобилият трета степен на професионална квалификация по професия „Сондиране“ използва специализирана техническа литература и съвременни софтуерни решения за управление на сондажното оборудване. Той отговаря за спазването на техническите и технологичните изисквания при експлоатацията на сондажни машини и съоръжения, контролира изправността им и режимните параметри. Извършва ремонтни дейности на оборудване, инсталации и измервателна апаратура, анализира причините за преждевременно износване на компоненти и се грижи за безопасната им експлоатация.

В рамките на своите задължения лицето поддържа чистота на работното място, спазва екологични норми и контролира изпълнението на изискванията за безопасност на труда и противопожарна защита. Той работи с техническа документация, схеми и чертежи, използва специализирано оборудване според вида на сондирането – проучвателно, хидрогеоложко, инженерно-геоложко или за добив на нефт и газ.

Лицето, придобило трета степен на професионална квалификация по професия „Сондиране“, прилага както стандартни ръчни и електроинструменти, така и специализирано сондажно оборудване, включително глиносмесители, помпи, компресори и лебедки. Работният му график включва стандартен трудов ден с възможност за смени и извънреден труд, като натоварването е сезонно зависимо – интензивно през пролетта и лятото.

Работната среда включва предимно открити пространства при различни метеорологични условия, с повишен риск от запрашеност, шум и механични наранявания. Специалистът, придобил трета степен на професионална квалификация по професия „Сондиране“, намира реализация в областта на геоложките проучвания, минното дело, нефтената и газовата промишленост, както и в строителството на инфраструктурни обекти.

Ключови професионални качества на специалиста, придобил трета степен на професионална квалификация по професия „Сондиране“, са техническа грамотност, прецизност, организационни умения и способност за вземане на решения в критични ситуации. Личностните изисквания са физическа издръжливост, устойчивост на стрес, дисциплинираност и умение за работа в екип. Работещият по професия „Сондиране“ с трета степен на професионална квалификация трябва да притежава добра пространствена ориентация, наблюдателност и способност за бърза адаптация към променящи се работни условия.

3. Единици резултати от ученето (ЕРУ) за придобиване на всяка от степените на професионална квалификация по професията

Степен на професионална квалификация	Ниво по НКР/ЕКР	Номер на ЕРУ и вид професионална подготовка (ПП)												
		ЕРУ 1	ЕРУ 2	ЕРУ 3	ЕРУ 4	ЕРУ 5	ЕРУ 6	ЕРУ 7	ЕРУ 8	ЕРУ 9	ЕРУ 10	ЕРУ 11	ЕРУ 12	ЕРУ 13
		Обща ПП			Отраслова ПП			Специфична ПП						
II	3	x	x	x	x	x	x	x	x	x				
III	4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

3.1. Списък на диниците резултати от ученето по видове професионална подготовка

ЕРУ по обща професионална подготовка – единна за всички професионални направления от Списъка на професиите за професионално образование и обучение

ЕРУ 1. Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда

ЕРУ 2. Икономика и предприемачество

ЕРУ по отраслова професионална подготовка – единна за професиите от професионално направление „Минно дело и добив на полезни изкопаеми“

ЕРУ 3. Техническо чертане

ЕРУ 4. Геология на полезни изкопаеми

ЕРУ 5. Минно дело

ЕРУ по специфична професионална подготовка

ЕРУ 6. Основи на сондирането

ЕРУ 7. Проучвателно сондиране

ЕРУ 8. Подготвителни дейности за въвеждане в експлоатация и извеждане от експлоатация на проучвателни сондажи

ЕРУ 9. Сондова техника

ЕРУ 10. Организация на сондажните дейности и поддръжка на работното оборудване

ЕРУ 11. Извършване на подготвителни дейности, прокарване на сондажни изработки и отделяне на скални образци

ЕРУ 12. Организиране и извършване на поддръжка и извеждане от експлоатация на сондажни изработки, организиране и ликвидиране на сондажни изработки

ЕРУ 13. Организиране, поддръжка и периодични прегледи на сондовата техника

3.2. Описание на единиците резултати от ученето за професията „Сондиране“

3.2.1. Обща професионална подготовка по професията

ЕРУ 1	Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда
Резултат от учене 1.1	Спазва хигиенните норми и здравословните и безопасните условия на труд (ЗБУТ) на работното място
Знания	- Познава основните нормативни актове за здравословни и безопасни условия на труд - Обяснява възможните професионални и здравни рискове на работното място и причините за тяхното възникване - Разяснява основните правила при оказването на първа помощ при трудови злополуки - Изброява основните видове лични предпазни средства и

	техните функции • Познава видовете защитни приспособления и средства за сигнализация и маркировка за осигуряване на ЗБУТ • Изброява правилата за работа при аварии и аварийни ситуации
Умения	• Прилага мерки за безопасност на работното място • Спазва хигиенните норми на работното място • Прилага инструкции за безопасна работа • Реагира правилно при аварийни ситуации
Компетентности	• Спазва стриктно мерките за безопасност при изпълнение на различните трудови дейности
Резултат от учене 1.2	Осъществява превантивна дейност за опазване на околната среда
Знания	• Познава нормативни актове, свързани с опазването на околната среда, и ЗБУТ • Познава трудовоправните норми, свързани със ЗБУТ • Разяснява общите изисквания за осигуряване на ЗБУТ съобразно спецификата на провежданата дейност и изискванията на техническото, технологичното и социалното развитие с цел защита на живота, здравето и работоспособността на работещите
Умения	• Търси информация за устойчиви практики, приложими в конкретната професионална дейност • Изпълнява дейности по събиране и съхраняване на опасни продукти, излезли от употреба уреди и консумативи съобразно правилата за рециклиране • Използва технологии и материали, щадящи околната среда • Спазва практики за пестене на вода, енергия и други ресурси на работното място
Компетентности	• Правилно обработва отпадъците на работното място съобразно изискванията за сортиране • Вярно и точно разпознава замърсяващи фактори на работното място и съдейства за ограничаване на въздействието им • Способен е стриктно да следва утвърдените правила и изисквания за опазване на околната среда
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Владее теоретични знания за: – хигиенните норми – здравословните и безопасните условия на труд на работното място – овладяването на аварийни ситуации и оказването на първа помощ

	– превантивната дейност за опазване на околната среда Част по практика на професията: • Избира своевременно най-адекватния тип поведение при зададената рискова ситуация • Вярно и точно определя необходимите действия за оказване на първа помощ
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 2	Икономика и предприемачество
Резултат от учене 2.1	Познава основите на пазарната икономика
Знания	• Познава основни икономически понятия – търсене, предлагане, пазар, конкуренция, цена • Познава ролята на държавата в икономиката – данъци, бюджет, регулации • Обяснява дейността на организацията в контекста на основни икономически принципи и понятия • Разяснява основни понятия във финансите – приходи, разходи, печалба, инвестиции • Разбира значението на социалната и екологичната отговорност при ръководене на бизнес
Умения	• Използва основни икономически понятия, като търсене, предлагане, пазар, конкуренция и цена при изпълнение на професионалните си задачи • Отчита значението на основните финансови показатели, като приходи, разходи, печалба и инвестиции
Компетентности	• Прилага правилата и изискванията, свързани с ролята на държавата в икономиката, включително данъци, бюджет и регулации, в рамките на работната среда и своите професионални ангажименти
Резултат от учене 2.2	Познава основите на предприемачеството
Знания	• Познава същността и ролята на предприемачеството в икономиката • Изрежда основните стъпки при стартиране на бизнес, включително генериране на идея, пазарно проучване, изготвяне на бизнес план • Изброява видовете фирми и организационно-правни форми на стопанска дейност
Умения	• Разграничава видовете фирми и организационно-правните форми на стопанска дейност • Прилага знания за предприемачеството в работната си

	среда
Компетентности	• Идентифицира успешни практически примери за управление на бизнес начинания • Предлага решения за подобряване на дейността в съответствие с технологичните и организационните изисквания • При необходимост представя идеи и предложения пред клиенти, инвеститори или партньори, като аргументира решенията си
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Владее основните теоретични знания и понятия в областта на икономиката • Владее основните теоретични постановки в областта на предприемачеството Част по практика на професията: • Вярно, точно и мотивирано определя действията за разрешаване на описания проблем в зададения казус • Участва в разработването на бизнес план на фирмата според изискванията на предварително дефинираното задание
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика

3.2.2. Отраслова професионална подготовка по професията

ЕРУ 3	Техническо чертане
Резултат от учене 3.1	Познава основите на техническото чертане
Знания	• Изброява и обяснява предназначението на средствата и материалите за изработка на чертежи, включително актуални софтуерни програми • Описва видовете размери и отклонения в чертежите на детайли • Изброява основните правила, принципи и стандарти на техническото чертане • Обяснява условните знаци и обозначения на техническите чертежи, схеми, скици и др. • Разграничава различните видове технически чертежи и описва начините за тяхното създаване • Познава основните принципи и приложения на системите за компютърно проектиране (CAD)

	Запознат е със съвременните софтуерни продукти за чертане
Умения	- Разчита различни видове чертежи, схеми, скици и др. - Спазва основните правила, принципи и стандарти на техническото чертане при изработка на чертежи, схеми, скици и др. - Използва ръчни и цифрови инструменти за създаване на технически чертеж
Компетентности	- Способен е самостоятелно да създава скици и чертежи, съобразявайки се с правилата за създаване на технически чертежи - Използва справочна и каталожна литература в текстови и електронен вид, включително и на чужд език
Резултат от учене 3.2	Разчита технически чертежи, схеми, скици, изгледи, разреза, сечения
Знания	- Описва и различава отделните условни знаци и обозначения на чертежи, схеми, скици и др. - Описва методите за изготвяне на чертежи, схеми, скици, изгледи, разреза и др. - Дефинира методите за изготвяне на планове, карти и профили
Умения	- Разчита различните видове технически чертежи, схеми, скици и др. - Тълкува правилно различните видове планове, карти, схеми и профили - Спазва специфичните изисквания за създаване на чертежи, схеми, скици и др. - Намира каталожни данни и изработва чертеж, скица, схема и др. - Работи с учебна, техническа и справочна литература, включително и на чужд език - Изобразява и оразмерява основните видове съединения и свързващи детайли - Изработва скици и чертежи на детайли
Компетентности	- Способен е самостоятелно и точно да разчита технически чертежи, схеми, скици, включително и на чужд език - Способен е самостоятелно да начертава скици, схеми, чертежи и други със средна сложност, съобразявайки се с първичните данни и правилата за изготвяне на технически чертежи
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: Точно обяснява значението на графичните знаци, използвани в представената техническа документация

	Част по практика на професията: • Използва каталожни данни и изпълнява точно, вярно и пълно зададената практическа задача
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 4	Геология на полезни изкопаеми
Резултат от учене 4.1	Описва процесите в земната кора
Знания	• Описва състава на земната кора • Обяснява процесите, формиращи земната кора • Дефинира нарушенията в земната кора • Дефинира основни термини в геологията
Умения	• Различава основните процеси в земната кора • Разпознава нарушенията в земната кора • Използва основните понятия и термини в геологията
Компетентности	• Способен е самостоятелно да определя процеси, формиращи земната кора
Резултат от учене 4.2	Познава състава на земната кора
Знания	• Описва образуването и формите на залягане на минералите в земната кора • Изброява свойствата на минералите • Описва образуването и формите на залягане на скалите в земната кора • Дефинира свойствата на скалите
Умения	• Разяснява образуването и формите на залягане на минералите в земната кора • Разпознава основните образци на минерали, метални и неметални полезни изкопаеми и твърди горива • Разяснява образуването и формите на залягане на скалите в земната кора • Разпознава основните образци на основните скали и скалнооблицовъчни и декоративни скали
Компетентности	• Различава правилно основни минерали и скали • Способен е самостоятелно да определи основни свойства на минерали и скали
Резултат от учене 4.3	Разпознава видовете полезни изкопаеми
Знания	• Класифицира основните групи подземни богатства • Изброява видовете находища на полезни изкопаеми • Обяснява основните етапи на проучвателните работи – търсене, предварително проучване и детайлно проучване

	на подземни богатства • Описва методите за търсене и проучване на полезни изкопаеми • Дефинира задачите, видовете и методите за геоложки опробвания • Обяснява предмета, условията и елементите на геоложкото документиране
Умения	• Разпознава основните полезни и вредни компоненти в добитите и преработените подземни богатства • Прилага етапите и методите за търсене и проучване на полезни изкопаеми • Използва учебна, техническа и справочна литература, включително и на чужд език
Компетентности	• Разчита различни видове геоложки карти, планове и чертежи • Способен е самостоятелно точно и вярно да определя и документира пространственото положение на различните видове проучвателни изработки
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Описва основните теоретични постановки в областта на геологията на полезни изкопаеми Част по практика на професията: • Изпълнява пълно, точно и вярно зададената практическа задача, свързана с разпознаване, разчитане или документиране на геоложки обекти
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 5	Минно дело
Резултат от учене 5.1	Познава основите на минното дело
Знания	• Разпознава основните понятия и термини в минното дело • Описва видовете минни изработки • Познава основните методи за добив на полезни изкопаеми • Обяснява начините за разкриване на находища на подземни богатства
Умения	• Използва основните понятия и термини в минното дело • Разпознава минните изработки • Разяснява основните методи и начини за добив и първична преработка на полезни изкопаеми

Компетентности	• Демонстрира основни познания в минното дело, свързани с успешното извършване на трудови дейности • В състояние е правилно да определя различните видове минни изработки • Способен е самостоятелно точно и вярно да определя различните видове добив на полезни изкопаеми
Резултат от учене 5.2	Разпознава основната механизация, използвана в добива на полезни изкопаеми
Знания	• Познава основните машини и съоръжения в подземния добив на полезни изкопаеми • Познава основните машини и съоръжения в открития добив на полезни изкопаеми • Класифицира видовете миннодобивни предприятия
Умения	• Определя минната механизация, необходима за добива на полезни изкопаеми по открит начин • Определя минната механизация, необходима за добива на полезни изкопаеми по подземен начин • Използва учебна, техническа и справочна литература, включително и на чужд език
Компетентности	• В състояние е да извършва прецизно и безопасно дейностите, свързани с добив на полезни изкопаеми • Осъзнава рисковете при работа с добивна техника и спазва стандартите за безопасност и охрана на труда
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Познава основните теоретични постановки в областта на минното дело Част по практика на професията: • Изпълнява пълно, точно и вярно зададената практическа задача
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика

3.2.3. Специфична професионална подготовка по професията

ЕРУ 6	Основи на сондирането
Резултат от учене 6.1	Познава приложението и същността на сондирането
Знания	• Описва общите сведения за скалите • Познава физико-механичните свойства на скалите • Обяснява закономерностите при разрушаване на скалите • Дефинира понятието „сондаж“

	• Познава видовете сондажи по предназначение • Описва основните технологични процеси в сондирането • Описва организацията на работа в сондажен обект • Познава техническата документация на сондажен обект • Описва предназначението и съдържанието на геолого-техническия проект • Познава съдържанието на геолого-техническия наряд • Описва реда за подготовка на сондажната площадка • Изброява видовете сондова апаратура • Описва обзавеждането на сондажен обект • Назовава звената, обслужващи сондирането • Изброява основните групи методи за сондиране – диамантено, ядково сондиране, сондиране с обратна циркулация и др. • Изброява видовете скалоразрушаващи инструменти за безядково сондиране • Изрежда скалоразрушаващите инструменти за ядково сондиране • Описва предварителното сондиране с обратна циркулация, приложението и същността на метода • Описва видовете геоложки проби и изваждане на скални образци • Изброява действащите стандарти за вземане, съхранение и транспортиране на взетите проби и образци • Описва мерките за опазване на околната среда • Дефинира здравословните и безопасните условия на работната площадка
Умения	• Разпознава физико-механичните свойства на скалите • Подготвя необходимите материали в зависимост от вида на работата • Подготвя материалите за работа, използвани в сондажния процес и на работното място • Разчиства, подравнява и подготвя работната площадка • Подготвя инструменти, машини и механизми за работа • Използва различните видове материали, прилагани в сондажния процес според предназначението, състава, свойствата и качествата им • Извършва в технологична последователност подготвителните работи • Участва при вземането на геоложки проби и изваждането на скални образци • Участва в транспортирането на необходимите материали • Складира и съхранява правилно материали

	• Спазва изискванията за опазване на околната среда • Спазва безопасните условия на труд
Компетентности	• Способен е в екип и под ръководството на техническо лице да извършва правилно подготвителни работи за прокарване на проучвателни сондажи, без да застрашава своите и на екипа живот и здраве
Резултат от учене 6.2	Познава техниката и технологията за промиване на сондажите
Знания	• Дефинира понятието „промиване на сондажите“ • Познава схемите на промиване • Описва целите на промиването • Сравнява схемите за промиване с техните предимства и недостатъци • Познава видовете промивни течности и предназначението им • Познава функциите на промивните течности • Изброява видовете глинни, използвани за приготвяне на промивни течности • Познава съоръженията за приготвяне на промивни течности • Обяснява същността на почистването на промивната течност • Познава начините и съоръженията за почистване на промивната течност • Назовава основните реагенти за физико-химична обработка на глинестите промивни течности и описва действието им • Описва мерките за опазване на околната среда • Дефинира здравословните и безопасните условия на труд на работното място
Умения	• Приготвя сондажни смеси и разтвори по зададена технология и състав и измерва качеството им • Приготвя различните сондажни смеси и разтвори, като се съобразява с технологичните изисквания и последователност • Подбира нужното оборудване за съответната сондажна дейност и спазва правилата за качествено ѝ изпълнение • Участва в промиването на сондажите • Спазва времето за промиване на сондажите • Спазва мерките за опазване на околната среда • Спазва здравословните и безопасните условия на труд на работното място
Компетентности	• Способен е в екип и под ръководството на техническо лице да приготвя правилно необходимите сондажни смеси,

	разтвори, инструменти, машини и съоръжения, използвани за промиване на сондажи, без да застрашава своите и на екипа живот и здраве
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: - Показва теоретични знания в областта на различни видове сондажи Част по практика на професията: - Пълно, точно и вярно решава практическа задача
Средства за оценяване	Част по теория на професията: - Писмен изпит Част по практика на професията: - Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 7	Проучвателно сондиране
Резултат от учене 7.1	Познава прокарването на проучвателни сондажи
Знания	- Описва основните параметри на режима на сондиране - Описва начините на използване и поддържане на инструментите и приспособленията, и елементите на малката механизация - Дефинира предназначението на контролно-измервателните прибори на сондите - Изброява основните правила по изтегляне от приемния мост на работната площадка на най-често употребяваните тежки съоръжения при сондирането - Описва предназначението и устройството на утаечната система и съоръженията към нея - Обяснява устройството и принципа на работа на апаратите за изпитване на сондажите, както и правилата за експлоатация на сондажните машини и съоръжения - Назовава причините за авария и усложнения и мерките за предотвратяването им - Изброява допустимите норми и граници за износване на основните въжета, съединения, тръби, преходници, щанги и др. - Дефинира здравословните и безопасните условия на труд на работното място
Умения	- Разглобява и сглобява сондажно и помощно оборудване, апаратура и съоръжения - Прокарва различни видове сондажи - Наблюдава и оперира с контролно-измервателните прибори - Извършва подготвителни и заключителни работи, свързани със сондирането

	• Извършва спуско-подемните операции • Извършва електрометричните измервания и циментация на сондажите • Проверява типа и размерите на скалоразрушаващите инструменти, спасителните инструменти, тежките шанги, компресорните тръби и др. • Сглобява и разглобява тръби, кожуси и пробивни глави и сменя неработещо оборудване • Разчита чертежи и спазва зададените размери, спецификации и указания • Спазва нормите за разход на материали • Изпълнява дейности за удълбаване на сондажа • Отстранява допуснати дефекти и отклонения от качеството на сондиране • Следи за състоянието на прокарваните сондажни изработки, използва специални технически средства за контрол • Спазва мерките за опазване на околната среда • Спазва здравословните и безопасните условия на труд на работното място
Компетентности	• Способен е в екип и под ръководството на техническо лице да прокарва правилно всички видове сондажи, без да застрашава своите и на екипа здраве и живот
Резултат от учене 7.2	Познава вземането на проби и отделяне на образци от различните скални разновидности в сондажа
Знания	• Познава технологичната характеристика на сондирането в различните скални разновидности • Описва начина за правилно вземане, съхранение и транспортиране на отделните образци и проби • Изброява мерките за опазване на околната среда • Описва стандартите за вземане, съхраняване и транспортиране на взетите проби
Умения	• Прилага подходящи методи за отделяне на образци и вземане на проби от различните скални разновидности в сондажа • Спазва мерките за опазване на околната среда • Спазва утвърдените стандарти за вземане, съхраняване и транспортиране на отделните образци и взетите проби
Компетентности	• Способен е самостоятелно и под ръководството на техническо лице правилно да отделя образци и проби от различни скални разновидности в сондажа
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Показва теоретични знания в областта на различни видове

	сондажи Част по практика на професията: Пълно, точно и вярно решава практическа задача
Средства за оценяване	Част по теория на професията: - Писмен изпит Част по практика на професията: - Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 8	Подготвителни дейности за въвеждане в експлоатация и извеждане от експлоатация на проучвателни сондажи
Резултат от учене 8.1	Познава извършването на подготвителни дейности за въвеждане в експлоатация на сондажите
Знания	- Описва предназначението и изискванията за изпълнение на експлоатационните работи - Описва схемите за оборудване на устието на сондажите и схемите за разполагане на изходните линии - Познава основните принципи и приложения на географските информационни системи (ГИС) - Дефинира понятието „изкривяване на сондаж“ - Описва причините за изкривяването на сондаж - Изброява мерки за предотвратяване на изкривяването на сондажите - Назовава уредите за измерване на изкривяването на сондажите - Изброява случаите, в които се прилагат насоченото и многозабойното сондиране - Описва мерките за опазване на околната среда - Дефинира здравословните и безопасните условия на труд на работното място
Умения	- Разчита зададените параметри и спецификации в чертежите и приложените указания за експлоатация на сондажните изработки - Използва приложения на географските информационни системи (ГИС) - Подготвя сондажната изработка за експлоатация - Отстранява допуснати дефекти и отклонения от качеството на сондажните работи - Изпълнява отделните подготвителни дейности: почистване и укрепване на сондажно устие, почистване на сондажен забой и монтиране на оборудване в сондажа - Спазва мерките за опазване на околната среда - Спазва здравословните и безопасните условия на труд на работното място

Компетентности	Способен е в екип и под ръководството на техническо лице да извършва правилно видове дейности по въвеждане на сондажи в експлоатация, без да застрашава своите и на екипа живот и здраве
Резултат от учене 8.2	Познава дейностите по поддръжка и извеждане от експлоатация /консервация на проучвателни сондажи, както и по ликвидиране на сондажи
Знания	- Описва технологичните изисквания и последователността на извеждане от експлоатация/консервация на различни видове сондажи - Изброява изискванията за поддръжка на различните видове сондажи - Описва технологичните изисквания и последователността на дейностите по ликвидация на различни видове сондажи - Описва целта и начините за укрепване и тампониране на сондажите - Познава технологията на тампонирането - Разпознава видовете тампонажни материали - Разбира основните свойства на циментовия разтвор - Познава видовете цименти - Описва заключителните операции след сондиране - Описва предназначението и видовете обсадни колони - Познава техническите характеристики на обсадните тръби - Изброява принадлежностите към обсадната колона - Описва подготовката и спускането на обсадната колона в сондажа - Познава здравословните и безопасните условия на труд - Описва мерките за опазване на околната среда
Умения	- Разчита чертежите и указанията от проекта за поддръжка и извеждане от експлоатация/консервация - Извършва ремонт на повредени участъци - Следи за състоянието на сондажите - Използва специализирани технически средства за контрол - Разчита чертежите и указанията от проекта за ликвидация - Спазва мерките за опазване на околната среда - Спазва здравословните и безопасните условия на труд
Компетентности	- Способен е в екип и под ръководството на техническо лице да извършва коректно дейностите по поддръжка и извеждане от експлоатация/консервация на различни видове сондажи - Извършва правилно дейностите по ликвидиране на сондажи, без да застрашава своите и на екипа здраве и живот

Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: - Показва теоретични знания в областта на различни видове сондажи Част по практика на професията: - Пълно, точно и вярно решава практическа задача
Средства за оценяване	Част по теория на професията: - Писмен изпит Част по практика на професията: - Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 9	Сондова техника
Резултат от учене 9.1	Познава състава, предназначението, конструкцията и схемата на разположението на сондовата техника
Знания	- Описва общите сведения за състава на сондовите уредби – главни и спомагателни машини - Познава предназначението на машините в сондовите уредби - Познава основните параметри на сондовите уредби - Описва схемата на разположение на машините и механизмите в сондовите уредби - Обяснява взаимодействието на машините и механизмите в процеса на сондирането - Описва предназначението, основните технически параметри на сондовите кули - Познава видовете сондови кули и мачти - Разбира конструкцията, монтажа, демонтажа и транспортирането на сондови кули и мачти - Познава здравословните и безопасните условия на труд - Посочва мерките за опазване на околната среда - Описва предназначението на подемната уредба - Познава видове подемни уредби - Изброява основните характеристики на подемните уредби - Описва предназначението и конструкцията на елементите на подемната уредба – подвижен блок, неподвижен блок, подемни куки и сондажно въже - Познава техническите изисквания към: - тръбите и съединителните елементи на сондажния лост - тежки и водещи шанги - обсадни тръби и обсадни колони - принадлежности за спуско-подемните операции на сондажния лост - Описва предназначението и принципите на действие на промивните помпи

Умения	• Разглобява и сглобява сондажно и помощно оборудване • Сглобява и разглобява тръби, кожуси и пробивни глави и сменя неработещо оборудване • Осъществява контрол за движението надолу или нагоре на тръбите на сондата и кожуха в и извън сондажа • Регулира налягането в сондажа и скоростта на инструментите • Проверява действието на помпите за осигуряване на необходимата циркулация на течността в сондажните тръби и сондажа • Контролира измервателни уреди и други индикатори • Следи за откриване на повреди и необичайни състояния на оборудването в сондажа • Поддържа сондажно оборудване, подемници и други машини • Докладва на техническото лице за състоянието на сондовата техника с цел поддържане на дневници за сондажни и сервизни операции • Обслужва машини и инструменти за изваждане от отворите и сондажа на прах, парчета, потънали и счупени части от сондажно оборудване • Разчита чертежите и указанията от проекта за прокарване на проучвателни сондажи • Спазва мерките за опазване на околната среда • Спазва здравословните и безопасните условия на труд на работното място
Компетентности	• Способен е в екип и под ръководството на техническо лице правилно да разглобява и сглобява сондажно и помощно оборудване и да поддържа сондовата техника, без да застрашава своите и на екипа здраве и живот
Резултат от учене 9.2	Познава аварията в сондирането и мерките за предотвратяването им
Знания	• Дефинира авария в сондирането • Посочва видовете аварии • Описва причините за възникване на аварии • Познава здравословните и безопасните условия на труд на работното място • Обяснява аварията със сондажния лост и мерките за предотвратяването им • Описва аварии със скалоразрушаващия инструмент и мерките за предотвратяването им • Описва аварии с ядковите гъби • Обяснява аварии с обсадни тръби и мерките за

	предотвратяването им • Описва мерките за опазване на околната среда
Умения	• Разпознава аварийно-спасителните инструменти и си служи с тях • Участва в отстраняването на аварийно-спасителни ситуации • Спазва мерките за опазване на околната среда • Спазва здравословните и безопасните условия на труд при провеждане на аварийно-спасителните операции
Компетентности	• Способен е в екип и под ръководството на техническо лице отговорно да участва в отстраняването на аварийно-възстановителни операции при прокарането, консервирането и ликвидирането на проучвателни сондажи
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Показва теоретични познания в областта на аварийите при прокарането, консервирането и ликвидирането на проучвателни сондажи, мерките за предотвратяване и отстраняване на аварийно-спасителни ситуации Част по практика на професията: • Решава пълно, точно и вярно практическа задача
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 10	Организация на сондажните дейности и поддръжка на работното оборудване
Резултат от учене 10.1	Извършва сондажната дейност, подготвя и поддържа необходимите машини и съоръжения
Знания	• Познава технологиите за извършване на подготвителните работи на сондажната площадка • Познава правилата за организация на трудовата дейност и на работното място • Описва техниката и технологията за изграждане на различните видове сондажни изработки • Описва технологиите за контрол и извеждане от експлоатация/консервация на различни видове сондажни изработки • Познава технологиите за ликвидиране на различни видове сондажни изработки
Умения	• Използва техническа литература и съвременни софтуерни продукти за управление на сондажни машини и

	съоръжения, както и за техника и технология на сондиране • Следи за изправността на оборудването • Изпълнява нужния ремонт на видовете оборудване, инсталации, комуникации, установки, машини, приспособления и измервателна апаратура • Установява и докладва за преждевременно износване на детайли и възли • Прилага техниката и технологиите за изграждане на различни видове сондажни изработки • Прилага технологиите за контрол и извеждане от експлоатация/консервация на различни видове сондажни изработки • Прилага технологиите за ликвидиране на различни видове сондажни изработки
Компетентности	• Поддържа и контролира ефективната експлоатация на машините и съоръженията в различните сфери на сондажната дейност: проучвателно сондиране, хидрогеоложко и инженерно-геоложко сондиране, сондиране за добив на нефт и газ • Организира периодични прегледи и ремонти съгласно изискванията за експлоатация на машини и съоръжения • Организира и прилага технологиите за ремонт и поддръжка на сондажните изработки
Резултат от учене 10.2	Осигурява и изпълнява качествено сондажната дейност
Знания	• Изброява изискванията за качествено изпълнение на сондажните дейности • Описва технологиите за ремонт и поддръжка на сондажните изработки • Познава детайлно терминологията, използвана в техниката и технологията на сондиране
Умения	• Изготвя доклад за извършената работа • Изпълнява технологиите при ремонт и поддръжка на сондовата техника • Служи си с терминологията, използвана в техниката и технологията на сондиране
Компетентности	• Способен е да организира правилното използване на машини и съоръжения за качествено изпълнение на поставените задачи в съответствие с нормативната уредба • Използва подходящите технологии и методи за ремонт и поддръжка на сондажни съоръжения, като гарантира тяхното ефективно и безопасно функциониране • Анализира нормативната уредба и изискванията за качество, като ги прилага при извършване на сондажни

	дейности, за да се гарантира съответствие с установените стандарти
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: - Познава основните теоретични постановки в организацията на сондажните дейности и поддръжката на работното оборудване Част по практика на професията: - Организира сондажните дейности и поддръжката на работното оборудване в съответствие с нормативните изисквания
Средства за оценяване	Част по теория на професията: - Писмен изпит Част по практика на професията: - Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 11	Извършване на подготвителни дейности, прокарване на сондажни изработки и отделяне на скални образци
Резултат от учене 11.1	Ръководи изпълнението на различни видове сондажни изработки
Знания	- Обяснява основните технологии на сондиране - Различава видовете сондажни изработки - Дефинира изискванията за качеството на изпълнение на сондажните работи
Умения	- Прокарва различни видове сондажни изработки - Разчита чертежи и спазва зададените размери, спецификации и указания - Спазва нормите за разход на материали - Изпълнява дейности по корекции на направлението на сондажа - Следи за количеството на сондажните материали на обекта и за срока на тяхната годност - Спазва сроковете и времето за изпълнение на съответната сондажна задача - Отстранява допуснати дефекти и отклонения от качеството - Следи за състоянието на прокарваните изработки със специални технически средства
Компетентности	- Способен е да контролира параметрите на сондажния процес - Координира и изпълнява различни видове сондажни изработки - Способен е да изпълнява специализирани дейности по укрепване на сондажа, предотвратяване на усложнения, ликвидиране на аварии и др.

Резултат от учене 11.2	Извършва подготвителни сондажни дейности по експлоатация на сондажните изработки
Знания	- Различава предназначението и изискванията за изпълнение на експлоатационните работи - Изброява материали и съоръжения, необходими за подготвителните дейности - Описва видовете дефекти и отклонения от качеството на сондажните работи
Умения	- Разчита зададените параметри и спецификации в чертежите и приложените указания на сондажните изработки - Подготвя сондажната изработка за експлоатация - Установява и отстранява допуснати дефекти и отклонения от качеството на сондажните работи - Избира материали и съоръжения, необходими за подготвителните дейности
Компетентности	- Способен е ефективно да почисти и укрепи сондажно устие и забой - Монтира правилно оборудването в сондажа - Установява и отстранява допуснати дефекти и отклонения от качеството на сондажните работи
Резултат от учене 11.3	Разпознава скалните разновидности в сондажната ядка
Знания	- Описва видовете скални разновидности - Познава начина за правилно съхранение и транспортиране на отделените образци - Посочва технологичните характеристики на сондирането спрямо типа скали
Умения	- Различава скалните разновидности в района на сондиране - Прилага различни методи за отделяне на сондажната ядка от различните скални разновидности в сондажа - Анализира данни от сондажния ствол, за да идентифицира и регистрира точната позиция на ядката, като спазва установените геоложки стандарти - Координира дейности с геолози, геодезисти, строителни инженери и други специалисти, за да осигури точността и ефективността на сондажните операции
Компетентности	Избира правилно технологичните характеристики на сондирането в различните скални разновидности
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: Познава основните теоретични постановки за извършване на подготвителни дейности, прокарване на сондажни изработки и отделяне на сондажната ядка Част по практика на професията:

	Извършва подготвителни дейности, прокарва сондажни изработки и отделя сондажната ядка от различни скални разновидности в сондажа
Средства за оценяване	Част по теория на професията: - Писмен изпит Част по практика на професията: - Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 12	Организиране и извършване на поддръжка и извеждане от експлоатация на сондажни изработки, организиране и ликвидиране на сондажни изработки
Резултат от учене 12.1	Организира и извършва дейности по поддръжка и извеждане от експлоатация на различни видове сондажни изработки
Знания	- Познава технологичните изисквания и последователността на извеждане от експлоатация на различни видове сондажи - Обяснява изискванията за поддръжка на различните видове сондажи - Изброява мерките за безопасност и опазване на околната среда при поддръжка и извеждане от експлоатация на сондажи
Умения	- Разпознава повреди в сондажите, подлежащи на дейности по поддръжка - Разчита чертежите и указанията от проекта за поддръжка и извеждане от експлоатация/консервация - Извършва поддръжка на повредени участъци и елементи с констатирани несъответствия
Компетентности	Следи ефективно за състоянието на сондажите – визуално и с помощта на специализирани технически средства за контрол
Резултат от учене 12.2	Извършва дейности по ликвидиране на различни видове сондажни изработки
Знания	- Посочва технологичните изисквания за ликвидиране на различни видове сондажни изработки - Дефинира последователността на дейностите по ликвидация на различни видове сондажи - Познава нужните материали за ликвидационни дейности
Умения	- Разчита чертежите и указанията от проекта за ликвидация - Изпълнява подготвителни дейности по ликвидиране на сондажните изработки - Изпълнява и контролира дейности по ликвидиране на сондажните изработки
Компетентности	Може да извършва качествено дейности по ликвидиране на сондажните изработки

Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: - Познава основните теоретични постановки за организиране и извършване на ремонт и извеждане от експлоатация на сондажни изработки, за организиране и ликвидиране на сондажни изработки Част по практика на професията: - Организира и извършва ремонт и извеждане от експлоатация на сондажни изработки - Организира и ликвидира сондажни изработки
Средства за оценяване	Част по теория на професията: - Писмен изпит Част по практика на професията: - Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика
ЕРУ 13	Организиране, поддръжка и периодични прегледи на сондовата техника
Резултат от учене 13.1	Осигурява условия за надеждна и безаварийна работа, правилна експлоатация на видовете оборудване, инсталации, установки, машини и съоръжения
Знания	- Обяснява показателите за изправност на видовете оборудване, инсталации, установки, машини и съоръжения - Посочва методите за правилна експлоатация на видовете оборудване, инсталации, установки, машини и съоръжения - Познава условията за надеждна и безаварийна работа
Умения	- Спазва показателите за изправност на машините и работното оборудване - Проверява изправността на машините и работното оборудване - Работи безопасно с машините и работното оборудване
Компетентности	Оценява наличността и състоянието на необходимите приспособления и инструменти
Резултат от учене 13.2	Открива и участва в отстраняването на възникнали повреди
Знания	- Познава необходимата документация, материали и инструменти за ремонтните дейности - Различава етапите от ремонта на сондовата техника - Обяснява техническите изисквания за ремонт на съответното сондажно оборудване
Умения	- Извършва преглед на състоянието на машините и съоръженията - Планира ремонтни дейности - Разпределя задачите, свързани с ремонта
Компетентности	Оценява и контролира качеството на извършената работа в съответствие с техническите изисквания за съответното

	сондажно оборудване
Резултат от учене 13.3	Изготвя заявки за доставка на резервни части, материали и инструменти съобразно сондажното оборудване
Знания	• Посочва материалите и инструментите съобразно действащите стандарти • Познава възможностите за подбор на резервни части за сондажното оборудване • Познава методите за работа с технически каталози и онлайн бази данни за резервни части и оборудване • Описва различните начини за изготвяне на заявки за доставка
Умения	• Проверява наличността и необходимостта от материали, инструменти, приспособления за работа и поддръжка на машинния парк • Подбира материали и инструменти съобразно действащите стандарти • Борави с технически каталози и онлайн бази данни за резервни части и оборудване, включително и на чужд език
Компетентности	• Контролира ефективното използване на материалите и оборудването
Резултат от учене 13.4	Извършва периодични прегледи и прави предложения за планови ремонти
Знания	• Познава техническите характеристики, технологичните възможности и качествените показатели на използваната техника • Разпознава схеми, чертежи и скици на възли и детайли • Описва системата за кодиране и идентификация на резервни части според стандартите на производителя
Умения	• Разчита схеми, чертежи и скици на възли и детайли • Открива аварирани детайли от машините, съоръженията и възлите • Изготвя заявка за резервни части • Изготвя доклади за състоянието на машините и съоръженията
Компетентности	• Способен е да анализира причините за възникналите аварии
Резултат от учене 13.5	Открива причините за преждевременно износване на детайли и възли и организира подмяната им
Знания	• Познава технологията за разглобяване и сглобяване на различните машини и съоръжения • Дефинира причините за износване на детайли и възли • Посочва методите за превантивна поддръжка и диагностика на износване

Умения	• Спазва и контролира технологията за разглобяване и сглобяване на различните машини и съоръжения • Проверява точността и качеството на ремонта на сглобените възли и модули • Документира процесите на разглобяване, ремонт и сглобяване
Компетентности	• Участва в подбора и заявява подходящи инструменти за разглобяване и сглобяване • Изготвя и представя доклади, свързани с причините за преждевременно износване на детайли и възли • Способен е точно да диагностицира и подмени износените детайли
Критерии за оценяване на ЕРУ	Част по теория на професията: • Познава основните теоретични постановки за организиране поддръжката на сондажното оборудване • Познава основните технологични регламенти за извършване на периодични прегледи на сондажното оборудване Част по практика на професията: • Организира поддръжката и извършва прегледи на сондажното оборудване
Средства за оценяване	Част по теория на професията: • Писмен изпит Част по практика на професията: • Изпълнение на практическа задача по индивидуално задание по практика

4. Съвкупност от единици резултати от учене, които формират придобиването на квалификация по част от професията „Сондиране“

Степен на професионална квалификация	Ниво по ЕКР/НКР	ЕРУ № ... от списъка по т. 3.1.
II	3	ЕРУ 1, ЕРУ 4, ЕРУ 5, ЕРУ 6, ЕРУ 7 ЕРУ 1, ЕРУ 4, ЕРУ 5, ЕРУ 6, ЕРУ 8 ЕРУ 1, ЕРУ 4, ЕРУ 5, ЕРУ 6, ЕРУ 9 ЕРУ 1, ЕРУ 4, ЕРУ 6, ЕРУ 7, ЕРУ 8 ЕРУ 1, ЕРУ 4, ЕРУ 6, ЕРУ 7, ЕРУ 9 ЕРУ 1, ЕРУ 4, ЕРУ 6, ЕРУ 8, ЕРУ 9
III	4	ЕРУ 1, ЕРУ 4, ЕРУ 5, ЕРУ 6, ЕРУ 7, ЕРУ 10 ЕРУ 1, ЕРУ 4, ЕРУ 5, ЕРУ 6, ЕРУ 8, ЕРУ 12 ЕРУ 1, ЕРУ 4, ЕРУ 5, ЕРУ 6, ЕРУ 9, ЕРУ 13 ЕРУ 1, ЕРУ 4, ЕРУ 6, ЕРУ 7, ЕРУ 8, ЕРУ 11 ЕРУ 1, ЕРУ 4, ЕРУ 6, ЕРУ 7, ЕРУ 8, ЕРУ 12

		ЕРУ 1, ЕРУ 4, ЕРУ 6, ЕРУ 7, ЕРУ 9, ЕРУ 10 ЕРУ 1, ЕРУ 4, ЕРУ 6, ЕРУ 8, ЕРУ 9, ЕРУ 10 ЕРУ 1, ЕРУ 4, ЕРУ 6, ЕРУ 8, ЕРУ 11, ЕРУ 12 ЕРУ 1, ЕРУ 4, ЕРУ 6, ЕРУ 9, ЕРУ 12, ЕРУ 13
--	--	--

5. Изисквания към материалната база

5.1 Изисквания към кабинетите за обучение по теория на професията – характеристики, обзавеждане, оборудване, софтуер

Обзавеждането и оборудването на учебния кабинет включва: работно място за всеки обучаван (работна маса и стол), работно място на обучаващия (работна маса и стол), бяла дъска, шкафове за различни цели, екрани и стойки за окачване на табла и други нагледни материали, учебни видеофилми, мултимедия и екран за прожектиране, компютър (лаптоп) и съответните програмни продукти за онагледяване, дидактически средства за обучение – демонстрационни макети и модели, реални образци, онагледяващи табла.

5.2 Изисквания към учебната база за обучение по практика на професията – характеристики, обзавеждане, оборудване, софтуер

Обучението по практика на професията се провежда в учебни кабинети и геологопроучвателни обекти. Необходимо е да бъдат оборудвани с машини и съоръжения, както и със съответни помагала съобразно усвояваната професия. Те трябва да осигуряват работни места за всички обучавани, както и едно работно място за обучаващия. Преди да бъдат допуснати в работилниците, обучаваните преминават задължителен инструктаж по ЗБУТ.

За правилното и безопасното протичане на учебно-производствения процес е необходимо да се обезпечи: индивидуален шкаф с инструменти за всеки обучаван, работно място за разполагане на инструменти и извършване на съответната дейност, цялостен комплект техническа документация, съблекалня за момчета и отделно за момичета, складови помещения, лични и колективни предпазни средства – очила, работно облекло, противопрахови маски.

Работилницата следва да бъде оборудвана с ръчни и електрически инструменти в зависимост от конкретната работа, за която ще се използва:

- универсални строителни инструменти: нивелир, отвес, рулетка, лопата, кирка, клещи, отвертка, чук и др.
- сондажни инструменти: специални ключове, опори, скалоразрушаващи инструменти и др.
- инструменти за отстраняване на аварии: метчици, камбани и др.
- инструменти за контрол на сондажния процес: манометри, вискозиметри, оборотомери и др.

6. Изисквания към обучаващите

Право да преподават по теория и практика на професията имат лица с висше образование и образователно-квалификационна степен „магистър“ или „бакалавър“ по специалности от професионално направление „Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми“ от областта на висше образование „Технически науки“ от Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления, приет с Постановление № 125 от 2002 г. на Министерския съвет (ДВ, бр. 64 от 2002 г.), съответстващи на професията.

Учителска длъжност по учебен предмет или модул от професионалната подготовка може да се заема и от лица със завършено висше образование по съответната специалност и без професионална квалификация „учител“.

По учебен предмет или модул от професионалната подготовка, за който няма съответно професионално направление в Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления, могат да преподават лица без висше образование и без придобита професионална квалификация „учител“, ако са придобили съответната професионална квалификация при условията и по реда на Закона за професионалното образование и обучение.

Препоръчително е на всеки три години обучаващите да преминават курс за актуализиране на професионалните си знания, умения и компетентности.

5531

КОМИСИЯ ЗА РАЗКРИВАНЕ НА ДОКУМЕНТИТЕ И ЗА ОБЯВЯВАНЕ НА ПРИНАДЛЕЖНОСТ НА БЪЛГАРСКИ ГРАЖДАНИ КЪМ ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И РАЗУЗНАВАТЕЛНИТЕ СЛУЖБИ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА АРМИЯ

Правилник за изменение и допълнение на Правилника за дейността на Комисията за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия и на нейната администрация (обн., ДВ, бр. 41 от 2007 г.; изм., бр. 85 от 2007 г., бр. 88 от 2008 г., бр. 5 от 2011 г.; изм. и доп., бр. 48 от 2012 г., бр. 105 от 2013 г., бр. 28 от 2015 г., бр. 100 от 2016 г., бр. 33 и 56 от 2018 г.; изм., бр. 4 от 2021 г.)

§ 1. В чл. 15 ал. 2 се отменя.

§ 2. В чл. 21 ал. 2 се изменя така:

„(2) Администрацията включва: служители на пряко подчинение на председателя и две дирекции:

1. вътрешен одитор;

2. служител по сигурността на информацията;

3. дирекция „Правно-административно обслужване, финансови дейности, управление на ресурси и информационни системи“;

4. дирекция „Централизиран архив и публичност на архивите“.

§ 3. В чл. 23б, ал. 1 се правят следните изменения:

1. В т. 3 думите „план и“ се заличават.

2. Точка 16 се изменя така:

„16. отговаря за политиката по комуникационна и информационна сигурност в комисията.“

§ 4. В чл. 24 ал. 1 се изменя така:

„Чл. 24. (1) Общата администрация е организирана в дирекция „Правно-административно обслужване, финансови дейности, управление на ресурси и информационни системи“. Дейността на дирекцията се осъществява чрез четири самостоятелни отдела: отдел „Правно-административни дейности“, отдел „Финансово-счетоводен“, отдел „Управление на ресурсите“ и отдел „Информационни системи и сигурност“.

§ 5. В чл. 24, ал. 2 се правят следните изменения и допълнения:

1. Точки от 42 до 48 вкл. и т. 50 се отменят.

2. В т. 49 думата „автоматизирани“ се заличава.

3. В т. 53 думите „на автоматизираните информационни системи или мрежи“ се заличават.

4. В т. 55 думите „Държавна агенция „Електронно управление“ се заменят с „Министерство на електронното управление“.

5. В т. 59 думата „автоматизирани“ се заличава.

6. В т. 61 думите „цифровите електронни сертификати за универсални“ се заличават.

7. Създават се т. 63 – 73:

„63. организира участието на членове на комисията или нейни служители в международни форуми и в съвместни програми и проекти за обучение в страната и в чужбина;

64. организира командировките в чужбина на членовете на комисията и на служителите от нейната администрация и изготвя заповеди;

65. организира провеждането и протоколното осигуряване на официални и работни срещи, семинари, дискусии, конференции, изложби и други публични прояви;

66. организира извършването на превод на актове, кореспонденция и други документи, необходими за дейността на комисията и нейната администрация;

67. подготвя и изпраща поздравителни адреси и друга протоколна кореспонденция;

68. изготвя проект на програма за международната дейност на комисията;

69. осъществява връзките на комисията с чуждестранни органи, институции и средствата за масово осведомяване, съгласувано с председателя на комисията;

70. осъществява връзките на комисията със средствата за масово осведомяване по повод дейността ѝ, като организира брифинги, пресконференции и други;

71. поддържа връзка с информационните центрове на други държавни органи и организации, които имат отношение към дейността на комисията, и осигурява информация по актуални въпроси;

72. осъществява преглед на публикациите, свързани с дейността на комисията;

73. изгражда, поддържа и актуализира страницата на комисията в интернет, с изключение на посочените рубрики в чл. 25, ал. 2, т. 25.“

§ 6. В чл. 25 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 1 се изменя така:

„(1) Специализираната администрация е организирана в дирекция „Централизиран архив и публичност на архивите“.“

2. В ал. 2:

а) основният текст се изменя така:

„(2) Дирекция „Централизиран архив и публичност на архивите“ осъществява своята дейност чрез четири самостоятелни отдела: отдел „Комплектуване и съхранение на архива“, отдел „Дигитализация и публичност на архива“, отдел „Картотечни фондове и регистри“ и отдел „Обслужване на граждани и изследователи“, и има следните функции:“;

б) в т. 8 и 22 думите „Правно-административен“ се заменят с „Правно-административни дейности“;

в) създават се т. 32 – 37:

„32. осъществява дейностите по планиране и организиране на издателската дейност на комисията и публичността на архивните документи;

33. организира и подпомага разработването на проекти в сферата на архивното дело за финансиране от европейски фондове, международни и национални програми;

34. издава бюлетини на комисията, в които публикува информацията за нейната дейност и взетите решения;

35. организира и осъществява достъпа до документите на органите по чл. 1 от Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия за научноизследователска, публичностична и проучвателна дейност по реда на Закона за достъп до обществена информация;

36. организира и осъществява достъпа на физически лица до информация, събирана за тях, за техни починали съпрузи, както и за роднини по права линия до втора степен включително;

37. дава становища относно възможността съдържанието на документите съществено да наруши права и законни интереси на трети лица, чиито имена са споменати в тях.“

§ 7. В чл. 25 ал. 3 се отменя.

§ 8. Член 33 се отменя.

§ 9. В чл. 34 се правят следните изменения:

1. В ал. 1 думите „Главна дирекция „Национална полиция“ се заменят с „Главна дирекция „Жандармерия, специални операции и борба с тероризма“.

2. В ал. 2 думата „Архив“ се заменя с „Централизиран архив и публичност на архивите“.

§ 10. В § 3 от заключителните разпоредби накрая се поставя запетайка и се добавя „изменен и допълнен с Решение на комисията и Протокол № 15 от 30.09.2025 г.“.

§ 11. Приложението към чл. 18, ал. 2 се изменя така:

„Приложение
към чл. 18, ал. 2

Численост на администрацията на комисията

Обща численост	93
в т.ч.:	
вътрешен одитор	1
служител по сигурността на информацията	1
дирекция „Правно-административно обслужване, финансови дейности и управление на ресурси и системи“	31
дирекция „Централизиран архив и публичност на архивите“	60“.

Председател:
Пламен Тончев

НЕОФИЦИАЛЕН РАЗДЕЛ**ДЪРЖАВНИ ВЕДОМСТВА,
УЧРЕЖДЕНИЯ, ОБЩИНИ
И СЪДИЛИЩА****МИНИСТЕРСТВО
НА ЕНЕРГЕТИКАТА****ЗАПОВЕД № Е-РД-16-369
от 31 юли 2025 г.**

На основание чл. 5, т. 1, чл. 7, ал. 2, т. 7, чл. 42, ал. 1, т. 3 и чл. 43, ал. 3 и 4 от Закона за подземните богатства нареждам:

1. Да се проведе неприсъствен конкурс за предоставяне на разрешение за проучване на строителни материали, подземни богатства по чл. 2, ал. 1, т. 5 от Закона за подземните богатства (ЗПБ), в площ „Адата-север“ с размер 0,03 кв. км, разположена в землището на гр. Първомай, община Първомай, област Пловдив, с координати на граничните точки – приложение № 1 към настоящата заповед.

2. Определям срок на разрешението: 1 година от датата на влизане в сила на договора за проучване.

3. Определям минимални изисквания относно финансовите, техническите и професионалните възможности на кандидатите и документите по чл. 23а от ЗПБ, с които се доказва изпълнението на изискванията – приложение № 2 към настоящата заповед.

4. Определям срок за провеждане на конкурса: до 90 дни от датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“.

5. Определям срок за закупуване на конкурсните книжа: до 17 ч. на 17-ия ден от обнародването на заповедта в „Държавен вестник“; конкурсните книжа се получават в стая № 807 на Министерството на енергетиката, гр. София, ул. Триадика № 8, тел. 02/9263279, след представяне на следните документи:

– копие от платежно нареждане за закупуване на конкурсните книжа на стойност 1000 лв., внесени по сметка на Министерството на енергетиката – IBAN: BG94 BNBG 9661 3000 1421 01, BIC: BNBGBGSD, БНБ – ЦУ; в платежното нареждане следва да бъде записано: „За закупуване на конкурсни книжа за площ „Адата-север“; в документа се посочва и името на кандидата, в полза на когото е извършено плащането;

– документ за самоличност на лицето, което получава закупените конкурсни книжа; лицето, което получава закупените книжа, подписва приемно-предавателен протокол.

6. Определям срок за приемане на заявленията за участие в конкурса: до 17,30 ч. на 20-ия ден от обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ кандидатите подават в деловодството

на Министерството на енергетиката, гр. София, ул. Триадика № 8, заявление за участие по образец и съгласно изискванията, съдържащи се в конкурсните книжа. При подаване на заявлението се заплаща такса в размер 2000 лв. съгласно Наредбата за определяне на размера, условията, сроковете и реда за заплащане на таксите по Закона за подземните богатства, приета с Постановление № 83 на Министерския съвет от 3.04.2024 г. (ДВ, бр. 30 от 2024 г.). Таксата се внася по сметка на Министерството на енергетиката – IBAN: BG94 BNBG 9661 3000 1421 01, BIC: BNBGBGSD, БНБ – ЦУ. Информация относно начина и датата на плащане на таксата за участие се включва в заявлението за участие.

7. Определям депозит за участие – парична вноса в размер 2000 лв., който следва да бъде внесен към датата на подаване на заявлението за участие в конкурса, по сметка на Министерството на енергетиката – IBAN: BG75 BNBG 9661 3300 1421 03, BIC: BNBGBGSD, БНБ – ЦУ. Информация относно начина и датата на внасяне на депозита за участие се включва в заявлението за участие.

8. Определям срок за приемане на офертите: 7 дни от деня, следващ датата на влизане в сила на решенията на комисията за допускане и за отказ за допускане на кандидата до участие в конкурса. Допуснатите до участие в конкурса кандидати подават оферта по образец и съгласно изискванията, съдържащи се в конкурсните книжа, в деловодството на Министерството на енергетиката, гр. София, ул. Триадика № 8, в срока по изречение първо, всеки ден от 9 до 17,30 ч.

9. Контрол по изпълнение на заповедта възлагам на директора на дирекция „Природни ресурси, концесии и контрол“.

10. Заповедта да се обнародва в „Държавен вестник“ и на интернет страницата на Министерството на енергетиката.

11. Заповедта подлежи на обжалване в 14-дневен срок от обнародването ѝ в „Държавен вестник“ пред Административния съд – София-град, по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

Министър:
Ж. Станков

Приложение № 1

**Координатен регистър на граничните точки,
описващи площ „Адата-север“**

Координатна система БГС 2005, кадастрална

№	X (m)	Y (m)
1.	4660604,0	476204,0
2.	4660526,0	476156,0
3.	4660423,2	476053,7

№	X (m)	Y (m)
4.	4660368,0	475913,1
5.	4660311,2	475755,8
6.	4660229,5	475703,3
7.	4660114,4	475625,2
8.	4660093,0	475575,0
9.	4660180,0	475613,0
10.	4660246,0	475644,0
11.	4660387,0	475828,0
12.	4660426,0	475868,0
13.	4660419,0	475918,0
14.	4660428,0	475983,0
15.	4660573,0	476152,0

Приложение № 2

Минимални изисквания относно финансовите, техническите и професионалните възможности на кандидатите и документите по чл. 23а от ЗПБ, с които се доказва изпълнението им

Кандидатът – физическо или юридическо лице, или техни обединения, трябва да отговаря на минималните изисквания за финансови, технически и професионални възможности, необходими за извършване на дейностите по проучване, предвидени в работната програма, както следва:

1. Минимални изисквания за финансови възможности:

Финансовите възможности на кандидата следва да осигуряват финансов ресурс, необходим за изпълнение на дейностите по разрешението. Кандидатът трябва да отговаря на едно от следните изисквания:

1.1. да е реализирал нетни приходи от продажби общо за последните 3 финансови години, в зависимост от датата, на която е учреден, не по-малко от 200 000 лв., или

1.2. да представи удостоверение от банкова или кредитна институция, че разполага или ще бъде осигурен финансов ресурс, необходим за извършване на дейностите по разрешението.

Наличието на минимални финансови възможности се доказва чрез един или няколко от документите по чл. 23а, ал. 3, т. 1 – 3 от ЗПБ.

Когато кандидатът е обединение, изискването по тази точка се прилага към обединението като цяло.

2. Минимални изисквания за технически възможности:

Техническите възможности на кандидата трябва да осигуряват активи, необходими за изпълнение на дейностите по разрешението.

За изпълнение на дейностите по разрешението кандидатът следва да разполага с техника и оборудване за прокарване на проучвателни шурфи. Наличието на минимални

технически възможности се доказва чрез един или няколко от документите по чл. 23а, ал. 4, т. 1 и 2 от ЗПБ.

Когато кандидатът е обединение, изискването по тази точка се прилага към обединението като цяло.

3. Минимални изисквания за професионални възможности:

Професионалните възможности трябва да осигуряват участие на лица, които да отговарят за извършването на дейностите по разрешението, достатъчно като брой, с квалификация и с опит в областта на геологията и/или минното дело, за да се осигури качествено изпълнение на дейностите, а именно: един експерт – геологопроучвател, и един експерт – минен инженер, с трудов стаж по специалността минимум 3 години за всеки от тях.

Наличието на минимални професионални възможности се доказва чрез документите по чл. 23а, ал. 5, т. 1 и 2 от ЗПБ.

Когато кандидатът е обединение, изискването по тази точка се прилага към обединението като цяло.

За доказване на финансовите, техническите и професионалните възможности по т. 1, 2 и 3 кандидатът може да ползва ресурсите на трето лице, когато докаже, че за третото лице не е налице основание за изключване по чл. 23, ал. 2 от ЗПБ, включително, че при изпълнение на дейностите по договора за проучване ще има на разположение ресурсите на третото лице. 5430

**НАЦИОНАЛНА
ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНА КАСА****РЕШЕНИЕ № РД-НС-04-85
от 29 септември 2025 г.**

В изпълнение на чл. 15, ал. 1, т. 12 и чл. 45, ал. 4 от Закона за здравното осигуряване Надзорният съвет реши:

1. Допълва и изменя Списък на заболяванията, за чието домашно лечение на територията на страната НЗОК заплаща напълно или частично лекарствени продукти, медицински изделия и диетични храни за специални медицински цели, утвърден с Решение № РД-НС-04-12 от 10.02.2016 г. (доп. и изм. с Решение № РД-НС-04-9 от 26.01.2018 г., доп. и изм. с Решение № РД-НС-04-18 от 11.03.2019 г., доп. и изм. с Решение № РД-НС-04-113 от 23.11.2020 г., доп. и изм. с Решение № РД-НС-04-100 от 8.09.2021 г., доп. и изм. с Решение № РД-НС-04-63 от 27.05.2022 г., доп. и изм. с Решение № РД-НС-04-74 от 29.09.2023 г., доп. и изм. с Решение № РД-НС-04-82 от 17.10.2023 г., доп. и изм. с Решение № РД-НС-04-40 от 28.03.2024 г., доп. и изм. с Решение № РД-НС-04-18 от 26.03.2025 г., доп. и изм. с Решение № РД-НС-04-53 от 26.06.2025 г. на Надзорния съвет на НЗОК), без това да оказва отрицателно влияние върху бюджета на НЗОК за 2025 г., както следва:

1.1. Ред:

”

Други салмонелозни инфекции	A02.0	Салмонелозен ентерит
-----------------------------	-------	----------------------

“

се изменя, както следва:

”

Други салмонелозни инфекции	A02.0	Салмонелозен ентерит
	A02.8	Друга уточнена салмонелозна инфекция
	A02.9	Салмонелозна инфекция, неуточнена

“

1.2. След ред:

”

Други бактериални чревни инфекции	A04.9	Бактериална чревна инфекция, неуточнена
-----------------------------------	-------	---

“

се създават редове:

”

Други протозойни чревни болести	A07.8	Други уточнени протозойни чревни болести
Вирусни и други уточнени чревни инфекции	A08.5	Други уточнени чревни инфекции
Диария и гастроентерит с предполагаем инфекциозен произход	A09	Диария и гастроентерит с предполагаем инфекциозен произход
Еризипеловид	A26.0	Кожен еризипеловид
	A26.8	Други форми на еризипеловид

“

1.3. Редове:

”

Коклюш	A37.9	Коклюш, неуточнен
Бактериална инфекция с неуточнена локализация	A49.3	Инфекция, предизвикана от микоплазма, неуточнена
	A49.8	Други бактериални инфекции с неуточнена локализация
	A49.9	Бактериална инфекция, неуточнена
Вроден сифилис	A50.0	Ранен вроден сифилис със симптоми
	A50.1	Ранен вроден латентен сифилис
	A50.2	Ранен вроден сифилис, неуточнен
	A50.3	Късно вродено сифилитично увреждане на очите
	A50.4	Късен вроден невросифилис [ювенилен невросифилис]
	A50.5	Други форми на късен вроден сифилис със симптоми
	A50.6	Късен латентен вроден сифилис
	A50.7	Късен вроден сифилис, неуточнен
	A50.9	Късен сифилис, неуточнен

“

се заличават.

1.4. Ред:

”

Други инфекции, предизвикани от спирохети	A69.2	Лаймска болест
---	-------	----------------

“

се изменя, както следва:

”

Други инфекции, предизвикани от спирохети	A69.0	Некротизиращ язвен стоматит
	A69.2	Лаймска болест

“

1.5. След ред:

”

Други инфекции, предизвикани от спирохети	A69.2	Лаймска болест
---	-------	----------------

“

се създават редове:

”

Херпес-вирусни [herpes simplex] инфекции	B00.0	Херпесна екзема
	B00.1	Херпес-вирусен везикуларен дерматит
	B00.2	Херпес-вирусен гингивостоматит и фаринготонзилит
	B00.5	Херпес-вирусна болест на очите
Лещенка [varicella]	B01.8	Варицела с други усложнения
	B01.9	Варицела без усложнения

“

1.6. Ред:

”

Кандидоза	B37.0	Кандидозен стоматит
	B37.1	Белодробна кандидоза
	B37.2	Кандидоза на кожата и ноктите

“

се изменя, както следва:

”

Кандидоза	B37.0	Кандидозен стоматит
	B37.2	Кандидоза на кожата и ноктите

“

1.7. След ред:

”

Кандидоза	B37.2	Кандидоза на кожата и ноктите
-----------	-------	-------------------------------

“

се създават редове:

”

Аскаридоза	B77.8	Аскаридоза с други усложнения
	B77.9	Аскаридоза, неуточнена
Ентеробиоза	B80	Ентеробиоза
Чревна паразитоза, неуточнена	B82.0	Чревна хелминтоза, неуточнена
	B82.9	Чревна паразитоза, неуточнена
Други хелминтози	B83.8	Други уточнени хелминтози

“

1.8. Редове:

”

Хордеолум и халацион	H00.0	Хордеолум и други дълбоки възпаления на клепача
Конюнктивит	H10.0	Мукопурулентен конюнктивит
Остър и подостър ендокардит	I33.0	Остър и подостър инфекциозен ендокардит

“

се заличават.

“

1.9. След ред:		
”		
Остър тонзилит (ангина)	J03.8	Остър тонзилит, предизвикан от други уточнени причинители
“		

се създават редове:		
”		
Остър ларингит и трахеит	J04.1	Остър трахеит
	J04.2	Остър ларинготрахеит
Остри инфекции на горните дихателни пътища с множествена и неуточнена локализация	J06.0	Остър ларингофарингит
“		

1.10. Ред:		
”		
Пневмония без уточнен причинител	J18.0	Бронхопневмония, неуточнена
	J18.1	Лобарна пневмония, неуточнена
	J18.2	Хипостатична пневмония, неуточнена
	J18.8	Друга пневмония с неуточнен причинител
	J18.9	Пневмония, неуточнена
“		

се изменя, както следва:		
”		
Пневмония без уточнен причинител	J18.0	Бронхопневмония, неуточнена
	J18.1	Лобарна пневмония, неуточнена
	J18.8	Друга пневмония с неуточнен причинител
	J18.9	Пневмония, неуточнена
“		

1.11. След ред:		
”		
Пневмония без уточнен причинител	J18.9	Пневмония, неуточнена
“		

се създават редове:		
”		
Болести на пулпата и периапикалните тъкани	K04.0	Пулпит
	K04.4	Остър апикален периодонтит, произхождащ от пулпата
Гингивит и болести на пародонта	K05.0	Остър гингивит
	K05.2	Остър периодонтит
Други болести на челюстите	K10.2	Възпалителни болести на челюстите
	K10.8	Други уточнени болести на челюстите
Болести на слюнчените жлези	K11.2	Сиалoadенит
	K11.8	Други болести на слюнчените жлези
Стоматит и сродни увреждания	K12.0	Рецидивиращи афти в устната кухина
	K12.2	Флегмон и абсцес в устната кухина
“		

1.12. След ред:		
”		
Други локални инфекции на кожата и подкожната тъкан	L08.0	Пиодермия
“		

се създават редове:

”

Пиогенен артрит	M00.0	Стафилококов артрит и полиартрит
	M00.2	Други стрептококови артрити и полиартрити
	M00.8	Артрити и полиартрити, предизвикани от други уточнени бактериални агенти
Реактивни артропатии	M02.8	Други реактивни артропатии

“

1.13. Ред:

”

Остър тубулоинтерстициален нефрит	N10	Остър тубулоинтерстициален нефрит
-----------------------------------	-----	-----------------------------------

“

се заличава.

1.14. Ред:

”

Други увреждания на половия член	N48.1	Баланопостит
	N48.2	Други възпалителни увреждания на половия член

“

се изменя, както следва:

”

Други увреждания на половия член	N48.2	Други възпалителни увреждания на половия член
----------------------------------	-------	---

“

1.15. Ред:

”

Други възпалителни болести на влагалището и на вулвата	N76.1	Подостър и хроничен вагинит
	N76.2	Остър вулвит

“

- се заличава.
2. В част „Забележки:“, в т. 1 думите: „хормонална перорална терапия“ се изменят така: „хормонална терапия“.
3. В част „Забележки относно острите инфекциозни заболявания, за чието домашно лечение НЗОК заплаща лекарствени продукти по лекарско предписание, включително антибактериални лекарствени продукти, на територията на страната на лица до 7-годишна възраст“, след т. 2 се добавя:
- ”

¹ Микробиологично изследване с антибиограма за МКБ кодове A02.0, A02.8, A02.9, A03.0, A03.1, A03.2, A03.3, A03.8, A03.9, A04.0, A04.1, A04.2, A04.3, A04.4, A04.5, A04.6, A04.8, A08.5
² Микроскопско изследване за МКБ кодове A07.8, B77.8, B77.9, B80, B82.0, B82.9, B83.8
³ ПКТ и CRP за МКБ кодове L04.0, L04.1, L04.2, L04.3, L04.8, L04.9
⁴ ПКТ с ДКТ, CUE, CRP за МКБ кодове M00.0, M00.2, M00.8, M02.8
⁵ Химично изследване на урина, седимент, микробиологично изследване (по преценка) за МКБ кодове N30.0, N30.8, N30.9, N34.1, N34.2, N39.0
⁶ Микробиологично изследване (посевка или друго потвърдително изследване/тест) за МКБ кодове A04.7, A09, A37.0, A37.1, A37.8, A38, J15.7, J16.0
⁷ Микробиологично изследване с антибиограма по преценка за МКБ кодове H66.0, H66.4, J02.0, J02.8, J03.0, J03.8, K12.0, L08.0

“

4. Настоящото решение за допълнения и корекции в Списък на остри инфекциозни заболявания на лица до 7-годишна възраст, за чието домашно лечение на територията на страната НЗОК заплаща лекарствените продукти по лекарско предписание, включително антибактериални лекарствени продукти, на основание § 18 от Закона за бюджета на НЗОК за 2025 г., влиза в сила от датата на обнародване в „Държавен вестник“.

5. Настоящото решение за т. 2 в част „Забележки:“, т. 1, влиза в сила от 1.01.2025 г.

Председател на Надзорния съвет:
Яв. Пенчев

5482

ОБЩИНА НИКОПОЛ

РЕШЕНИЕ № 314 от 19 септември 2025 г.

На основание чл. 21, ал. 1, т. 11 и ал. 2 и чл. 22 от Закона за местното самоуправление и местната администрация, чл. 127, ал. 6 във връзка с чл. 134, ал. 1 и ал. 2, т. 6 от Закона за устройство на територията и протокол № 246 от 13.08.2025 г. на Експертния съвет по устройство на територията на Община Никопол, Общинският съвет – Никопол, реши:

1. Одобрява проекта за изменение на общия устройствен план (ОУП) на община Никопол за следния поземлен имот: ПИ с идентификатор 65320.92.102 по кадастралната карта и кадастралните регистри на с. Санадиново, м. Барчи геран, от „Територии необработваеми земи – пасище“ в „Територии със специално предназначение – за трупни ями“.

2. Общинският съвет – Никопол, оправомощава кмета на община Никопол да извърши всички правни и фактически действия, произтичащи от настоящото решение.

Председател:
Ив. Савов

5431

ОБЩИНА С. ХИТРИНО, ОБЛАСТ ШУМЕН

РЕШЕНИЕ № 111 от 27 август 2025 г.

На основание чл. 21, ал. 1, т. 8 и 11 и ал. 2 и чл. 27, ал. 4 и 5 от ЗМСМА, чл. 134, ал. 1, т. 1 във връзка с чл. 136, ал. 1 и чл. 127, ал. 6 от ЗУТ Общинският съвет – Хитрино, одобрява проекта за изменение на общ устройствен план на община Хитрино в обхват: ПИ 72285.18.369 по действащите КККР на с. Тервел – 0,3 ха, от нива става със статут на Техническа инфраструктура (Ти) за „базова станция на мобилен оператор“; УПИ VIII

в кв. 30, с. Каменяк – 0,29 ха, от Общественообслужващ терен „За детска градина“ става със статут на Жилищна устройствена зона (Жм); УПИ V и VI в кв. 10, с. Черна – 0,08 ха, от Общественообслужващ терен „За Оод“ става със статут на Жилищна устройствена зона (Жм); ПИ 11257.2.16 по действащите КККР на с. Висока поляна, община Хитрино – 0,62 ха, от земеделска територия с НТП – друг вид нива, става със статут Чисто производствена устройствена зона; ПИ 72401.39.650, 72401.39.6501, 72401.39.652, 72401.39.653, 72401.39.654 и 72401.39.655 по действащите КККР на с. Тимарево – общо 1,24 ха, от земеделска територия с НТП – ниви, стават Жилищна устройствена зона (Жм); ПИ 61697.22.548 по действащите КККР на с. Развигорово – 0,91 ха, от „Терени за производствени, складови и стопански функции“ става със статут на „Терени за общественообслужващи функции“; ПИ 04430.18.7 по КК на с. Близнаци от земеделска територия – друг вид нива, става със статут на „Предимно производствена зона“ (Пп) за „Изграждане на съоръжения за трансформация и съхранение на електроенергия“.

За председател:
М. Ахмед

5441

4. – **Министърът на регионалното развитие и благоустройството** на основание чл. 149, ал. 1 от Закона за устройство на територията (ЗУТ) съобщава, че е издал Разрешение за строеж № РС-78 от 26.09.2025 г. за обект: „Реконструкция с проводници АСО-400 на електропровод 110 kV „Крумовица“, в землищата на: с. Бойник, с. Поточница и с. Бряговец, община Крумовград, област Кърджали; с. Рабово, с. Голобравово, с. Пчелари, с. Долно Черковище, с. Маджари, с. Войводенец и с. Долно поле, община Стамболово, област Хасково, и гр. Маджарово, с. Тополово и с. Горно поле, община Маджарово, област Хасково. На основание чл. 215, ал. 1 и 4 от ЗУТ разрешението за строеж подлежи на обжалване от заинтересуваните лица пред Върховния административен съд в 14-дневен срок от обнародване на обявлението в „Държавен вестник“ чрез Министерството на регионалното развитие и благоустройството.

5422

86. – **Националната агенция за приходите, Териториална дирекция – Пловдив**, на основание чл. 253 от ДОПК с постановление за възлагане на недвижим имот с изх. № С250016-091-0000735/23.09.2025 г. възлага на Митко Велинов Дурев, идентификационен номер на ФЛ 7907****40, адрес за кореспонденция: с. Чепинци, ул. Дуревска, община Рудозем, област Смолян, адрес по чл. 8 от ДОПК: с. Чепинци,

ул. Дуревска, община Рудозем, област Смолян, поземлен имот, КИД 63207.503.44 – съгласно постановление за възлагане на недвижим имот № 001656-34-03/23.08.2005 г., изх. № 0708/2001/064979/23.08.2005 г., издадено от АДВ, РД – Пловдив: терен, застроен и незастроен, прилежащ, целия с площ – 663,45 кв. м, урегулиран, непосредствен транспортен достъп от асфалтов път, намиращ се в гр. Рудозем, област Смолян, ул. Капитан Петко Войвода № 23, УПИ II-302, кв. 50, при граници: от всички страни улици (жил. блокове); съгласно скица на поземлен имот с идентификатор 63207.503.44 по кадастралната карта и кадастралните регистри на гр. Рудозем, община Рудозем, област Смолян, одобрени със Заповед № РД-18-12 от 10.03.2010 г. на изпълнителния директор на АГКК, последно изменение на кадастралната карта и кадастралните регистри, засягащо поземления имот: няма извършено изменение на КKKP със заповед, адрес на поземления имот: гр. Рудозем, ул. Капитан Петко Войвода № 23, площ: 702 кв. м, трайно предназначение на територията: урбанизирана, начин на трайно ползване: комплексно застрояване, предишен идентификатор: няма, номер от предходен план: няма, съсед: 63207.503.43; ведно с построената в имота сграда, КИД 63207.503.44.1 – съгласно постановление за възлагане на недвижим имот № 001656-34-03/23.08.2005 г., изх. № 0708/2001/064979/23.08.2005 г., издадено от АДВ, РД – Пловдив: сграда, битова сграда „Общежитие“, четириетажна сграда, застроена площ – 299 кв. м, РЗП – 1335,50 кв. м, построена през 1962 г., масивна стоманобетонна конструкция, покрив – скатен, дървена конструкция, покрит с етернитови плоскости, фасада на първи етаж – каменна облицовка, втори, трети и четвърти етаж – по 11 бр. стаи, с площ 15 кв. м, всяка с тераса и килер (ВиК), обща етажна баня и WC, първи етаж – портиерна, зала, стая за персонала, складове – 2 бр., изградени ВиК, парова инсталация (локална) и ел. инсталация – прекъснати, последен акт за собственост АДС (частна) № 80/4.03.1987 г. на Общинския народен съвет – гр. Рудозем, АДВ № 36SM001038; съгласно скица на сграда с идентификатор 63207.503.44.1 по кадастралната карта и кадастралните регистри на гр. Рудозем, община Рудозем, област Смолян, одобрени със Заповед № РД-18-12/10.03.2010 г. на изпълнителния директор на АГКК, последно изменение на кадастралната карта и кадастралните регистри, засягащо сградата: няма извършено изменение на КKKP със заповед, адрес на сградата: гр. Рудозем, ул. Капитан Петко Войвода № 23, сградата е разположена в поземлен имот с идентификатор 63207.503.44, застроена площ: 301 кв. м, брой етажи: 4, брой

самостоятелни обекти в сградата: 0, предназначение: общежитие, предишен идентификатор: няма. Имотът се продава такъв, какъвто е в момента на продажбата, и купувачът не може да претендира за недостатъци на закупения имот. Собствеността преминава у купувача от датата на постановлението.

5438

16. – Софийският университет „Св. Климент Охридски“ обявява конкурси за: *професори* по професионално направление 4.5. Математика (Теория на апроксимациите) – един за нуждите на ФМИ; 4.6. Информатика и компютърни науки (Бази от данни и високопроизводителни изчисления) – един за нуждите на ФМИ; 1.3. Педагогика на обучението по ... (Методика на обучението по български език) – един за нуждите на ФСлФ; *главни асистенти* по професионално направление 2.1. Филология (Американска литература) – един за нуждите на ФКНФ; 2.1. Филология (Практически португалски език и лексикология) – един за нуждите на ФКНФ; 2.1. Филология (Практически португалски език и бразилска литература) – един за нуждите на ФКНФ; 2.3. Философия (Съвременна философия и Философия на 19-и век) – един за нуждите на ФФ; 4.5. Математика (Многообразия с паракватернионни структури) – един за нуждите на ФМИ, всички със срок за подаване на документи 2 месеца от обнародването в „Държавен вестник“. Списъкът с необходимите документи е определен в Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“. Документи се подават в ректората, Информационен център, отдел „Човешки ресурси“, стая № 2, София 1504, бул. Цар Освободител № 15, тел. 02/986-11-83, приемно време: от 15 до 17 ч. Документи могат да се подават и електронно (за информация: www.uni-sofia.bg).

5445

44. – Медицинският университет – Плевен, обявява въз основа на Решение № 394 от 18.06.2025 г. на Министерския съвет и решение на академичния съвет от 29.09.2025 г. преразпределени места за докторантури за учебната 2025/2026 г. по следните специалности:

Шифър	Области на висше образование, професионални направления и докторски програми	Форми на обучение
		редовна
7.	Здравеопазване и спорт	
7.1.	Медицина	
	Обща хирургия	2
	Урология	1

Шифър	Области на висше образование, професионални направления и докторски програми	Форми на обучение
		редовна
	Фармакология (вкл. Фармакокинетика и химиотерапия)	1
7.4.	Обществено здраве	
	Управление на здравните грижи	1
	Общо	5

За участие в конкурса се подават следните документи: заявление до ректора; нотариално заверено копие от диплома за придобита образователно-квалификационна степен „магистър“ с приложението или уверение за успешно положени държавни изпити; автобиография (европейски формат); списък с публикациите, ако има такива; апликационен формуляр; документ за платена такса за изпит по специалност и изпит по чужд език; две снимки. Срок за подаване на документи за участие в конкурсите – 2 месеца, считано от датата на обнародване в „Държавен вестник“. Приемът на документи на хартиен и електронен носител се извършва в Медицинския университет – Плевен, бул. Русе № 38, Център за докторанти, постдокторанти, специализанти и млади учени с докторантско училище, сл. тел. 064/884 343.

5449

6. – Геологическият институт при БАН – София, обявява конкурси за: главен асистент – един, в професионално направление 4.4. Науки за земята, специалност „Хидрогеология“, за нуждите на секция „Хидрогеология“; главен асистент – един, в професионално направление 4.4. Науки за земята, специалност „Геохимия“, за нуждите на секция „Геохимия и петрология“, двата със срок за подаване на документите 2 месеца от обнародването в „Държавен вестник“. Документи – в канцеларията на Геологическия институт при БАН, София, ул. Акад. Г. Бончев, бл. 24, стая № 205. За справки – тел. 02/979 2288.

5425

43. – Институтът по микробиология „Стефан Ангелов“ към БАН, София, обявява конкурс за главен асистент по област на висше образование 4. Природни науки, математика и информатика, професионално направление 4.3. Биологически науки, научна специалност „Имунология“, за нуждите на департамент „Имунология“, Лаборатория по експериментална имунология, със срок 2 месеца от обнародването в „Държавен вестник“. Документи се подават в сградата на института, адрес: гр. София 1113, ул. Акад. Георги Бончев, бл. 26, стая № 218, тел. 02/979 31 24.

5442

44. – Институтът по микробиология „Стефан Ангелов“ към БАН, София, обявява конкурс за професор по област на висше образование 4. Природни науки, математика и информатика, професионално направление 4.3. Биологически науки, научна специалност „Имунология“, за нуждите на департамент „Имунология“, лаборатория „Експериментална имунология“, със срок 2 месеца от обнародването в „Държавен вестник“. Документи се подават в сградата на института, гр. София 1113, ул. Акад. Георги Бончев, бл. 26, стая № 218, тел. 02/979 31 24.

5443

5. – Институтът по планинско животновъдство и земеделие – Троян, към Селскостопанската академия, София, обявява конкурс за заемане на академичната длъжност доцент в професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Икономика и управление (земеделие)“, със срок 2 месеца от обнародването в „Държавен вестник“. Справки и документи – в ЦА на ССА, София 1373, ул. Суходолска № 30, тел. 02/8127560.

5450

5. – Община Асеновград на основание чл. 128, ал. 1 от ЗУТ съобщава, че е изработен проект за ПУП – ПП – парцеларен план за промяна предназначение на част от поземлен имот КИ 99088.18.52 по кадастралната карта на кв. Долни Воден, Асеновград, за транспортен достъп до поземлен имот КИ 99088.18.118 по кадастралната карта на кв. Долни Воден, Асеновград. Проектът и придружаващата го документация са изложени за справка в информационния център на общината. На основание чл. 128, ал. 5 от ЗУТ заинтересованите лица могат да направят писмени възражения, предложения и искания по проекта до общинската администрация в едномесечен срок от обнародването в „Държавен вестник“.

5417

7. – Община Асеновград на основание чл. 129, ал. 1 от ЗУТ съобщава, че с Решение № 816, взето на двадесет и четвъртото редовно заседание с протокол № 24 от 27.08.2025 г. на Общинския съвет – Асеновград, е одобрен проект за изменение на ПУП – ПРЗ за УПИ III-271, 339, 340, 388, 411, 412, стоп. дейност, кв. 8, и УПИ III-270, 271, 390, стоп. дейност, кв. 9, по регулационния план на Асеновград, ПЗ „Север“, като се образуват нови урегулирани поземлени имоти – УПИ XIII-506.18, 506.19, 506.20, 506.21, 506.53, 506.55, 506.56, стоп. дейност, и УПИ XIV-506.946, стоп. дейност, кв. 8, и УПИ XIX-506.56, 506.77, стоп. дейност, и УПИ XVIII-506.947, стоп. дейност, кв. 9, по регулационния план на Асеновград, ПЗ „Север“, съгласно нанесените зачерквания, линии, шрихи и надписи със зелен цвят. В УПИ XIV-506.946, стоп. дейност, кв. 8, и УПИ XVIII-506.947, стоп.

дейност, кв. 9, се установява устройствена зона „Пп“, с характер на застрояване: нискоетажно застрояване, начин на застрояване: свободно, съгласно нанесените ограничителни линии на застрояване с червен цвят, котировки с черен цвят и показатели на режима на застрояване със син цвят. На основание чл. 215, ал. 4 от ЗУТ решението подлежи на обжалване в 30-дневен срок от обнародването в „Държавен вестник“ чрез Общинския съвет – Асеновград, пред Административния съд – Пловдив.

5414

55. – Община Асеновград на основание чл. 128, ал. 1 от ЗУТ съобщава, че е изработен проект за ПУП – ПП – парцеларен план за промяна предназначение на части от поземлени имоти КИ 99088.3.20, КИ 99088.11.22, КИ 99088.11.43 по КKKP на Асеновград, кв. Долни Воден, за транспортен достъп до поземлени имоти КИ 99088.3.119, КИ 99088.3.115, КИ 99088.11.12, КИ 99088.11.56, КИ 99088.11.47 и КИ 99088.11.15 по КKKP на кв. Долни Воден, Асеновград. Проектът и придружаващата го документация са изложени за справка в информационния център на общината. На основание чл. 128, ал. 5 от ЗУТ заинтересованите лица могат да направят писмени възражения, предложения и искания по проекта до общинската администрация в едномесечен срок от обнародването в „Държавен вестник“.

5416

57. – Община Асеновград на основание чл. 129, ал. 1 от ЗУТ съобщава, че с Решение № 818, взето на двадесет и четвъртото редовно заседание с протокол № 24 от 27.08.2025 г. на Общинския съвет – Асеновград, е одобрен подробен устройствен план – парцеларен план за обект „Уличен водопровод и канализация за хранване на УПИ 18.61, жил. застр., склад за пром. стоки и футболно игрище, в землище на кв. Горни Воден, гр. Асеновград“. На основание чл. 215, ал. 4 от ЗУТ решението подлежи на обжалване в 30-дневен срок от обнародването в „Държавен вестник“ чрез Общинския съвет – Асеновград, пред Административния съд – Пловдив.

5415

15. – Областният управител на област Бургас на основание чл. 149, ал. 1 във връзка с чл. 148, ал. 3, т. 1 от Закона за устройство на територията (ЗУТ) съобщава на заинтересованите лица, че е одобрен работен инвестиционен проект и е издадено Разрешение за строеж № 4 от 23.09.2025 г. на основание чл. 148, ал. 1, ал. 3, т. 1, ал. 4, 5 и чл. 152, ал. 1 от ЗУТ за строителство на обект: „Реконструкция на пистата за излитане и кацане на Летище Бургас“, с местонахождение: УПИ VI-1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 12, 13, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28 и УПИ VII в кв. 1 по ПУП – ПРЗ на Летище Бургас, ПИ с ид. 07079.690.72, 07079.690.26,

07079.690.2 по КKKP на гр. Бургас и ПИ с ид. 57491.360.1, 57491.360.3, 57491.360.4 по КKKP на гр. Поморие. На основание чл. 60, ал. 1 от Административнопроцесуалния кодекс предвид важността на обекта и необходимостта от срочното му изпълнение е разпоредено предварително изпълнение на разрешението за строеж. Разрешението за строеж може да бъде обжалвано съгласно чл. 215 от ЗУТ пред Административния съд – Бургас, в 30-дневен срок от обнародването в „Държавен вестник“, а по отношение разпореждането за предварително изпълнение може да се обжалва чрез областния управител пред съда в тридневен срок от съобщаването му на основание чл. 60, ал. 5 от АПК.

5453

2. – Община Бургас на основание чл. 129, ал. 1 във връзка с чл. 16а от ЗУТ съобщава, че с Решение № 28-5 от 26.08.2025 г. на Общинския съвет – Бургас, е одобрен подробен устройствен план – план за улична регулация (ПУП – ПУР) за трасе на нова задънена обслужваща улица с осови точки от о.т. 1 до о.т. 26, с габарит 12 м, завършваща накрая с уширение, осигуряващо обръщането на автомобилите в обратна посока, за осигуряване на транспортен достъп до имоти, намиращи се в местност Соката, землище на кв. „Сарафово“, гр. Бургас, в обвръзка с републикански път III-906 „гр. Бургас – гр. Каблешково“. Решението подлежи на обжалване по реда на чл. 215, ал. 4 от ЗУТ чрез Общинския съвет – Бургас, пред Административния съд – Бургас, в 30-дневен срок от обнародването в „Държавен вестник“.

5568

3. – Община Бургас на основание чл. 129, ал. 1 от ЗУТ съобщава, че с Решение № 28-6 от 26.08.2025 г. на Общинския съвет – Бургас, е одобрено изменение на подробен устройствен план – план за регулация и застрояване (ПУП – ПРЗ) за УПИ V-71, 75 и УПИ IV-66, 71, 75 в кв. 9, УПИ II-66, 71, 90 и УПИ III-71 в кв. 4 и УПИ V-66, 71 в кв. 4а по плана на ПЗ „Юг-запад“ (ПИ с идентификатор 07079.663.703, 07079.663.676, 07079.663.677, 07079.663.675 и 07079.663.670 по КKKP на гр. Бургас) и изменение на ПУП – ПУР на улица с о.т. 95-156-262-261, улица с о.т. 231-230-235-235а-2356-236-237-238-178а и улица с о.т. 178-178а-179-189-190-191 по плана на ПЗ „Юг-запад“, гр. Бургас, с който УПИ V-71, 75 и УПИ IV-66, 71, 75 в кв. 9, УПИ II-66, 71, 90 и УПИ III-71 в кв. 4 и УПИ V-66, 71 в кв. 4а, по плана на ПЗ „Юг-запад“ се обединяват в един нов УПИ II-100, отреден за нов ПИ с проектен идентификатор 07079.663.100 в кв. 4 с функционално отреждане „за образователна инфраструктура и озеленяване“, при което отпада улична регулация с о.т. 230-235-235а-2356-236-237-238, улична регулация с о.т. 178а-179-189-190-191 и се изменя улична регулация с о.т. 95-156-262-261, улична регулация с о.т.

238-178-178а, улична регулация с о.т. 191-192 и се провежда нова улична регулация с о.т. 235-235а-235б-236-237-238-140, като се изменят и бордюрни линии, с предвидено в новообразувания УПИ II-100 „за образователна инфраструктура и озеленяване“ в кв. 4 ново свободно застрояване, указано с ограничителни линии, на нормативни отстояния от регулационните граници с допустими градоустройствени показатели за застрояване за устройствена зона „Смф“, както следва: Височина – до 12 м; П.застр. – до 60 %; Кинт. – до 1,0; П.озел. – мин. 40 %, и паркиране в границите на УПИ. Решението подлежи на обжалване по реда на чл. 215, ал. 4 от ЗУТ чрез Общинския съвет – Бургас, пред Административния съд – Бургас, в 30-дневен срок от обнародването в „Държавен вестник“. 5569

4. – Община Бургас на основание чл. 129, ал. 1 от ЗУТ съобщава, че с Решение № 28-14 от 26.08.2025 г. на Общинския съвет – Бургас, е одобрен подробен устройствен план – парцеларен план (ПУП – ПП) за утвърждаване на трасе на техническата инфраструктура, извън урбанизираната територия на населеното място, за водопровод за захранване на ПИ с идентификатор 07079.3.2033 по КК на гр. Бургас, отговарящ на УПИ II-3, бивш масив 112 в местност Вълчи връх (бивша местност Курт тепе) в землището на гр. Бургас. Решението подлежи на обжалване по реда на чл. 215, ал. 4 от ЗУТ чрез Общинския съвет – Бургас, пред Административния съд – Бургас, в 30-дневен срок от обнародването в „Държавен вестник“. 5570

5. – Община Бургас на основание чл. 129, ал. 1 във връзка с чл. 16а от ЗУТ съобщава, че с Решение № 28-16 от 26.08.2025 г. на Общинския съвет – Бургас, е одобрен подробен устройствен план – план за улична регулация (ПУП – ПУР) за утвърждаване на трасета на нови обслужващи улици с о.т. 1 – о.т. 2 – о.т. 3 – о.т. 4 и о.т. 2 – о.т. 5 за осигуряване на транспортен достъп до имоти в устройствена зона 07079/19 по действащ ОУП на гр. Бургас. Решението подлежи на обжалване по реда на чл. 215, ал. 4 от ЗУТ чрез Общинския съвет – Бургас, пред Административния съд – Бургас, в 30-дневен срок от обнародването в „Държавен вестник“. 5571

1. – Община Гоце Делчев на основание чл. 128, ал. 1 от ЗУТ съобщава, че е изготвен проект за ПУП – парцеларен план за транспортен достъп до поземлен имот с идентификатор 49432.73.15, м. Горна голяма нива, землище на с. Мосомище, община Гоце Делчев, който засяга площ от 126 м² – част от поземлен имот с идентификатор 49432.73.270, вид собственост – общинска публична, вид територия: територия, заета от води и водни обекти, НТП – напоителен канал, собственост на Община Гоце Делчев. Проектната документация

се намира в общинската администрация – Гоце Делчев, стая № 105. На основание чл. 128, ал. 5 от ЗУТ в едномесечен срок от обнародването в „Държавен вестник“ заинтересованите лица могат да направят писмени възражения, предложения и искания по проекта до общинската администрация – Гоце Делчев. 5418

14. – Община Гълъбово на основание чл. 129, ал. 1 от ЗУТ съобщава, че с Решение № 346, взето с протокол № 38 от 29.09.2025 г., Общинският съвет – Гълъбово, одобрява: 1. проект за подробен устройствен план (ПУП) – парцеларен план за линеен обект на техническата инфраструктура извън урбанизираните територии „Подземен кабел 20 kV от БКЗРУ 20 kV в ПИ с идентификатор 18280.86.1978 по КККР на гр. Гълъбово до п/ст 110/20 kV „Гълъбово“ – съществуваща в УПИ I, кв. 30 по плана на гр. Гълъбово“, с трасе и сервитути през ПИ с идентификатори: 18280.80.409, 18280.82.315, 18280.83.785, 18280.84.18, 18280.84.19, 18280.84.391, 18280.86.131 и 18280.86.1978 по КККР на гр. Гълъбово; 2. проект за план-схема на обект на техническата инфраструктура в частта му, преминаваща през регулацията на гр. Гълъбово – „Подземен кабел 20 kV от БКЗРУ 20 kV в ПИ с идентификатор 18280.86.1978 по КККР на гр. Гълъбово до п/ст 110/20 kV „Гълъбово“ – съществуваща в УПИ I, кв. 30 по плана на гр. Гълъбово“, с трасе и сервитути през УПИ I, кв. 30; УПИ II – „за озеленяване“, кв. 30; ул. Волга между о.т. 252 – о.т. 250 – о.т. 249а – о.т. 249 – о.т. 248 – о.т. 278 – о.т. 279 до о.т. 280. Решението подлежи на обжалване по реда на чл. 215, ал. 1 и 4 от ЗУТ в 30-дневен срок от обнародването в „Държавен вестник“ чрез Общинския съвет – Гълъбово, пред Административния съд – Стара Загора. 5432

15. – Община Момчилград на основание чл. 128, ал. 1 във връзка с чл. 156а от ЗУТ съобщава, че е изработен проект за подробен устройствен план – парцеларен план за обект: „ПУП – ПП за изграждане на канализационни клонове и изгребни ями в поземлени имоти с идентификатори 86030.15.24 и 86030.5.5 по КККР на с. Върхари, община Момчилград, област Кърджали“, с възложител Община Момчилград. Проектът е изложен в сградата на общинската администрация, стая № 23. На основание чл. 128, ал. 5 от ЗУТ в едномесечен срок от обнародването в „Държавен вестник“ заинтересуваните лица могат да направят писмени възражения, предложения и искания по проекта до общинската администрация. 5419

8. – Община Монтана на основание чл. 128, ал. 1 от Закона за устройство на територията (ЗУТ) съобщава, че е изработен и изложен за

проучване проект за подробен устройствен план – парцеларен план за техническа инфраструктура – местен път за поземлен имот (ПИ) с идентификатор 21840.144.430 по кадастралната карта (КК) на с. Доктор Йосифово, община Монтана, с който имотът да се раздели на два нови, като за ПИ с проектен идентификатор 21840.144.14 да се определи конкретно предназначение – „за територия на транспорта“, а за ПИ с проектен идентификатор 21840.144.13 да се запази трайно предназначение на територията – „зеделска“, и начин на трайно ползване – „за селскостопански, горски, ведомствен път“. В едномесечен срок от обнародването в „Държавен вестник“ заинтересованите лица могат да прегледат плана в стая № 312, ет. 3 на Община Монтана и да направят писмени възражения, предложения и искания по проекта на основание чл. 128, ал. 5 от ЗУТ.

5439

72. – Община Плевен на основание чл. 128, ал. 1 от Закона за устройство на територията съобщава на заинтересованите собственици на поземлени имоти с идентификатори 06999.72.17, 06999.72.18 и 06999.72.3, м. Край село, землището на с. Буковлък, че е изработен проект за подробен устройствен план – парцеларен план на елементите на техническата инфраструктура за прокарване на: 1. трасе на водопровод до поземлени имоти с идентификатори 06999.72.3 и 06999.72.17 в м. Край село, землището на с. Буковлък, община Плевен, преминаващо със сервитут през поземлен имот с идентификатор с начин на трайно ползване – за селскостопански, горски ведомствен път, общинска публична собственост; 2. трасе за изграждане на ново въздушно отклонение СН от нов СРС в гръбнака на ВЛ 20 kV „Върбица“ до нов МТП в поземлен имот с идентификатор 06999.72.17 в м. Край село в землището на с. Буковлък, преминаващо със сервитут през поземлен имот с идентификатор 06999.72.18, с начин на трайно ползване – за селскостопански, горски, ведомствен път, общинска публична собственост; 3. трасе на подземен кабел НН от нов МТП в поземлен имот с идентификатор 06999.72.17 до ново РТ в поземлен имот с идентификатор 06999.72.3 в м. Край село в землището на с. Буковлък, преминаващо със сервитут през поземлен имот с идентификатор 06999.72.18, с начин на трайно ползване – за селскостопански, горски, ведомствен път, общинска публична собственост. Проектът се намира в стая № 94 на общината и може да бъде прегледан в дните от понеделник до петък от 9 до 11 ч. На основание чл. 128, ал. 5 от Закона за устройство на територията в едномесечен срок от обнародването в „Държавен вестник“ заинтересованите лица могат да направят писмени възражения, предложения и искания по

проекта до общинската администрация чрез Центъра за административно обслужване на гражданите – зала „Катя Попова“.

5423

73. – Община Плевен на основание чл. 128, ал. 1 от Закона за устройство на територията съобщава на заинтересованите собственици на поземлени имоти с идентификатори 06999.72.17, 06999.72.18, 06999.72.3 и 06999.501.837, м. Край село, землището на с. Буковлък, че е изработен проект за подробен устройствен план – парцеларен план на елементите на техническата инфраструктура за прокарване на: 1. трасе на водопровод до поземлени имоти с идентификатори 06999.72.3 и 06999.72.17 в м. Край село, землището на с. Буковлък, община Плевен, преминаващо със сервитут през поземлени имоти с идентификатори: 06999.72.18 с начин на трайно ползване – за селскостопански, горски, ведомствен път, общинска публична собственост; 06999.72.3 с начин на трайно ползване – за друг вид производствен и складов обект, частна собственост, и 06999.72.17 с начин на трайно ползване – за друг вид производствен и складов обект, частна собственост; 2. трасе за изграждане на ново въздушно отклонение СН от нов СРС в гръбнака на ВЛ 20 kV „Върбица“ до нов МТП в поземлен имот с идентификатор 06999.72.17 в м. Край село в землището на с. Буковлък, преминаващо със сервитут през поземлени имоти с идентификатори: 06999.501.837 с начин на трайно ползване – за друг вид озеленени площи, общинска публична собственост; 06999.72.18 с начин на трайно ползване – за селскостопански, горски, ведомствен път, общинска публична собственост, и 06999.72.17 с начин на трайно ползване – за друг вид производствен и складов обект, частна собственост; 3. трасе на подземен кабел НН от нов МТП в поземлен имот с идентификатор 06999.72.17 до ново РТ в поземлен имот с идентификатор 06999.72.3 в м. Край село в землището на с. Буковлък, преминаващо със сервитут през поземлени имоти с идентификатори: 06999.72.18 с начин на трайно ползване – за селскостопански, горски, ведомствен път, общинска публична собственост; 06999.72.3 с начин на трайно ползване – за друг вид производствен и складов обект, частна собственост, и 06999.72.17 с начин на трайно ползване – за друг вид производствен и складов обект, частна собственост. Проектът се намира в стая № 94 на общината и може да бъде прегледан в дните от понеделник до петък от 9 до 11 ч. На основание чл. 128, ал. 5 от Закона за устройство на територията в едномесечен срок от обнародването в „Държавен вестник“ заинтересованите лица могат да направят писмени възражения, предложения и искания по проекта до общинската администрация чрез Центъра за административно обслужване на гражданите – зала „Катя Попова“.

5424

16. – Община Свищов на основание чл. 128, ал. 1 от ЗУТ съобщава, че е изработен проект за подробен устройствен план (ПУП) – парцеларен план (ПП) на техническата инфраструктура за трасе на „Външна дъждовна канализация, гр. Свищов, община Свищов“, извън урбанизираната територия на гр. Свищов, на обект „Изграждане на Дунавски индустриален технологичен парк – Свищов“, преминаващо през: ПИ 65766.508.55 – за извор на минерална вода, на държавата, и ПИ 65766.508.56 – друг вид дървопроизводителна гора, на НУГ, по КKKP на гр. Свищов. На основание чл. 128, ал. 5 от ЗУТ в едномесечен срок от обнародването в „Държавен вестник“ заинтересуваните лица могат да направят писмени възражения, предложения и искания по проекта до общинската администрация.

5447

4. – Областният управител на област Силистра на основание чл. 149, ал. 1 от ЗУТ съобщава на заинтересуваните лица, че е издадено Разрешение за строеж № ЗУТ-ДС-12-3 от 1.10.2025 г. за обект: „Изграждане на нов присъединителен електропровод ВЕЛ 110 kV за присъединяване на нова електрическа повишаваща подстанция 110/33 kV, която ще се изгради в ПИ с идентификатор 81075.4.965 по КKKP на с. Черногор, община Главиница, към електроенергийната мрежа на страната и присъединена в ново поле 110 kV „Тутракан“ с L = 16,5 км в ПИ с идентификатор 81075.4.965 по КKKP на с. Черногор, 73496.508.1 по КKKP на гр. Тутракан, имоти в четири землища: землище на с. Антимово, община Тутракан (ЕКАТТЕ 00494), землище на с. Царев дол (ЕКАТТЕ 78118), землище на с. Черногор (ЕКАТТЕ 81075). Разрешението за строеж може да бъде обжалвано в 30-дневен срок от обнародването в „Държавен вестник“ пред АС – Силистра, чрез областния управител на област Силистра.

5446

17. – Община Суворово на основание чл. 129, ал. 1 от ЗУТ съобщава на заинтересуваните собственици, че с Решение № 36-494 по протокол № 36 от 30.09.2025 г. на Общинския съвет – Суворово, е одобрен проект на подробен устройствен план (ПУП) – парцеларен план (ПП) за Обслужващ път до концесия за добив на подземни богатства, находище „Калиманци“, разположена в землището на с. Калиманци, община Суворово. На основание чл. 215, ал. 1 от ЗУТ в 30-дневен срок от обнародването в „Държавен вестник“ решението подлежи на обжалване пред Административния съд – Варна.

5452

18. – Община Суворово на основание чл. 129, ал. 1 от ЗУТ съобщава на заинтересуваните лица, че с Решение № 36-493 по протокол № 36 от 30.09.2025 г. на Общинския съвет – Суворово, е одобрен проект на подробен

устройствен план (ПУП) – парцеларен план (ПП) за Общински път – транспортна връзка, свързваща път III – 2901 /Аксаково – ок.п. Добрич/ – Калиманци – Изгрев – Левски – Суворово – Ветрино при км 6+703 с общински път Калиманци – Баново – Слънчево, землище Калиманци, община Суворово, област Варна. На основание чл. 215, ал. 1 от ЗУТ в 30-дневен срок от обнародването в „Държавен вестник“ решението подлежи на обжалване пред Административния съд – Варна.

5451

91. – Община Сърница на основание чл. 129, ал. 1 от ЗУТ уведомява, че с Решение № 137, прието с протокол № 9 от 25.09.2025 г. на Общинския съвет – Сърница, е одобрен проект на ПУП – парцеларен план за трасе на подземен електропровод кабелна линия ниско напрежение (НН), достигащ до границата на ПИ с кадастрален идентификатор 70648.172.83 в местността Орлино, землището на гр. Сърница, община Сърница, и предоставяне на съгласие за преминаване през общински път. Решението и одобреният проект се намират в Община Сърница, техническа служба, ет. 3, и заинтересуваните лица могат да се запознаят с тях на място. Решението може да бъде обжалвано в 30-дневен срок от датата на обнародването в „Държавен вестник“ пред Административния съд – Пазарджик, чрез Общинския съвет – Сърница.

5434

37. – Община Тутракан на основание чл. 128, ал. 1 и 2 от ЗУТ съобщава на заинтересуваните лица по смисъла на чл. 131 от ЗУТ, че е изработен и внесен за процедиране проект за подробен устройствен план – парцеларен план за водоснабдяване и външно ел. хранване за ПИ с идентификатор 78238.104.42 по КKKP на с. Цар Самуил, община Тутракан. Целта на разработката е:

– Определяне на трасе на кабелна линия 20 kV за ПИ 78238.104.42 по КKKP на с. Цар Самуил. Начална точка съществуващ СРС, част от ВЕЛ 20 kV „Нова Черна“ в ПИ 78238.50.346 по КKKP на с. Цар Самуил, през ПИ 78238.50.346 и ПИ 78238.104.103 по КKKP на с. Цар Самуил до границата с ПИ 78238.104.42 по КKKP на с. Цар Самуил. Дължината на трасето на кабелната линия, измерена по оста му, е 245,90 м, като 12,78 м са в ПИ 78238.50.347 по КKKP на с. Цар Самуил, 159,67 м – в ПИ 78238.50.346 по КKKP на с. Цар Самуил, и 73,45 м – в ПИ 78238.104.103 по КKKP на с. Цар Самуил. Предвидена е сервитутна ивица с размер 4 м – по 2 м от двете страни на оста. Част от сервитутната ивица засяга ПИ 78238.104.118 по КKKP на с. Цар Самуил.

– Определяне на трасе на нов водопровод за хранване на ПИ 78238.104.42 по КKKP на с. Цар Самуил с начална точка от съществуващ водопровод ВВМ, с. Цар Самуил – Ø 100 (АЦ), напор 20 м воден стълб. В участъка му на пре-

минаване през ПИ 78238.50.346 се предвижда изграждането на нова водомерна шахта непосредствено след точката на водовземане, преминава през ПИ 78238.50.346 и ПИ 78238.104.103 по КККР на с. Цар Самуил и завършва в нова АШ, проектирана в ПИ 78238.104.42 по КККР на с. Цар Самуил. Дължината на новия водопровод, измерена по оста му, е 347,06 м, като 274,96 м са в ПИ 78238.50.346 по КККР на с. Цар Самуил и 72,10 м – в ПИ 78238.104.103 по КККР на с. Цар Самуил. Предвидена е сервитутна ивица с размер 0,6 м – по 0,30 м от двете страни на оста му съгласно чл. 112, ал. 2 от Закона за водите.

Плановите и придружаващата ги документация са изложени в сградата на общинската администрация – Тутракан, ул. Трансмариска № 31, стая № 13, ет. 2. На основание чл. 128, ал. 5 от ЗУТ в едномесечен срок от обнародването в „Държавен вестник“ заинтересуваните лица могат да направят писмени възражения, предложения и искания по проекта до общинската администрация.

5420

Административният съд – София-град, на основание чл. 181, ал. 1 и 2 от Административнопроцесуалния кодекс съобщава, че е постъпила жалба срещу Заповед № РД-207 от 17.03.2025 г. на министъра на околната среда и водите, с която е определена санитарно-охранителна зона около повърхностен водоизточник за питейно-битово водоснабдяване на язовир „Ахелой“ – публична държавна собственост, с код на водното тяло BG2SE800L018, с общ обем 12,67 млн. куб. м, предназначен за резервно и допълващо обществено питейно-битово водоснабдяване на населени места в общините Бургас, Несебър, Поморие и Созопол, с издадено разрешение за водовземане 01410018/5.12.2022 г. на министъра на околната среда и водите със срок на действие до 30.09.2032 г., с титуляр „ВИК“ ЕАД, гр. Бургас, с охранителен режим на защитен обект в санитарно-охранителната зона, по която е образувано адм. д. № 5920/2025 г. по описа на Административния съд – София-град, IV тричленен състав, насрочено за 17.10.2025 г. от 10 ч. Всеки, който има правен интерес, може да се присъедини към оспорването или да встъпи като страна наред с административния орган до началото на устните състезания при всяко положение на делото, без да има право да иска повтаряне на извършени процесуални действия.

5458

Великотърновският районен съд уведомява Фарук Акташ, роден на 13.02.1993 г., с неизвестен адрес и без регистриран постоянен и настоящ адрес в Република България, че има качеството на ответник по гр.д. № 2402/2025 г. по описа на ВТРС, образувано по предявен от Жечка Ивайлова Янкова иск по чл. 127а и чл. 132, ал. 1, т. 2 от СК, като съдът му указва, че в двуседмичен срок от обнародването в

„Държавен вестник“ следва да се яви в деловодството на ВТРС за връчване на съобщение по чл. 131 ГПК ведно с исковата молба и приложенията към нея. При неявяване в посочения срок книгата ще се считат за редовно връчени. 5433

Софийският окръжен съд на основание чл. 155, ал. 1 от ЗОНПИ обявява, че е образувано гр.д. № 494/2023 г. по иск с правно основание чл. 153 от ЗПКОНПИ, предявен от държавата, действаща чрез Комисията за отнемане на незаконно придобитото имущество (КОНПИ), против Снежана Митова Иванова и Иван Стефанов Иванов. Иска се от съда да постанови решение, с което да отнеме в полза на държавата следното имущество на стойност 114 000 лв., както следва:

Да се отнеме от Снежана Митова Иванова и Иван Стефанов Иванов на основание чл. 154, ал. 1 във връзка с чл. 142, ал. 2, т. 2 и чл. 141 от ЗПКОНПИ:

урегулиран поземлен имот № XII-167 от кв. 33 на с. Гълъбовци, община Сливница, Софийска област, целия с площ 606 кв. м, при граници на имота съгласно скица: ул. о.к. 129-128, УПИ XIII-166, УПИ IX-170, УПИ X-169 и УПИ XI-168, ведно с построената в източната част на имота триетажна масивна жилищна сграда със застроена площ 52,50 кв. м и разгъната площ 170,50 кв. м, състояща се от първи приземен етаж, включващ гараж, склад и стая, втори етаж, включващ кухня, трапезария, килер, антре и тераса, и трети етаж, включващ три спални, тераса, коридор и баня, придобит на 19.10.2015 г. с нотариален акт за покупко-продажба на недвижим имот № 152, том III, рег. № 2204, дело № 514 от 2015 г., с пазарна стойност към настоящия момент на предявяване на иска 100 000 лв.

Да се отнеме от Снежана Митова Иванова на основание чл. 154, ал. 1 във връзка с чл. 142, ал. 2, т. 1 и чл. 141 от ЗПКОНПИ:

сума в размер 14 000 лв., представляваща трансфер от сметка BO908OMB91301039985401 през 2019 г. с титуляр Снежана Митова Иванова, получена от трето лице, налична по депозитна сметка № BO6680MB91302039985411 в „Общинска банка“ АД.

Съдът указва на третите лица, които претендират самостоятелни права върху това имущество, че могат да встъпят в делото, като предявят съответния иск през Софийския окръжен съд в едномесечен срок от обнародването на настоящото обявление.

Делото е насрочено за 12.02.2026 г. от 13,30 ч. 5444

Софийският градски съд, I гражданско отделение, 29 състав, на основание чл. 76, ал. 1 от ЗПКОНПИ уведомява, че има образувано

гр.д. № 3077/2023 г. въз основа на постъпило мотивирано искане от Комисията за отнемане на незаконно придобитото имущество срещу:

I. Данни за искането и делото:

По искане от 14.03.2023 г. на Комисията за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество (Комисията) е образувано гр.д. № 3077/2023 г. на СГС, гражданско отделение, 29-и с-в. Искането е за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество от Михаела Александрова Андреева и Румен Йорданов Андреев.

II. Имущество, предмет на искането:

На основание чл. 151 във връзка с чл. 142, ал. 2, т. 4 и чл. 141 от ЗПКОНПИ от Михаела Александрова Андреева подлежи на отнемане в полза на държавата следното имущество на стойност 483 285,80 лв.:

– сумата в размер 116 567,68 лв., представляваща получена пазарна стойност към момента на отчуждаване на имот по сделка, извършена с нотариален акт за продажба на недвижим имот № 70, том VI, рег. № 8990, дело 900 от 21.10.2021 г.;

– сумата в размер 199 494,65 лв., представляваща получена пазарна стойност към момента на отчуждаване на имот по сделка, извършена с нотариален акт за продажба на самостоятелен обект в сграда № 49, том III, рег. № 15967, дело 381 от 3.11.2021 г.;

– сумата в размер 167 223,47 лв., получена пазарна стойност към момента на отчуждаване на имот по сделка, извършена с нотариален акт за покупко-продажба на недвижим имот № 10, том XVIII, рег. № 39340, дело 3027 от 29.11.2021 г.

На основание чл. 142, ал. 2, т. 1 във връзка с чл. 141 от ЗПКОНПИ от Румен Йорданов Андреев подлежи на отнемане в полза на държавата следното незаконно придобито имущество на стойност 100 лв.:

– 1/2 идеална част от ремарке за лек автомобил, марка „Хоби“, модел „10 Ц“, рег. № С 0467 ЕС, рама № WHB10C0120FN20110, цвят: бял, дата на първа регистрация: 9.07.1992 г.

На основание чл. 142, ал. 2, т. 1 във връзка с чл. 141 от ЗПКОНПИ от Михаела Александрова Андреева подлежи на отнемане в полза на държавата следното незаконно придобито имущество на стойност 100 лв.:

– 1/2 идеална част от ремарке за лек автомобил, марка „Хоби“, модел „10 Ц“, рег.

№ С 0467 ЕС, рама № WHB10C0120FN20110, цвят: бял, дата на първа регистрация: 9.07.1992 г.

III. Указания за срока, в който заинтересованите лица могат да представят своите претенции върху имуществото:

Всички заинтересовани лица могат да представят претенциите си върху имуществото в едномесечен срок от публикуването на настоящото съобщение в „Държавен вестник“. Те могат да направят това чрез писмена молба, която да подадат в регистратурата на СГС, като в нея впишат номера на настоящото дело – гр.д. № 3077/2023 г. на СГС, гражданско отделение, 29-и с-в. В молбата си всяко заинтересовано лице следва ясно да посочи срещу кое от имуществата, описани в т. II от настоящото обявление, има претенции, като посочи и в коя точка на настоящото обявление е описано имуществото.

IV. Дата на първото открито съдебно заседание:

Съдът определя дата на първото открито съдебно заседание за 3.12.2025 г. от 14 ч. 5426

ПОКАНИ И СЪОБЩЕНИЯ

21. – Управителният съвет на сдружение „Бадминтон клуб – Арда“, Кърджали, на основание чл. 26 от ЗЮЛНЦ свиква редовно общо отчетно-изборно събрание на членовете на клуба на 10.12.2025 г. в 18,30 ч. във физкултурен салон на СУ „Йордан Йовков“ – гр. Кърджали, при следния дневен ред: 1. отчет за дейността на СК „Бадминтон клуб – Арда“ за 2025 г.; 2. финансов отчет за 2025 г.; 3. избор на ръководни органи на сдружението – членове на управителния съвет на клуба, председател на управителния съвет. При липса на кворум съгласно чл. 27 от ЗЮЛНЦ събраниято ще се проведе в същия ден и на същото място от 19,30 ч. 5421

Поправка. Военномедицинската академия – София, прави следната поправка във връзка с допуснатата техническа грешка в обнародвания конкурс за заемане на АД професор, висше училище (ДВ, бр. 82, стр. 183, обявление № 5373): думите „докторска програма „Медицина на бедствените ситуации“ да се четат „докторска програма „Военна токсикология“. 5720

Адрес на редакцията: 1169 София, пл. Княз Александър I № 1, тел. 02 939-35-17

e-mail: dv_official@parliament.bg, dv_unofficial@parliament.bg

Електронна страница на „Държавен вестник“: <http://dv.parliament.bg>

IBAN номерът на банковата сметка на „Държавен вестник“ е:

BG10BNBG96613100170401, BIC на БНБ – BNBGBGSD

Печат: „Алианс Принт“ – ЕООД, София 1592, ул. Илия Бешков № 3

ДЪРЖАВЕН ВЕСТНИК

ISSN 0205 – 0900